Brazii se frâng,

dar nu se îndoiesc

vol. III

Ion Gavrilă Ogoranu, Lucia Baki

EDITURA MARINEASA
TIMIŞOARA

Cuvânt înainte

La sfărşitul vol. II, al cărţii *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc* am promis că în vol. III voi scrie măcar câteva rânduri despre fiecare participant la lupta de rezistenţă armată anticomunistă din Ţara Făgăraşului.

Înainte de a porni eu la treabă, un grup de tineri, nepoţi de-ai oamenilor de atunci, şi-au luat asupra lor această misiune, pe care au făcut-o chiar mai bine decât aş fi făcut-o eu, între ei fiind coautoarea acestui volum. Eu nu am adăugat şi nu am şters nici măcar un rând.

În partea a II-a a volumului am venit cu câteva amintiri şi mai ales cu atitudini faţă de realităţile actuale din România, pornind de la trista constatare că nu pentru o astfel de ţară am luptat şi am murit atâţia dintre noi atunci.

Am adăugat la urmă un Pomelnic al celor care au fost implicaţi în Rezistenţa anticomunistă făgărăşană. Am completat cartea şi cu câteva fotografii, pe care le-am putut obţine. Sper ca acest volum să fie încă un pas, pentru cunoaşterea celor petrecute atunci.

Ion Gavrilă-Ogoranu

Cuvînt către cititori

„Când naţiunea e-n întuneric, ea doarme-n adâncimile geniului şi-n puterile sale neştiute şi tace, iar când libertatea, civilizaţiunea plutesc asupră-i - oameni superiori se ridică spre a-l reflecta în frunţile lor şi a-l arunca apoi în raze lungi adâncimilor poporului - astfel încât în sânul mărei întregi se face o zi senină, ce răsfrânge în adîncimile ei cerul“, spunea marele poet al neamului, Mihai Eminescu. Orice naţiune are dreptul să judece, să iubească sau să condamne sufleteşte pe toţi aceia care au jucat un rol în istoria ei. Pentru a se cunoaşte adevărul istoric al acelei naţiuni trebuie să se găsească exponenţii care să-l pună în evidenţă. Pentru poporul român perioada 1947-1964 este învăluită de perdele negre, care nu pot fi înlăturate decât prin mărturiile acelora care au trăit evenimentele acelei vremi. De ei depinde întregirea firului istoriei acelei perioade. Ţara Făgăraşului a fost zona României în care regimul comunist a fost respins încă din faşă atrăgând după sine ani mulţi de chin, percheziţii, anchete, teroare şi moarte. Majoritatea sătenilor a sprijinit fără condiţii lupta anticomunistă pentru că viaţa lor se ghida după nişte principii simple şi reale. Pentru ei dreptatea, adevărul şi cinstea însemna totul. Au preferat să lupte cu tot sufletul lor împotriva minciunii şi a legiuitorilor nedrepţi. Astfel, s-au creat grupurile de rezistenţă din fiecare sat făgărăşan. Regimul comunist conştientizând rolul şi amploarea mişcării din această zonă au concentrat de multe ori aici toată securitatea şi multă armată pentru a anihila acţiunile luptătorilor. Cunoşteam de la bunicii şi părinţii mei că regimul comunist a acţionat întotdeauna în defavoarea omului de rând, iar reprezentanţii acestuia au aplicat şi respectat literă de lege indicaţiile şefilor, de multe ori făcând exces de zel pentru a obţine foloase şi laudele superiorilor. „Subjugaţii regimului erau toate jigodiile satelor, nişte oameni de

nimic“, spun multe voci ale satelor făgărăşene. Lucrând în presă m-a acaparat acest subiect, iar în urmă cu trei ani am început să-l exploatez. Ceea ce am aflat m-a determinat să-mi continui căutările pentru că în fiecare sat numărul persoanelor care trebuia intervievate era din ce în ce mai mare. Chiar dacă s-a scris despre Rezistența Anticomunistă din Ţara Făgăraşului totuşi au rămas neamintite zeci de nume. Încerc să redau în volumul de față şi în altele care vor urma aceste suferințe, până când fiecare persoană din zona noastră care a suferit va avea rezervată o filă în istoria neamului. Am găsit astfel prilejul să-mi exprim regretul şi ura față de un regim nemilos şi dur, care a urmărit îngrădirea şi uciderea tuturor sentimentelor umane, asuprind sute şi mii de persoane indiferent de vârstă, profesie, sex sau condiție. Am un exemplu personal de schingiuire a sentimentelor de către comunişti. Familia mea, Nicoară, deținea o frumoasă grădină de pomi fructiferi, viță de vie, casă la marginea satului Rucăr. Acolo îmi găseam întotdeauna locul de refugiu şi de linişte, în mijlocul ierbii sau în acea casă. Tot acolo îmi regăseam şi starea necesară pentru a învăța, atât pentru liceu, cât şi pentru facultate. În luna mai1987, când toți pomii erau înfloriți şi grădina era o splendoare, reprezntanților regimului din acel mic sat le-a căşunat pe acel colț minunat al satului şi al visurilor mele. Au intrat cu buldozerele şi în mai puțin de 30 de minute au devastat totul. Minunata grădină a devenit un morman de cărămizi, rădăcini, lemne, pietre, iar coroanele pomilor înfloriți făcute una cu pământul. Sub privirile stupefiate ale întregului sat s-a distrus totul, dar nimeni n-a ripostat. Exista o teroare ascunsă, mai veche, de care eu atunci nu ştiam nimic. Au făcut rău, mult rău de care nici nu se sinchiseau. Nu vroiau să conştientizeze că distrug sentimente, bunurile şi munca de zeci de ani a semenilor lor. A fost cumplit. Nu pot să nu-i numesc pe acei răufăcători: Geamăn Gheorghe, brigadier, Eugenia Stanislav, primar, Aurel Stanislav, preşedinte CAP, Neaga Octavian, contabil, Gheorghe Logrea, Băluț Victor, Băluț Gheorghe, Capră Gheorghe, Geogea Ion au fost cei care au dat ordinul şi l-au aplicat. Erau oameni de nimic în comună, fără caracter, motiv pentru care se şi aflau în slujba comuniştilor. După atâția ani de la fapta lor

toți au răspuns în fața lui Dumnezeu şi a dreptei credințe. Credeam atunci că este cel mai mare rău făcut de un om semenului lui. Dar n-a fost aşa. Întâlnirea cu reprezentanții luptei anticomuniste m-a îndurerat şi mai mult.

Cititorule din Făgăraş şi de aiurea îți revine şi ție rolul să judeci faptele acestor semeni ai tăi. Poetul Al. Philippide surprinde atât de bine în versurile sale urâțenia omului care nu se sfieşte nicicând să-şi domine semenul prin fățărnicie şi prin cele mai josnice metode.

„Urâtul e! - Cu lacrimi în silă revărsate,
Visează eşafoduri fumând nepăsător.
Pe monstru-acesta gingaş tu-l ştii, o! cititor,
- O! cititor fățarnic, - tu, semenul meu, - frate! “

Doresc să mulțumesc domnului Ion Gavrilă Ogoranu că a avut încredere în munca mea şi că m-a încurajat în inițiativa pe care eu am luat-o. Nu pot uita nici îndrumările domnului Olimpiu Borzea din Viştea de Jos, care mi-au fost de un real folos în căutările mele. Aduc mulțumiri unor, persoane cu sufletul alături de Țara Făgăraşului, care m-au ajutat la documentarea materialului cuprins în acest volum, doamnei Lucia Marcu (manager general Cetate Olt SA Făgăraş), domnului Sorin Ioan Miloiu (manager general Mis Mad ’95 SRL Făgăraş), Nicolae Şofariu (director SDGN Făgăraş), Constantin Suciu (patronul Hotelului Flora din Făgăraş), Mariana Stănilă (manager SC Mercur SA Făgăraş).

Lucia Baki Nicoară

Introducere

Motto:
Dă-ne Doamne, mântuirea
pentru jertfa ce-am adus
şi ne curmă sângiuirea...
Dă-ne pacea ta de sus.
şi ca semn de împăcare,
odihneşte morţii lin.
De veghe la fiecare,
dă-le Doamne câte-un crin.
Radu Gyr

În rezistența anticomunistă au fost implicate 64 de localități din Țara Făgăraşului. Mii de oameni au fost persecutați, arestați şi aruncați în beciurile securității şi în închisori.

Regimul comunist a aplicat cele mai crunte metode pentru a-şi înmulți numărul de adepți. Au fost locuitori care s-au alăturat lor, fiind încântați de oferta comuniştilor, locuri de muncă, funcții, locuințe şi astfel ajungând până la trădarea sau persecutarea consătenilor. Alții s-au opus cu înverşunare, ceea ce a dus la bătăi, schingiuiri, tortură fizică şi psihică şi chiar execuții. Rezistența activă din Munții Făgăraşului, susținută de rezistența pasivă din sate, a reuşit să atragă atenția. În Țara Făgăraşului au fost concentrate trupele armatei şi ale securității pentru a înlătura şi anihila opoziția locuitorilor. Oamenii zonei urau minciuna, laşitatea şi asuprirea. Bazându-se pe credința în Dumnezeu, pe adevăr şi cinste, au reuşit să întârzie cu câțiva ani buni instaurarea ideilor bolşevice în zonă. Elevi, studenți, susținuți atât de

reprezentanți ai intelecutalitărții zonei, dar şi de țărani s-au opus orbeşte ororilor comunismului. Lupta lor a durat mai mulți ani. Pedepsele aplicate de comuniști i-au dus pe toți aceştia în fața unei pseudojustiții. Pe aceşti tineri i-a putut învinge doar trădarea.

1957 a fost anul în care trei loturi de partizani au fost arestate, judecate şi întemnițate. Şase persoane au fost executate prin împuşcare, iar alte sute condamnate de la 10 ani până la muncă silnică pe viață. Sentințele aşa-ziselor complete de judecată stipulau în majoritatea cazurilor „crimă de acte de teroare şi constituire în bandă în scop terorist“ sau „crimă de uneltire împotriva securității interne şi externe a RPR“, chiar dacă „încriminații“ au oferit doar alimente sau haine luptătorilor din munți.

Trei loturi de partizani au fost arestate în 1957 în lunile iulie, august şi septembrie.

Lotul I, arestați în iulie 1957

Chiujdea Ioan, Haşu Laurian, Novac Ioan, Metea Victor, Haşu Gheorghe, Pop Jean, Ilioiu Ioan, Burlacu Nicolae, Borzea Olimpiu

Acestora li se adaugă Rezistența de Sprijin Viştea, condusă de Olimpiu Borzea: Borzea A. Gheorghe, Stanciu Lucian, Grovu Ioan, Bucelea Ioan, Bucelea Vasile, Şandru Victor, Cristian Ioan, Dâmboiu Victor.

Lotul II, arestați în august 1957

Geamăn Victor, Fogoroş Liviu, Logrea Gheorghe, Munteanu Vasile, Munteanu Octavian, Părintele Dascăl Cornel, Popaiov Octavian, Polexe Ioan, Albu Eronim

Acestora li s-a adăugat grupul din localitatea Râuşor ce aparținea Rezistenței de Sprijin Viştea.

Lotul III, arestați în septembrie 1957

Budacu Remus, Preotul Năftănăilă Ioan, Ostăcioaia Ioan, Banciu Aurel, Vulcu Ioan, Vulcu Constantin, Marin Ioan, Oancea Virgil

Pe lângă aceştia au mai fost arestaţi fraţii Ion şi Nicolae Grecu din Şoarş şi un grup din satul Olteţ condus de Surdu Vasile. Pe lângă aceste trei loturi au mai fost condamnate şi alte grupuri înainte şi după 1957.

Ioan Chiujdea, Laurian Haşu, Victor Metea, Ioan Novac, Gheorghe Haşu, Jan Pop, Ion Ilioiu, care au luptat cu arma în mână în munţi au fost susţinuţi de rezistenţa organizată în satele din Ţara Făgăraşului (rezistenţa pasivă) din care au făcut parte: Olimpiu Borzea, Nicolae Burlacu, Gheorghe Borzea, Lucian G. Stanciu,. Ioan G. Bucelea, Ionel Cristian, Victor Şandru, Vasile D. Bucelea, Victor Dîmboi.

Începând din 1954 libertatea de acţiune a tinerilor luptători a fost estompată prin vicleşugurile comuniştilor. Aceştia au recurs la infiltrarea în rândurile rezistenţei a unor persoane care au încercat să le schimbe orientarea. De multe ori, aceste tactici perverse coroborate cu puterea lor armată au reuşit. Comuniştii, bazându-se pe ideea că luptătorii aşteaptă sprijin din alte ţări, s-au oferit să-i ajute. Astfel, prin intermediul lui Costică Nicolescu, omul care a promis luptătorilor că-i va duce în Grecia, au fost arestaţi: Ion Chiujdea, Victor Metea, Gheorghe Haşu, Laurian Haşu, Ion Novac, Jan Pop, Olimpiu Borzea. Ceilalţi componenţi ai lotului I au fost prinşi până în aprilie 1957 şi reţinuţi în anchete continue în beciurile securităţii din Braşov. Pentru a obţine informaţiile dorite luptătorii au fost terorizaţi în: „Trei morminte“ şi „Talpa Iadului“, celule reprezentative pentru ororile comuniştilor din Sibiu. A urmat procesul de la Sibiu în care Tribunalul Militar al Regiunii a III-a Cluj a condamnat 17 tineri curajoşi cu pedepse dure care întreceau orice limită a gândirii umane. Astfel, au fost condamnaţi la moarte prin împuşcare: Ion Chiujdea, Laurian Haşu, Victor Metea, Ion Novac, Gheorghe Haşu, Olimpiu Borzea şi Nicolae Burlacu. O altă pedeapsă, dată cu aceeaşi uşurinţă a fost munca silnică pe viaţă la care au fost încadraţi: Gheorghe Borzea, Ion Bucelea, Ionel Cristian şi Ion Ilioiu. 25 de ani muncă silnică au primit: Victor Surdu şi Vasile Bucelea, iar 10 ani de închisoare preotul Victor

Dîmboi. În ajunul procesului pentru lotul I, doctorul Lucian Stanciu din Viştea de Jos a fost găsit în celulă cu venele de la gât tăiate, caz neelucidat nici până în prezent. Din lotul I a scăpat necondamnat doar Ioan Grovu care ulterior a devenit şi director de şcoală. În procesul de la Sibiu, procurorul îşi avea pledoaria nuanţată cu tot felul de citate precum: „Aşa cum cocoşatul nu scapă de cocoaşă decât când îi creşte iarbă verde pe piept, tot aşa scumpa noastră republică, iubitul nostru partid nu va scăpa de aceşti pistolari cu frunţile înguste decât atunci când la va creşte iarbă verde pe piept".

După sentinţă incriminaţii au fost legaţi cu lanţuri la mâini şi la picioare, supravegheaţi fiecare de câte patru „câini linguşitori" şi transferaţi la Bucureşti. Toţi au cerut recurs. Acesta s-a judecat în lipsa lor şi a fost respins. Nefiind vinovaţi şi mai crezând în legile statului român, deţinuţii şi-au încercat ultima şansă. Au cerut graţierea la Marea Adunare Naţională. La începutul lunii decembrie 1957 li s-a comunicat că aceste cereri au fost respinse, pentru luptătorii din munţi rămânând definitivă condamnarea la moarte. Totuşi o schimbare a survenit pentru Olimpiu Borzea şi dr. Nicolae Burlacu, cărora le-a fost comutată pedeapsa cu moartea în muncă silnică pe viaţă. De la închisoarea Uranus, condamnaţii au fost transferaţi la Jilava. În cursul lunilor decembrie şi ianuarie au urmat execuţiile pentru cei condamnaţi la moarte. Nici în ziua de astăzi nu se cunosc locurile în care au fost aruncate trupurile neînsufleţite ale celor împuşcaţi. Cei care aveau de ispăşit pedepse de 25 de ani sau muncă silnică pe viaţă au fost mutaţi ulterior, în loturi şi la date diferite, la Aiud şi la Gherla. Olimpiu Borzea, dr. Nicolae Burlacu, Ionel Cristian şi Gheorghe Borzea au ajuns în celulele de la Aiud unde „nu au văzut lumina zilei" până la eliberare. Profesorul Ioan Bucelea, Vasile Bucelea, Victor Dîmboi şi Victor Şandru au fost duşi la Gherla şi folosiţi la diferite munci. În aprilie 1964 prin decretul 176 au fost puşi în libertate toţi deţinuţii politici.

Vasile Bucelea din Viştea de Sus a ajuns acasă bolnav, incapabil de muncă. Autorităţile de atunci nu au permis acordarea de asistenţă medicală şi un loc de muncă pentru el.

Victor Stanciu din Vişţea de Jos s-a întors de la Gherla grav bolnav şi fără un ochi. A murit bolnav de pneumonie. Nu a avut copii.

Gheorghe Borzea din Vişţea de Jos, încarcerat la Aiud şi trimis la munci la Canal, s-a întors acasă foarte bolnav. Toată averea i-a fost confiscată. A fost angajat o perioadă la UPRUC din Făgăraş. A murit în 1982 în ajunul Crăciunului de penumonie.

Ionel Cristian din Vişţea de Sus s-a întors din Aiud în 2 august 1964. Nu a avut familie şi a fost ajutat de familia Godan care i-a oferit locuinţă, masă şi o maşină de cusut cu care şi-a cîştigat existenţa. A murit în Victoria bolnav de pneumonie.

Prof. Ioan Bucelea din Vişţea de Sus, nu a mai putut profesa după eliberare. S-a mutat cu soţia la Homorod. A avut două operaţii la rinichi.

Preotul Victor Dîmboi s-a întors acasă în august 1964. Trăieşte în Rîuşor alături de familia sa.

Dr. Nicolae Burlacu a fost eliberat în 2 august 1964 cu mari probleme de sănătate. A profesat ca medic ORL în Făgăraş şi Braşov. S-a mutat definitiv cu soţia la Braşov.

Ion Ilioiu a fost eliberat în august 1964 foarte bolnav. La revenirea din închisoare familia îi era dezorganizată. La o vârstă înaintată s-a recăsătorit. A plecat de la Sâmbăta de Jos şi s-a stabilit în Făgăraş cu soţia sa. Suferă de o boală gravă de ochi.

Olimpiu Borzea s-a întors de la Aiud în 2 august 1964 bolnav de TBC. Când a fost arestat avea 93 de kg., iar la eliberare cântărea doar 42 de kg. Nu a mai putut profesa ca învăţător. Cu greu şi-a găsit un loc de muncă, dar ca muncitor necalificat. Trăieşte alături de familie în Vişţea de Jos.

Capitolul I

Olimpiu Borzea din Viştea de Jos

Despre luptătorii din Munții Făgăraşului a început să se vorbească din 1950 în toată Țara Făgăraşului. Se ştia de luptele acestora cu securitatea şi de arestarea celor care le ofereau sprijin. Punctul culminant al existenței luptătorilor în munți a fost în august 1952 când şi-au făcut apariția la Cabana Bâlea. În acea perioadă oamenii vorbeau cu multă simpatie despre faptele şi atitudinea tinerilor luptători împotriva comuniştilor. Legătura lui Olimpiu Borzea din Viştea de Jos cu luptătorii din munți conduşi de Gavrilă Ogoranu a început la sfârşitul lunii august 1952 cu toate că lupta împotriva comunismului a început pentru Olimpiu Borzea încă din anii de liceu.

„Prin 25-26 august 1952 cumnatul meu, studentul Ioan V. Bucelea din Viştea de Sus mijloceşte întâlnirea mea cu Remus Sofonea şi Ion Ilioiu. Am fixat ca zi de întâlnire 31 august după ora 22.00 în locul numit „Lazuleţul“ de la liziera grădinii noastre din Viştişoara. La data şi ora fixată am fost prezenți la locul respectiv Remus Sofonea, Ion Ilioiu, Ioan Bucelea şi eu. Toți eram înarmați. Cu Remus Sofonea mă cunoşteam încă din 1947 şi eram informat de preotul Dumitru Ghindea de rezistența organizată din Țara Făgăraşului. Băieții ne-au prezentat situația lor după apariția de la Cabana Bâlea şi ne-au cerut să-i ajutăm. Am acceptat să le oferim sprijin şi prin urmare am stabilit în amănunt ceea ce trebuia să facem. Ca primă urgență era aprovizionarea şi pregătirea pentru iarnă. Ne-au dat şi ei nişte bani pentru a cumpăra porumb şi grâu. De la început le-am cerut ca numele nostru să nu fie cunoscut de nici unul din grupul lor, iar la întâlnirile cu noi să nu vină decât ei doi sau câte unul din ei. Au fost de acord. Primul transport cu alimente l-am făcut cu vărul

meu Vasile D. Cârje din Viştea de Jos la începutul lui octombrie. În acea perioadă s-a desfăşurat la Făgăraş Consfătuirea Cadrelor Didactice din raionul Făgăraş, prilej cu care am avut ocazia să mă informez despre imaginea luptătorilor în zonă, după episodul Cabana Bâlea. Atunci profesorul Remus Budac mi-a povestit amănunţit ce s-a întâmplat la Cabana Bâlea. În data de 26 octombrie 1952, de sărbătoarea Sfântului Dumitru, am avut o nouă întâlnire la Viştişoara, la grădină. Cu mine era şi vărul meu Gheorghe Anton Borzea care ulterior m-a însoţit aproape la toate întrevederile cu Remus Sofonea şi Ion Ilioiu. Atunci le-am dat: medicamente, ciorapi, cărţi şi o busolă. În data de 8 noimebrie ne-am întâlnit din nou, cânde le-am dus medicamente şi alimente şi am fixat un loc pentru corespondenţă „lăzuleţ“, lângă un brad la Viştişoara. În data de 6 decembrie mă aşteptam ca în cutiuţa metalică să găsesc un bilet de la ei pentru că îi informasem de prezenţa în număr mare a miliţienilor şi a securiştilor care patrulau zilnic în zonă, mai ales în Sâmbăta de Sus, Valea Sâmbetei şi la liziera pădurii Viştişoara - Viştea Mare. La ultima întâlnire i-am rugat să-i spună lui Vasile Sofonea din Drăguş (al Lascului) toate noutăţile întrucât cu acesta mă întâlneam zilnic. În vacanţa de Crăciun şi în cursul lunii ianuarie 1953 am organizat Reţeaua de Sprijin Viştea. La început am fost eu, doctor Lucian Stanciu, fraţii Ion şi Vasile Bucelea şi Gheorghe Anton Borzea. În luna mai 1953 a fost o nouă întâlnire la Viştişoara când am fixat noi locuri pentru corespondenţă precum: drumurile Viştea de Jos - Drăguş, Drăguş - Viştea de Sus, Viştea de Sus - Viştişoara şi pe şoseaua spre Olteţ. Pentru corespondenţă am folosit tot cutii metalice. Eu mergeam aproape în fiecare zi cu bicicleta pe ruta: Viştea de Jos - Drăguş - Viştea de Sus - Viştea de Jos. Căutam semnele de avizare (o cioplitură pe un stâlp, pe o plută sau pe bara podului din Valea Hotarului). Dacă era un semn căutam cutiuţa metalică la locul stabilit, dacă nu plecam mai departe. În luna iunie 1953 m-am întâlnit întâmplător la Făgăraş cu profesorul Ioan Grovu, directorul şcolii din Sâmbăta de Sus. Mi-a spus că a avut legături cu cei din munţi prin

Ilioiu şi Sofonea şi că are să le spună ceva foarte important. I-am anunţat pe Remus şi pe Ilioiu şi am fixat o întâlnire cu ei pe drumul Drăguşului la ora 22.00. I-am comunicat profesorului Grovu şi acesta a venit la Viştea cu căruţa lui şi cu un sac de grâu. La ora fixată am plecat împreună la locul întâlnirii. Remus şi Ilioiu au plecat să discute cu Grovu problemele lor, iar eu cu ceilalţi doi camarazi care au venit la întâlnire am rămas la căruţă şi le-am dat sacul de grâu. La această întâlnire a venit şi Gavrilă care dorea o întrevedere cu Ionel Cristian. Atunci s-a fixat şi locul respectivei întâlniri. În aceeaşi perioadă m-am mai întâlnit odată cu ei însoţit fiind de Gheorghe Anton Borzea cînd i-am anunţat despre grupul de paraşutaţi în nordul Ardealului. În octombrie 1953 profesorul Grovu m-a căutat la şcoală la Drăguş. Acesta mi-a explicat de legătura lui şi a doctorului Nicolae Burlacu cu paraşutiştii conduşi de Mare Sabin. În luna noiembrie 1953 le-a comunicat celor din munţi cele spuse de Grovu şi le-am dat ziarul cu ştirea despre paraşutişti. Începând cu 1954 am avut un mijloc sigur de deplasare şi anume un cal şi o căruţă care mi-a uşurat îndeplinirea misiunilor pe care le aveam. În septembrie 1954 Remus Sofonea a venit singur la întâlnirea cu mine. Ion Ilioiu căzuse în luptă şi era rănit. Ioan Grovu şi dr. Nicolae Burlacu urmau să se intereseze despre posibilităţile de a pleca din ţară pentru luptători. În Făgăraş şi Sâmbăta de Sus au fost arătate fotografii cu Ion Ilioiu la morgă, un trucaj josnic al securităţii pentru că în realitate Ilioiu era doar rănit. În octombrie 1954 Remus Sofonea a venit la întâlnire cu Ghiţă Haşu. Au stat la mine, la Vişţişoara, două zile Ghiţă şi o săptămână Remus. În 25 octombrie Ion Grovu ne-a anunţat că dr. Nicolae Burlacu a fost arestat. Tot în luna octombrie Remus Sofonea şi Ghiţă Haşu au acţionat la Viştea cînd se desfăşura înscrierea în întovărăşire. În noimebrie 1954 am stat cu Remus la Vişţişoara. Era foarte abătut. Mi-a lăsat caietul lui cu însemnări şi mai multe obiecte din os făcute de ei în munţi. La puţin timp Remus avea să fie rănit la picior şi apoi să se sinucidă la mine în casă în Viştea de Jos“ povesteşte Olimpiu Borzea.

Timp de 3 ani a fost suspectat de comunişti, dar niciodată nu s-a putut dovedi că lucrează pentru luptătorii din munți. În luna martie 1955 Olimpiu Borzea a fost pentru prima oară arestat. Fiind inspector şcolar, a fost trimis în inspecție la Țânțari. În drum spre această localitate, în dealul Perşanilor, a fost răpit şi dus la securitatea din Braşov. A fost anchetat de colonelul Gheorghe Crăciun. Aici a stat în celulă cu Mircea Crăciunescu. După două zile de anchetă a fost lăsat să meargă să-şi continue ancheta. Întors acasă l-a anunțat pe profesorul Remus Budac din Cârța de cele întâmplate, rugându-l să comunice lui Ioan Gavrilă că „Viştea a căzut". Totodată, luptătorii din munți au fost atenționați să fie prudenți şi să evite pe cât posibil zona Viştea. La 8 octombrie 1955 a fost arestat pentru a doua oară. Era perioada în care se punea în aplicare plecarea în Grecia a luptătorilor. Olimpiu Borzea se afla pe drumul dintre Bucureşti şi Giurgiu în momentul în care a fost arestat. Timp de două săptămâni a fost anchetat la Ministerul de Interne după care a fost transferat la Securitatea din Braşov. Aici căpitanul Deitel, colonelul Moiş, căpitanul Alexandrescu, căpitanul Ivan şi şeful de arest Ioska Toth l-au terorizat psihic timp de 1 an şi zece luni în anchete continue.

În perioada 15 - 20 iulie 1957, alături de ceilalți componenți ai lotului I, a fost judecat la Sibiu de către Tribunalul Militar Cluj. Olimpiu Borzea a fost condamnat la moarte pentru: complicitate la crimă de uneltire împotriva securității interne şi externe a RPR, complicitate la crimă de acte de teroare şi constituire de bande în scop terorist şi delictul de deținere ilegală de arme. În sentința nr. 136/15 iulie 1957 reprezentanții tribunalului l-au caracterizat ca fiind un element pervers şi duşman de moarte al regimului. Încarcerat la închisoarea Uranus din Bucureşti, Olimpiu Borzea a făcut recurs, care a fost însă respins, după care a cerut grațierea. Timp de şase luni a fost ținut cu lanțuri la mâini şi la picioare şi anchetat. La sfârşitul lunii noiembrie Olimpiu Borzea a trăit cele mai cumplite momente din viața lui. Urma executarea sentinței, adică împuşcarea.

„M-au băgat într-o celulă îngustă, cât o cabină de telefon, în care era doar un scaun. Pereții erau stropiți cu sânge şi aveau urme de gloanțe. În față în dreptul capului era un suport cu un pistol. În câteva

secunde, care mi s-au părut ore, prin fața ochilor mi s-a derulat întreaga viață, cu toate bucuriile ei, cu toate tristețile ei şi mi-am dat seama ce va urma. Voi fi împuşcat. Auzeam în continuu vocile dragi ale familiei, care parcă îmi spuneau: stai liniştit, totul va fi bine. Ştiam că familia este alături de mine şi acest lucru îmi da speranța că voi trăi. Imaginea prezentă şi imaginea din subconştientul meu se contraziceau. Era o luptă continuă. Şi eu la rându-mi eram curios cine va câştiga lupta. Aşa cum credința m-a ajutat să rezist terorii din anchetă eram sigur că şi acum Dumnezeu mă va salva. Secundele se scurgeau şi eu aşteptam. Fiecare zgomot amplifica starea mea de groază. De la un timp m-am liniştit. M-a învăluit o putere venită de undeva care mi-a impus un sentimet de tărie şi siguranță. Parcă vorbeam cu acel pistol care mă amenința:

- Te împuşc, spunea el!

- Niciodată nu vei reuşi. Credința mea mă va salva de la moarte, am spus eu.

- Nu vezi că nu mai ai nici o şansă să scapi?

- Copiii şi soția mă aşteaptă de ani de zile. Le sunt singurul sprijin şi trebuie să-mi îndeplinesc atribuțiile de soț şi tată. Nu am făcut nimic rău pentru care să plătesc cu prețul vieții.

- Mai ai 5 secunde

- Voi scăpa!

- Mai ai o secundă şi...POC!!

- .....

Mi-a întrerupt dialogul o discuție telefonică a comandantului închisorii, a cărui voce răzbătea până în celula în care mă aflam eu:

- Da, este Olimpiu Borzea. Executăm ordinul acum.

Nu puteam decât să-i dau dreptate pistolului că clipele mele de viață s-au sfârşit. În acel moment cineva a şi reglat pistolul în dreptul capului meu. Am simțit atunci cum pereții încăperii s-au apropiat unul de celălalt, iar denivelarea din uşă, care ajungea până la pieptul meu m-a imobilizat. Au urmat câteva minute de aşteptare, minute pline de tensiune. Cu puținele puteri pe care le mai aveam încercam să mă reculeg pentru a putea muri cu demnitate în fața lor. Am auzit mişcare şi uşa camerei de execuție s-a deschis.

- Ieşi afară, banditule!

Era comandantul închisorii care cu gesturi dure şi foarte nervos m-a împins în încăperea de vis-á-vis. Mă aflam într-o altă sală de execuție. În fața mea erau două grupuri de soldați cu baionete la armă care aşteptau doar un semn de la comandantul lor pentru a-şi face datoria.

- Treci în fața plutonului de execuție, banditule a răcnit comandantul.

Abia târându-mi picioarele legate în lanțuri, am încercat să ajung la locul indicat.

- Ia poziția de drepți, banditule!

M-am conformat. Îi citeam pe fața desfigurată de ură că abia aştepta să mă execute. Nu mi-a rămas decât să mă gândesc la familia mea şi să îl rog pe Dumnezeu să mă întărească. Am apucat doar să zic în gând „Doamne ajută-mă“ şi am auzit aceeaşi voce:

- Se comută pedeapsa cu moartea la muncă silnică pe viață.

Era ora 13.25. O linişte adâncă m-a cuprins şi am simțit lângă mine pe toți cei dragi de acasă. Puteam să îi ating, erau toți prezenți: părinți, copii şi soție. Nu-mi venea să cred că Dumnezeu mi-a oferit această şansă. După atâția ani era prima dată când îmi vedeam întreaga familie. A fost inexplicabil. Acum, după atâția ani (n.a. 1997) sunt convins că totul a fost real. Dumnezeu mi i-a adus lângă mine, să-i văd, să-i ating şi să mă ajute.“

Olimpiu Borzea a fost transferat apoi la Jilava unde a rămas timp de 7 luni. Închisoarea era renumită pentru cruzimea gardienilor şi condițiile încarcerării. Aici eroul a trăit alte clipe de coşmar. Semnificativ pentru ceea ce a suportat la Jilava Olimpiu Borzea, este următorul dialog:

„- Întoarce-te cu fața la perete, banditule, nu vezi că a intrat o femeie în încăpere? a urlat locotenentul.

- Nu a intrat o femeie, a intrat un sergent major - am replicat eu liniştit.

La răspunsul meu femeia gardian mi-a zis:

- Eşti fericit că ai scăpat de condamnarea la moarte, dar tot în puşcărie vei muri. Te vom trimite într-o zi, în plic, acasă la ai tăi. Acum ai fi scăpat uşor, FOC şi gata!

Nu am comentat nimic. Locotenentul a continuat:

- Ce ai vrut să te faci, banditule, ministru?

- Nu, n-am vrut să mă fac ministru. Am fost mai mult decât atât. Eu am fost OM.

Locotenentul nervos mi-a răspuns:

- Cum? A fi om e mai mult decât a fi ministru?

- Da, domnule locotenent. Ministru poate fi oricine, însă om adevărat, nu.

Acest dialog a determinat, alături de condamnarea mea, tot tratamentul pe care l-am primit în închisoarea Jilava. A durat 7 luni".

În iulie 1958 Olimpiu Borzea a fost mutat în lanțuri şi cu pază dublă la Aiud. Comandantul acestei închisori era atunci un evreu numit Coler. În temnița din Aiud, Olimpiu Borzea s-a îmbolnăvit de TBC.

„Am fost băgat într-o celulă alături de toți deținuții bolnavi de tuberculoză. Aici toate saltelele şi păturile erau pline de sânge şi îmbâcsite de mizerie. Camerele de detenție nu au fost deparazitate sau curățate înainte de a ajunge noi aici".

Din zi în zi starea sănătății lui se agrava. Tuşea încontinu şi scuipa sânge. După zile de suferință a fost dus la spitalul închisorii. Chiar dacă nu primea tratamentul necesar, era mai bine decât în celulă. Această situație a durat până când comandant al închisorii a fost numit colonelul Crăciun. Era persoana care l-a răpit şi anchetat pe Olimpiu Borzea la Braşov. Prima măsură pe care Crăciun a luat-o a fost să transforme capela religioasă din incinta închisorii în celulă, pentru izolarea deținuților.

„Era luna noiembrie. Afară era deja foarte frig. M-a aruncat într-o celulă de 3X1,5 metri. Pe jos era apă amestecată cu motorină. Încăperea avea un geam mare fără sticlă, o sobă ca decor şi o tinetă fără capac. Am primit o pătură abia la miezul nopții. Simțeam cum îmi intră frigul în oase. Din cauza apei stăteam numai în picioare. A doua

zi dimineaţă pătura mi-a fost luată. În acest regim m-au ţinut săptămâni în şir".

Regimul sever de la Aiud, dar şi din celelalte închisori i-au distrus sănătatea lui Olimpiu Borzea. TBC pulmonar, TBC osos, TBC ganglionar, Zona Zoster, hepatită, afecţiuni renale au fost bolile pe care le-a contactat în închisoare şi care îl urmăresc toată viaţa pe Olimpiu Borzea.

„Când am avut Zona Zoster nu m-am putut îmbrăca timp de 6 săptămâni. A fost cumplit. Deasupra sternului s-a colectat o pungă de puroi cât un cap de copil. După mai mult timp am fost operat şi au fost extrase de acolo 1,5 kg. de puroi. Credeam că nu mai scap cu viaţă".

Tot ceea ce a îndurat în închisoare, psihic şi fizic, s-au şters în momentul în care l-au anunţat că va fi eliberat.

„Era în august 1964. Deţinuţii discutau că s-a dat un decret prin care vom fi eliberaţi. Cu toţii aşteptam să fim anunţaţi că putem pleca acasă. De câte ori apărea un gardian printre noi îi urmărea fiecare gest, fiecare cuvânt. Într-o zi mi-am auzit numele strigat. Eram în sfârşit pe lista celor care plecau acasă. Trăiam şi puteam fi liber. A fost ceea mai frumoasă zi din ultimii 9 ani. Am plecat spre Viştea. În gară m-a aşteptat tot satul. Am trăit alte emoţii, dar de data aceasta, lacrimile erau de fericire. Erau acolo părinţii, soţia, copii, vecinii şi toţi apropiaţii mei. Toţi erau curioşi să afle prin ce am trecut şi câte am suferit. După ce am coborât din tren toată lumea vorbea, întreba şi aşteptau răspunsuri. Ne-am îmbrăţişat şi am plâns împreună. Şi eu eram curios să aflu ce se întâmplase cu familia mea, cu prietenii mei, în cei 9 ani cât am lipsit. De mine s-a apropiat o fetiţă, care m-a privit îndelung nedumerită. Apoi s-a întors către soţia mea şi a întrebat-o:

- Acesta este tăticul meu?

Abia atunci mi-am dat seama că fetiţa era fiica mea. Lacrimile mi-au inundat obrazul. Am încercat să o iau în braţe, dar puterile îmi erau epuizate. Eram mulţumit că sunt în viaţă şi că îmi revăd copiii. Am plecat spre casă şi au urmat zile întregi în care casa mea era plină cu oameni care voiau să ştie totul despre detenţia mea. Am povestit cu lux de amănunte cruzimile la care s-au dedat comuniştii şi securiştii. Soţia mi-a relatat tot ceea ce a îndurat în lipsa mea, cum a crescut

copii şi a întreţinut gospodăria. Am realizat că cei rămaşi acasă au avut de îndurat orori la fel de mari, dacă nu mai mari decât noi cei care am fost închişi".

Olimpiu Borzea a fost internat timp de 2 ani în sanatoriile de la Timişul de Sus, Avrig şi la Spitalul Mârzescu pentru tratament TBC. A încercat să-şi găsească un loc de muncă în învăţământ, dar de fiecare dată a fost refuzat. Prigoana comunistă continua şi în aşa-zisa libertate. S-a angajat ca muncitor necalificat. La început ca preparator fito unde lucra cu substanţe toxice, mediu care i-a reactivat boala de plămâni. În timp a reuşit să ocupe un loc de muncă apropiat studiilor, dar după nici două luni un anume Pandrea, comunist, l-a întrebat:

„- Ce cauţi, banditule, aici?"

A fost dat afară şi la puţin timp, în 1967 s-a pensionat de boală. În pensie fiind nu a fost scutit de un regim cu anchete, confiscări şi urmăriri permanente din partea securităţii. Ultima descindere a securităţii la domiciliul lui Olimpiu Borzea a vut loc în toamna anului 1989.

„Evenimentele din decembrie 1989 mi-au dat speranţă. Dar au trecut 7 ani fără schimbări. În 1996 după alegeri, am prins din nou încredere în viaţă, în adevăr şi dreptate. Nu aş vrea să mă înşel din nou. La cei 76 de ani ai mei, doresc ca neamul românesc să ajungă acolo unde îi este locul, iar binele să învingă răul pentru totdeauna. Sper ca nici o generaţie de acum încolo să nu mai sufere cât noi. Mi-aş dori ca tinerii de astăzi să înţeleagă efortul şi lupta noastră pentru adevăr şi credinţă. Nu am foast nişte bandiţi aşa cum ne-au etichetat comuniştii. Am vrut doar să trăim liberi şi să stârpim minciuna. Dacă lupta noastră nu şi-a atins scopul mi-aş dori ca voi cei care aţi luptat în '89 să realizaţi acest lucru".

Capitolul II

Sinuciderea lui Remus Sofonea şi împuşcarea lui Laurian Haşu

Motto:
„Cel care transformă în proprietate personală Adevărul şi Dreptatea le pierde şi-şi merită soarta cu vârf şi îndesat“
Osten Sjostrand (poet şi fizician suedez)

Laurian Haşu şi Remus Sofonea au petrecut cea mai mare parte a timpului împreună în timpul rezistenței anticomuniste. În data de 9 iunie 1955, Remus Sofonea a fost împuşcat în picior de securişti pe raza satului Viştea de Jos unde aceştia patrulau în acea perioadă. Alături de Remus era Laurian Haşu. Ei se ascundeau într-un lan de grâu când au fost descoperiți de soții Şandru din Viştea de Jos. Văzându-l rănit pe Remus, Victor Şandru şi soția sa le-au adus celor doi tineri alimente şi o pereche de pantaloni. Totodată l-au informat pe Olimpiu Borzea, organizatorul rețelei de sprijin Viştea că cei doi partizani se aflau pe raza satului. Olimpiu Borzea îşi aminteşte:„Victor Şandru mi-a dat un bilet semnat de Remus pe care i l-a înmânat Laurian Haşu. Biletul conținea:„Fraților sunt rănit. Implor mila lui Dumnezeu şi ajutorul vostru. Vă rog ajutați-mă!“ Victor mi-a spus că Laurian mă aşteaptă. Era ora 21.30. M-am dus la ei în lanul de grâu. Mi-a dat parola „Andrei“, i-am răspuns „Şaguna“. Am stat puțin de vorbă cu ei şi am constatat că aveau nevoie de îngrijiri medicale. Trebuia să-i ajut. Am convenit ca Victor să-i ia la ora 4 dimineața cu căruța şi să-i aducă la mine acasă. Victor a venit la mine acasă pe la ora 3 noaptea să-mi spună că nu poate să ne ajute, deoarece i s-a îmbolnăvit soția. M-am dus la Remus, atunci, şi i-am zis:„Dragii mei, securitatea ştie de noi. Aveți încredere în mine“. Remus m-a luat de

mână mi-a dus-o la piept şi a zis: „Dacă în dumneavoastră nu am încredere în cine să am?“ Doi partizani acoperiți cu iarbă au fost aduşi în carul cu bivoli în sat sub ochii polițiştilor care patrulau prin sat. Am băgat carul în curte. Pe Remus l-am pus în pat. Pierduse mult sânge. I-am acordat îngrijirile necesare. Aveam medicamente suficiente pentru a-l îngriji. Remus avea dureri foarte mari, iar pentru a-l ajuta trebuia să-i administrez morfină. În trusa mea medicală nu aveam atunci acest medicament. Atunci aveam în grija mea aprovizionarea cu medicamente a satului. Am plecat să procur morfina pentru Remus, în Viştea de Sus. Când m-am întors şi am intrat în casă am simțit un miros suspect. Imaginea care mă aştepta era una de coşmar. Remus era întins pe podea cu pistolul pe piept, mort, iar Laurian Haşu era într-o baltă de sânge cu capul înspre fereastră şi picioarele spre uşă cu un glonte care a intrat prin tâmpla dreaptă şi a ieşit prin partea stângă. Laurian era într-o stare gravă. Nu mai vorbea şi nu mai avea control asupra capului. În acele momente, mi-am ținut calmul cât de cât, am aprins prima dată o candelă şi apoi am citit biletul pe care mi-l lăsaseră ei. „Fraților, noi am murit. Am socotit că este mai bine pentru noi, pentru voi şi pentru aceşti oameni care au făcut atâtea sacrificii“. Semnau Leu şi Brâncoveanu. Remus mi-a spus când l-am adus la mine: „Dacă mor cumva, să mă îngropi haiduceşte în cojoc, sub bolta de viță“ Dorința lui Remus a fost îndeplinită. Era o zi frumoasă de iunie. Mireasma pomilor şi a viței de vie impuneau o atmosferă deosebită curții şi parcă întregii vieți. Dar Laurian şi Remus s-au împuşcat. Remus murise, iar Laurian a reuşit să scape. Totul s-a petrecut fără ca securitatea să bănuiască ceva. Cumnatul meu, Vasile Bucelea, împreună cu Gheorghe Borzea i-au săpat groapa lui Remus sub bolta de viță din curtea mea. Înainte de a-l înmormânta l-am ajutat pe Laurian să-şi ia rămas bun de la Remus. L-a îmbrățişat. Nu ştiu dacă era conştient dar i-au curs lacrimile. Remus a fost îngropat în cojoc şi învelit într-un cearceaf pe care l-a dat prim-pretorul Ion Şandru. Toți trei l-am scos din casă pe geamul camerei dinspre curte. L-am aşezat în groapă, i-am pus o cruce la 30 centimetri sub pământ

pentru a nu fi descoperit mormântul de securişti şi l-am acoperit cu pământ. I-am plantat trei smochini şi flori pe mormânt. Deoarece nu mai ajungea în Grecia să vadă smochinii, am adus smochinii la el. În timpul în care noi îl înmormântam pe Remus, eu mi-am trimis soţia şi copiii de acasă la Făgăraş, iar pe chiriaşa pe care o aveam în curte în Bruiu cu un oarecare pretext. Motivul a fost să nu ştie nici unul dintre ei ceea ce se petrecea la noi ca în cazul în care eram descoperiţi de securitate ei să nu spună nimic despre Remus chiar dacă ar fi fost torturaţi. În fiecare seară aprindeam o lumânare şi spuneam o rugăciune la mormânt.

Laurian a fost în comă 10 zile. L-am îngrijit eu şi soţia mea. Tot timpul trebuia să fim atenţi să nu fim descoperiţi de securitate. După ce şi-a revenit nu mai era vechiul Laurian, ca de altfel nici când l-am revăzut la proces. Nu am deschis niciodată discuţia despre ce s-a întâmplat între ei doi, atunci la mine în casă. El parcă mereu se întreba: „De ce am scăpat eu?“ Laurian a rămas la mine timp de o lună, după care a plecat la fraţii din munţi.El urma să plece împreună cu Nelu Novac în 31 iulie 1955, în Grecia cu ajutorul lui Costică Niculescu, din gara Viştea. I-am condus, atunci, până în Podul Olt. După ei urmau Victor Metea, Nică Chiujdea şi Gheorghe Haşu, în 15 august, după care urma să plec eu. Din păcate au fost arestaţi toţi mişeleşte prin trucurile securităţii. Din 31 iulie 1955 până la procesul de la Sibiu din 15 iulie 1957 Laurian Haşu a suferit anchetele şi regimul dur al securiştilor“ marturiseşte învăţătorul Olimpiu Borzea. Laurian Haşu a fost judecat într-un pseudoproces a cărui sentinţă era: „Cu unanimitate de voturi, făcând aplicaţiunea art. 1, lit. C din Decretul 199din1950 îl condamnă la moarte prin împuşcare pe Laurian Haşu, pentru crima de uneltire împotriva securităţii interne şi externe a RPR“. Sentinţa cuprindea aceeaşi pedeapsă pentru crima de acte de teroare şi constituire în bande în scop terorist, confiscarea averii personale şi plata sumei de 1000 de lei cheltuieli de judecată. Sentinţa a fost citită în 2 august 1957 la Sibiu.

Procesul a fost o farsă ca de altfel toate procesele intentate luptătorilor din munți. Sentințele au fost date cu uşurință în baza unor concluzii stabilite fără o bază reală.

Capitolul III

Mărturiile Mariei Stanciu, sora luptătorului Laurian Haşu

Motto:
O îndatorire morală este alcătuirea unei istorii adevărate şi cât mai complete a rezistenței la agresiunea comunistă. Este o îndatorire urgentă, impusă de obligația de gratitudine față de cei care au plătit cu viața, cu sângele şi cu sănătatea,. curajul de a fi înfruntat bărbăteşte împilarea comunistă.

Cum s-au adunat? Cine le-a dat curaj? Care era numele lor, cum arătau chipurile lor, cum au trăit, cum au luptat, cum au murit? Sunt întrebări pe care şi le-au pus mulți. Răspunsurile nu au fost date decât în parte. S-a încercat să se reconstituie adevărul, dar porțiuni din cronologia acelor evenimente au rămas enigme. Este necesar ca astăzi să-i chemăm printre noi pe aceşti eroi, să le omagiem faptele şi sacrificile supreme. Celor morți în munți, celor prinşi şi torturați în închisori le suntem datori cu un mormânt, o cruce şi cu dezvăluirea adevărului. Întrebările şi răspunsurile reale vin tot din munți, faptele eronate şi răstălmăcirile vin în schimb de la oameni. Sacrificiul şi lupta nu suportă minciuna, aşa cum onoarea şi munca cinstită a românului n-au suportat uneltirea şi punerea țării în slujba secerii şi a ciocanului comunist.

Pentru toți luptătorii din rezistență redresarea morală se făcea simțită şi dorită. Partizanii au căutat să facă o curățenie, avertizându-i pe „intruşi“ să le respecte munca şi agoniseala, demonstrându-le apoi că există o lege mai presus de fărădelegile lor. Pentru a descrie activitatea luptătorului Laurian Haşu în cadrul rezistenței anticomuniste mi-au fost de ajutor mărturiile Mariei Stanciu, sora lui, care a suferit la rându-i teroarea gulagului comunist.

Laurian Haşu s-a născut în 23 octombrie 1921 în comuna Breaza, raionul Făgăraş. Încă din anul 1940 s-a încadrat în FDC la Liceul Radu Negru din Făgăraş, iar în anul 1941 a suferit o condamnare de temniță grea pentru activitate legionară. După ispăşirea pedepsei, în 1947 şi-a reluat activitatea legionară în cadrul Facultății de Agronomie din Cluj, fiind şef de organizație. În 1948, când a fost descoperită organizația pe care o conducea, el s-a refugiat în satul natal unde a stat ascuns pe la diferite rude şi cunoscuți. În 1950 şi-a procurat arme şi s-a alăturat grupului de luptători din Munții Făgăraşului. Atunci a început şi calvarul pentru familia lui Laurian Haşu. Duba neagră, arestările, anchetele care speriau satul Breaza au terorizat întreaga familie Haşu. Maria Haşu, căsătorită ulterior Stanciu în Viştea de Jos, sora luptătorului, a fost arestată şi dusă periodic la securitate în Făgăraş. Încă din 1948 i se cereau informații despre fratele ei. Indiferența şi refuzul de care se loveau securiştii din partea Mariei, au dus la teroare. Era bătută cu palmele şi cu obiecte dure peste tot corpul. Brutalitatea lor a excelat cu bătaia la tălpi.cu bastonul. „Mă loveau la tălpi pentru a nu lăsa urme. Când îmi era aplicat acest „tratament“ nu puteam merge două săptămâni. Erau cruzi şi mi se adresau foarte urât. Nu mă scoteau din bestie şi bandită. După atâția ani mai rețin câteva nume precum: ofițerul Stoica ce nu avea o mână (fost coleg de şcoală cu Olimpiu Borzea la Sibiu) care mă bătea groaznic, un țigan Stoica la fel de dur, comandantul securității din Făgăraş, căruia nu-i mai rețin numele un om rău şi nemilos, un ungur mic de statură numit Loți, unul Bărcuțean, pus de asemenea în slujba securității. În anchete era specialist unul Zăgan“ îşi aminteşte Maria.

Maria Haşu era dusă periodic la casa lui Giurcă din Făgăraş pentru anchete care erau întotdeauna însoțite de tortură. Acestea au

durat pentru Maria din 1948 până în 1953, când a fost arestată şi întemniţată în penitenciarul de la Codlea. Maria nu a fost singura din familie care a suferit. Au fost schingiuiţi fratele ei, Virgil şi soţia sa, Sorița şi tatăl ei, Alexandru Haşu.

„Pe fratele meu, Virgil, l-au torturat groaznic. Odată a fost dus la casa surorii noastre mai mari unde l-au legat cu mâinile de tavan şi l-au bătut până a leşinat. Pentru a-şi reveni au aruncat apă cu găleata pe el. Ceea ce doreau să obţină comuniştii nu au aflat de la noi. Fratele meu a fost întemniţat apoi timp de 9 luni în perioada 1954-1955, unde a suportat alte suferinţe. Nici cumnata mea, care avea copil mic nu a fost scutită de bătăi. De multe ori a fost lovită când avea copilul în braţe. Tatăl meu care avea 70 de ani a fost de asemenea bătut cu bestialitate şi torturat“ povesteşte sora lui Laurian.

În 1953, Maria Haşu era învăţătoare în Felmer. După şedinţa de încheiere a acelui an şcolar a fost arestată. A fost dusă de un securist Alexandrescu, ce avea faţa ciupită de vânt la securitatea din Făgăraş unde a fost anchetată timp de 4 zile. A fost apoi transferată la Braşov, unde anchetele şi bătăile au durat o lună. A urmat pentru Maria penitenciarul Codlea timp în care a avut loc un proces în care a fost condamnată la 3 ani închisoare. Alături de ea au mai fost întemniţate Gema Novac, mama lui Gheorghe Haşu şi un anume Nistor din Dejani. Maria a făcut recurs, în urma căruia pedeapsa i-a fost redusă la un an de închisoare. Ea trebuia să fie eliberată în iulie 1954 când îşi ispăşise pedeapsa, dar a fost reţinută până în octombrie la securitate în Braşov. Aici securiştii au intenţionat să o transforme în informatoare şi s-o pună în slujba lor. Ei s-au lovit însă de refuzul categoric al Mariei. A revenit acasă în octombrie 1954. Percheziţiile şi anchetele au continuat până la arestarea lui Laurian Haşu, în 1957. Maria s-a căsătorit în 1956 cu Pompiliu Stanciu din Viştea de Jos, fost deţinut politic. Ei doi şi-au îmbinat suferinţele de până atunci şi şi-au unit forţele să facă faţă la altele care veneau asupra lor. Maria nu a mai fost primită în învăţământ niciodată. Amândoi au mai fost încadraţi în muncă doar ca muncitori necalificaţi pe şantierele de la Săvineşti şi Craiova. Au revenit în Viştea abia în 1975, când s-au pensionat. În anul 1977 a avut loc ultima percheziţie la domiciliu lor din partea

miliției. În prezent Maria este văduvă şi trăieşte dintr-o pensie socială, o pensie de privare de libertate şi o pensie de soție de deținut politic.

Capitolul IV

Mărturiile lui Victor Şandru, susținător al Grupului de Rezistență Vişţea

Motto:
Comunismul a fost moşit în hrube ascunse, de minți scelerate, alăptat de forțe oculte, a crescut şi-a formulat şi şi-a pus în practică programul, netulburat de nimeni, a guvernat şi poruncit cum a vrut şi-a impus legile ce le-a voit, a mutat popoare pe alte locuri, a distrus naționalități, destine, culturi şi vieți, a umplut jumătate din omenire cu lagăre, temnițe, crime şi gropi comune, cu sânge şi lacrimi.
Ion Gavrilă Ogoranu

Chiar dacă nu s-a dovedit la momentul respectiv a fi o reuşită deplină, lupta partizanilor împotriva instaurării comunismului a reprezentat un succes. Timp de zece ani, sub pavăza munților, a credinței şi a încrederii în adevăr s-a întârziat instaurarea peceții purpurei roşii. În Țara Făgăraşului, sub imboldul dreptății şi unității, oameni curajoşi au ajuns până la sacrificiul suprem. Respectând o veche tradiție, cea de împotrivire la tiranie şi împilare, locuitorii din zonă s-au organizat în grupuri de rezistență. Acestea erau constituite, instruite şi comandate asemenea unor unități de armată, care respectau o riguroasă disciplină militară. Aveau în dotare armament puternic şi

diversificat. Acțiunile lor stăteau sub semnul unui consemn bine definit:„ Două persoane față în față pot discuta orice, iar când apare o a treia se încetează orice comunicare“. Cu acelaşi curaj cu care au pornit lupta, eroii au suportat şi ororile securității din timpul anchetelor şi din închisori.

Victor Şandru a făcut parte din Rețeaua de sprijin Viştea. Activitatea lui în cadrul rezistenței anticomuniste a fost aceea de a-i ajuta pe Laurian Haşu şi pe Remus Sofonea.

Victor Şandru s-a născut în 14 martie1900 în Viştea de Jos. Era de profesie agricultor. El s-a implicat cu întreaga familie, ca de altfel întreg neamul Borzea, în rezistența anticomunistă ajutându-i şi sprijinindu-i pe toți cei care luptau împotriva comuniştilor. În luna iunie 1955 Victor Şandru mergând la plivit de grâu în holda de la marginea satului, i-a descoperit în lan pe tinerii Laurian Haşu şi Remus Sofonea. Aceştia se ascundeau de trupele de securitate care patrulau în acea perioadă pe teritoriul satului Viştea de Jos. Remus Sofonea era rănit la picior, iar Laurian îl supraveghea. Victor Şandru împreună cu soția sa le-a oferit celor doi mâncare şi o pereche de pantaloni. Tot el a intermediat în acea zi legătura celor doi cu învățătorul Olimpiu Borzea, organizatorul Rețelei de Sprijin Viştea. Victor l-a anunțat pe Olimpiu Borzea că cei doi tineri îl aşteaptă în grădina casei sale şi apoi împreună cu Gheorghe Borzea şi Olimpiu i-au transportat cu carul, sub ochii securiştilor acasă la învățător.

Pentru această implicare, Victor Şandru a fost arestat în 12 decembrie 1956. Procesul în care a fost judecat s-a desfăşurat în 15 iulie 1957 şi a avut ca acuze susținerea cu hrană şi perechea de pantaloni a partizanilor. Victor Şandru a fost condamnat de Tribunalul Militar Cluj la 25 ani de muncă silnică pentru:„crimă de uneltire contra securității interne şi externe a RPR şi acte de teroare şi constituire în bande în scop terorist“. Sentința cu numărul 1369 a fost citită în data de 2 august 1957. A fost eliberat prin decretul de grațiere în 1964 după ce executase 8 ani de închisoare. S-a întors acasă grav bolnav şi cu un ochi afectat. A găsit curtea împărțită de sora lui, iar soția sa alungată din casa părintească. Victor Şandru este decedat.

Capitolul V

Mărturiile lui Ioan Vulcu

Motto:

Morți sfinți în temniți şi prigoane,
morți sfinți în lupte şi furtuni,
noi ne-am făcut din voi icoane
şi vă purtăm pe frunți cununi.
Nu plângem lacrimă de sânge,
ci ne mândrim cu-atâți eroi.
Nu, neamul nostru nu vă plânge,
ci se cuminecă prin voi.
Imn morților-Radu Gyr

Neamul românesc este predestinat parcă să sufere. Calvarul său a început după „măreţul“ act istoric de la 23 august 1944. De atunci dreptatea şi adevărul pentru care s-a luptat au fost ecranate de aşa-zişii oameni politici şi diplomaţi care n-au făcut altceva decât să-şi vândă ţara şi să domine sub imperiul răului. Comunismul instalat a aruncat oamenii de bună credinţă în lagăre şi închisori pentru a-şi fixa rădăcinile mai bine în neamul românesc. Metoda comunistă bazată pe ură, minciună, egoism, ipocrizie şi fărădelegi a câştigat adepţi din rândurile celor laşi şi lipsiţi de personalitate. În decursul anilor, bolşevismul a devenit mormântul adevărului şi al dreptăţii umane. Mlaştina desnădejdii a acoperit gândul şi speranţa românului care visa la eliberarea din robia comunistă. Trădătorii care s-au pus în slujba ocupanţilor au lovit mortal românul adevărat în numele principiilor asasine. Toate localităţile din Ţara Făgăraşului au fost supuse celui mai crunt regim de supraveghere şi tortură timp de zece ani, după care au urmat alţii 40.

Breaza, satul de la poalele Munţilor Făgăraş a avut un regim special. Zilnic „maşina comunistă“ mărşăluia pe străzile Brezei, cetăţenilor fiindu-le interzis să-şi rezolve treburile câmpului între anumite ore din zi. Multă suferinţă a existat pentru aceşti săteni, dar nu numai. Mărturiile lui Ioan Vulcu din Breaza confirmă tirania comuniştilor. Ioan Vulcu a sprijinit grupul de luptători din Munţii Făgăraşului. Primul lui contact cu aceştia a fost în mai 1950 pe Valea Pojortei. „Eram la pescuit pe Valea Pojortei. Am văzut la un moment dat trei inşi care veneau de la deal spre vale. Purtau nişte bocanci legaţi cu sârmă şi aveau arme. Erau Gheorghe Haşu, Laurian Haşu şi Ioan Chiujdea. Atunci am discutat cu ei. Laurian Haşu m-a rugat să-i ajut cu haine şi mâncare. M-am înţeles cu el să vină până la marginea satului unde să-i dau provizile cerute. La întâlnirea fixată a venit şi vărul meu Constantin Vulcu. Am fost amândoi impresionaţi de starea acelor tineri şi ne-am hotărât să-i ajutăm în continuare. Astfel am fixat noi întâlniri şi am procurat cele necesare traiului aspru din munţi pentru grupul fugar precum şi armament. După o lună ne-am întâlnit din nou în locul stabilit. Era vorba de „Hodomoacă“, unde era un mărăcine la locul numit „La ţarina“. A venit Laurian Haşu care ne-a cerut mâncare şi grâu pentru iarnă. Vărul, Constantin Vulcu, a cumpărat un sac de porumb de la Făgăraş. Am pus boabele în trei ranițe pe care le-am dat apoi lui Laurian. Le-am furnizat şi informaţii despre armata şi securitatea care îi căutau. În cazul în care fixam o întâlnire şi nu reuşeam să ne vedem pentru că eram urmăriţi, aveam un consemn. Laurian ne lăsa un bilet în care trecea data următoarei îmtâlniri şi pe care-l punea într-o cutie de chibrite la mărăcinele amintit. Pentru armament şi muniţie ne ajuta un prieten de-al meu Gheorghe Ostăcioaie, care era şeful magaziilor de la fosta Miliţie Bucureşti. Ostăcioaie ne-a procurat pantaloni de miliţie, muniţie, ranițe şi cartuşe pentru pistol. Eu aveam un pistol Browning 765 pe care-l ţineam ascuns în zidul de la fântână şi pe care l-am dat luptătorilor“relatează Ioan Vulcu.

Grupul fugarilor fiind urmărit pas cu pas de securitate care a antrenat divizii întregi de armată era expus primejdiei arestării. „În toamna anului 1953 Gheorghe Haşu, Laurian Haşu şi Ioan Chiujdea

au coborât în sat şi s-au ascuns în şură la Constantin Vulcu. Securitatea a aflat că nişte fugari ar fi în sat şi a încercuit tot satul să-i caute. Era noapte. Au sculat din somn multe familii să verifice dacă partizanii s-au ascuns la unele dintre ele. Au amplasat posturi de pândă în tot satul. M-am dus la cartofi în câmp cu scopul de a afla modul de acțiune al securiştilor şi totodată o soluție care să-i salveze pe protejații mei din ghearele comuniştilor. Patrulele de securitate însoțite de câini mărşăluiau prin tot satul. M-am speriat pentru că nu întrezăream nici o şansă pentru cei trei. Atunci Gheorghe Haşu mi-a zis că ei sunt pregătiți pentru orice. Stăteau în gardă cu armele gata oricând să se apere. Pentru a nu da de bănuit securiştilor vărul meu s-a dus în acea zi la pădure. Când s-a întors seara acasă cu carul cu lemne a venit la el şeful de post. În acel moment cei trei fugari se aflau în grajd şi mâncau. În câteva secunde i-am anunțat că sunt în pericol şi s-au retras imediat în şură. Şeful de post îl urmărise pe Constantin pentru că îşi adusese lemne din pădure fără să aibă bon. Ținând cont de informația pe care le-am dat-o, fugarii s-au strecurat cu mult curaj printre posturile securiştilor, prin apă şi au părăsit satul. Am stat cu frică pentru ei. M-am liniştit pentru că nu am auzit împuşcături, motiv care mi-a dat de înțeles că au scăpat şi de această dată".

Constantin Vulcu l-a ajutat şi pe Andrei Haşu. În iarna anului 1952 Andrei Haşu s-a îmbolnăvit şi necesita tratament. A coborât în sat. Cineva „binevoitor" l-a denunțat la securitate. A stat un timp ascuns în şcoală de unde cu sprijinul lui Constantin Vulcu a plecat în Pojorta şi apoi în Voivodeni unde a fost ajutat de un anume Cabuz. A fost descoperit însă de comunişti şi a fost împuşcat. Andrei a fost trădat de Gălbincea din Sâmbăta de Jos. După ce a fost ucis, Andrei a fost legat pe o scară şi depus pe treptele şcolii din Voivodeni pentru a-l vedea întreg satul şi astfel lumea să se intimideze şi să nu-i mai apere pe partizani. Nici la ora actuală nu se ştie unde a fost dus cadavrul lui Andrei Haşu.

Întâlnirile lui Ioan Vulcu cu grupul din munți au continuat. „În toamna anului 1954 m-am reîntâlnit cu ei. Erau sleiți de puteri. Mi-au spus că nu mai rezistă şi că se pregătesc să plece în Grecia. Îmi ziceau atunci că dacă vor fi prinşi cumva, ultimul cartuş va fi al lor şi tot nu

vor divulga nimic. Anul următor au fost prinşi. Din acel moment şi eu am fost urmărit chiar dacă niciodată nu am dat de bănuit securității că aş avea legături cu luptătorii. Simțeam că oriunde merg eram urmărit. În 1957 am primit o scrisoare de la soția lui Ostăcioae, de la Bucureşti, în care mă anunța că soțul ei a fost arestat. Am plecat la Bucureşti să văd exact ce s-a întâmplat. Ajuns acolo, primul lucru pe care l-am făcut a fost să iau pistolul pe care-l ascunsese Gheorghe Ostăcioae în casă şi să-l arunc în Dâmbovița pentru a nu-i îngreuna situația soției prietenului meu“

Constantin Vulcu a fost arestat la 1 mai 1957. Tot atunci a fost căutat şi Ioan Vulcu, dar fiind plecat cu cartofi în Regat să-i vândă i-a fost amânată arestarea. „În 8 mai 1957 un maior şi doi ofițeri de la securitatea din Făgăraş m-au ridicat de acasă şi m-au dus la sediul lor din strada Inului. Aici m-au lăsat să aştept două ore după care m-au îmbarcat într-o dubiță şi m-au dus la Securitatea din Braşov. Aici m-au dezbrăcat complet pentru percheziție şi m-au trecut la un regim de anchete. Mi-au pus ochelarii negri la ochi şi mi-au spus să cobor 11 scări. M-au băgat într-un birou şi m-au aşezat pe un scaun care era cuit. Au urmat zile multe de anchetă şi tortură. Tot aici au fost aduşi şi cei trei luptători din munți cu care eu am colaborat şi care vroiau să ajungă în Grecia dar au fost trădați. La una din anchete l-au adus pe Laurian Haşu pe care l-au întrebat dacă mă cunoaşte. Acesta a răspuns:„Este Vulcu din Breaza“. M-au închis singur în celula 28. După un timp mi-au băgat în celulă pe unul Şeremet Stanislav din comuna Vadu Roşca din Basarabia. Acesta fiind turnător, încerca să mă convingă să scriu pe hârtie dacă am de comunicat ceva fugarilor că el poate să trimită biletul afară din închisoare. Pe acest basarabean nu-l mai puteam suporta. Comportamentul şi caracterul lui completat de regimul dur practicat de securişti, m-au determinat să-i spun comandantului închisorii, un anume Toth, să-l scoată din celula mea că dacă nu îl omor. M-a mutat pe mine însă în celula 26 unde era închis unul Belau Horia din Alba, căruia fratele îi era fugit în Franța, povesteşte Ioan Vulcu. Regimul dur de la Securitatea din Braşov a continuat la penitenciarul din Sibiu unde a fost mutat Ioan Vulcu în 30 iulie 1957 „Legați în cătuşe am fost transferați la închisoarea din

Sibiu. Împreună cu mine au avut aceiaşi soartă Constantin Vulcu, Ioan Petrişor din Recea şi Gheorghe Ostăcioae. M-au aruncat la subsol, în celula 3. Era o cameră de 1,5 metri pe 3 metri, cu ciment pe jos de care erau fixate belciuge. Pereţii erau stropiţi cu sânge, iar ca mobilier exista un singur pat. Celula era luminată artificial întrucât avea un singur gemuleţ cu gratii. Acolo am stat 3-4 zile după care am fost mutat la etaj, singur, în celula 16.

Tot aici am avut parte de mai multe zile de izolator unde condiţiile au fost inumane şi mult mai dure decât în celulă".

În 10 august 1957 a urmat procesul care a fost judecat de Tribunalul Militar III Cluj în deplasare la Sibiu. În acel lot au fost judecaţi Ioan Vulcu, Constantin Vulcu, Gheorghe Ostăcioae, Virgil Oancea şi Ioan Muţiu, colonel doctor militar din Sibiu. „Ne-au îmbrăcat în haine vărgate şi ne-au dus în boxă. Mie mi-au dat ca avocat pe unul Găvoznea. A fost un măgar. El n-a făcut apărare, a zis doar: sunt de acord cu instanţa. N-am nimic de adăugat. Judecător era Finichi Paul, iar acuzator public un evreu Tiron. Acesta a pledat în felul următor: sunt de acord cu încadrarea făcută, iar fapta este proporţională cu încadrarea. Sunt mulţumit că ultimele rămăşiţe au fost prinse", povesteşte Ioan Vulcu.

La acel pseudoproces sentinţele au fost următoarele: Ioan Vulcu şi Gheorghe Ostăcioae muncă silnică pe viaţă; Constantin Vulcu-25 ani de închisoare; Ioan Muţiu-20 de ani de închisoare, iar Virgil Oancea-10 ani de detenţie. Elena Vulcu, soţia lui Ioan Vulcu, care a fost la proces la Sibiu îşi aminteşte: „Era foarte slab. Am fost avertizată să nu vorbesc nimic cu soţul meu. Nici nu mi-au dat voie să-i dau pachetul cu mâncare pe care i l-am pregătit" Şi pentru acest lot pedeapsa a fost pentru: „crimă de uneltire a securităţii interne şi externe a statului şi constituire în bande în scop terorist". Ioan Vulcu a cerut recurs, dar răspunsul l-a primit abia după o lună şi acesta era respins, rămânând valabilă pedeapsa dată anterior. „Am fost întemniţat în penitenciarul Sibiu în camera 19. Era o încăpere de 6/5 m în care eram 30 de persoane. Dormeam doi într-un pat. Mâncarea era o ciorbă, apă chioară, mămăligă mucedă, iar dimineaţa o cafea şi o bucată de pâine. De Sf. Ioan am fost mutat la închisoarea Gherla, ne-

au dus noaptea cu lanțuri la picioare. Împreună cu mine mai erau Ostăcioaie, Constantin Vulcu, Petrişor, Moantă Ştefan şi Ioan Marin din Breaza. La Gherla ne-au despărțit. Pe mine m-au închis în celula 107 cu alte 30 de persoane. M-am nimerit să dorm în pat cu David Greavu din Lisa. Am fost hrăniți insuficient şi sufeream foarte mult de frig. Datorită condițiilor m-am îmbolnăvit. Lângă coloană am avut un abces de natură TBC. Am fost mutat într-o cameră de spital a închisorii unde medicii Dumitru Stere şi Gheorghe Cornea din Făgăraş mi-au făcut tratament şi puncții. M-am vindecat abia după un an şi trei luni. Abcesul s-a datorat bătăii pe care o primeam. În fiecare zi de miercuri eram scoşi la bătaie. Pe mine mă legau pe o bancă şi cu ciomegele mă loveau peste spate şi în palme. Apoi mă înveleau într-un cearceaf cu apă rece. A fost crunt. Acelaşi regim l-au suportat Mihai Voicu general de război şi Gheorghe Cristescu procuror general. Metodele de tortură ale comuniştilor au revoltat în iarna 1958-1959 deținuții din mai multe celule. Aceştia au recurs şi ei la violență. Cei din celula 86 şi-au blocat uşa au răsturnat hornurile şi obloanele. Alături de ei au intrat în grevă şi alte celule. Pe noi cei din 85 ne-au amenințat cu arma cu care au tras pe vizorul uşii rănindu-ne. În timpul acelei revolte ne-au ținut cu fața la pământ în celulă. A fost chemată Procuratura şi reprezentanți de la Bucureşti care i-a bătut şi torturat pe deținuții grevişti. A curs mult sânge atunci. Fără motiv eram băgați şi la izolator. Era o cameră foarte mică cu un pat de gratii. Primeam mâncare la 3 zile, în rest doar apă caldă, seara. Aveam voie doar noaptea să ne întindem pe pat care nu avea saltea şi pătură. Eu am stat şapte zile la izolator în decembrie. Eram doar în pantaloni scurți.

La Gherla cei mai duri gardieni au fost frații Şomlea şi comandantul Goiciu. Nu ştiu de unde aveau acumulată atâta ură. Îmi amintesc că odată de Paşti în 1959 am primit drept hrană ciorbă cu 16 boabe de arpacaş, turtoi iar dimineața 80 gr de pâine. În 1962 ne-au mai fost ameliorate condițiile de detenție. Ne-a adunat comandantul într-o zi în club şi ne-a zis: “Depinde de voi eliberarea”. Nu l-am crezut. Din capre râioase nu ne-au scos niciodată. Unii dintre noi au cedat presiunilor. În 1964 prin martie, a venit unul de la Bucureşti şi ne-a spus: “Cel care-şi aude numele să-şi facă bagajele”. Din 100 de

persoane câte eram în cameră au rămas 10 printre care şi eu: Nicolae Alexandrescu, avocat din Bucurreşti, Ion Vulcănescu din Bucureşti, Ion Roşianu, Petru Novac din Berivoi, Petru Cârstea din Făgăraş. Până în 24 iunie 1964 am lucrat la fabrica de mobilă din Gherla după care m-am eliberat. Am fost aşteptat de familie în gară“ povesteşte cu lacrimi în ochi Ioan Vulcu.

Acasă i-a fost confiscată toată averea: pământul, carul, animalele, hainele, lemne şi toate bunurile. Soția lui Ioan Vulcu, Elena, a recuperat o parte din bunuri plătindu-le în urma unui proces care a avut loc în 1957 la Făgăraş. Venind acasă Ioan Vulcu şi-a deschis un atelier de tâmplărie în care confecționa ambalaje pentru Uzina nr.2 Braşov. A încercat să-şi recupereze pământul confiscat, dar nu a reuşit nici măcar după revoluție.

După 1965 Securitatea a revenit acasă la Ioan Vulcu pentru a-l determina să devină informator. Cu toate insistențele comuniştilor a refuzat. Nu după mult timp a fost chemat la Securitatea din Făgăraş de către maiorul Zilceag pentru acelaşi motiv. A refuzat din nou, motiv pentru care a fost supravegheat de miliție. În 1985 a fost rechemat la Securitate în Făgăraş. „Era acolo un civil şi maiorul Zilceag. Mi-au promis bilete la băi dacă accept să fiu informatorul lor. Pentru că am refuzat din nou au început să mă înjure şi să mă amenințe. Ce mi-a atras atenția în acea cameră era un tablou mare cu fața spre perete. M-au lăsat singur acolo timp de două ore după care mi-au dat drumul acasă“ povesteşte Ioan Vulcu.

În continuare familia Vulcu a fost persecutată de comunişti. Fiica acestuia relatează: „Date fiind evenimetele din acea perioadă am suferit alături de părinții mei. Am rămas de mică doar cu mama. Copilăria mi-a fost un calvar, de fapt nici n-am ştiut ce este copilăria. Am muncit şi suferit alături de mama când tata nu ştiam unde era şi dacă-l vom mai vedea vreodată. Nu doresc la nimeni răul pe care ni l-au făcut nouă comuniştii“.-

De la ultima întâlnire cu securitatea la sediul din strada Inului, Ioan Vulcu s-a îmbolnăvit. Timp de 6 ani a stat prin spitale şi la Institutul Național de geriatrie din Bucureşti după care s-a pensionat. Este bolnav de parkinson. Primeşte pensie de fost deținut politic şi

pensie socială pentru cei 11 ani de vechime în muncă. Trăieşte în Breaza alături de soţie şi de familia fiicei sale care este învăţătoare în sat.

Capitolul VI

Mărturiile soţiei lui Gheorghe Haşu, luptător în rezistenţa anticomunistă

Motto:
„Pământul este o scenă pe care omul apare, îşi joacă rolul vieţii şi apoi dispare“
Gheorghe Haşu

Instaurarea comunismului trebuia să aibă sorţi de izbândă şi de aceea adepţii ciumei roşii aplicau metode dure, inumane care întreceau limitele gândirii omeneşti. Comuniştii aveau deviza:„Nu trebuie permis nici unui reacţionar să închidă calea PCR. Trebuie să luaţi măsurile necesare pentru extinderea propagandei, aşa cum a fost decisă de PCR“.

Astfel, ei subjugau şi terorizau locuitorii din toată ţara şi mai ales pe cei care trăiau în zonele unde au fost organizate grupări anticomuniste. Localităţile din apropierea Munţilor Făgăraş au fost supravegheate şi controlate zi şi noapte de organele securităţii între anii 1948-1956, pentru a „stârpi cuibul de bandiţi“, cum denumeau ei grupul de rezistenţă ascuns în munţi. Partizanii aveau misiunea de a salva ţara românească de înrobire şi de veninul Kremlinului, acel bastion al crimei dirijate. Mulţi dintre luptători au fost doborâţi de gloanţele trădătorilor ajunşi în slujba secerii şi a ciocanului.

Gheorghe Haşu (în unele acte apare Haşiu) din Pojorta, poreclit Ghiţă Rucăreanului, provenea dintr-o familie cu 5 copii. El a rămas la casa părintească pentru a lucra pământul, fiind priceput şi la

construirea de acoperişe de case şi şuri. S-a alăturat luptătorilor din munţi în 1949, dar legături cu ei a avut cu câțiva ani înainte. În 1954, când comuniştii forțau țăranii să se înscrie în CAP, Gheorghe Haşu şi Brâncoveanu s-au prezentat în Viştea de Jos exprimându-şi dorința de a se înscrie şi ei. În loc să iscălească registrele trepăduşilor, ei au scos pistoalele şi le-au luat registrele, pelerinele şi armele. Gestul celor doi a impresionat sătenii din Viştea de Jos şi în acelaşi timp i-au determinat pe activişti să renunțe o bună perioadă de timp la actul de întovărăşire. Gheorghe Haşu a luptat şi în al doilea război mondial, în 26 aprilie 1943 fiind împuşcat în umăr. A fost decorat atunci de Ministerul Apărării Naționale cu medalia „Bărbăție şi Credință cu spade clasa a II-a“. Distincția primită nu i-a folosit în viitor nici lui şi nici familiei sale.În 1947 Gheorghe Haşu s-a căsătorit cu Eugenia Comaniciu din Ludişor, care avea mai puțin de 18 ani.. În urma căsătoriei lor au rezultat doi copii: Violeta, născută în 1948 şi Ioan născut doi ani mai târziu. De la plecarea în munți şi până la arestarea sa Gheorghe Haşu venea sporadic la familia sa pentru a-şi vedea tânara soție şi pe cei doi copii.„Când s-a născut Ionuț, Ghiță a venit acasă. Era duminică dimineața, eu alăptam copilul, iar fetița dormea. Violeta s-a trezit şi i-a zis:„Cuncă-te, tată cuncă-te“, Au venit securiştii cu o dubă neagră. Mama a întârziat intrarea lor în casă, spunându-le că Ghiță este în şură. Securiştii au început să tragă cu mitralierele înspre şură, timp în care Ghiță şi-a strâns ceva haine, ranița şi puşca şi a fugit prin grădină. S-a ascuns la familia Peptea din Iaşi(familia în care a intrat Violeta prin căsătorie). Nu l-au prins. Pentru a se răzbuna, securiştii mi-au smuls mie copilul de la piept şi m-au lovit, spunând: unde ai ascuns banditul, cățea? Împreună cu părinții şi cu fratele meu am fost duşi la Securitate în Făgăraş, la casa lui Giurca, unde am fost bătuți groaznic. Ne-au dat drumul abia peste câteva zile. Mă rugam de ei:„Lăsați-mă să mă duc la copil, credeți-mă nu ştiu unde poate fi soțul meu, sau aduceți-mi copilul aici să-l alăptez că altfel îmi moare. Îmi spuneau: „un pui de bandit poate să şi moară“.

Le spuneam:„ Omorâți-mă şi pe mine ca să se termine odată“ povesteşte soția lui Gheorghe Haşu.

Întreg satul Pojorta trăia sub teroare. Duba neagră şi maşini ale armatei înconjurau localitatea zi şi noapte pentru a-i prinde pe partizanii din munți. Familile lor erau supravegheate şi bătute. „Ne urmăreau peste tot, se instalau deseori în casă pentru a-l prinde pe Ghiță. Am suportat multă bătaie, mă loveau cu palmele, pumnii şi picioarele, fără milă“ spun sătenii.

Pentru Eugenia Haşu chinurile au luat amploare în 1950. În luna mai Securitatea a forțat-o să divorțeze de soțul ei. I-au declanşat procesul de divorț în speranța că Gheorghe Haşu se va prezenta la tribunal şi va putea fi arestat. Totodată au silit-o pe tânăra soție să anunțe în ziarul local procesul de divorț. „A fost crunt. Îmi spuneau: De ce nu vrei să divorțezi? Mai speri să vină acasă? N-o să mai fi niciodată cu el. M-am trezit divorțată, iar în 28 octombrie 1950 am primit sentința Judecătoriei Mixte Făgăraş, sediul Voila, prin care Ghiță nu mai era soțul meu, iar eu mă numeam din nou Comaniciu“, a spus cu amărăciune Eugenia . De atunci Eugenia şi cei doi copii ai ei s-au mutat la părinții ei în Ludişor. Până la arestarea lui Gheorghe Haşu întreaga familie a fost tracasată şi bătută. „Stam izolați în curte zile în şir pentru că nu ne permiteau să ieşim din sat. Comunicam doar cu o vecină prin semne. Aceasta mergea la preotul satului să tragă clopotele şi să facă slujbe pentru noi. De atunci mi s-a împietrit sufletul şi mi-am încrâncenat trupul, astfel încât nici o suferință nu se mai leagă de mine, dar şi nici o bucurie“ a adăugat Eugenia.

În sate existau informatori care denunțau mişcările luptătorilor şi legăturile lor cu familile sau sătenii care îi sprijineau. Astfel au fost arestate familile şi rudele celor din munți.

„M-am dus într-o dimineață să dau mâncare la animale. Uşa grajdiului era întredeschisă. Mi-am dat seama că era cineva înăuntru. Un bărbat mi-a zis: Nu țipa, sunt un om bun. Sunt Grovu. Să nu spui la nimeni că sunt aici, că dacă vei zice, e de rău. Eu plec acum prin grădină. Atât mi-a vorbit. Nu ştiam cine este, nu era din sat dar s-a recomandat drept Grovu. Mi-a fost clar că respectivul nu era pentru prima dată în curtea noastră să ne urmărească“ a mai spus femeia. În

1957 a avut loc procesul de la Sibiu pentru partizanii din munți. Gheorghe Haşu a fost condamnat la moarte, prin împuşcare, pentru crimă de uneltire împotriva securității interne şi externe a RPR. Eugenia a mers de câteva ori la Sibiu cu speranța că va reuşi să-şi vadă soțul. Dar nu a fost aşa. A trăit de atunci cu nădejdea că va veni odată ziua când se vor reîntâlni. Nu s-a mai recăsătorit niciodată şi şi-a crescut singură copiii. În 1964 părinții luptătorului au primit un pachet care conținea lucrurile lui Gheorghe Haşu. Era o nouă înscenare. „Era o trăistuță din mătase de culoare verde şi un pantalon kaki“ îşi aminteşte Violeta, fiica luptătorului. Persoana care le-a dat pachetul a spus:„Acestea sunt lucrurile lui, el a murit“. Dar în continuare familia lui Gheorghe Haşu trebuia să-şi ascundă apartenența. Eugenia Comaniciu a lucrat în CAP, unde era supravegheată în mod special. La Făgăraş nu a reuşit să-şi găsească un loc de muncă, pentru că era fosta soție a „banditului“. A lucrat câtva timp la Braşov ca servitoare, unde a reuşit sa obțină o viză de flotant cu scopul de a i se pierde urma. Cu greu a revenit la Făgăraş, unde a lucrat ca factor poştal. Peste tot era sfătuită să nu spună cine este pentru a nu avea probleme cu Securitatea. Aceeaşi situație au întâmpinat-o şi cei doi copii. Abia dupa evenimentele din decembrie 1989 familia a intrat în posesia documentelor care certificau situația lui Gheorghe Haşu. Primăria comunei Lisa a eliberat în 28 ianuarie 1991 o adeverință pe numele Gheorghe Haşu care stipula: „decedat, act de deces nr. 36 din 23 decembrie 1964, înregistrat la Sfatul Popular al comunei Jilava şi comunicat cu adresa nr. 353 din 26 decembrie 1965“. Sentința procesului de la Sibiu, în urma căruia a fost împuşcat Gheorghe Haşu, a fost primită după multe intervenții, tot după decembrie 1989. În perioada 1990 - 1995 Eugenia Comaniciu a încercat să-şi obțină drepturile ce-i reveneau după atâția ani de suferință, dar a întâmpinat numai refuzuri. „nu m-a ajutat nimeni, nici măcar cei care ar fi putut să o facă. M-am convins că cei ce au rămas în viață îşi bat joc de cei care au murit. Drumuri, bani, stres pentru aprobarea dosarelor. Nu cer milă, ci o reabilitare morală pentru noi cei care am suferit. Nu este cinstit în fața lui Dumnezeu să culeagă laurii persoane care nu merită“, a afirmat femeia. Chiar dacă Eugenia Comaniciu este îndreptățită să

primească pensie ca văduvă de veteran de război şi pensie de deţinut politic, cererea i-a fost aprobată după multe intervenţii când a obţinut doar o indemnizaţie luanră de 10.000 lei începând cu anul 1995. Procesele prin care a trecut timp de 5 ani respectiv între 1990 şi 1995 i-au conferit dreptul de persecutat politic, lucru ce nu a fost luat în seamă de Direcţia Muncii şi Protecţiei Sociale, de Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici şi de Asociaţia Veteranilor de Război. Chiar şi în reportajul „Memorialul Durerii", Eugenia Comaniciu a fost marginalizată în favoarea unor persoane care nu meritau menţionate. Privind acest serial Eugenia Comaniciu se întreba cu amărăciune :„Oare pe cine deranja declaraţia unei femei care a suferit? Au fost mai importante afirmaţiile unor persoane care au avut parţial tangenţă cu aceste evenimente decât cele ale unei văduve chinuite? Totul mi-a lăsat un gust amar".

Capitolul VII

Dezvăluirile lui Ioan Metea din Ileni, fratele eroului Victor Metea împuşcat de regimul comunist

Motto:
Suferinţa şi jertfa, neavând consitenţă materială, nu pot fi judecate nici raţional, nici preţuite economic, întocmai ca Absolutul din care s-au desprins şi în care s-au întors. Ele se simt cu raţiunea inimii, se cântă în psalmi şi trec în eternitate.
Virgil Mateiaş

Anii premergători instaurării comunismului au însemnat suferinţă, jertfă şi luptă. Ideea înfiripată de legionari, o mare credinţă şi dreptate, s-a întipărit şi s-a sedimentat cu putere la generaţii întregi care au prezentat o adversitate faţă de opresiune şi nedreptate. Cu

această zestre oamenii nu cereau decât legi drepte, libertate, ridicându-se împotriva sălbaticei prigoane a unor aşa-zişi conducători, care nu doreau decât să-şi apere averile, poziţiile şi puterea prin orice mijloace. Pentru înlăturarea minciunii şi a oprimării era necesară lupta dusă până la moarte. Suferinţa şi durerea au adus mări de lacrimi. Ţara Făgăraşului a reuşit să semene teamă şi neîncredere în rândurile comuniştilor. „Deseori veneau în sat şi câte 250 de persoane să urmărească sau să supravegheze. Erau ca ciupercile după ploaie. Rareori întâlneai între ei un om cu suflet“, spun sătenii din Ileni.

Ioan Metea, din Ileni, acum pensionar îşi aminteşte cu amărăciune de perioada prigoanei comuniste. Întreaga sa familie a trăit un coşmar. Tatăl său, Victor S. Metea şi fratele său, Victor Metea, au luptat până la sacrificiul suprem împotriva minciunii şi a nedreptăţii. Fiind o familie de oameni cinstiţi, gospodari şi înstăriţi au suportat cu greu perioada cotelor către stat fiind consideraţi chiaburi. În 10 mai 1948 Securitatea a venit să-i aresteze pe Victor şi pe tatăl său. Victor Metea era student în anul I la Sibiu. Atunci a fost primul eşec al Securităţii în Ileni pentru că cei doi au fugit. Timp de doi ani tatăl a stat ascuns în sat, iar studentul a fugit în munţi alăturându-se grupului deja format. De atunci a început teroarea pentru restul familiei Metea. Pe Ioan l-au dus în repetate rânduri la Securitate în Făgăraş şi în Sibiu unde era supus la anchete însoţite de tortură câte o săptămână, două, o lună sau chiar şase luni. Acest regim dur l-a determinat pe Victor Metea, tatăl, să se predea comuniştilor. El a fost aspru pedepsit, fiind trimis şi la Canal unde a stat doi ani până în 1952. În acest răstimp soţia sa, Virginia Metea a fost arestată. „Era bătută cu bestialitate. O forţau să stea cu capul pe masă şi o băteau cu coada măturii pe tot corpul“, relatează Doina, soţia lui Ioan Metea. Timp de două săptămâni, în 1949, Ioan Metea şi mama sa nu au avut voie să părăsească nici curtea, nici casa şi erau păziţii zi şi noapte de Securitate. „Aveam la poartă doi castani. Noaptea eram urmăriţi din acei castani de către securişti, iar în timpul zilei aceştia ne urmăreau din casele vecinilor“, îşi aminteşte Ioan Metea. Cu toată supravegherea, familia Metea a păstrat legăturile cu Victor. Comunicau prin bilete pe care le lăsau în locuri stabilite de comun

acord. Virginia mama lor, era cea care ducea corespondența şi cele necesare lui Victor în munți. Pentru faptul că şi-a ajutat fiul a fost bătută. Ioan Metea a fost arestat de 18 ori. Niciodată nu a avut loc vreun proces sau vreo condamnare. La Sibiu a fost reținut din septemrbie 1951 până în martie 1952. „Eram închis într-o celulă mică fără lumină. Mai era cu mine un cioban, Dumitru Oprean. N-am reuşit niciodată să-i văd fața. L-am văzut cum arăta abia la nunta mea în 1956. În celulă aveam câte un prici din scândură şi atât. Era frig şi umezeală. Când ne descălțam, şobolanii ne rodeau bocancii. A fost cumplit în celula de la Sibiu. Nu au găsit motiv să mă judece. La anchete îmi cereau să le spun unde este Victor. Am fost anchetat acolo de căpitanul Mezei. Cu mine acesta s-a dovedit a fi totuşi corect. Mi-a promis că mă duce să-l văd pe tatăl meu pe care-l adusese de curând de la Canal. N-a reuşit să ne aranjeze întâlnirea pentru că în aceea seară tatăl meu a fost eliberat, iar în ziua următoare mi-au dat şi mie drumul acasă“, povesteşte Ioan Metea.

Tot din celula din Sibiu Ioan Metea îşi aduce aminte despre comportamentul unui colonel foarte dur al cărui nume nu l-a reținut însă: „Se îmbrăca în halat alb, ca un medic şi la anchete avea un bisturiu cu care mă amenința că mă castrează dacă nu-i dau informații despre fratele meu“.

Crunte pentru Ioan Metea au fost şi anchetele la care a fost supus la Securitatea din Făgăraş. Era dus la casa lui Giurca de cele mai multe ori de un anume Zăgan, care răspundea de toate cercetările şi urmăririle din Țara Făgăraşului. „Zăgan apărea la Ileni şi nu numai, într-o maşină de tip IMS. Era de o duritate şi sălbăticie fără limite. La fel ca şi el mai era unul Stoica fără o mână. Metoda lui de tortură era curentul electric. Îmi lega mâinile sau picioarele la firele unui magnetou electric şi rotea de manivelă până îmi epuiza toate puterile. Pe lângă acest sistem de tortură mai folosea bătaia la tălpi, după ce îmi lega mâinile şi picioarele peste un lemn sau mă acoperea cu blană şi mă lovea cu barosul. Înduram toate acestea cu speranța că dreptatea va triumfa într-un final“, a mai adăugat Ioan Metea.

Metea îşi mai minteşte numele altor anchetatori de la Făgăraş: Stoica (țiganul), Ghețea, Voinicescu, Voinea, un țigan poreclit

Ursarul, Oncescu, Balea şi Bunica. Între anii 1953 - 1956 Ioan Metea a fost luat în armată. Pentru că provenea dintr-o familie de partizani i-a fost interzis să părăsească garnizoana. Şase luni a făcut armata la Tg. Mureş, dar şi acolo a fost supus anchetelor, apoi alte şase luni la Malnaş (Tuşnad Băi) şi încă doi ani la Braşov. Până la arestarea fratelui său el a fost persecutat încontinuu. Ioan Metea a abandonat liceul în anul II tot din cauza Securității. Tatăl său, Victor Metea, din 1952 şi până în 1958 a fost anchetat şi torturat. În august 1958, Tribunalul Militar Cluj în deplasare la Braşov i-a înscenat un proces cu martori falşi în urma căruia a fost condamnat la 25 de ani închisoare. Odată cu el au mai fost judecați şi cumnații săi din Şinca Veche, Traian şi Gheorghe Popione. „Nici nu ştim unde a fost închis. În 20 februarie 1962 mama, mea Virginia Metea, a primit de la penitenciarul din Botoşani o adresă cu următorul conținut: Vă trimitem următoarele efecte rămase în unitatea noastră de la deținutul Mitiea S. Victor: una scurtă stofă neagră, una pantalon kaki IV. Terminat“ spune Ioan Metea. Certificatul de deces l-au scos abia în iunie 1986 de la Botoşani. În acest act era stipulat că Victor S. Metea a decedat în 5 ianuarie 1962.

Victor Metea fiul, a fost arestat în urma unei însecenări făcute de Securitate cu ajutorul lui Nicolescu, omul de legătură al refugiaților din munți care avea misiunea să-i scoată din țară şi să-i ducă în Grecia. Victor urma să plece în grup cu Gheorghe Haşu şi Ioan Chiujdea. Ei au fost însă arestați la Bucureşti în vara nului 1955. Procesul lor a avut loc la Sibiu unde au fost judecați de Tribunalul Militar III Cluj în deplasare la Sibiu în 15 iulie 1957. Sentința a fost condamnare la moarte prin împuşcare şi a fost pusă în practică în noaptea de 14 spre 15 noiembrie 1957 după cum susține Olimpiu Borzea din Viştea de Jos. Actul de deces eliberat de Consiliul Popular Jilava stipulează însă ca dată a decesului 21 aprilie 1958, actul fiind eliberat în 22 februarie 1986. După executarea sentinței au încetat persecuțiile, bătaia, anchetele şi tortura pentru familia Metea.

În 8 iulie 1956, Ioan Metea se căsătoreşte cu Doina Pop din Râuşor. Soția provenea tot dintr-o familie care a fost supusă ororilor

regimului comunist. Tatăl ei, Gheorghe Pop, fiind timp de trei luni primar legionar, a fost întemnițat 12 ani şi a avut domiciliul forțat fără însă să existe un proces. Cei doi îşi uneau necazurile şi suferințele. În decembrie 1958, comuniştii au sechestrat familiei Metea toată averea: casa, mobilierul, caii, porcii, pământul, uneltele agricole, batoza, tractorul, pe care le-au pus în vânzare. Cu înțelegerea unor săteni, familia a reuşit să recupereze o parte a acestor bunuri. Casa lor a fost transformată de comuniști în locuință de oaspeți pentru perioada colectivizării. Abia în mai 1971, familia Metea a reuşit să-şi dobândească din nou casa. Obiectele din aur moştenirile de familie, nu le-au mai fost înapoiate. Între anii 1962 - 1967, Ioan Metea s-a angajat ca lăcătuş montor la Uzina Vulcan Bucureşti. Din 1967 el a revenit acasă şi a lucrat la Combinatul din Făgăraş de unde s-a pensionat în 1990. Soția sa, Doina, l-a urmat peste tot unde acesta a lucrat. Virginia Metea, mama, a decedat în 1981, ducând cu ea în mormânt o serie de secrete privind Rezistența Anticomunistă din Țara Făgăraşului.

Familia Ioan şi Doina Metea trăieşte în casa din Ileni care adăposteşte suferința anilor de teroare şi prigoană comunistă. Pensionar fiind îşi îngrijesc gospodăria făcută după gustului omului cinstit şi harnic.

Capitolul VIII

Mărturiile soției lui Jan Pop luptător în Rezistența Anticomunistă din Munții Făgăraşului

Motto:
Mândria unui neam se apără cu arma în mână. Celor ce s-au înfrățit cu stâncile munților şi cu fiarele pădurilor, celor ce şi-au dat sângele sau au murit în torturile securității, celor ce au riscat totul ajutându-i, un pios gând de recunoştiință
Ion Gavrilă - Ogoranu

Rezistența armată din munții României, de după război, n-a fost o luptă a partizanilor, nu a avut un caracter partinic sau etnic, ci a pornit din disperarea unui popor a cărui demnitate era în pericol, nemaiexistând soluția salvării.

La începutul anilor 1948, în Țara Făgăraşului au existat mai multe formațiuni care opuneau rezistență regimului comunist: organizația politico-militară condusă de inginerul Gheorghe Toader, organizația ofițerilor activi şi deblocați din Făgăraş condusă de Sabin Mare, organizația de educație şi luptă **Frăția** a elevilor de la Liceul Radu Negru, condusă de Victor Roşca, organizația de luptă a foştilor voluntari din primul război mondial, organizația de intelectuali şi țărani numită **Rețeaua de Sprijin Viştea**, condusă de Olimpiu Borzea. Toate aceste organizații aveau legături între ele, dar şi cu alte formațiuni de rezistență din alte părți ale țării. Prin represiune, comuniştii şi Securitatea au reuşit să aresteze foarte mulți luptători din aceste organizații. Pe măsură ce unii eroi erau ucişi sau arestați, alții le luau locul.

Jean Pop, născut în India Harbor, SUA, în 1908, şi-a însuşit misiunea de salvare a naţiunii române de la dezastrul care o ameninţa prin instaurarea regimului bolşevic, totalitar. Avea 43 de ani. Era căsătorit cu Maria Şerban din Lisa cu care avea trei copii: Doina Maria născută în 1940, Ion născut în 1946 şi decedat la numai trei luni şi Cornelia Petronela născută în 1952. Ioan Pop (Jean fiind numele folosit în SUA) era absolvent al Liceului de Horticultură. A lucrat patru ani la Bucureşti ca litograf în cadrul Ministerului Economiei, după care a revenit cu familia în Lisa unde a lucrat ca pădurar. Prin natura serviciului Ioan Pop a avut legături cu organizaţiile anticomuniste din munţi înainte de 1951. In toamna acelui an, Jean Pop şi-a părăsit familia alăturându-se luptătorilor din munţi. De atunci el nu a mai revenit la soţie şi copii.

Satele din Tara Făgăraşului erau supravegheate şi controlate în permanenţă de securitate. Erau trimise companii, apoi regimente pentru anihilarea rezistenţei. Neputând captura luptătorii, forţele securităţii se razbunau pe familiile acestora ucigând, schingiuind şi terorizând. Pentru Maria Pop şi copiii ei calvarul a început într-o noapte de septembrie a anului 1951 „În acea noapte a venit foarte multă armată şi poliţie. Au căutat peste tot, în casă, în grajd, prin curte, să-l găsească pe soţul meu. Furioşi că nu au găsit ceea ce căutau am devenit eu ţinta lor. Mă duceau de 3-4 ori pe săptămână la Miliţie să le furnizez informaţii: Unde e, căţea? Eram lovită cu brutalitate fără să se ţină cont că eram gravidă“, a declarat soţia. Anchetele şi teroarea au continuat pentru Maria Pop, soţia lui Jean, mulţi ani de atunci înainte. „Pentru că nu aveam ce să le spun despre soţul meu mă ridicau de acasă mai rar dar tot de două ori pe săptămână ajungeam la Securitate. Mă ancheta căpitanul Cârnul, un om voinic şi negricios. Când îl vedeam mă treceau fiorii. Era foarte dur şi mă bătea fără milă. A venit odată acasă la mine, foarte furios, a controlat şi răvăşit totul şi mi-a cerut pozele de familie pe care le aveam. Fotografiile în care era şi soţul meu le-a tăiat. In primăvara anului 1952 am fost obligată să divorţez. Securiştii îmi spuneau: să divorţezi, că altfel nu scapi. El n-o să mai revină la tine. Procesul de divorţ s-a încheiat la 31 martie 1952 fără participarea lui Jean. Mi-a fost eliberat certificatul de despărţenie

care avea numărul de înregistrare 008162. Sub presiune şi bătaie mi-am reluat numele de fată, Şerban. Ultimul nostru copil, fetița Cornelia Petronela care s-a născut după plecarea lui Jean, a fost înregistrată Şerban şi cu scopul de a fi scutită de ororile comuniştilor. După divorţ, de frică, m-am mutat la casa părinților mei. Dar teroarea a continuat şi acolo“, spune Maria Şerban. În 1953, Maria era deseori luată de duba neagră care supraveghea în permanență satul şi dusă la Miliția din Făgăraş. Era ținută câte o zi întreagă, bătută, cerându-i-se informații despre soțul ei. Împreună cu ea erau duşi fratele, tatăl şi mama ei. Copii femeii chiar dacă erau mici rămâneau în grija vecinilor şi a unui băiat sărman pe care Maria l-a luat pentru ajutor în gospodărie. „Într-o noapte în 1954 au venit din nou securiştii, dar foarte furioşi. Au căutat peste tot, au demontat podelele şi au scormonit curtea. Probabil, nu au găsit ceea ce căutau pentru că au început să ne amenințe cu armele să spunem unde este Jean. Atunci timp de două săptămîni am ținut geamurile înfundate şi am fost lăsați să facem foc în casă doar seara. Fetița cea mică, după plecarea lor, vorbea numai în şoaptă. Fata cea mare am găsit-o când m-am întors odată de la anchete, ascunsă în grajd pe un scaun cu sora ei în brațe cu ochii umflați de plâns şi disperată. Nu aveau inimă, ne torturau pe toți, copii, femei şi bărbați“, a afirmat Maria Şerban.

Femeia şi-a întâlnit soțul o singură dată în acea perioadă „Era lîngă pârâu în apropierea satului.Era slab, schimbat şi îmbătrânit. Mi-a spus că dacă nu reuşeşte să plece în Grecia se va împuşca. Nu mi-a ascultat rugile în această privință. A fost ultima dată când l-am văzut“.

Au urmat pentru Maria Şerban şase luni de închisoare la Codlea fără să existe o condamnare sau vreun proces. Odată cu ea au mai fost arestați şi întemnițați: tatăl ei,Cornel Şerban - timp de 1,5 ani şi fratele ei Gheorghe Şerban - 4 ani. După eliberarea ei securitatea a continuat să vină până în 1957 când a fost judecat Jean Pop.

In iarna anului 1955, Jean Pop a fost rănit la picior, în lupta directă cu securitatea. El urma să ierneze, rănit fiind, întru-un bordei la marginea satului Colun. În primăvara anului 1956, Matei Cristea din Pojorta l-a pus în legătură cu Costică Nicolescu pentru ai facilita

plecarea în străinătate. S-a întâlnit cu acesta într-o gară lângă Făgăraş de unde au plecat împreună la Braşov. În tren Securitatea i-a pus cătuşele la mâini şi l-a arestat. Anchetele şi chinurile îngrozitoare au început pentru Jean Pop. El a fost judecat în iulie 1957 în baza decretului 199 din 1950 de către Tribunalul Militar Cluj. Sentința cu numărul 1369 din 12 iulie 1957 cuprindea: „Învinuit pentru crima de uneltire împotriva securității interne şi externe a RPR şi crimă de acte de teroare şi constituirea în bandă în scop terorist“. A fost condamnat la moarte prin împuşcare.

Şi după sentință şi executarea lui Jean Pop, soția şi copii au fost frustrați de drepturi. Fiica cea mare Maria a fost dată afară din serviciu (avea liceul terminat) în favoarea fetei şefului de post care nu avea decât patru clase primare. Ea a fost controlată de securitate şi la noul ei loc de muncă din Sibiu. Drepturile Mariei Şerban nu au fost recunoscute niciodată de regimul comunist.

Decesul lui Jean Pop a fost înregistrat în Registrul Stării Civile abia în 23 decembrie 1964 la Jilava, iar documentul a fost eliberat abia în 10 mai 1972 de către Consiliul Popular Jilava. În perioada 1941-1944, Jean Pop a fost concentrat în Batalionul Vânători de Munte şi a participat la război. Maria Şerban este îndreptățită să primească pensie de privare de libertate, pensie de văduvă de veteran de război şi ca soție supraviețuitoare a fostului deținut politic, Jean Pop. Ea nu s-a mai recăsătorit niciodată. In prezent veniturile ei constau din indemnizație de DL nr. 118 din 1990 obținută în mai 1995 şi o pensie foarte mică pentru privare de libertate. Dosarul Mariei Şerban privind acordarea pensiei de văduvă de veteran de război a fost respins de comisia specifică pe motive netemeinice. „Nu vreau răzbunare ci doar cei vinovați să recunoască ceea ce au făcut. Mulți dintre cei rău voitori sunt morți. Dumnezeu are grijă de toți şi le dă tuturor după fapte“, spune Maria Şerban.

Capitolul IX

Mărturiile familiilor luptătorilor Nelu Novac şi Nică Chiujdea din Berivoi

Motto:
Rezistența din munți nu a fost problema unei organizații politice anume. Era a suflării româneşti care se împotrivea comunismului şi pentru acest lucru au fost oameni care au pus mâna pe armă. Oameni care au murit...
Ion Gavrilă Ogoranu

În rezistența anticomunistă din Țara Făgăraşului au fost implicați mii de oameni care au susținut luptătorii retraşi în munți şi care au rezistat eroic atacurilor securității şi armatei, terorii şi metodelor practicate de regimul totalitar. În această luptă s-au unit țărani, intelectuali, copii, tineri şi bătrâni care nu sperau decât într-o viață demnă şi cinstită şi care urau minciuna şi fărădelegea. Prin cei 10 ani de suferință, națiunea noastră şi-a demonstrat încă o dată curajul, credința şi mândria. Atât grupul de partizani refugiat în munți, cât şi familiile acestora au înfruntat şi suportat maşina de război a securității cu toate capcanele şi hărțuielile ei. S-au pierdut vieți şi vise. Nimic nu i-a putut convinge pe aceşti oameni de toate vârstele şi categoriile sociale să renunțe. Durerea fizică şi frica erau controlate şi modelate de ei, devenind deseori o armă împotriva comuniştilor. Obstacolul care i-a aruncat în închisori, celule şi în lagărele de exterminare a fost trădarea. 64 de sate din Țara Făgăraşului au fost martore la acțiunea securității. Familiile chinuite şi hărțuite recunosc că au existat trădători, iar laşitatea şi dorința acestora de a se căpătui au dus la deznodământul luptei din perioada 1948-1959 şi la sute de victime. Şi

satul Berivoi a fost supravegheat continu de securitate. Aici elevi şi studenţi merituoşi au refuzat să accepte ideile noului regim, sfidându-le printr-un simplu cântec: „Trăiască Regele“. Acest gest curajos i-a costat pe berivoieni 10 ani de prigoană care s-au încheiat cu detenţie, procese nedrepte şi execuţii. Este cazul tânărului Nelu Novac. Era elev în ultima clasă la Liceul Radu Negru din Făgăraş. Împreună cu colegii săi, la încheierea anului şcolar, s-au adunat pe dealul Galaţului şi, în momentul lor de fericire, ca absolvenţi, au cântat acel cântec. Ghinionul lor a fost că prietenul unei colege a lor era securist. Aflându-se despre adunarea tinerilor absolvenţi, Securitatea a început să-i caute cu scopul de a-i aresta. Pe Nelu Novac, Securitatea l-a căutat acasă imediat a doua zi. Era primul contact al familiei Novac cu regimul. De atunci s-a aflat că şi alţi colegi ai lui Nelu au fost arestaţi. De frică, Nelu Novac a fugit de acasă. A rătăcit o perioadă prin sat, s-a ascuns, după care s-a alipit grupului din munţi. Avea doar 18 ani. Minodora, sora lui, spune că de atunci el nu s-a mai întors acasă. A început teroarea pentru familia Novac. Bunicii, părinţii şi sora lui Nelu au fost persecutaţi şi supuşi la cele mai crunte metode de tortură. La interogatorii, securiştii cereau detalii despre Nelu Novac şi despre grupul din munţi. Chiar dacă au suportat multă bătaie, familia Novac nu şi-a divulgat copilul. „Aveam 12 ani. Mă înfiora numai zgomotul maşinii care apărea la poartă. Când soseau securiştii mă strecuram şi fugeam, încât n-au reuşit să mă prindă niciodată. Un an întreg n-am dormit acasă. Mergeam prin sat şi unde mă primeau dormeam. La un vecin mult timp am dormit într-o ladă şi în fân. Sătenilor le era frică să mă mai primească“, povesteşte Minodora, sora cea mică a lui Nelu Novac.

Tatăl lui Nelu Novac, Petru Novac, a suferit foarte mult. Nemaisuporând anchetele, în 1951 a fugit în munţi la fiul său. Familia lui ştia că este arestat. Timp de un an a însoţi grupul de tineri luptători. În 1952 se afla la un anume Baciu, un cioban din Săvăstreni. Nora acestuia era membră de partid. Pentru a fi credincioasă partidului ea l-a denunţat pe Petru Novac. Într-o perioadă foarte scurtă acesta a fost

prins şi arestat. A urmat un proces, o parodie de proces cum numai comuniştii puteau organiza, în urma căruia a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică. Familia lui spune că a fost mutat până la decretul de graţiere din 1964 la închisorile din Aiud, Gherla, Baia Sprie şi Codlea. Condiţiile inumane din celulele temniţelor l-au îmbolnăvit pe Petru Novac. Efectele acelor ani le-a simţit până la sfârşitul vieţii. Eugenia Novac, mama luptătorului, a fost bătută şi torturată cu magnetoul electric în timpul anchetelor. Metodele care provocau dureri fizice foarte mari au adus-o pe Eugenia Novac la numai 41 de ani la infirmitate. Aceasta nu se mai putea deplasa decât în cârje. Mai mult, sub ochii ei îi erau torturaţi copiii şi părinţii. Bunicii lui Nelu Novac au fost anchetaţi la domiciliul lor, bătuţi cu patul puştii, cu bâte şi cu orice obiect pe care îl aveau la îndemână. „Cățea bătrână“, „Bandiţilor“ erau expresiile cu care li se adresau securiştii.

Fratele lui Nelu Novac,Aurel a fost schingiuit peste măsură. Din două în două săptămâni era dus cu duba neagră la Securitate în Făgăraş, iar în restul timpului era anchetat acasă sau la Miliția din sat. De frica securiştilor Aurel Novac ce avea atunci doar 15 ani, nu mai dormea acasă. El îsi găsea culcuşul pe la prietenii din sat. „Unde mă prindeau mă băteau. Îmi cereau să le spun despre fratele meu. Chiar dacă uneori ştiam despre soarta lui nu le-am spus nimic“, a spus Aurel Novac. Acesta ne povesteşte că cele mai crunte metode de tortură pe care securiştii le-au folosit în cazul lui au fost bătaia la tălpi şi magnetoul electric. „Mă legau cu mâinile la firele electrice ale unui aparat. Şi acum am un semn la unul dintre degete. Altădată mi-au legat mâinile de picioare sub care au trecut un băţ şi m-au atârnat de grindă. Cu mestecătorul de lemn m-au bătut la tălpi din 10 în 10 minute, după care, dacă leşinam, aruncau apă rece pe mine ca să-mi revin. După aceste bestialităţi nu am putut merge şi şedea. Aveam răni până la sânge“, îşi aminteşte cu amărăciune Aurel Novac. Printre anchetatori au fost: Cârnu, comandantul securității, Zăgan, Vlad, Stoica - ciungul, Silaghi, Voinea, Gherghel, Alexandrescu, Luca şi Aldea, milițianul din sat. Aurel Novac îşi mai aduce aminte de o ispravă a milițianului lor din sat, Aldea căruia îi era frică de tot ceea ce

mişca. „La intrarea în sat era o cruce cu Isus răstignit. Noapte fiind, miliţianul Aldea a crezut că este un partizan şi a tras cu arma“.

În 15 martie 1952, casa şi curtea familiei Novac au fost înconjurate de un batalion de soldaţi înarmaţi. Securitatea avea informaţia că Nelu Novac a venit acasă. Noaptea pe la 4 a fost trezit şi dus afară Aurel Novac pe care l-au pus să cerceteze şura, şopronul şi coteţul pentru a-l găsi pe fugar. Acesta a fost scos afară în pijama, nepermiţându-i-se să se îmbrace.„Eu mergeam în faţă şi securiştii cu doi câini mari după mine. Trebuia să înţep tot fânul cu furca pentru că ei mă urmăreau. Nu au găsit ceea ce voiau. M-au ţinut după aceea cel puţin două ore aşa subţire îmbrăcat, la cireşul din fundul curţii.Simţeam că nu mai suport şi nu îmi puteam stăpâni tremuratul. „Nu te împuşcăm că un cartuş costă 9 lei şi tu nu meriţi, banditule“. Atunci, Alexandrescu a fost trântit de scroafa noastră care era prin curte. Din răutate a vrut să împuşte animalul dar şi pe mine“, povesteşte Aurel Novac.

Legătura cu Nelu Novac o ţineau tatăl şi mama lui. „Când l-am văzut odată pe Nelu era chel. Mi-a spus că securiştii au boala să le smulgă părul, aşa că s-a tuns“ afirmă Aurel. Familia Novac îşi menaja pe cât putea copii faţă de securitate cu speranţa ca la anchete să nu fie chinuiţi atât de mult. „Am fost la un târg în Hurez să vând o mânză. M-am întors noaptea pe la 11. Mi-era teamă. Tatăl meu m-a însoţit până în Săsciori fără ca eu să ştiu. Am aflat ulterior“, mărturiseşte Aurel.

Din cauza terorii, acesta a cerut comandamentului armatei să fie încorporat. În 20 august 1952, Aurel era deja militar. A fost repartizat la Sibiu cu indicaţia să lucreze la ocnele de sare. Soarta i-a zâmbit însă de data aceasta scutindu-l de această muncă. Trei luni a rămas pe un şantier după care alte trei luni a fost mutat în Victoria. A ajuns din nou la Făgăraş unde teroarea a reînceput. Comandantul securităţii, Cârnu l-a luat şi de data aceasta în „grijă“. Zece zile a fost purtat pe cărările munţilor să-l prindă pe Nelu Novac. Nu s-a reuşit. Partizanii din munţi

observau fiecare mişcare a securităţii şi a armatei. Ei se foloseau de binocluri, dar şi de intuiţie.

„Mă ţineau şi câte 10 zile în celulă, unde mâncarea era un terci şi linte, iar bătaia de trei ori pe zi. Pentru a obţine informaţii îmi băgau în celulă securişti sub pretextul că sunt deţinuţi.Unul, Comanici din Ludişor, a îndeplinit această misiune“ a adăugat Aurel Novac.

Minodora Novac, în prezent Beleaua, mai relatează: „În 1952 eram doar cu bunicii acasă. Mama, tata şi fratele meu erau arestaţi. Au venit securiştii foarte nervoşi. Pentru că m-am speriat am început să ţip până când aceştia au plecat. În acea noapte n-am stat acasă. Plângeam şi alergam pe stradă, batând din poartă în poartă să mă primească cineva să dorm. Nu mă primea nimeni de frica securiştilor. Nu aş vrea să mai ajungă nimeni să treacă prin ce am trecut noi. Şi în şezătoare miliţianul Aldea mă urmărea“.

Mama lor a fost arestată şi câte cinci săptămâni. La anchete în celulă ea le-a întâlnit pe Tori Haşu şi pe Dora din Pojorta. „În noiembrie 1954, pe la 2 noaptea, m-au dus împreună cu mama la Securitate în Făgăraş. De aici ne-au mutat la Braşov, unde l-au adus şi pe tata care era deja închis. Când l-am văzut în ce hal ajunsese nu mi-am putut stăpâni emoţiile şi am fugit la el. Era ca un copil, slăbit, fără vlagă, mâinile parcă erau ale unui nou-născut. I-am luat mâinile, parcă acum s-ar întâmpla, le-am mângâiat şi mi-aş fi dorit să fim toţi acasă liniştiţi. Visul mi-a fost întrerupt de vocea securistului care spunea: Vedeţi în ce hal se află, să-i spuneţi lui Nelu să se predea ca să scăpaţi toţi. Ne-au ţinut 3 zile la Braşov în anchete“ mărturiseşte Minodora. Aceasta şi-a văzut fratele doar de două ori. „O dată tot grupul a venit la noi în şură unde mama le-a dat de mâncare. Erau toţi tineri şi frumoşi. Mă duceam cu farfurii şi mâncare numai să-i pot vedea. Au stat puţin. Mâncau cu rândul pe la familia fiecăruia. Atunci a fost ultima dată când mi-am văzut fratele“ mai spune Minodora. Fraţii Aurel şi Minodora Novac s-au căsătorit în acelaşi an, în 1955. „Nunţile noastre parcă ar fi fost parastasuri. Totul era trist. Eram toţi cu gândul la Nelu. Eu m-am mutat la soţul meu, Andrei Beleaua, la casa familiei Chiujdea, iar Aurel a rămas pe curte“, spune Minodora.

Fiecare din cei doi fraţi are câte doi copii. Suferinţele, persecuţia şi privarea lor de libertate nu au fost recunoscute şi răsplătite nici în ziua de astăzi. „Am vrea să ştim cum a murit Nelu, unde este înmormântat şi să cunoaştem dosarul lui. De la el nu mai avem nimic, nici măcar pozele pentru că ne-au fost luate de securitate“, mai spun cei doi fraţi.

Nelu Novac a fost arestat în 31 iulie 1955 împreună cu Laurian Haşu. Le-a fost înscenată plecarea în Grecia prin intermediul lui Costică Nicolescu. Ei au plecat din gara Viştea de Jos de unde Olimpiu Borzea i-a însoţit până la Podul Olt. Până la procesul de la sibiu din 15 iulie 1957 Nelu Novac a suportat tortura comuniştilor. El a fost condamnat şi executat prin împuşcare.

Nică Chiujdea, zis „Profesorul“, executat prin împuşcare

Ioan Chiujdea era student în ultimul an la Facultatea de Ştiinţe Naturale din Cluj. I se spunea Nică, iar grupul din munţi l-au poreclit Profesorul. În anul 1947 a venit definitiv acasă de la Cluj, probabil datorită persecuţilor. a stat asuns până în 1949 când s-a alăturat grupului din munţi condus de Gavrilă Ogoranu. Decizia lui Nică de a pleca în munţi a adus însă necazuri familiei Chiujdea. Părinţii şi fraţii lui au fost anchetaţi şi torturaţi de securitate. Nepotul luptătorului, Andrei Beleaua povesteşte: „Tata şi mama ţineau legătura cu el. De mine se fereau pentru că eram doar un copil. Într-o noapte a venit Cârnul la noi acasă. M-au scos pe mine şi pe tata la poartă şi ne-au dus apoi la cineva în sat unde se presupunea că ar fi fost ascuns Nică. Tot atunci le-au scos pe mama şi pe bunica din casă. Între timp doi securişti s-au ascuns sub pat cu scopul să afle din discuţia celor două care reveneau în casă, despre Nică. Într-un târziu ne-am întors şi noi acasă când le-am găsit foarte speriate şi obosite. Cred că le-au bătut. Altă dată ne-au ameninţat cu deportarea. Eram pregătiţi în orice clipă să fim duşi din sat. Dumnezeu ne-a ajutat. De atunci sunt bolnav de inimă şi foarte speriat“.

În momentul în care Andrei Beleaua îşi amintea prin ceea ce a trecut era foarte emoţionat şi tremura.

În percheziţiile continue la casa lui Nică, securiştii i-au scos toate cărţile în curte şi le-au dat foc. Nepotul lui, Andrei, s-a împotrivit dar aceştia l-au anihilat cu o lovitură de pat de puşcă în cap.„Veneam de la pădure cu tata. Am găsit-o pe bunica în curte cu securiştii. O băteau cu o bucată de fier. Era tot corpul brăzdat de vânătăi şi de urmele fierului“, relatează Andrei Beleaua. Alături de bunici, mama lui Nică, Maria Beleaua, s-a îmbolnăvit de inimă. Persecuţiile nu s-au oprit aici. Andrei şi-a găsit cu greu un loc de muncă pe motiv că provenea din familia „banditului“. A lucrat la Nitramonia de unde în 1990 s-a pensionat. Tatăl lui Andrei şi fratele lui Nică s-au îmolnăvit tot de inimă decedând înainte de evenimentele din decembrie 89.

Sora luptătorului, Elena Beleaua şi soţul ei, Aurel, au fost condamnaţi la câte 8 ani închisoare. Eugenia Comanici, o altă soră a Profesorului a fost închisă 2 ani alături de Gema Novac. Minodora Novac s-a căsătorit cu Andrei, nepotul lui Nică Chiujdea. „Era Ajunul Crăciunului. Cârnu ne-a anunţat că ne deportează. Ne-am pregătit bagajele. Nu şi-a dus la îndeplinire dorinţa pentru că a avut un accident de maşină la Ileni. Dumnezeu nu i-a ajutat, ca de altfel pe toţi turnătorii“, a adăugat Minodora.

În vara anului 1957 au primit de la Penitenciarul Jilava o înştiinţare prin care li se cerea să ridice efectele defunctului Nelu Novac. Au mers Andrei Beleaua şi Aurel Novac. Li s-a înmânat un pantalon fără un crac şi o geacă ruptă. Au fost obligaţi să plătească şi cheltuielile de judecată ale procesului. „Ce vreţi bandiţilor, astea sunt hainele lui“, a răspuns şeful închisorii la întrebările celor doi.

Minodora a ţinut să mai adauge: „Toţi cei care au scris despre rezistenţă nu l-au amintit pe tatăl meu, Petru Novac, care a stat un an cu ei în munţi. Nu-mi explic de ce. Iar pe noi ne-au marginalizat chiar şi în filmul Luciei Hossu Longin. Au fost suferinţe care au trecut, dar care au lăsat urme. Dumnezeu ne vede pe fiecare“.

Familiile lui Nelu Novac şi Nică Chiujdea le-au ridicat câte o cruce în cimitirul din satul Berivoi. „Prin anii 1980 mai multe surse ne-au informat că ei trăiesc. I-am aşteptat şi îi mai aşteptăm şi astăzi“, au încheiat cei rămaşi în viaţă din cele două familii Novac şi Chiujdea.

Capitolul X

Mărturii despre dr. Nicolae Burlacu, luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului

Motto:
Toți eram liniştiți, resemnați cu soarta, doar ştiam când am pornit pe acest drum că nu există întoarcere, decât dacă Dumnezeu îți ia mintea şi te face să-ți terfeleşti onoarea. Versurile lui Radu Gyr, scrise în temnița Aiudului, sunt semnificative:
Şi spune morților de sub troițe sfinte,
Că va veni cândva o dimineață
Când neamu-ntreg va înălța la viață
Cuvinte către sfinții din morminte
Dr. Nicolae Burlacu

„Eram medic în Făgăraş în perioada ianuarie 1950 până în 15 martie 1953, când la scurt timp după ajungerea mea în Făgăraş am luat legătura cu grupul de rezistență din Munții Făgăraşului, prin prietenul meu de atunci, Ioan Grovu.

Acesta mi-a relatat situația grupului, în special în legătură cu aprovizionarea tot mai dificilă, mai ales că din cauza informatorilor atraşi de securitate prin bani şi şantaj mulți dintre cei care-i ajutau pe fugari erau condamnați la ani grei de închisoare, iar familiile lor persecutate şi ținute sub o teroare continuă. Aprovizionarea mai era dificilă şi din cauza faptului că trupele de securitate supravegheau continu toată zona, începând de la Magura Codlei şi până la Podul Olt. Activitatea trupelor de securitate sau ale armatei era întărită şi de raidurile avioanelor pe care noi le consideram americane pentru că

paraşutau la întâmplare alimente. Uneori mai reuşeam şi noi să prindem ceva din cele paraşutate, dar cel mai adesea trebuiau să părăsească acea zonă care era imediat cercetată de trupele securităţii. Aceste paraşutări ne-au făcut mai mult rău decât bine. Văzând bunele intenţii ale armatei americane care avea un punct de comandă la Salonic, cum aflaserăm noi, şi având multă stimă pentru această armată, pe care o aşteptam ca eliberatoare, ne-am hotărât să găsim o legătură prin care să-i putem informa de ceea ce se petrece în zonă şi mai ales în munţi. Nu ştiam la acea dată că politicienii anglo-americani ne vânduseră ruşilor la Yalta, ca de altfel jumătate din Europa, fiindcă aşa le dictaseră lor forţele din culise ce le aranjau accesul la putere. În desele mele călătorii la Bucureşti pentru a asista la diverse meciuri de fotbal (mă afirmasem un mare microbist) pentru a nu trezi suspiciuni am ajuns la un om care făcuse studii în străinătate şi care avusese funcţii la Yalta, Curtea de Casaţie în justiţia Bucureştiului şi pentru care eu aveam mare stimă şi afecţiune. Lui îi destăinuisem cele ce mă preocupau pe mine atunci, mizând pe o eventuală legătură cu vreo legaţie străină care să ne ajute. Într-o discuţie avută cu domnul consilier, în primăvara anului 1953, mi-a spus: măi băieţi, căutaţi şi vă daţi la fund, nu mai ieşiţi în primele rânduri cum doresc cei de la putere, ca să vă descopere şi să vă extermine. Va veni vremea când va fi nevoie de oameni ca voi, cruţaţi-vă! Nu vor face politicenii americani război pentru că Eisenhower este mason şi execută ordinele primite de la Marea Alianţă. Să ştiţi că în primăvara aceasta (1953), la Praga s-a întâlnit Kahalul - organizaţia evreiască şi care nu s-a mai întâlnit de 50 de ani, cuprinzând atât pe evreii săraci din Rusia şi răsărit precum şi pe cei bogaţi din America şi Occident şi s-a hotărât să nu se facă război. Nu am crezut ce mi-a spus. Am zis că bunul domn, înţelept cum îl ştiam a îmbătrânit. După atâţia ani şi după atâtea jertfe, după atâţi oameni valoroşi sacrificaţi, am văzut câtă dreptate a avut.

În căutarea unei legături cu străinătatea am găsit prin avocatul Vidraşcu o relaţie la legaţia Elveţiei, care însă aflând situaţia de la noi

ne-a refuzat. Am căutat alte soluții şi prin colonelul doctor Muntiu Jovu din Sibiu şi prin judecătorul Grigore Cioloboc din Făgăraş mutat la Sibiu, ajungând la Mare Sabin, fost căpitan de infanterie din Făgăraş care îl avea ca radiografist pe Rada Ilie. Ei au fost însă descoperiți de securitate cînd Rada Ilie a luat otravă şi a murit.

Şi după acest eşec am căutat soluții, dar am fost arestat de securitatea din Braşov prin colonelul Moiş şi căpitanul Ernest Deitler şi pus în fața unor probe clare ale vinovăției mele şi am acceptat de formă colaborarea cu securitatea, dar scopul meu era să urgentez plecarea din țară cel puțin a mea, a lui Ioan Grovu şi a doi din munți care să vină apoi paraşutați şi să stabilim legătura cu un avion care să aterizeze lângă Cârțisoara. Am fost eliberat în câteva ore pentru că securitatea a crezut în această colaborare. Ajuns seara la Făgăraş l-am anunțat pe Grovu de cele întâmplate iar acesta a anunțat grupul din munți. Împreună cu el am hotărât să trimitem şi băieților un bilet cum obişnuiau ei să lase la stâni şi la oamenii de unde se aprovizionau, dar care bilet să ajungă la securitate prin oamenii care erau eventuali anchetați. Astfel, securiştii se puteau convinge prin acest lucru că eu îmi îndeplinesc angajamentul de colaborare. Biletele au fost scrise de Sofonea. Colonelul Moiş mi-a adus o cutie cu vaselină specială pentru bocanci pe care o puteau depista cu uşurință câinii dresați ai securității. Eu aveam obligația să înmânez vaselina fugarilor care să o folosească şi astfel să fie prinşi cu câinii de securitate. În acest timp dată fiind situația mea, am căzut de acord cu Grovu să încercăm să plecăm din țară prin Bulgaria în Grecia. S-a oferit să ne ajute căpitanul Gheorghe Yann, care spunea că ne trece prin zona vecină cu Hârşova, întrucât el cunoştea foarte bine acea zonă. Nu am reuşit să facem acest lucru pentru că am fost trădați. Era octombrie 1954 când eu am fost arestat. La câteva zile după arestare mi-am dat seama că profesorul Grovu nu numai că a declarat tot ceea ce ştia în legătură cu planul nostru de plecare în Grecia prin Bulgaria, dar a trecut total de partea securității, ajutându-i pe comunişti să-i prindă pe fugari. Atât maiorul Mezei, cât şi căpitanul E. Deitler mi-au cerut să scriu scrisori prin care să afirm că am ajuns în Grecia. Prin agenții lor ei au împrăştiat zvonul că eu aş fi vorbit la radio Paris. Am refuzat să fac acest lucru. A rămas

doar Grovu, colaborator al securității. Fugarii se întrebau de ce primesc scrisori doar de la el. Le răspundeau că eu eram în Spania şi doar el, Grovu a rămas în legătură cu Munții Făgăraşului.

La una din durele anchete, colonelul Moiş mi-a spus: Faci pe eroul dar pe mormântul tău se vor p... câinii, aşa cum s-a întâmplat cu alții. El vorbea de cei care au fost împuşcați nejudecați. De exemplu Eugen Pintea, împuşcat de căpitanul Mathe lângă Blaj, pe malul Târnavei. Am replicat: dacă vor face câinii aşa ceva pe mormântul meu nu are nici o importanță, ei fiind animale neştiutoare, dar e trist că pe mormântul celor care au făcut România Mare, pe care noi nu am fost vrednici să o păstrăm se p... oamenii. Colonelul Moiş a tăcut şi m-a expediat în arestul de la subsol de unde apoi m-au dus la Bucureşti la Malmaison, unde am fost ținut singur până în iunie 1957 când am fost readus la Braşov în vederea procesului. Atunci a fost judecat şi grupul din munți cu excepția şefului lor, inginerul Ioan Gavrilă capturat prin zelul lui Ioan Grovu. Acesta fusese eliberat, primise postul de director la un liceu din oraşul Victoria.

La Malmaison am fost ținut timp de doi ani închis şi nu aveam voie să vorbesc sau să mi se vorbească. Făceam doar semne, dacă doream medic arătam la cap, dacă doream raport la comandant arătam pe umăr epoleți. În vara anului 1956 căpitanul Deitler mi-a spus: doctore politica e aşa şi aşa. Îți dau un dosar să-l citeşti până când eu lecturez ziarele (Scânteia). Văd că te-ai avut bine cu jidanii. Nu ştiam atunci că şi el era evreu. De la doi oameni ai referințe proaste, restul sunt bune. Referințele proaste erau de la un oficiant sanitar Birghişan, fost secretar PCR şi de la Forsea, care deținea atunci funcția de administrator la spitalul Făgăraş. Acesta era o lichea, un ticălos şi o lepră ordinară. El făcea discursurile semidocților care conduceau raionul Făgăraş. Aveam şi patru referințe foarte bune şi anume de la doamna Ana Popa originară din Voivodeni şi al cărei soț era director la Banca de Investiții. A doua de la Petre Coruț, secretarul de bază PCR din Combinatul Chimic. Alta de la doctor Andrei Neumann,

renumit medic internist şi şeful comunităţii evreieşti din Făgăraş şi a patra de la Josif Ziegler, tot medic.

In primăvara anului 1957 la Securitatea din Braşov am întâlnit o nouă echipă condusă de colonelul Gheorghe Crăciun. Procesul a avut loc la Sibiu, iar după 20 iulie 1957 am mai fost ţinuţi la Securitate câtva timp. Atunci am aflat că doctorul Stanciu din Viştea de Jos, un foarte bun medic internist în Braşov, s-a sinucis. Procesul a durat 5 zile unde am fost judecat de căpitanul Dragoş Cojocaru, de procurorul Liviu Virgil de la Tribunalul Militar Cluj. La proces l-am cunoscut pe Ioan Chiujdea, pe Victor Metea, un tânăr sclipitor ca inteligenţă, de care m-am ataşat foarte mult, Nelu Novac, Laurian Haşu, Gheorghe Haşu şi Jean Pop. Am constatat că din proces au fost scoşi Ion Ilioiu care era foarte bolnav şi Ioan Grovu care făcuse vânzarea. Din lot mai făceau parte Olimpiu Borzea din Viştea de Jos şi preotul Dâmboi din Râuşor. După proces am fost duşi la Penitenciarul Sibiu. În 3 august mi s-a comunicat prin grefier pedeapsa de condamnare la moarte prin împuşcare, când mi-a fost dată o cerere prin care să cer recurs la Tribunalul Suprem. În 6 august dimineaţa am fost scoşi din celule şi duşi la subsolul închisorii unde în prezenţa maiorului Vlad ne-au fost puse lanţuri la picioare şi cătuşe la mâini, după care am fost îmbarcaţi în două maşini şi trimişi la Braşov. Cât timp voi mai trâi voi ţine minte acest transport spre Braşov al întregului lot din munţi. Pentru mine şi Olimpiu Borzea pedeapsa a fost comutată în închisoare pe viaţă. Vroiau să ne ducă la Bucureşti. Fiind foarte, cald autoduba s-a oprit la intrarea în Azuga. Gardienii ne-au dat nişte căni mari cu apă să bem de la un izvor aflat pe marginea şoselei. Au trecut anii. Băieţii din munţi au fost executaţi, iar Olimpiu Borzea şi eu am fost eliberaţi cu toţi deţinuţii politici în august 1964. La Bucureşti am fost depuşi la Uranus, secţia condamnaţilor la moarte. Celulele aveau ca mobilier un sac de paie, o pătură aşezată direct pe ciment care servea drept pat. Pentru ceai şi apă ne-au dat câte o cană din metal. Pentru necesităţi o oală de noapte metalică. Celula era luminată zi şi noapte de la un bec şi de la o mică fereastră amplasată deasupra uşii prin care se făcea totodată şi aerisirea. Lanţurile nu ne-au fost scoase de la picioare. Toţi eram liniştiţi şi resemnaţi cu soarta. În noaptea de 10 spre 11

octombrie 1957 am auzit uşile de la unele celule deschizându-se şi lanţurile zornăind.Cei care erau scoşi din celulă erau duşi în altă parte şi readuşi înapoi. A durat această operaţiune până dimineaţa. Mi-am dat seama despre ce era vorba când mi-a venit şi mie rândul. Am fost puşi să facem cerere de graţiere la Prezidiul Republicii. Un gardian cu care eu mai povesteam din când în când mi-a spus că înaintea mea a fost dus Victor Metea să facă cerere. Acel gardian mai discuta cu mine noaptea pentru că a aflat că sunt medic şi-mi cerea sfaturi pentru copilul său care avea doar un an. Acesta mi-a relatat că nu a vrut să ajungă pe postul de gardian dar a fost trimis de UTC. El mi-a mai destăinuit că urmează o şcoală de piloţi comerciali şi că în curând va pleca de la închisoare. Tot el mi-a povestit că ştia ce au făcut tinerii în munţi de la Metea şi şi-a exprimat regretul că aceşti băieţi cu carte au ajuns aici. Zilele treceau mai greu sau mai uşor după cum aveam preocupări „mintale“. În noaptea de 14 noiembrie 1957, după schimbul santinelelor de pază, am auzit un zgomot de lanţuri şi în dreptul uşii mele a tuşit Chiujdea. Era începutul sfârşitului. Chiujdea, şeful lotului nostru, un ardelean serios, chibzuit, sobru, mergea pe drumul fără întoarcere. A urmat apoi Victor Metea de care eu mă legasem sufleteşte încă de la proces datorită firii lui vesele, deschise, încrezătoare, pline de bunătate şi sclipitoare. Au plecat atunci un număr de şase. A urmat o pauză lungă, care nu se mai sfârşea. Ne aşteptam şi noi rândul. Văzând că pauza se prelungeşte prea mult am bătut în uşă şi am cerut gardianului raport la ofiţerul de serviciu. Acesta mi-a răspuns: Ce mă eşti nebun? În miez de noapte să aduc ofiţerul de serviciu la tine? I-am spus în şoaptă dar hotărât că dacă nu vine voi face un scandal de ridic toată secţia în picioare. Ofiţerul a fost anunţat şi după puţin timp am auzit zăvorul uşii. Conform regulamentului din închisoare m-am dus în fundul celulei cu faţa la perete şi cu mâinile la spate aşteptând ordinul. Era un maior care din pragul celulei m-a întrebat: Ce vrei, mă? I-am spus că vreau să fiu dus şi eu cu cei din lotul meu. A rămas surprins şi mi-a răspuns: Stai aici că stai bine. A mai adăugat: Mi se pare că tu eşti medic. La voi boală lungă, moarte sigură. Am înţeles atunci că numai grupul din munţi a fost dus pentru execuţie, iar mie şi lui Olimpiu Borzea ne-a fost

comutată pedeapsa. În ziua de 26 decembrie 1957 am fost dus în biroul comandantului care mi-a citit decretul prin care preşedintele prezidiului mi-a grațiat pedeapsa cu moartea şi a comutat-o în închisoare pe viață. Atunci mi-au fost scoase şi lanțurile de la picioare pe care le purtasem de trei luni. Până a venit mecanicul să-mi taie lanțurile maiorul m-a provocat la discuții. I-am povestit cum ofițeri din MI au încercat în timpul detenției să mă determine să devin informator. De asemenea, i-am spus că am refuzat. Maiorul părea un om blând, mai ales că i-a spus mecanicului să fie atent să nu mă lovească atunci când taie lanțurile. Aveam picioarele pline de răni. Când am revenit în celulă am fost surprins să găsesc cana plină cu o porție dublă de marmeladă. Am deschis vizeta şi atunci gardianul mi-a zis: Este Crăciunul, să-l simți şi dumneata. Eliberarea a venit în august 1964 în baza decretului de grațiere".

Datele ne-au fost furnizate dintr-o scrisoare pe care dr. Nicolae Burlacu a trimis-o şi în Germania.

Capitolul XI

Ion Ilioiu - luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului

Motto:

Țară scumpă, te iubesc şi acum ca şi atunci, şi cu oase frânte şi cu amintiri împovărate de grozăvii, făcute de semeni de-ai noştri, sub presiunea şi influența celor mai crânceni duşmani ai tăi şi ai firii omeneşti

Dumitru Moldovan - luptător în rezistența anticomunistă

Ion Ilioi, sâmbetean la origine, a intrat în rândurile grupului de luptători anticomunişti, Vulturul Carpaților, în ultima clasă de liceu, în

1948, când avea 18 ani. „Aveam colegi care s-au ataşat fără să cârtească ideilor comunismului. Aceştia erau elevii cei mai slabi din clasă şi cu un comportament îndoielnic. Am refuzat să intru în rândurile UAER -organizația de tineret comunist. Acest lucru m-a făcut să fiu pus pe lista neagră a securității, pe care au completat-o toți colegii mei din organizație. Noi am renunțat la familii, la viața liniştită de acasă, la plăcerile vârstei adolescentine pentru a înfrunta cu arma în mână trupele armatei şi ale securității care voiau să impună o dictatură comunistă cu minciună şi asuprire. Situația s-a înrăutățit începând cu 1950, odată cu declanşarea războiului din Coreea. Comunismul şi bolşevismul puneau tot mai mult stăpânire pe întreaga lume. În mintea crudă a noastră, a luptătorilor, scăparea o vedeam doar de la americani. Realitatea s-a dovedit a fi însă alta. Lupta noastră n-a făcut decât să întârzie instaurarea comunismului, nicidecum să-l oprească. Grupul „Vulturul Carpaților“ s-a ascuns, dată fiind situația, hăituind şi înnebunind trupele securității. Eu am rezistat în munți până în august 1954, când într-o luptă deschisă pe Muntele Avrigului, securitatea m-a rănit grav. Un glonț mi-a perforat plămânul drept, ficatul şi coloana vertebrală. De atunci soarta îmi era pecetluită. Am căzut rănit. Un ofițer, care m-a descoperit a început să mă lovească şi să mă târască pe cărările munților prin bolovani, răzbunându-se pentru ceea ce am făcut eu intrând în grupul din munți. Nu am fost omorât pentru că securiştii sperau să obțină de la mine informații despre luptători. Am fost dus la Spital în Sibiu unde am fost operat. La nici două zile de la intervenția chirurgicală au început anchetele. M-au chinuit foarte mult. Au folosit hipnoza la anchete, pentru a obține ceea ce doreau. Numai credința în Dumnezeu şi iubirea de țară m-au ținut în viață. Cruzimile lor inimaginabile au fost biruite de idealul profund pe care îl aveam eu. În starea de hipnoză mi se impuneau stări limită, ca de pildă: Eşti la marginea unei prăpastii adânci, nu este nici un fir de iarbă de care să te ții şi mâinile îți sunt legate; Eşti în vârful unui copac înalt şi nu poți coborî; Te împiedici şi îți rupi piciorul. La toate acele comenzi, fiind hipnotizat, simțeam şi trăiam toate acele stări şi dureri care de fapt

erau imaginare. Mi-au insuflat stări de iubire sau de ură profundă. M-au înebunit. Nu aveau ce scoate de la mine pentru că ei ştiau mai multe decât mine. Ceea ce mi-au făcut era din răutate. Ajunsesem să mă urăsc pentru că trăiam. Îi rugam să mă omoare pentru a-mi opri chinurile“, povesteşte Ion Ilioi.

Pentru Ion Ilioi chinul a durat patru ani. În 1958 a fost judecat şi condamnat la muncă silnică pe viață. Pedeapsa primită de Ion Ilioi a depins şi de starea sănătății lui. După sentință el a fost încarcerat la Aiud. Aici a suportat regimul dur din închisoare. Timp de zece ani nu a reuşit să comunice deloc cu familia. Între pereții închisorii şi în timpul anchetelor şi-a pierdut parțial vederea. Decretul de amnistie din 1964 i-a redat şi lui Ion Ilioi libertatea. Avea 34 de ani. Întors acasă şi-a găsit părinții bătrâni, bolnavi şi fără ajutor. Pământul le-a fost luat de CAP. „Nu mai aveam nici o speranță. Mă consideram un om fără viitor. Am urmat un tratament la întoarcerea din închisoare, dar nu m-a ajutat să mă vindec. Urmările vieții din închisoare le resimt şi acum. Mi-am întemeiat o familie mult mai târziu. Cu toate acestea nu consider un timp pierdut tot ceea ce am făcut. Cred că am făcut ce trebuia. Chiar dacă nu am biruit, sunt cu conştiința împăcată şi nu mă simt vinovat pentru deznodământul luptei noastre. Dacă ar trebui s-o luăm de la capăt aş proceda la fel“, mai spune Ion Ilioi.

Capitolul XII

Dezvăluirile lui Virgil Radeş din Berivoii Mici, luptător în rezistența anticomunistă din Țara Făgăraşului

Motto:
Veacul acesta stă sub semnul blestemului tăgadei Tale, a trufiei luciferice care l-a făcut pe om să se creadă stăpân sieşi şi universului, dar neamul nostru şi-a ispăşit rătăcirea în temnițe şi afară, cruță-i Doamne viața şi luminează-l, că Tu nu pui pe un ram un fruct mai greu decât ştii că-l poate purta. Pe crucea răstignirii strigăm ca Fiul Tău: Dumnezeule, Dumnezeule pentru ce ne-ai părăsit?! Dar dacă, oameni fiind, nu ne vei mai găsi?!
Virgil Mateiaş

Miile de oameni care au suportat umilința fizică au demonstrat că suferința nu este istovitoare. Prin urmare, în închisori şi în afara lor au existat sfinți, dar şi oameni ucigaşi. Povara grea a fost dusă de unii sângerând, îngenunchind până la capăt, unii căzând sub apăsarea ei, alții s-au sinucis, iar alții au aruncat-o pe umerii altora.

Un exemplu de suferință este Virgil Radeş din Berivoii Mici. În 1948 era student în anul II la Facultatea de Construcții din Timişoara. Era perioada când comuniştii arestau studenții care aderau la ideile legionare. Atunci, Virgil Radeş a plecat din Timişoara şi a revenit în satul lui natal. Prietenii şi colegii lui din zonă se aflau în aceeaşi situație. De teama securității toți evitau contactul direct cu reprezentanții secerii şi ciocanului. Virgil Radeş trăia ascuns pe la

vecini, cunoştinţe sau rude. Prigoana l-a determinat să se hotărască să fugă la grupul din munţi, format din tineri pe care-i cunoştea. Era în 1950. S-a întâlnit cu prietenul lui, Marcel Cornea din Şinca Veche, care era student în anul II la Facultatea de Farmacie din Cluj. Au stat ascunşi în Ohaba două săptămâni, la Ştefan Idomir, o rudă a lui Cornea. Urma ca în 15 noiembrie să se întâlnească în Părău cu prietenii lor din munţi, Gavrilă, Socol, Ilioiu, Şovăială şi alţii. Întâlnirea trebuia să aibă loc la casa directorului de şcoală din Părău, învăţătorul Pridon. Partizanii nu au sosit la întâlnire, probabil au simţit pericolul ce plana în întreaga zonă. În schimb cei doi luptători s-au întreţinut cu grupul de sprijin din Părău, condus de învăţătorul Pridon. Acest grup era format din oameni din sat care acordau sprijin luptătorilor din munţi, iar la nevoie se puteau transforma într-o rezistenţă activă.

„Am discutat cu acest grup al învăţătorului Pridon până în jurul orei două din noapte. Împreună cu Marcel Cornea am vrut să dormim în şură. La insistenţele lui Pridon am acceptat să ne culcăm în casă. După vreo două ore am fost treziţi brusc. Miliţienii înarmaţi care au dat buzna în camera unde dormeam ne-au somat: Sus mâinile. Marcel a încercat să-şi ia mitraliera de la marginea patului. Gestul lui l-a surprins pe un miliţian care era din Veneţia şi care imediat a tras împuşcându-l mortal pe Marcel. Pe mine m-au legat, iar pe Marcel l-au luat într-o pătură şi ne-au băgat pe amândoi într-o dubă. Am fost duşi la dispensarul din Şercaia. Nu mai ştiu ce s-a întâmplat cu Marcel Cornea. Abia la proces am aflat că Marcel Cornea într-adevăr murise atunci“, povesteşte Virgil Radeş. Eroul a fost dus apoi la sediul Securităţii din Făgăraş, la casa lui Giurcă. Timp de câteva zile a fost anchetat în scopul obţinerii de informaţii despre grupul din munţi. A fost interogat de Vlad şi de unul Sichea. „Pe Vlad l-am reîntâlnit după 1964, când lucram la Autobaza Făgăraş. El era cel care făcea controlul din partea forului judeţean. Revăzându-l mi-am derulat din nou filmul barbariilor securităţii în care Vlad era un pion principal. Şi acum el era la fel de triumfător şi de bestial“, îşi aminteşte Virgil Radeş. A fost dus şi la securitate în Braşov unde anchetele au fost însoţite de tortură.

„Magnetoul electric a fost cea mai groaznică suferință. Mă țineau conectat la curent electric până cădeam jos. Simțeam că-mi iese creierul din cap. Era un chin extraordinar care nu poate fi descris în cuvinte. Am încercat cât am putut să ocolesc unele dezvăluiri. Chinul a durat până în 1951 când a avut loc procesul. În 16 iulie 1951 am fost judecat de Tribunalul Militar Stalin alături de un lot format din mai mulți luptători: învățătorul Pridon, o parte din oamenii care au făcut parte din grupul pasiv din Părău, Socol, Duminecă şi Stanciu. Am fost condamnat la 15 ani muncă silnică. Tot atunci Silviu Socol, Duminecă, Stanciu şi Pridon au fost condamnați la moarte şi executați la Jilava în 1955“, spune Virgil Radeş. Sentința lui Radeş avea stipulată acuzația - uneltire contra ordinii sociale. El a fost întemnițat la închisorile din Piteşti, Gherla şi Aiud. „La Piteşti am stat doar câteva luni. Era la sfârşitul procesului de reeducare ce s-a desfăşurat în acel penitenciar. M-au băgat într-o cameră mare împreună cu alți 30-40 de deținuți. Au încercat să ne convingă să devenim turnători. În perioada 1952-1956 am fost la Gherla, iar apoi la Aiud de unde m-am şi eliberat. La închisoarea Aiud stam într-o celulă de 4/2 metri alături de alți 12 deținuți politici. Dormeam în paturi fără saltele, fără pături, fără aerisire şi în semiîntuneric. Mâncarea pe care o primeam era foarte slabă: varză, gogonele care alternau cu fasole cu jumări foarte grase. Erau nişte şocuri alimentare care aveau scopul de a ne îmbolnăvi“ mai povesteşte Radeş.

La intrarea în rezistență Virgil Radeş era un tânăr solid, chipeş, iar la ieşirea din închisoare a ajuns la 53 de kg. După decretul de grațiere din 1964, Virgil Radeş s-a întors acasă. Familia i-a mărturisit suferințele suportate în timpul prigoanei comuniste. Mama, tatăl şi fratele lui au fost şi ei persecutați de securitate. După 1964 a încercat să-şi continue studiile la Facultatea din Timişoara dar o condiție pentru a fi reprimit era prezentarea la securitate. Radeş a făcut şi acest demers, dar securiştii i-au impus să fie colaborator al lor dacă vrea să-şi completeze studiile. Radeş a refuzat acest compromis şi totodată a renunțat şi la studiu. S-a angajat la Autobaza din Făgăraş ca tehnician de unde, în 1986, s-a pensionat, după 24 de ani de vechime. În prezent primeşte o pensie socială după munca depusă, o

indemnizație lunară pentru privare de libertate. La cei 75 de ani ai săi, Virgil Radeş trăieşte singur într-o garsonieră din cartierul 13 Decembrie. Îşi petrece timpul în camera sa modestă alături de cărți şi reviste. Nu a fost niciodată căsătorit.

Virgil Radeş vrea să precizeze pentru generațiile viitoare că în lupta cu miliției, Marcel Cornea a fost împuşcat şi nu s-a spânzurat aşa cum susțin unele surse. „Mi-aş dori să văd dosarele securității. Mi-aş cunoaşte astfel prietenii, dar şi modul în care aceştia ne-au ajutat. Recunosc că au fost turnători în fiecare sat, care au fost recompensați cu funcții şi locuri de muncă pentru ei şi copiii lor“, mai completează Virgil Radeş.

Capitolul XIII

Mărturiile lui Ioan Bărcuțean, luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului, fost coleg cu Remus Sofonea

Motto:

De poți să nu-ți pierzi capul, când toți din jurul tău
Şi l-au pierdut pe-al lor, găsindu-ți ție vină
De poți, atunci când toți te cred nedemn şi rău
Să nu-ți pierzi nici o clipă încrederea în tine.
Şi dacă poți să umpli minunata trecătoare
Să nu pierzi nici o filă din al vieții tom
Al tău va fi pământul, cu bunurile-i toate
Şi, ceea ce-i mai mult chiar, să ştii, vei fi un Om
Rudyard Kippling

Dacă prigoana comunistă sau holocaustul roşu s-a sfârşit rămâne să decidă generația tânără de astăzi. Ea este singura în măsură se delimiteze acum faptele şi intențiile bune de cele ale asasinilor care nu se sfiesc nici acum să arate cu degetul în chip acuzator. De ce ea?

Pentru că nu i-a fost îmbâcsită conştiinţa de microbul criminal, bolşevic, pentru că n-a fost utecist şi ateu militant care s-a închinat o viaţă întreagă la tabloul lui Marx. Doar ea poate să acuze, să spună cine este vinovat sau nevinovat pentru suferinţa poporului român, pentru tirania sângeroasă care l-a stăpânit zeci de ani. Adevărul va fi adus în faţa tuturor pentru că munţii şi cimitirele care acoperă atâtea oseminte, au plâns şi plâng pentru cei jertfiţi pe altarul libertăţii.

Ioan Bărcuţean din Felmer a susţinut şi activat în rezistenţa anticomunistă. El a fost coleg la Liceul Radu Negru cu Remus Sofonea. Liceul Radu Negru din Făgăraş funcţiona în perioada 1942-1948 după un regulament sever care impunea o prestanţă şi un respect atât pentru elevi cât şi pentru colectivul de cadre didactice. Acest aspect reieşea şi din faptul că la acest liceu începeau seriile de elevi cu clase a câte 35-40 de băieţi fiecare şi rămânea pe parcurs o singură clasă pentru că mulţi elevi nu făceau faţă cerinţelor. Mărturiile lui Ioan Bărcuţean întregesc imaginea eroului Remus Sofonea din Drăguş. „Prima imagine a lui Remus Sofonea o am de la serbarea de sfârşit de an când era îmbrăcat în ţăran cu straie de sărbătoare: cioareci albi, cămaşă prinsă cu un brâu tricolor şi o pălărie din postav cu ciucuri. A luat atunci premiul I pe liceu. În 1944 am devenit colegi de clasă, eu reuşind să recuperez un an şcolar. Îl admiram tot timpul, avea un fel de a fi blajin şi paşnic. Nu se enerva niciodată, nu ridica tonul la nimeni, da explicaţii oricui şi în orice domeniu. Îşi petrecea tot timpul învăţând, citind şi studiind. Faţă de toţi colegii de clasă el avea ceva aparte, ceva de natură superioară, spun acest lucru fără să exagerez. Felul lui de a se comporta impunea respect, avea un bun simţ nativ, dar pe nimeni nu trata cu superioritate chiar dacă uneori era cazul. Profesorii îl tratau diferit comparativ cu colegii lui“, povesteşte Ioan Bărcuţean.

La Liceul Radu Negru funcţiona un grup de rezistenţă anticomunistă format din elevi care se asociase la „Frăţiile de Cruce“ din ţară. Organizaţia din liceu era coordonată de Victor Roşca din Râuşor, elev şi el, şi a atras iniţial cca.20 de tineri. În anii 1942-1948 „Frăţia de Cruce“ de la Liceul Radu Negru funcţiona ilegal. Prin

activitatea desfăşurată aceasta pregătea pepiniera organizaţiilor naţionaliste din ţară. Elevii cuprinşi în Frăţie aveau sarcina să recruteze noi membrii prin relaţii de prietenie. Ei nu făceau altceva decât să propage ideile morale creştine, să discute despre şcoală, învăţătură, corectitudine şi educaţie. Ei se controlau reciproc şi zilnic printr-un lucru minor care le trezea sentimentul de punctualitate, adevăr şi echilibru. Fiecare trebuia să completeze „caseta“ cu bani care constituiau cotizaţia lunară. Zilnic ei aveau obligaţia să pună în buzunarul cămăşii de la uniformă o monedă, sumă care creştea la sfârşitul lunii, dar care nu trebuia cheltuită sub nici o formă. Aceşti bani se predau apoi casierului organizaţiei. Frăţiile din ţară întreţineau legături între ele prin liderii lor. La Făgăraş, menţinea această legătură cu celelalte Frăţii din ţară un student, Mircea Dop. În perioada examenului de bacalaureat, în 27-28 iunie 1948, securitatea a început să aresteze elevii care activau în Frăţia de Cruce de la Radu Negru. Se pare că tinerii revoluţionari au fost divulgaţi de undeva de sus de la organizaţiile superioare. Prin urmare, ei au fost căutaţi acasă şi arestaţi în masă. „Era în 29 iunie pe la ora 4 dimineaţa. A venit o maşină a securităţii şi în Felmer. M-a înştiinţat mama că nişte colegi ai mei au fost arestaţi şi că o maşină este la noi la poartă. I-am zis să spună securiştilor că sunt la Făgăraş să văd rezultatele colegilor mei mai mari după care am fugit de acasă. M-am ascuns la un vecin. Securiştii au venit în mai multe rânduri să mă aresteze. Am stat la acest vecin o lună după care m-am ascuns pe la rude prin sat şi în pădure. Acolo mi-am construit un bordei sub pământ care îmi da siguranţă faţă de securişti. Aici am stat împreună cu Cornel Câlţea student la medicină veterinară care era urmărit şi el. Acest refugiu a rezistat până în 4 ianuarie 1951“, povesteşte Ioan Bărcuţean.

În acelaşi timp şi ceilalţi colegi ai lui, membrii în Frăţia de Cruce, au stat ascunşi în satele lor natale. „Colegii mei au venit la mine, pe Ardeal, de 3-4 ori. O dată a venit Ion Ilioiu, Silviu Socol, Ion Gavrilă şi Marcel Cornea şi au rămas cu noi în bordei câtva timp. Altă dată, mai bine zis în 26 octombrie 1950, a fost la noi la bordeiul construit Gelu Novac, Marcel Cornea, Socol şi Gavrilă. Marcel Cornea purta ghete cu talpă groasă. I-am zis să dea Dumnezeu să nu

umblăm aşa până rupe el acea talpă. Dar, aşa a fost. În 15 noiembrie 1950, în timpul unei ambuscade cu securitatea la Părău, în casa învăţătorului Pridon, el a fost omorât, iar Virgil Radeş care era cu el, arestat. În aceeaşi noapte, în Râuşor, la casa lui Valer Pică a fost o acţiune a securităţii. Au fost atacaţi Silviu Socol, Gheorghe Arsu, Gelu Novac şi alţii, dar toţi au scăpat cu viaţă. Spre dimineaţă, însă, Silviu Socol a fost prins rănit în Toderiţa. Silviu Socol a fost supus anchetelor şi torturii. Comuniştii cereau detalii despre ascunzătoarea din Felmer. Sub presiunea securiştilor, colegul meu Socol, probabil, a cedat spunând numele de Vasile care locuia pe uliţa mea. Securitatea a venit la vecinii mei Vasile Câlţea şi Vasile Călin pentru a afla despre mine şi despre Cornel Câlţea. Notarul Câlţea a fost dus la securitate şi lămurit de către comunişti să ne convingă pe mine şi pe fiul său să ne predăm. Notarul Moise Câlţea a ajutat grupul de luptători din munţi transmiţând un mesaj al tinerilor către Consiliul Naţional al Românilor din Franţa. Luptătorii cereau prietenilor lor din Franţa ajutoare materiale, arme şi medicamente. Acestea urmau să fie aduse şi paraşutate din avion într-o zonă stabilită de luptători. Dar acest mesaj a fost adus la cunoştinţa securiştilor de către spionii ruşi, astfel că, la data stabilită pentru paraşutare, munţii erau împânziţi de securişti şi armată. Prin urmare acţiunea nu a mai avut loc. Mesajul grupului a ajuns în Franţa printr-un nepot al notarului Câlţea din Şona care avea cetăţenie americană şi care urma să plece în SUA. Notarul a fost descoperit de securişti şi a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă pentru ajutorul pe care l-a dat luptătorilor. Cornel Câlţea s-a predat înaintea mea cu câteva zile după care l-au eliberat în scopul de a mă determina şi pe mine să mă predau. Securiştii ne ameninţau că dacă nu ne predăm vor fi arestate şi torturate familiile şi rudele noastre. Pentru a evita acest deznodământ, în 4 ianuarie 1951 m-am predat“, relatează Ioan Bărcuţean.

După predarea lui Ioan Bărcuţean, Vasile Câlţea a fost arestat abia în 1958 şi condamnat la muncă silnică pe viaţă. Ioan Bărcuţean a primit o pedeapsă de 4 ani de închisoare.

Predarea lui Ioan Bărcuţean s-a făcut prin intermediul fraţilor Rila din Şoarş, ţigani, slujitori ai securităţii. Cei şapte fraţi Rila au

ocupat funcţii înalte în judeţ datorită serviciilor aduse securităţii. Unul din ei a fost director la Combinatul din Victoria, apoi promovat în Minister. Notarul Câlţea din sat a stabilit legătura privind predarea lui Bărcuţean cu Rila şi securitatea. „M-am dus cu tatăl meu în Şoarş la ţiganii Rila unde m-am predat. Securiştii au zis: Bă, bine ai făcut că te-ai predat. Americanii să ştiţi voi că nu vin. Colegii tăi o s-o păţească rău. Am fost dus la casa lui Giurca în Făgăraş unde am stat două săptămâni. M-a interogat un locotenent Şerban. Ei ştiau foarte multe despre noi. Am fost mutat apoi la Securitatea din Braşov, la vila lui Popovici, unde am stat trei săptămâni în celula neagră cu numărul 7. Tot acel Şerban m-a anchetat şi bătut. Îmi cerea să le arăt zona noastră de acţiune, pe o hartă şi să le spun despre colegii mei. Am fost transferat la Cetăţuia în camera 18. Era 5 martie 1951. Aici am dat peste lotul de făgărăşeni: Pridon, Radeş, Moraru, Sin, un anume cioban Gheorghe din Muscel. Mai erau Vlad, Duşa din Toderiţa, Corbu şi ai lui Noară din Părău, Valer Pică, Matei Roşca din Râuşor, Dumitru Cornea din Ileni. În total erau 20-30 de persoane arestate. Până în iulie 1951 a durat procesul nostru. Remus Sofonea, Ion Ilioi, Ioan Chiujdea, Ion Gavrilă, Andrei şi Gheorghe Haşu, Gelu Novac şi Nelu Novac au fost condamnaţi. Din cei prezenţi au fost condamnaţi la moarte şi executaţi ulterior Silviu Socol, Duminecă şi Stanciu. Virgil Radeş a primit 15 ani închisoare, iar eu 4 ani pentru delict de uneltire contra orânduirii sociale. La citirea sentinţei mele m-am simţit jignit pentru pedeapsa primită comparativ cu cea a colegilor mei, dar condamnările făcute de comunişti erau date la întâmplare şi nu ţineau cont de gravitatea faptelor sau de implicarea persoanelor. Ei condamnau cu uşurinţă atât la patru ani de temniţă, cât şi la moarte. Îmi amintesc pledoaria avocatului meu, un ins cu trup firav cu un gât subţire şi un cap imens: "Onorat tribunal, aceşti tineri care au devenit cozi de topor ale imperialiştilor anglo-americani, merită să fie pedepsiţi cu pedepse dure şi exemplare".

Cei condamnaţi la moarte au fost legaţi cu lanţuri şi întemniţaţi câte unul în celulă. Pe ceilalţi ne-au amplasat câte trei în celulă. Socol era într-o încăpere lângă cea în care mă aflam eu. Îl auzeam cum se ruga încontinuu", spune Ioan Bărcuţean.

A stat la Braşov 10 zile după care au urmat ani de Canal, Poarta Albă, Valea Neagră, în colonia Peninsula lângă Ovidiu, Oneşti şi Aiud. La 2 ianuarie 1955 a fost eliberat. Şi după eliberare a fost urmărit în permanență de securitate. „Era un căpitan Zilcea care îmi purta sâmbetele. Mi s-a sugerat în repetate rânduri să devin informatorul securității. Deoarece am refuzat am fost încadrat foarte greu în câmpul muncii. Când se afla că am fost închis ca luptător împotriva comunismului eram dat afară din serviciu. Până în 1964 am avut cel puțin 5 locuri de muncă la diverse întreprinderi din Făgăraş, după care am reuşit să mă pensionez de la un şantier de construcții industriale, fostul 504“, mai povesteşte Ioan Bărcuțean. Acesta spune că a simțit ticăloşiile regimului comunist şi pe alte direcții. El s-a căsătorit în 1960. Timp de doi ani nu a primit locuință, iar cu greu a reuşit să-şi cumpere o casă în strada Nicolae Bălcescu nr.1 din Făgăraş. După ce a amenajat-o, în 1988, comuniştii au demolat-o. A primit în schimbul acelei case un apartament în cartierul 13 Decembrie blocul 13. Soția lui nu a suportat psihic şocul demolării şi s-a îmbolnăvit. Timp de 5 ani a stat la pat necesitând o supraveghere permanentă, după care a decedat. Pentru apartamentul primit Ioan Bărcuțean este în litigiu cu RASC Făgăraş. „Consider că este încă o ticăloşie comunistă pentru că regia, aplicând legi fără noimă, vrea să-mi anuleze contractul de vânzare-cumpărare al apartamentului pe care de altfel l-am şi achitat. Această acțiune reprezintă o continuare a vechilor persecuții comuniste care persistă şi acum în democrație.

Capitolul XIV

Mărturiile lui Victor Geamăn din Rucăr

Motto:
Şi peste câteva zeci de ani
Ori poate peste sute,
Se vor opri doi ochi frumoşi
Pe răni să mă sărute.
.....
Le-am strâns în cartea mea frânturi
Din care să-nțeleagă,
Că pentru cerul lor ne-am dat
Viața noastră întreagă.
.....
Şi nimeni nu se va găsi
Să vi le poată spune,
Doar să le cânte Dumnezeu
Undeva pe strune.
Virgil Mateiaş

Fiecare din componenții rezistenței active, precum şi ai rezistenței pasive din Țara Făgăraşului împotriva comunismului doreşte restabilirea adevărului şi înlăturarea minciunii. La acea vreme, ei n-au fost decât nişte copii care au ascultat vorbele părinților şi glasul strămoşilor, convinşi fiind că în neamul nostru, născut creştin, nu încape fărădelegea, corupția şi abuzul. Ei au vrut să creeze o generație luptătoare, să crească omul de caracter, capabil de dăruire şi iubire. Nu au fost nici mişei, nici ucigaşi, ei şi-au înfruntat doar destinul cu brațele deschise.

Suferinţele cele mai mari le-au fost provocate de semenii lor, cei care s-au vândut răului pentru averi şi funcţii, tăvălindu-şi astfel în noroi fărâmele de caracter pe care şi le-au însuşit. Un rol important în lupta anticomunistă l-a avut Reţeaua de Sprijin Viştea condusă de Olimpiu Borzea. În această organizaţie a fost atras de către Olimpiu Borzea, învăţătorul din satul Rucăr, Victor Geamăn. „Mi-aduc aminte, era prin anul 1950. Olimpiu Borzea mai obişnuia să aducă salariile cadrelor didactice din comuna Viştea, care se plăteau de la Făgăraş. Când am luat banii, Olimpiu mi-a zis: Ai putea să faci ceva pentru băieţii aceştia? I-am răspuns: Ce să fac? Să dai ceva. Am întrerupt dialogul cu el pentru a intra în farmacie să cumpăr nişte polivitamine soţiei mele. La întoarcere, Olimpiu care mă aştepta mi-a zis: Ştii că şi ei au nevoie de aşa ceva. I-am dat o parte din medicamente. De atunci am continuat colaborarea cu Borzea şi implicit cu fugarii din munţi. Era în seara de Sfânta Paraschiva, 14 octombrie 1952. Am fost anunţat că vor veni la Rucăr. M-am dus la grădina lui Gheorghe Nicoară, la marginea satului, unde m-am întâlnit cu Remus Sofonea. A fost primul contact cu fugarii. Am vorbit cu Remus care mi-a cerut informaţii despre securitate. Am toată încrederea că ne ajuţi pentru că ne-ai fost recomandat de Olimpiu Borzea, mi-a spus Remus Sofonea. Am furnizat periodic informaţii pentru luptătorii din munţi, întrucât Rucărul a fost unul din satele cele mai supravegheate de securitate şi de informatori. Alături de mine fugarii şi-au găsit sprijinul necesar şi la Gheorghe Logrea (a lui Marcuană), Livia Enache, Liviu Fogoroş şi Eufrosina Neagoş. A doua întâlnire s-a petrecut într-o altă grădină (a Burii). Atunci i-am dat mâncare şi informaţii despre posturile de control ale securităţii. Remus mi-a spus că n-a venit singur la Rucăr, dar n-a precizat cine l-a însoţit. Se pare că au mai venit o dată în zona noastră, dar nu m-am întâlnit cu ei. A continuat această stare până în decembrie 1955. De la un timp am observat că sunt urmărit de securitate. Era un anume Curcă, un activist, care mă întreba de câte ori mă întâlnea: Dumneata trebuie să şti ceva despre aceşti fugari, spune-mi ceea ce şti. La sfârşitul verii, în 1956, am fost anunţat să mă prezint în dealul Olteţului „la Ierariu“. Mă aştepta comandantul Securităţii Braşov, Crăciun. Mi-a cerut să spun tot ceea ce ştiu. Îţi iei

angajamentul să ne spui şi să lucrezi pentru noi? Neapărat trebuie să lucrezi cu noi. Lovindu-se de refuzul meu s-a enervat şi mi-a zis doar: Poţi pleca. De la acea întâlnire mă aşteptam oricând să fiu arestat. În dimineaţa de 10 decembrie 1956 au venit la mine acasă, mi-au spus: În numele legii eşti arestat. Te îmbraci, îţi iei hainele şi vii cu noi. Soţia şi cei doi copii ai noştrii, Mircea de 7 ani şi Rodica de 4 ani, au plâns, au strigat, dar în zadar. Mi-am luat în grabă o cămaşă, nişte cizme şi o scurtă îmblănită şi dus am fost. La Primăria din Rucăr au fost aduşi şi Gheorghe Logrea şi Liviu Fogoroş. În momentul în care m-au ridicat de acasă, curtea şi casa erau înconjurate de securişti. Ne-au dus la Securitatea din Făgăraş. Aici l-am întâlnit şi pe învăţătorul Octavian Papaiov din Sâmbăta de Sus. De aici am fost duşi la Securitatea din Braşov, unde am fost închis în celulă cu Gheorghe Logrea şi Gheorghe Borzea din Viştea de Jos (a lui Irimie). Ne-au ţinut 6 luni. În privinţa lui Borzea, securiştii au comis o greşeală, întrucât ei voiau să-l aresteze pe Gheorghe Borzea a lui Avel, dar şi-au reparat greşeala în câteva zile. În celula în care am fost aruncat mai erau Ion Boian şi Luca Călvărăşanu, ambii din Braşov. Aici am fost supus anchetelor care aveau scopul bine stabilit de a obţine informaţii despre "banda lui Gavrilă". La una din anchete, când răspunsurile mele au fost "nu, nu ştiu", s-a deschis uşa şi a intrat un bărbat cu ochelari. Era Olimpiu Borzea. L-au scos imediat din camera de anchetă, iar maiorul mi-a zis: Mă, tu eşti a zecea spiţă de la roată. De ce nu recunoşti că ai discutat cu el? Am recunoscut până la urmă că am dat acele polivitamine. Prin aceasta s-a încheiat ancheta", povesteşte Victor Geamăn.

A urmat procesul în august la Sibiu, unde lotul din care a făcut parte Victor Geamăn a fost judecat de Tribunalul Militar al regiunii III Cluj în deplasare la Sibiu. „Am fost transportaţi cu maşina cu ochelari la ochi până la Sibiu. Eram 8-10 persoane, printre care doctorul Stanciu din Viştea şi unul Cioloboc din Reghin. Judecător a fost colonelul Dragoş. Avocatul repartizat pentru mine a fost Bica din Porumbacu". În privinţa avocatului Bica, soţia lui Victor Geamăn, învăţătoarea Lavinia Geamăn a afirmat că scopul acestuia nu era să-i apere soţul şi că toate insistenţele ei s-au dovedit a fi pierdere de

vreme întrucât condamnarea era stabilită înaintea procesului. Din lotul judecat atunci a mai făcut parte doctorul Munteanu din Lisa şi fratele acestuia Octavian Munteanu, părintele Cornel Dascăl din Arpaş, Popaiov din Sâmbăta şi comandor Ironim Albu din Crihalma. Pedepsele date au fost cuprinse între 10 şi 20 de ani temniţă grea. Fraţii Munteanu au primit câte 20 de ani muncă silnică, iar ceilalţi câte 10 ani. Învăţătorul Geamăn a fost încadrat la omisiune de denunţ, pentru care trebuia să execute 10 ani de închisoare, fără drept de pachet, vizite sau scrisori şi confiscarea averii. „Am rămas la Sibiu până după Crăciun. Înainte de Bobotează am făcut din pâine nişte piese de şah cu care ne mai omoram timpul. La percheziţie mi-au fost descoperite piesele sub pernă. Am fost pedepsit cu 7 zile de izolare, unde primeam mâncare din 3 în 3 zile şi dormeam pe un grătar pus jos pe ciment. Am îndurat mult frig şi foame. Mi-au fost de folos cizmele lui Gheorghe Ramba din Voivodeni care mi le-a dat când am fost trimis la izolator. Între noi deţinuţii era un spirit de solidaritate în suferinţă. Mi s-a întâmplat atunci un eveniment deosebit. Un grădinar mi-a dat o farfurie plină de arpacaş să mănânc într-o zi în care nu era prevăzută porţie de hrană“, mărturiseşte Victor Geamăn.

A urmat Gherla, cu regimul ei aspru şi dur. „Comandantul penitenciarului, Goiciu, bătea rău de tot. Într-o cameră unde erau 30 de persoane, nu aveam voie să stăm pe pat sau să vorbim între noi. În preajma sărbătorilor, deţinuţii cântau şi colindau. Pentru a evita astfel de situaţii, autorităţile îşi luau toate măsurile pentru a ne intimida. De exemplu: intra un gardian şi anunţa pe unul dintre noi că este chemat la parter, noi fiind la etajul III. La fiecare nivel acesta era aşteptat de către un gardian, care îl bătea cu bâta. Deţinutul se întorcea în cameră istovit şi bolnav de durere. A fost cazul unuia Dudur din Bucureşti. În aceiaşi perioadă frontieriştii, întemniţaţi la acelaşi etaj cu noi, s-au revoltat aruncând obloanele de stejar de la geamuri. Conducerea închisorii a aplicat măsuri aspre pentru toţi deţinuţii din închisoare din cauza acelei rebeliuni. L-am întâlnit aici pe inginerul Nicoară din Rucăr, condamnat la 6 ani de temniţă. După 1960 am fost scos la lucru în Balta Brăilei. Ne-au transportat acolo cu trenul. Eram foarte mulţi şi supravegheaţi de armată. am lucrat la construcţii de diguri. Împreună

cu mine erau doctorul Mihai din Făgăraş, părintele Dascăl şi procurorul Tincu din Sibiu. Am stat la Stoeneşti până în 1961, după care ne-au dus la Periprava, la recoltat de stuf. Atunci m-am despărțit de Liviu Fogoroş. Ne-au transportat cu bacurile. Acolo l-am întâlnit şi pe Ion Monea din Olteț. Am recoltat stuf până în primăvara lui 1962. Era în plină iarnă, ger, vânt şi eram obligați să ne facem norma de maldăr de stuf. Eram bătuți, flămânzi dar nimeni nu ne lua în seamă. Majoritatea ne-am îmbolnăvit. Intram în apă până în ghenunchi, protejați fiind de ciulci, nişte şosete cauciucate, şi căram maldării câte 2-3 km. Eram supravegheați de un locotenent foarte rău. Aici, Popaiov din Sâmbăta de Sus s-a îmbolnăvit, iar Tincu n-a rezistat şi a decedat. A urmat apoi închisoarea de la Aiud. Aici am fost repartizat cu notarul Todea din Cluj şi cu trei macedoneni la sectorul zootehnic al penitenciarului unde am îngrijit peste 250 de porci. Din 1963 m-au mutat la fabrică în Aiud unde am lucrat la strung şi la o presă până în 1964 când am fost grațiat“, mărturiseşte Victor Geamăn.

În 26 iunie 1964 învățătorul Victor Geamăn se întorcea acasă la familie istovit de chinurile la care a fost supus pe perioada detenției. În cei opt ani, soția şi cei doi copii au suportat perchezițiile securității şi confiscarea averii. După revenirea din închisorile comuniste, Victor Geamăn n-a mai profesat în învățământ, toate cererile depuse la inspectorat fiindu-i respinse. A reuşit să se încadreze contabil la Uniunea Făgăraş, la TRCL şi apoi în Combinatul Chimic. Din 1981 s-a pensionat şi s-a ocupat cu munca în gospodărie şi cu activitățile culturale din satul Rucăr.

Capitolul XV

Mărturii despre preotul Cornel Dascăl

Motto:
Există un război continuu între bine şi rău, între dreptate şi nedreptate, între libertate şi prizonieratul de idei, între puritate şi corupţie; şi toate aceste bătălii se dau pe un singur câmp de luptă, care este inima omului.
Din cartea „Şapte cuvinte pentru tineri“, de preot Gheorghe Calciu

Pendulând între munte şi şes, trecând iarna pe ascuns Oltul, prin vaduri numai de ei ştiute, către satele „de pe Ardeal“, luptătorii anticomunişti s-au bucurat de simpatia majorităţii populaţiei şi de încrederea unor oameni de mare curaj şi acţiune. Secretul rezistenţei făgărăşene armate din munţi a constat tocmai în solidaritatea de simţire a acelor sate.

În ultima perioadă a luptei, acţiunea celor ascunşi şi urmăriţi s-a deplasat în vecinătatea Făgăraşului spre vestul Ţării Oltului, către Podragul, Viştea Mare, Arpaşu Mare, Bâlea, Valea Doamnei, până dincolo de Suru, spre Sebeş Olt, zonă muntoasă mai puţin accesibilă şi iniţial mai puţin „pieptănată“ de copoii regimului, de trupe şi informatori. Din satele Viştea de Jos, Ucea de Jos, Arpaşu de Jos, Cârţişoara, Cârţa, Colun şi Noul Român, partizanii au primit hrană şi informaţii de la oamenii de încredere care s-au constituit în reţele de sprijin în jurul membrilor conducerii rezistenţei organizate din Ţara Oltului. Din Reţeaua de Sprijin Viştea condusă de Olimpiu Borzea au făcut parte: părintele Cornel Dascăl (Arpaşu de Jos), Remus Budac

(Cârţa), economist Ioniţă Greavu (Noul Român) şi doctor Gheorghe Telea (Sibiu). La rândul lor fiecare dintre aceştia dispunea de un număr de oameni devotaţi care acţionau independent, fără să ştie unul de celălalt. De pildă, profesorul Budac colabora independent cu Aurel Banciu (Cârţişoara), Veti Malene (Porumbac), familia Budac Grafi (Noul Român) şi mulţi alţii. Unul dintre aceşti colaboratori a fost şi Nicolae Trandafir, ţigan lăutar din Arpaşul de Jos un om abil şi tenace care ducea partizanilor provizii şi mesaje pe care le lăsa la locul numit „cărămidărie".

Părintele Cornel Dascăl (9 ianuarie 1916 - 9 august 1994) l-a cunoscut pe Olimpiu Borzea din timpul studenţiei. Student fiind la Facultatea de Teologie din Sibiu lucra şi ca econom la Şcoala Normală alături de Olimpiu Borzea care era secretar. În 1943 părintele Dascăl a primit o parohie la Lepindea judeţul Maramureş. Odată cu începutul prigoanei comuniste mulţi dintre intelectualii de frunte ai ţării s-au văzut nevoiţi să se ascundă de securitate. Unul dintre aceştia a fost Nichifor Crainic care a căutat adăpost la foştii săi studenţi. Aşa a ajuns şi poetul, filozoful şi teologul Nichifor Crainic în casa părintelui Dascăl de la Lepindea, unde a stat ascuns timp de un an. După arestarea lui Crainic, şederea familiei Dascăl la Lepindea devenise prea riscantă, motiv pentru care preotul s-a transferat la Arpaşul de Jos. Se părea că i-au pierdut urma, iar viaţa se desfăşura aparent între amvonul bisericii, familie şi gospodărie. Numai că în realitate în tot acest timp părintele Dascăl, îndemnat de dragostea faţă de credinţa străbună şi de neam a fost alături de părintele Dumitru Ghindea din Drăguş (originar din Ucea de Sus), duhovnicul luptătorilor din munţi. De prin 1955, preotul iubit de întreaga suflare a satului Arpaş a început să fie hărţuit de securitate, care între timp a aflat de episodul Crainic. „De câte ori se ducea la Făgăraş la şedinţele protopopiatului era convocat la sediul securităţii. Adesea de acasă securiştii îl duceau la interogatoriu pe malul Oltului ca să-l sperie. În general, îi cereau să-i divulge ce a aflat la spovedanie de la oamenii din sat", povesteşte profesor Cornelia Dascăl, una din fiicele preotului.

Între timp, la 10 martie 1955, Olimpiu Borzea este arestat pentru prima dată. Pus apoi în libertate, probabil pentru a i se supraveghea mişcările, Olimpiu Borzea l-a informat pe Remus Budac că „reţeaua Viştea a căzut“ şi l-a rugat să-l înştiinţeze pe Gavrilă Ogoranu, şeful luptătorilor din munţi despre această întorsătură a lucrurilor. Apoi l-a vizitat acasă pe părintele Dascăl pe care, într-o lungă convorbire, l-a pus în temă despre situaţia existentă. Tot atunci Olimpiu Borzea se spovedeşte fiind postul Paştilor din 1955.

În decembrie 1956, un camion militar cu prelată kaki a staţionat cu motorul pornit în faţa Miliţiei din Arpaş o zi întreagă. Părintele Dascăl nu era acasă. Securiştii cu o echipă numeroasă au revenit noaptea la ora 3 şi l-au arestat, luându-l de lângă cele patru fetiţe şi soţia Maria. I-au scos pe toţi din casă şi a început percheziţia. Pe preot îl tot întrebau de armă, dar el nu a avut şi n-a folosit niciodată vreo armă în afară de cea mai puternică dintre toate: Cuvântul lui Dumnezeu.

Timp de un an părintele Dascăl a fost reţinut fără judecată şi anchetat prin metode sălbatice la Securitatea regională din Braşov. În acelaşi lot au fost arestaţi, anchetaţi şi judecaţi: învăţătorul Victor Geamăn (Rucăr), doctorul Vasile Munteanu (Lisa), învăţătorul Octavian Popaiov (Sâmbăta de Sus), Ion Polexe (Breaza), Eronim Alexe (ofiţer), Liviu Fogoroş (Rucăr) şi Gheorghe Logrea (Rucăr).

Părintele Cornel Dascăl a fost condamnat la 10 ani temniţă grea pentru vina de a nu fi divulgat în anchete secretul spovedaniilor, la care s-a adăugat şi tăinuirea lui Nichifor Crainic. Zadarnic a invocat părintele constituţia României comuniste, care garantând pe hârtie libera exercitare a credinţei, includea implicit şi una din legile cele mai sfinte ale bisericii: taina spovedaniei.

În 1964, după opt ani de detenţie la Gherla, a fost eliberat, dar supravegherea a continuat şi după aceea. Părintele Dascăl a trecut în lumea veşnică în 1994, la Geoagiu de Sus.

Profesorul Remus Budac

Fiul notarului din Cârța, profesorul Remus Budac, a fost nepotul legendarului haiduc Budac din Cârțișoara. A absolvit Facultatea de Litere şi Filozofie din Cluj şi a luptat ca sublocotenent în armata regală a României pe frontul de est. Un episod cutremurător, grăitor pentru caracterul tânărului Budac s-a petrecut imediat după război când saşii din Cârța au fost încărcați în trenuri de vite şi duşi în lagărele de muncă din Rusia. Remus Budac îndrăgea o tânără săsoaică, dar ezita să o ceară în căsătorie. În trenul cu destinația Rusia a fost împinsă însă şi iubita lui pe care dacă ar fi luat-o de soție ar fi scăpat-o legal de deportare. Tânărul Budac a plecat cu motocicleta după trenul încărcat cu saşi îndemnând-o pe fată să sară din mers din vagon. „Sări! Orice s-ar întâmpla, mă însor cu tine“. Fata a sărit şi trenul a prins-o sub roți şi i-a retezat ambele picioare peste genunchi. Remus a dus-o la spital după care s-a şi căsătorit cu ea. Cei doi au trăit împreună toată viața, singurul lucru care i-a despărțit a fost închisoarea. Profesorul Budac era un pescar iscusit. Ca şi părintele Dascăl era mic de stat şi foarte agil. Chiar dacă era tăcut şi liniştit era capabil de dezlănțuiri surprinzătoare. El a adus servicii importante rezistenței din munți, pentru că, pescar fiind, urca văile Arpaşului Mare, Cârțişoarei şi Porumbacului până la izvoare, ceea ce i-a dat posibilitatea să fie un contact perfect pentru cei din munți. Pentru ceea ce a făcut pentru rezistență, în 1955 a fost arestat. În lot cu el au mai fost luați Virgil Oancea (Breaza), Ion Toma(Colun), Aurel Banciu (Colun), Ion şi Constantin Vulcu (Breza), preot Ion Năftănăilă (Breaza) şi ofițerul Ostăcioaie, care au fost judecați în 15 septembrie 1957. În 1964 în baza decretului de grațiere profesorul Remus Budac a revenit acasă la Cârța. A fost angajat contabil la Ocolul Silvic Arpaş. În 1989 a decedat.

Informații culese de publicistul Viorel Paltin.

Capitolul XVI

Confesiunea lui Aurel Banciu din Cârțișoara

Motto:
Viața are preț să fie trăită numai în măsura în care prin ea şi în ea putem să însufleţim un superior, o misiune ideală
Dimitrie Gusti

Aurel Banciu, pensionar, a început să-şi depene firul întâmplărilor pe care le-a trăit în timpul prigoanei comuniste întrerupt fiind de nemiloase accese de Parkinson. El a fost pădurar.

„În 1949, când am fost angajat pădurar, am început să văd comunismul cu alți ochi, înțelegând că răul acesta nu va trece uşor şi de la sine şi că este un mare pericol pentru țară. Provin dintr-o familie cu vederi şi convingeri politice național-țărăniste. Tata a fost şeful PNȚ din Cârțișoara, prieten cu liderii țărănişti făgărăşeni Dobrescu, Zăgan şi Cosgarea. Am crescut în dragoste față de țară, neam şi credință în Dumnezeu. La Ocolul Silvic din Viştea de Jos de care am aparținut ca pădurar, şef era unul Gheorghe Ciolacul care era activist de partid aproape analfabet. Ne ținea şedințe politice. Deşi eram pădurar calificat, şcolarizat, m-a angajat ca plivitor în plantația de brad şi molid din Laita. Ciolacul locuia în casa protopopului Pavel Borzea din Viştea care a fost arestat. Acolo, el ocupa abuziv două camere mobilate. Acest şef de ocol nu avea respect pentru bunul altuia, aşa că în scurt timp el şi familia lui au distrus mobila scumpă de furnir pe care obişnuiau să taie ceapă, pâine şi slănină. Acest Ciolacu avea pretenții ca angajații să-i ducă plocoane şi de asemenea îi plăcea să mănânce şi să bea pe la unii şi alții. După un timp Ocolul Silvic şi-a

mutat sediul din Viştea în Arpaşul de Jos, dar şef a rămas tot Ciolacul“, povesteşte Aurel Banciu.

Întâlnirea cu partizanul Jean Pop

„Eram în plantație pe Laita când m-am întâlnit prima şi ultima oară cu Jean Pop. Era în 1953. Zic ultima oară, pentru că deşi am ținut mai mulți ani legătura cu el nu ne-am întâlnit față în față până atunci. Auzisem de el, aflasem că plecase de acasă în munte să se alăture grupului de luptători anticomunişti, dar nu-l cunoscusem personal deşi şi el era pădurar. În acea zi tocmai pornisem la vale spre casă după provizii.Era pe la 10 ziua. Mi-a ieşit pe potecă un om cu barbă, înarmat cu o puşcă cu lunetă şi m-a somat aspru să pun arma mea de pădurar jos. Câinele meu a fugit către el, fără să latre şi s-a lipit de picioarele lui ca şi cum l-ar fi cunoscut. Mi s-a părut ciudată comportarea câinelui. S-a apropiat încet de mine şi mi-a cerut actele. Mi-a luat carnetul de Frontul Plugarilor şi mi-a spus răstit să nu mai țin acest document asupra mea. Eu l-am rugat să nu-mi ia arma că aş fi avut de furcă cu securitatea. Din vorbă în vorbă s-a mai domolit, aşa că la o vreme ne-am aşezat să mâncăm din merindea mea aproape ca doi prieteni. Am înțeles amândoi destul de repede că aveam aceeaşi părere despre comunism. M-am hotărât dintr-o dată să-i ajut pe partizani în lupta împotriva comunismului şi a ticăloşilor care îl sprijineau. Jean Pop m-a rugat să nu spun nimănui de întâlnirea noastră şi aşa am făcut. Nici soția mea nu a ştiut până după arestarea mea. Am stabilit apoi o ascunzătoare în munte, sub Piatra Oii, unde să pun bilete, ziare şi obiecte pentru el şi ceilalți. M-a rugat să-i informez despre mişcările securității şi despre starea de spirit a oamenilor din sate. Mi-a dat două căşti pentru radio cu galene să le repar şi să le aduc la locul convenit. Aşa am făcut. Altă dată am pus acolo şi câteva cartuşe de 9,72 mm pentru puşca ZB.

Ştiam că şi alții îi ajută, între aceştia fiind şi profesorul Remus Budac din Cârța cu care eu eram în relații bune. În Cârțişoara oameni de nădejde cu aceleaşi vederi, pe care mă puteam baza la nevoie erau: Ilie Bucurenciu, cumnatul meu, Gheorghe Grovu, Gheorghe Budac şi

ciobanul Ion Căpățână. În anii 1953-1954-1955, securitatea mă obliga să mă întâlnesc de două ori pe săptămână la ore fixe, întodeauna noaptea, „între Râuri“ sau la postul de miliție. Venea special căpitanul Cârnul de la Securitatea din Făgăraş, câteodată însoțit de doi locotenenți. Era mai întodeauna prezent şi şeful de post, sergentul major Albu. De fiecare dată îmi cereau să le descriu traseul meu prin munte şi să le spun cu cine m-am întâlnit. Le-am spus mereu acelaşi lucru: nici o persoană suspectă“.

Percheziția şi arestarea

„Ziua de 20 decembrie 1956 o țin minte toată viața. Am fost luat de acasă de căpitanul Cârnul şi încă patru securişti. Nu-mi puteam explica cum de au aflat de acțiunile mele. Cârnul m-a dus la consiliul popular unde mi-a cerut să plec imediat cu el pe munte, în căutarea partizanilor. I-am spus de mai multe ori că nu aveam habar de partizani. Între timp, ceilalți securişti mi-au răscolit toată casa sub privirile îngrozite ale soției şi ale fiicei mele de numai doi ani, care nu pricepeau nimic, una nefiind înştiințată, iar cealaltă fiind prea mică să înțeleagă ce se petrecea. Fiul meu avea atunci numai opt luni. În casă au găsit doar un radio cu galenă confecționat de vărul meu, Petru Şari. Nu m-am întors acasă de atunci decât după şapte ani. M-au dus direct la sediul Securității din Făgăraş, iar a doua zi dimineața am fost transportat cu duba la Braşov şi depus la închisoarea Cetățuie. La închisoarea Cetățuie am fost luat în primire de căpitanul Toth Joska, care m-a plasat în celula numărul 6. A doua zi, gardianul mi-a pus ochelari cu sticle negre la ochi şi m-a mutat într-un birou de anchetă la etaj. Acolo geamul era larg deschis şi locotenentul care mă ancheta mă amenința că dacă nu spun tot adevărul mă aruncă pe fereastră. Obiceiul gardienilor de acolo era ca atunci când eram mutați cu ochelari orbi la ochi să ne țină numai în lovituri de cizme, bocanci şi bastoane de cauciuc. La Braşov am fost zilnic anchetat, fără a fi însă judecat vreme de şase luni. Într-un timp, m-am nimerit în aceeaşi încăpere cu medicul Lucian Stanciu din Viştea de Jos. Apoi am stat în celulă cu deținutul Ion Biriş, legionar, care m-a avertizat să nu vorbesc

ce nu trebuie fiindcă a fost anume pus să mă tragă de limbă. În loc să facă serviciul murdar pentru care a fost trimis la mine acest om m-a sfătuit şi m-a încurajat. La Braşov am avut o confruntare cu Jean Pop, dar de o manieră stranie, fără să fim puşi faţă în faţă. S-au întâlnit doar vocile noastre sub supravegherea anchetatorului, noi aflându-ne în încăperi separate. A fost mai degrabă un truc al Securităţii. După şase luni de detenţie şi nesfârşite interogatorii, am fost mutat cu tot grupul din care făceam parte la închisoarea din spatele clădirii Tribunalului din Sibiu. În drum spre Sibiu erau în dubă alături de mine medicul Vasile Muntean şi fratele lui Octavian (Lisa), medicul colonel Ion Munţiu (Sibiu), Ion Toader (Colun) şi alţii. La Sibiu am stat la început în camera 12, iar apoi am fost înghesuiţi circa 40 de inşi în încăperea cu numărul 24. I-am întâlnit acolo pe Aurel Maxim - Sibiu, inginer Liviu Popa - Sibiu, Nicolae Trandafir - Arpaşul de Jos, Ioan Bârsan şi fostul notar Câlţea din Şona. Procesul s-a desfăşurat peste alte luni. La Sibiu a venit un complet de judecată al Tribunalului Militar aparţinând Regiunii a III-a Militare Cluj. Fără prea multe formalităţi cele 11 persoane implicate în acest proces, toţi făgărăşeni, am fost condamnaţi la peste 20 de ani de muncă silnică. Mie mi-au dat 20 de ani plus 10 ani de închisoare corecţională cu confiscarea averii. Condamnarea mea a fost cauzată de acţiunile mele de sprijinire a luptătorilor din munţi. Soţia mea a înaintat recurs la Procuratura din Cluj, condusă atunci de maiorul Paul Cojocaru. A urmat judecarea recursului la Tribunalul Suprem cu sacrificii şi cheltuieli enorme pentru cei de acasă. O avocată din Cluj a cerut soţiei mele să-i plătească drumul cu avionul dus-întors de la Cluj la Bucureşti. Totul a fost în zadar, deşi soţia mea a vândut tot avutul nostru, pentru că recursul a fost respins. Îndată după pronunţarea sentinţei, deşi ni se dăduse drept de recurs, am fost înghesuiţi ca animalele în duba vagon de cale ferată şi timp de două zile am parcurs distanţa Sibiu-închisoarea Gherla. La destinaţie am fost luaţi în primire de echipa groazei a comandantului Goiciu, care ne-a băgat într-o încăpere cu peste o sută de oameni. Dormeam pe saltele puse direct pe ciment. Spaţiul era foarte mic, aerul era insuficient şi închis fiindcă geamurile oblonite erau bătute în piroane. Tineta (ciubărul pentru necesităţi) era pusă într-un colţ al camerei şi

făcea o putoare insuportabilă mai ales că era vară. Ne făceam vânt cu păturile. Un adevărat iad pământean făcut de diavoli cu chip de om. Aşa am rămas acolo vreme de două luni, timp în care mulţi au fost duşi pe sus la infirmerie de unde nu s-au mai întors. Despre soarta lor nu puteam afla nimic. După aceea am fost mutaţi la etaj, cam 15-20 de deţinuţi în fiecare cameră şi repartizaţi la lucru în fabrica de mobilă a închisorii. Eu am lucrat câţiva ani la lustruit mobilă, în mediu foarte toxic, câte 12 ore zilnic, şase zile pe săptămână. Cea mai mică abatere era sancţionată cu bătaie. Deţinutul Ion Câlţea, fostul notar din Şona, a fost stâlcit în bătaie de gardieni deşi era şef de echipă. Aşa am dus-o timp de patru ani mii de deţinuţi. În toamna lui 1962, câteva sute de robi am fost transportaţi cu acelaşi mijloc, duba vagon, în lagărul de muncă de la Stoeneşti-Salcia, din Dobrogea. Acolo am fost folosiţi la construirea digurilor canalului de pe Dunăre. Mii de oameni şi-au pierdut viaţa acolo. Căram zilnic cu roaba pământ, norma obligatorie fiind de 4 mc. În toate anotimpurile dormeam la grămadă într-un saivan de oi deschis, doar cu acoperişul deasupra capului. Sufeream cumplit de frig, foame şi sete mai ales iarna şi vara când clima dobrogeană este foarte aspră. Regimul de supraveghere şi de pedepse era mai rău decât la Gherla. Gardienii asmuţeau pe noi câinii lup dresaţi special pentru atac asupra deţinuţilor. Câinii săreau pe noi la cea mai mică ieşire din rând. De la Stoeneşti-Salcia am fost transportaţi cu bacul Gironte la Periprava, pe braţul Sulina al Dunării, unde am fost puşi să recoltăm stuf. Am ajuns acolo iarna. Intram pe gheaţă şi tăiam stuful cu tălpanul, o unealtă asemănătoare cu secera. Şi aici aveam normă şi trebuia să tăiem zilnic câte 20 de maldăre de stuf pe care le legam şi le căram în spinare circa 2 km. Făceam zilnic în jur de 40 km păziţi de ambele părţi ale drumului de câini, gardieni şi soldaţi. Într-una din zile fiind foarte bolnav, m-am aşezat, sfârşit de puteri, pe un snop şi am adormit imediat. Am aţipit poate 2-3 minute. Somnul şi oboseala au învins fără să vreau frica de pedeapsă. Coloana plecase, iar eu m-am trezit speriat şi îndată am luat maldărul în spate. Soldatul din pază m-a văzut şi i-am ghicit intenţia de a mă împuşca, socotindu-mă dezertor. M-a salvat stuful din spinare fiindcă nici un dezertor nu ia în spate greutăţi când vrea să fugă. Îl vedeam înciudat

că nu putuse să mă omoare, bravură pentru care ar fi primit permisie şi alte recompense. Soldatul, educat de ei, nu m-a iertat cu totul. M-a scos seara la raport în faţa celorlalţi deţinuţi şi a căpitanului şef de coloană. Am fost bătut exemplar. Din lagărul Periprava am fost mutat la alt punct de muncă forţată din Dobrogea, la Giurgeni, lângă Vadu Oii, unde am lucrat la construirea căminului cultural.

Au trecut peste şapte ani şi jumătate de când eram închis şi chinuit. A sosit în sfârşit şi anul 1964 pentru oropsiţii din închisori. În iunie 1964 am fost graţiat şi eliberat. Mă întorceam acasă zdrobit după atâţia amar de ani. Fiica şi băiatul, acum mărişori, nu m-au recunoscut. Dar libertatea mea, ca şi a altora din cei eliberaţi, a fost tot timpul (până în 1989) supravegheată strict de securitate. În aprilie 1974 am fost anchetat timp de 24 de ore de maiorul Dogaru de la Securitatea din Sibiu, pentru o scrisoare trimisă la Radio Europa Liberă, prin care rugam pe cei de acolo să mă ajute să-mi procur nişte medicamente de care aveam urgentă nevoie şi care nu se aflau în farmaciile din România“, povesteşte Aurel Banciu.

Soţia lui Aurel Banciu, Leontina, rămasă acasă cu fetiţa Eufrosina de doi ani şi băiatul Aurelian de opt luni, avea să îndure împreună cu părinţii şi rudele toate suferinţele condiţiei sale de nevastă a unui duşman de moarte al comuniştilor. „În afară de greutăţile prin care am trecut, procesul şi recursul, eram mereu îndemnată de slugoii partidului să intru în colectiv. Eu mi-am făcut socoteala că dacă mă bag în colectiv nu mai am timp să-mi văd de casă şi de copii. M-am gândit aşa: dacă mă duc şi fac zile de muncă, bucatele mele cresc şi poate că-mi dau ceva. Dar dacă în vreo zi nu pot merge la lucru, bucatele mele nu cresc şi nu-mi dau nimic. Dacă nu mă înscriu şi-mi lucrez eu pământul bucatele mele cresc şi când merg la câmp şi când am treabă acasă. Comuniştii mă ameninţau întruna: Vrei să te ducem unde-i bărbatul tău? Am avut noroc cu părinţii mei care erau încă în putere şi cu fratele meu care m-a ajutat. Mătuşa mea, Susana Budac mi-a dat bani de multe ori fără să-i mai dau înapoi. Ea avea grijă de copii când eu eram la lucru pe câmp. La o vreme a venit alt necaz. Vecinii au stricat şura acoperită cu paie şi au găsit ascunsă o puşcă pe care au predat-o la miliţie. A urmat cercetări

sub bănuială că puşca ar fi fost a soţului meu, lucru neadevărat. Seară de seară am fost chemată la sfat unde m-au anchetat securişti de la Sibiu. În această anchetă era cercetat şi socrul meu. Înainte de arestarea mea din 20 decembrie 1956 a fost ridicat şi condamnat pe motive politice şi cumnatul meu Ion Orlanda, care a ţinut legătura cu luptătoarea anticomunistă Lenuţa Faina“, îşi aminteşte Leontina Banciu.

Date culese de Viorel Paltin

Capitolul XVII

Partenie Cosma, luptător în rezistența anticomunistă

Motto :
Noi ne-am hrănit din tot ce-am risipit;
Avutul nostru - tot ce-am dăruit.
Nu pregeta să suferi şi să sângerezi:
Izbânda noastră creşte din înfrângeri!
Marşansk, 1947

Partenie Cosma s-a născut în septembrie 1918 în Şona, raionul Făgăraş, ca fiu al lui Ioan şi Domnica. A absolvit liceul Radu Negru din Făgăraş. Ultimul său domiciliu a fost în Făgăraş, strada Câmpului nr.1 S-a căsătorit în 1942 cu Valerica Juncu din satul Râuşor care avea 18 ani, a avut trei copii: Marcel născut în 1948, Elena născută în 1947 şi Florica născută în 1944.

Partenie Cosma a participat la războiul din Est, plutonier major fiind, cu o companie anticar a Regimentului centrului de instrucție Făgăraş. El s-a întors acasă din război nevătămat dar decis să lupte împotriva pericolului sovietizării țării care se instalase deja în România.

Din primele momente ale constituirii rezistenței armate anticomuniste din Făgăraş şi din munți, Partenie Cosma s-a simțit chemat să intre în acțiune împotriva celor fără de neam, fără țară şi fără credință. Era angajat la centrul de instrucție al infanteriei Făgăraş cu gradul de plutonier major şi funcția de şef al magaziei de armamanet şi muniție. În grija sa se aflau importante cantități de arme şi muniție, captură de război, parte neînregistrate în acte. Partenie Cosma, ajutat de alți luptători, le-a scos din unitate şi le-a dirijat către punctele din munți ale rezistenței anticomuniste. Cei care l-au

cunoscut îl descriu pe Partenie ca pe un om care nu cunoştea frica, gata în orice moment să meargă până la capăt. Se potrivea la fire, idealuri şi caracter cu socrul său, Iacob Juncu, fost comisar de poliție în Făgăraş. Un ajutor de încredere i-a fost caporalul Gheorghe Tăulea, finul lui. În nopțile pe care le considera potrivite, Cosma, ajutat de socrul şi de finul lui scotea din cazarmă cu un car tras de cai cantități mari de armament, grenade şi muniție. De mare folos i-a fost şi soția lui, Valerica. Aceasta participa la fiecare transport de armamanet, având grijă de cai până se sustrăgeau armele din depozit şi se încărcau în car. Ei duceau armele în Râuşor la socrul său şi la familia Aron Comşulea. De aici, acestea erau transportate la locul numit „Crepele Toderiții“, un loc între Râuşor şi Toderița, de unde erau preluate de luptătorii din munți. Partenie Cosma şi Juncul, socrul său, aveau legături cu Ion Gavrilă al Ogoranului, şeful luptătorilor din munți şi cu ceilalți membri ai rezistenței: Arsu, Mogoş, Mazilu, Chiujdea, Socol, Duminecă, Marcel Cornea - fiul farmacistului din Şinca şi cu învățătorul Pridon din Părău. Partenie Cosma le ducea partizanilor nu numai material de luptă, ci îi ajuta cu hrană, rufe curate, medicamente, etc. Ori de câte ori era solicitat de luptători, el urca la ascunzătorile din munți ale fugarilor cu motocicleta sa cu ataş. Folosea ca pretext de a pleca de acasă şi de a urca muntele vânătoarea. El îşi umplea ataşul motocicletei cu hrană şi arme pe care le ducea luptătorilor. O parte din armamentul procurat de Partenie Cosma şi oamenii săi a ajuns prin Ioniță Greavu din Noul Român şi la alte grupuri, ca de plidă cel al lui Lenuța Faina şi Dumitriu.

Activitatea lui Cosma şi a oamenilor lui n-a fost suspectată şi descoperită decât în 1950. Dar o dată bănuiți sau trădați, cercul suspiciunilor începea să se închidă tot mai mult în jurul casei din Râuşor a socrului său. În noatea de 14 octombrie a acelui an, după o pândă de durată, securiştii au încercuit gospodăria lui Juncu şi au incendiat şura. Au spart zidurile, căutând arme ascunse. La un moment dat şi-au făcut apariția pompierii, dar cu cisternele goale. Pompierii au plecat aşa cum veniseră în urma ordinului dat de şeful

securiştilor. Se urmărea, evident, capturarea - vii sau morţi - a luptătorilor care s-ar fi aflat acolo pentru odihnă, provizii, îmbrăcăminte sau completarea armamentului. În Râuşor a căzut partizanul Arsu. În aceeaşi noapte a fost prins de securişti în satul Toderiţa, Silviu Socol. Cosma îşi instruise soţia pentru împrejurări deosebite, ca la nevoie să poată să devină o adevărată luptătoare, să tragă cu tot felul de arme uşoare, să arunce grenada, să se adăpostească. În zilele următoare o mână criminală a otrăvit doi bivoli aparţinând familiei lui Juncu. Faptul a ieşit la iveală la abator când familia a încercat să-i vândă pentru tăiere. Laboratorul a stabilit că animalele au fost otrăvite şi deci carnea nu putea fi dată în consum.

În lipsa lui Partenie, plecat devreme la cazarmă, în dimineaţa de 15 noiembrie 1950, un grup de ofiţeri de securitate a pătruns în locuinţa lui din strada Câmpului nr.1, unde a efectuat o minuţioasă percheziţie. Soţia Valerica se afla acasă, dar nu i s-a prezentat vreo autorizaţie de percheziţie. Nu s-a găsit nici un corp delict şi nimic compromiţător. Ea a stat foarte atentă atunci ca nu cumva să i se instaleze în casă vreun obiect care să constituie ulterior pretext pentru acuzaţii. Nu a fost încheiat nici un proces verbal. Valerica, alarmată de percheziţie, a plecat în grabă spre cazarmă să-şi anunţe soţul, dar era prea târziu. Securiştii ajunseră înaintea ei. Ea l-a rugat pe subofiţerul Petrescu, prieten al soţului ei, să-i cheme bărbatul la poarta unităţii. Acesta s-a întors cu ştirea că Partenie se află sub arest în biroul ofiţerului politic, înconjurat de securişti. Epoleţii i-au fost rupţi şi aruncaţi iar părul îi era răvăşit. Nu i s-a permis să vină la poartă.

În aceeaşi lună securiştii continuau percheziţiile la diverse familii în Râuşor. Între şura familiei Juncu şi a lui Valeriu Pică, Valerica, soţia lui Partenie, a găsit 50 de sticle incendiare şi un pistol depozitate în nişte lăzi. De frica securiştilor le-a îngropat în grădină. În casa din Râuşor familia mai deţinea un pistol nemţesc pe care femeia l-a ascuns în WC. „Mama a povestit despre aceste lucruri doar vecinei ei din Râuşor, soţia lui Pică. Sora lui Arsu a prevenit-o pe mama că va fi pârâtă de acea vecină la securişti. Aşa s-a şi întâmplat. Primăvara când am lucrat grădina nu am mai găsit sticlele incendiare şi pistolul îngropate aici. În plus, securiştii au venit la Râuşor şi au pus-o pe

mama să scoată tot WC-ul pentru a găsi celălalt pistol, care nu a fost găsit. Totuşi au bătut-o foarte rău pe mama“, povesteşte fiul lui Partenie Cosma, Marcel.

Tot în 15 noiembrie 1950 securiştii au descins la casa din Râuşor a familiei Juncu, socrul lui Partenie. Au fost arestaţi Iacob Juncu şi soţia lui. Copiii care se aflau la Râuşor în grija bunicilor au fost încuiaţi de securişti în casă, dar de frică au sărit pe geam şi au fugit spre Făgăraş. Ei s-au întîlnit în drum cu mama lor şi i-au povestit cele întâmplate. Elena Juncu, soacra lui Partenie, a stat două săptămâni închisă la Securitatea din Făgăraş, fiind anchetată şi bătută. Ea a fost judecată într-un proces care a avut loc la Sibiu şi condamnată la 1 an de închisoare. A fost eliberată în 1951. Iacob Juncu, socrul lui Partenie a fost dus la Securitatea din Făgăraş, la Casa Giurca. De aici a fost transferat la Braşov, unde a fost judecat într-un proces desfăşurat în lunile iulie-august 1951. Tribunalul Militar din Braşov l-a condamnat la 6 ani de închisoare. Cu două săptămâni înainte de a se elibera a decedat (12 octombrie 1955) în închisoarea din Caransebeş. Procesul lui Cosma a început tot în iulie 1951 la Braşov. În sarcina lui Cosma s-a reţinut şi episodul atacării şi jefuirii depozitului de muniţii de la Mândra în complicitate cu Pridon, Arsu, Chiujdea şi alţii. Familia lui nu a fost înştiinţată de momentul începerii procesului. Tribunalul l-a condamnat pe Partenie Cosma la moarte prin împuşcare. Recursul la Tribunalul Suprem în fruntea căruia se afla pe atunci generalul Petrescu a fost respins. O dată cu Cosma au fost judecaţi şi condamnaţi la moarte prin împuşcare alţi 18 luptători ai rezistenţei. Locul execuţiei a rămas până azi necunoscut. Potrivit certificatului de moarte, eliberat de Sfatul Popular Braşov, execuţia ar fi avut loc în Braşov, dar alte surse spun că la Jilava. Partenie Cosma avea atunci 35 de ani. Nu se ştie unde îi este mormântul. Soţia lui Partenie Cosma a fost arestată, anchetată şi bătută de mai multe ori ani în şir. La sfîrşitul anului 1950, Valerica a stat timp de două luni la Securitate în Făgăraş. Aici şi-a văzut pentru ultima dată soţul când era dus la interogatoriu. Partenie avea sânge pe degete pentru că şi-a ros unghiile pentru ca securiştii să nu poată să-l tortureze. Metoda de tortură folosită pentru Valerica era magnetoul electric şi bătaia în cap până ce femeia leşina

şi era trezită cu câte o găleată de apă rece. Semnele loviturilor primite în cap se mai vedeau şi după zeci de ani. Teroarea securităţii a continuat şi după ce Cosma a fost executat. „Veneau noaptea, controlau podul casei căutând arme. Ne scoteau afară desculţi, fără să ţină seamă că suntem copii şi e frig. Când aveam 11 ani am găsit o puşcă atârnată în grădină. Am luat-o şi am aruncat-o în râul de la capătul grădinii. După nici o oră arma nu mai era acolo. Ne pândeau tot timpul, zi şi noapte şi ne întindeau tot felul de curse. Pentru a nu-i auzi când veneau prin grădină ne-au otrăvit câinele. Îmi mai aduc aminte cum i-au luat armele de vânătoare (două), ceasul de aur, trăsura, câinele, motocicletele, ceea cu ataş şi ceea simplă pe care tata le-a cumpărat din Bucureşti după ce a vândut doi cai şi două bivolițe. Nu după mult timp ne-au confiscat toate lucrurile şi bunurile din casă. În 1950 în noaptea de 15 noiembrie ne-au dat foc la casă. Bunica dormea în bucătărie, iar eu cu surorile şi mama nu eram adormiți. Focul a fost pus pe grajd şi s-a întins foarte repede cuprinzând şi casa. Pompierii au venit fără apă aşa încât totul a ars. Securitatea a venit la puțin timp după izbucnirea focului şi a asistat la toată tragedia fără a face nimic. Ceea ce a mai rămas în picioare a fost răscolit de securişti care căutau în continuare arme. Au găsit în pod doar un aparat de radio. Au stat o săptămână întreagă să caute în ruinele casei. Am rămas în stradă. Bunica şi sora mea şi-au improviza o locuință în şură, iar ceilalți am fost găzduiți temporar la familiile Munteanu şi Dragoş“, povesteşte Marcel Cosma, fiul lui Partenie.

Rămasă singură cu trei copii, Valerica Cosma s-a angajat muncitoare la Întreprinderea Economica din Făgăraş. În 1956 a fost dată afară din serviciu pentru că era soția lui Partenie Cosma. A fost nevoită să divorțeze, fapt ce s-a întâmplat în 1957 deşi soțul a fost executat în 1951. Nemainumindu-se Cosma, a fost reangajată la Economica de unde s-a şi pensionat. S-a recăsătorit cu Nicolae Voicu, din Aluniş Prahova, cu care a locuit în Făgăraş. Copii lui Partenie Cosma nu au avut acces la şcoli. Florica a făcut 5 clase şi a rămas apoi la munca pământului în Râuşor. Elena a fost dată la Casa de Copii în Făgăraş, iar când a dat examen de admitere la liceu a fost respinsă pe motiv că era fiica lui Partenie Cosma. A făcut un curs de dactilografie

şi s-a stabilit apoi la Braşov. Băiatul, a făcut clasele I-VIII după care a urmat o şcoală profesională de 3 ani în Făgăraş. „În martie 1964 am fost chemaţi să ridicăm certificatul de deces al tatălui meu de la Penitenciarul Codlea. M-am dus eu cu sora mea, Elena. Un anume sergent Vintilă s-a purtat foarte dur cu noi. Când l-am întrebat de bunurile pe care i le-au confiscat tatălui meu, ne-a bătut şi ne-a dat afară“, povesteşte fiul Marcel.

Capitolul XVIII

Mărturiile eroului Ioniță Greavu din Noul Român

Motto:
Ne despărțeam .... O! cine mai întreabă
de cei ce nu-s! de cei ce-au fost pre vremuri!
Mulțimea vinde îngeri la tarabă
Şi arlechinii mor în Bethleemuri.
Ori bat în van ... Auzul tău mă lasă,
drumeți-s reci, mansardele deşarte
o! cel puțin de-ar fi rămas frumoasă
prăpastia de dor ce ne desparte ...
Mireasmă vie-n țeapa vremii boantă,
acoperă-mi-l, lacrimă de Parce
şi-nchide-n mine, Doamne, ca-ntr-o plantă,
căința ta de-a nu te mai întoarce ...
Ion Caraion

O datorie a omului şi a omeniei din el nu este altceva decât a face din propria viață o permanentă bucurie în pofida tuturor mizeriilor,

păcatelor şi deznădejdilor. Biruința va aparține întotdeauna adevărului şi dreptății. Dacă unii au sperat şi au iubit îndestularea fără sacrificii n-au avut decât de pierdut. Un proverb românesc spune:„Nu te închina până nu şti cine este sfântul“. Mircea Eliade elogia bucuria ca o virtute militantă, creatoare de valori. „A face din viața ta o victorie continuă contra morții, contra răului, contra întunericului - aceasta este o datorie peste care nici o morală din lume şi nici o societate nu pot să treacă. Bucuria de a fi viu, oricât de deznădăjduite ar fi bălțile din sufletul tău şi din jurul tău, nu e totuna cu optimismul vulgar al simplei existențe biologice. Bucuria vieții depăşeşte cu mult confortul şi sănătatea. Ea nu include suferința, agonia, disperarea, ci dimpotrivă, le implică. Pentru că nu înseamnă nimic a te bucura de viață atunci când ea nu îți întâmpină obstacole şi crucificări“.

Rezistența anticomunistă din Țara Făgăraşului chiar dacă a fost înfrântă prin teroare şi cruzime, o înfrângere fizică, spiritual s-a dovedit însă a fi o victorie, pentru că morții poruncesc celor vii care le vor continua lupta. Prin urmare un Stoica, un Zăgan, un Gheorghe Crăciun şi câți naiba n-au mai fost, nu au fost biruitori, ci şi-au folosit doar maşina creatoare de moarte şi teamă pentru a se impune şi a domina totul. Aceasta a fost doar o dovadă că pionii comuniști considerau terenul pe care şi-l doreau foarte alunecos.

Am poposit în satul Noul Român aflat pe malul drept al Oltului şi care aparținea odată regiunii Făgăraş. Într-o frumoasă gospodărie, aranjată cu gustul şi rafinamentul omului meticulos şi priceput, îşi duce bătrânețile domnul Ioniță Greavu. L-am găsit bolnav, dar, cu amabilitatea şi politețea care l-au caracterizat toată viața (însă şi cu mari sacrificii) a reuşit să ne relateze activitatea pe care a desfăşurat-o în sprijinul rezistenței anticomuniste din zona Făgăraş. „O gripă netratată în toamna anului trecut mi-a afectat bunul mers al organismului. Acum este greu. Inima, prostată, tromboză la ochiul stâng, s-au adunat, dar sufletul îmi este tânăr“, au fost cuvintele cu care m-a întâmpinat Ioniță Greavu. „Chiar dacă satul meu este în județul Sibiu mă simt făgărăşan pentru că am petrecut mult timp

printre făgărăşeni. Liceul, armata şi lupta împotriva comuniştilor în care m-am alăturat făgărăşenilor au accentuat acest sentiment.

După armată, am luptat în răyboi, înrolat fiind la centrul de instrucţie infanterie Făgăraş. Acolo era un anume Cosma Partenie cu care am rămas prieten şi cu care mă vizitam. Mă gândeam atunci: Se face pace, ruşii se retrag la graniţe în ţara lor. Nu-mi puteam imagina nişte lupte politice. Partenie îmi spunea: Eşti naiv, ruşii vor să pună mâna pe noi şi va trebui să luptăm cu arma să-i scoatem din ţară. Să vii pe la mine să-ţi dau armament că am captură de război neînregistrată. Dacă nu sunt eu la magazie, este caporalul Gheorghe Tăulea care te va servi. Nu puteam înţelege că pentru ceea ce va urma vom avea nevoie de armament şi de mulţi oameni. Dar sfatul lui Partenie mi-a prins bine. Nu după mult timp, analizând situaţia şi discutând cu camarazii mei, am fost nevoit să apelez la prietenul meu Cosma. Am mers cu căruţa la Făgăraş şi în două rânduri mi-am adus acasă armament: 5-6 mitraliere, 5-6 grenade, o carabină, pistoale de buzunar de calibru 9 şi multe cartuşe. L-am folosit pe căruţaşul satului, un bătrân, Anghel, cu care am transportat armamentul la Noul Român. Pentru a nu fi descoperit de securitate am ascuns totul după şură, unde aveam un buncăr de cărămidă. Am acoperit armele cu cărămizi, încât nimeni nu putea bănui că le-aş avea acolo. Pe atunci securitatea nu prea avea oameni infiltraţi în sat. Abia după aceea a racolat consăteni de-ai mei şi chiar de pe strada mea trei, încât eram spionat la orice oră. Era o familie vis-á-vis de casa mea, una la stânga şi alta în dreapta ei. Cu toate acestea am reuşit să mă strecor printre privirile lor şi să-mi ajut camarazii.

Eram căsătorit şi aveam copii mici. Ghinionul a făcut ca într-una din zile, fiul meu Ioniţă care avea 5 ani (acum locuieşte în Germania), să se joace cu chibriturile în spatele casei, când o şiră de paie aflată în apropierea buncărului de cărămizi a luat foc. Flăcările au mistuit totul inclusiv cărămida. În acea zi eu eram plecat cu treburi la Sibiu. Un vecin al meu Gabor, a sărit în ajutorul familiei. În acţiunea lui a descoperit carabina pe care a aruncat-o în curte. Fiind un om cumsecade n-a spus la nimeni despre armă şi i-a rugat pe ai mei să o ascundă. Dar n-au trecut decât câteva zile de la acel incident şi au

început raziile securității prin sat. Nu am intrat în panică şi, mai mult, seara când aveam timp curățam pe rând armele pe care le aveam. Chiar aranjam şi curățam un pistol când am fost strigat de cineva la poartă. Am pus pistolul sub pernă şi am ieşit. Băieţelul care îmi urmărea fiecare gest m-a însoțit afară. Era o razie a miliției cu 15 plutonieri care îmi cereau armele. Bineînțeles că i-am refuzat. Văzând discuția aprinsă dintre mine şi milițieni copilul probabil să mă ajute, s-a dus în casă şi a venit cu pistolul. Am rămas fără replică. Am fost invitat la primărie. Acolo mai erau alți 30 de oameni care au fost descoperiți cu arme acasă. Ne-au fost întocmite procese verbale pe care ne-au obligat să le semnăm şi apoi ne-au dat drumul acasă. Armele au fost transportate la Făgăraş. Gândindu-mă că acel proces verbal îmi poate aduce necazuri mi-am folosit cunoştințele pe care le aveam la Legiunea de Jandarmi Făgăraş pentru a distruge acel act. După o săptămână am plecat la Făgăraş unde l-am întâlnit pe căpitanul Marcu (cumnat cu Lucrețiu Pătrăşcanu) şi prieten cu maiorul Roman, fostul meu şef. Căpitanul, ştiind de incidentul de la Noul Român mi-a zis: De ce ai fost tâmpit? De ce nu ți-ai luat măsuri de precauție? Atunci am smuls procesul verbal cu pricina şi l-am aruncat în soba ce se afla în biroul lui Marcu. Acesta furios şi rămas fără document mi-a zis: Te împuşc, m-ai nenorocit. Ştie atâta lume despre cazul celor din Noul Român. Am plecat acasă, dar n-am spus nimănui nimic. După câteva săptămâni am aflat de arestarea lui Lucrețiu Pătrăşcanu şi despre destituirea lui Marcu din funcție. Ulterior l-am întâlnit pe Marcu la Bucureşti, lucra la o fabrică de conserve din Râureni, contabil şef. Nu pot să spun decât că am fost foarte norocos şi ocrotit de Dumnezeu“, povesteşte Ioniță Greavu.

La numai 18 ani, Ioniță Greavu a urmat doctrina Mişcării Legionare. „L-am cunoscut pe Virgil Mateiaş cu ocazia sfințirii troiței din Arpaş. M-a impresioat foarte mult. Modul său de abordare a problemelor m-a determinat să-l caut pentru a-l cunoaşte mai bine, dar nu numai prin prisma meseriei sale de avocat. La început mi-a dat o carte de cântece şi mi-a spus: Să şti că ar fi bine să te mai gândeşti fiindcă intrând în mişcare nu vei avea beneficii, ci suferință. Va fi greu. Vei întâlni situații când trebuie să te împotriveşti chiar şi

părinților. Mi-a dat apoi o altă carte, „Șeful de cuib“, şi mi-a zis: Vezi cu ce te alegi. Am continuat să-l caut ori de câte ori megeam la Făgăraş. În funcție de timpul de care dispunea stam la discuții. În acea perioadă consătenii mei erau sau liberali sau țărăniști. Tatăl meu, liberal, nu s-a împotrivit opțiunilor mele politice, chiar dacă mama îl dojenea pentru că îmi dă voie să intru în Mişcare când nimeni din sat nu e legionar. Virgil Mateiaş este greu de caracterizat în cuvinte, este un unicat, avea cuvinte proprii pe care un altul nu le avea. Era punctual, integru, un caracter deosebit, nu umbla cu două băi în trei pungi, pentru el alb era alb, iar negru negru. Întotdeauna încuraja: trebuie să ştim că avem un Dumnezeu care ne ocroteşte. Când a fost la rebeliune ne insufla linişte şi calm celor din teritoriu, impunându-ne ca aceeaşi stare să o transmitem oamenilor.

Au funcționat în Noul Român trei cuiburi de legionari care au susținut apoi şi activitatea rezistenței anticomuniste din zonă.

Într-una din zile mergeam la grădina pe care o aveam peste vale să supraveghez fructele. Când am trecut podul, un prieten însoțit de alte două persoane necunoscute veneau dinspre Cârțişoara. Ținta lor era Alexandru Bratu, un național țărănist din sat. Întâlnindu-mă pe mine şi cunoscându-mi activitatea, m-au abordat deschis renunțând la ideea lor inițială. Erau Lenuța Faina din Sebeş şi Ioan Dumitriu, un camarad al ei. Se ascundeau de securitate pentru că la Braşov au împuşcat doi reprezentanți ai acesteia fiind în legitimă apărare. Ei erau căutați de securitate în toată zona şi m-au rugat să-i ascund. Era o misiune foarte grea mai ales că vecinii mei erau informatori ai securității. I-am preluat asumându-mi tot riscul. Timp de două zile i-am ascuns în şopul casei, fără să ştie părinții mei, după care i-am dus în casa profesorului Goia de unde aveam cheile. Era un loc retras la marginea satului. Acolo le-am pregătit o cameră. În acea perioadă şi eu dormeam ascuns pentru că mă aşteptam oricând să fiu arestat. I-am protejat pe Lenuța şi Dumitriu în casa profesorului Goia (profesor la Facultatea de Medicină din Cluj) până la prima ninsoare, luna decembrie. Întrucât urmele de pe zăpadă ne-ar fi trădat i-am condus imediat la o nouă adresă pentru a nu cădea în ghearele comuniştilor. Lenuța şi Dumitriu reuşeau să țină legătura cu alți camarazi precum:

Oancea din Avrig, Stănilă din Sebeş, învăţătorul Vasile Lupu, Aurel Moisin din Glâmboaca, Tăvală, Rodeanu din Poiana Sibiului. Mai erau ajutaţi de un alt prieten din Arpaş, iar din satul meu de Pătru Apost şi de Aurel Filip. Cei doi doreau să se alăture grupului din munţi condus de Ogoranu. Eu nu ştiam nimic despre luptătorii din grupul lui Ogoranu şi prin urmare am plecat să-i caut. Am străbătut Valea Sâmbetei, Urlea, Viştea Mare, Viştişoara, Valea Doamnei, până la Grebleşti, peste munte. Nu i-am întâlnit nicăieri. La Viştişoara l-am întâlnit pe Olimpiu Borzea care mi-a spus că s-au retras spre Ardeal pentru că nu i-a văzut de mult. La Valea Doamnei, un cioban, Budac, m-a prevenit să nu cer informaţii despre luptători pentru că băciţa de la stână este informatoare şi spune totul lui Gherghel, şeful Securităţii Sibiu, care îi era amant. Am umblat câteva săptămâni timp în care am văzut bordeiele luptătorilor dintre care unele păreau părăsite, dar n-am dat de urma lor. Lenuţa îşi dorea să meargă acasă la Sebeş, la familia ei, să vadă ce le-a făcut securitatea în urma faptelor ei. Nu am lăsat-o. Am plecat eu la Sebeş într-o duminică şi am găsit-o doar pe sora Lenuţei, Maria şi pe soţul ei, Victor. Când a aflat cine sunt şi de ce am venit Victor s-a repezit la mine ca o fiară să mă ducă la securitate. Maria plângea. Probabil erau speriaţi de comunişti şi de cruzimile pe care aceştia le-au făcut întregii familii. Era prin 1951. Atunci satul Noul Român era patrulat de miliţieni şi de armată, iar un jeep galben al securităţii înfricoşa sătenii. Într-o seară de toamnă, pe la ora 10, au intrat în casă miliţieni şi securişti. Au înconjurat curtea şi căutau arme, documente şi staţii de emisie-recepţie. Furia lor mi-a speriat copiii, care s-au retras lângă mine şi mă ţineau de picioare. Au smuls cu brutalitate copiii, m-au scos din casă şi m-au băgat în maşină. M-au depus la Arpaş unde m-a supravegheat plutonierul major Voinicu. Securiştii au plecat în viteză şi s-au întors după o oră când l-au adus pe Ion Orlandea din Cârţişoara care i-a sprijinit pe Lenuţa şi pe Ion Dumitriu. Ne-au transportat pe amândoi la Făgăraş în beciul securităţii, casa Cosgarea. Timp de 10 zile am fost ţinut în anchete şi torturat. Mă băteau în aşa hal încât îmi făceam nevoile pe mine. Îmi aruncau găleata cu apă să mă spăl. Vroiau să afle tot ce ştiu şi să mă determine să-mi divulg camarazii. De aici m-au mutat la Braşov, unde

am fost supus aceluiaşi regim. După o vreme a urmat procesul în care Tribunalul Militar Braşov m-a judecat pentru favorizarea infractorilor Faina şi Dumitriu. Au fost atunci patru condamnări: a mea, Ion Orlandea din Cârţişoara, Ioan Stănilă din Sebeş şi învăţătorul Vasile Lupu din Sebeş. Maiorul Cojocaru a citit sentinţa: 20 de ani muncă silnică şi confiscarea averii. El a întrebat: Greavu este mulţumit de condamnare? I-am răspuns: Foarte. Aţi fost generos şi vă mulţumesc. Să ştiţi că roata este rotundă şi prin faptul că-mi daţi ani grei de pedeapsă n-o să vă stea stelele prea mult pe epoleţi. Mi-a zis: Eşti îndrăzneţ! A urmat ispăşirea pedepsei dată în acea parodie de proces. Jilava. Viaţa s-a limitat de atunci la patru pereţi, un prici şi o tinetă. Îmi amintesc de unul Maromet, un turc, ce ne scotea cu tineta să o deversăm. Ne lovea cu bețe ca pe nişte vite. Pe mine m-a lovit o dată pentru că i-am spus că am fost sergent, iar în ordinele lor aveau dreptul să golească tineta doar cei care au avut grade de general şi colonel pentru a fi umiliţi. Am rămas la Jilava un an după care am fost mutat la Poarta Albă. Era o zi toridă de iulie. Am fost încărcaţi într-un vagon dubă 50 de inşi, unde spaţiul fiind foarte mic, am fost obligaţi să stăm lipiţi unii de alţii pe nişte băncuţe de 10 cm lăţime, din metal. Din cauza căldurii fiarele s-au încins, apa pe care ne-au dat-o era caldă, încât drumul de la Jilava la Poarta Albă, care a durat două zile, a fost un infern. Am coborât în gara Dorobanţi, undeva în Dobrogea, de unde am fost preluaţi de un sublocotenent, Borcea, care ne-a spus că ne aflăm acolo pentru exterminare. Am fost conduşi în lagăr. Aici l-am înâlnit pe Ion Caraion şi pe doctorul Gheorghe Brescan. La Jilava am avut un vis în care mi s-a arătat acest lagăr, mai exact grupul de bărăci H unde am fost băgat alături de scriitori, poeţi, avocaţi. Abia la Poarta Albă mi-am putut răstălmăci visul. Acolo, o zi de lagăr consta în: deşteptare la ora 5, terciul ca mic dejun, săpat pe văi şi dealuri dobrogene zi lumină cu o scurtă pauză de prânz de 20 de minute când se mânca o ciorbă lungă cu subproduse de animale şi un sfert de pâine. Era impusă o normă de muncă pe care dacă nu o îndeplineai erai pedepsit. Nu lipseau percheziţiile în bărăci, când deţinuţii erau obligaţi să iasă afară dezbrăcaţi şi cu saltelele în spate, indiferent de vreme şi când erau căutaţi şi în anus de supraveghetori. Mureau zilnic foarte

mulți deținuți datorită condițiilor şi epuizării fizice. Doi gardieni transportau cadavre din lagăr în groapa comună aflată undeva în apropiere. La ieşirea carului cu cadavre din lagăr acestea erau tăiate cu baioneta pentru a se asigura că nu evadează nimeni. Dacă ne făceam norma, aveam dreptul la colet sau la vizită. Am beneficiat de acest privilegiu o singură dată, când m-au vizitat soția şi fratele meu", povesteşte Ioniță Greavu.

La Poarta Albă au fost folosiți peste 12.000 de deținuți, dintre care nu se ştie câți au fost aruncați în groapa comună. Morți fără cruce şi fără înmormântare creştinească. Familiile celor dispăruți astfel probabil îi aşteaptă şi astăzi să deschidă uşa casei, dacă nu cumva au primit certificate de deces datate la întâmplare şi eliberate de primăriile unor comune de aiurea. Specific torționarilor comunişti.

Soția lui Ioniță Greavu a fost şi ea chinuită şi forțată să divorțeze. Zilnic era amenințată, atât ea, cât şi cei trei copii. Ea le spunea securiştilor: Pe mine nu mă desparte de Ioniță decât moartea. La arestarea lui, copiii aveau: Ioniță 10 ani, Viorel 9 ani şi Lucia 6 ani. Elevi fiind, au fost lăsați repetenți sau nu au mai fost primiți la şcoală. Copilul cel mare a reuşit să termine anul şcolar la Arpaşul de Jos prin bunăvoința învățătoarei Cucu, pentru că în Noul Român învățătorul Victor Negruț s-a conformat ordinelor comuniştilor, refuzând prezența copilului în şcoală.

După eliberarea din detenție, Ioniță Greavu a reuşit cu greu să se angajeze. A ajuns la topitoria Cârța unde şef contabil era fratele lui Remus Budac de unde s-a şi pensionat în 1980. Şi după eliberare a fost urmărit permanent de securitate. „A fost o libertate relativă. Între ceea ce a fost şi ceea ce a urmat a fost o relaxare. România era de fapt o închisoare mai mare. În repetate rânduri au încercat să mă facă informator, dar le-am respins oferta de fiecare dată. Ultima vizită a securiştilor la domiciliul meu a fost la revoluție. Eram tot timpul în atenția securității. Atunci, în decembrie, am fost vizitat de colonelul Rotaru, de la Securitatea din Sibiu care răspundea de legionarii din județ. M-a interogat şi după Revoluție în urma informațiilor primite de la un văr de-al meu pădurar, cum că aş fi fost în Piața Universității. N-a avut motive să-mi facă ceva, dar m-a prevenit să stau cuminte şi

să nu mă amestec în ceea ce se întâmpla în țară. Am sperat să se îmbunătățească situația după fiecare an. Speranțe deșarte. Actuala putere m-a dezamăgit total. Ion Diaconescu, atunci când era în opoziție, susținea ideea cunoașterii dosarelor personale existente în arhivele fostei Securități. Ulterior l-am auzit spunând: dacă vă vedeți dosarele veți trăi mai bine, veți fi mai fericiți? Gavril Dejeu a afirmat o dată: se va vedea dosarul, dar va fi acoperit numele informatorului. În privința reparațiilor morale despre care s-a vorbit atâta după 1989 nu pot spune decât că sunt departe de prejudiciile aduse nouă celor care am suferit. Ştim cu toții că regimul comunist a desființat sentimentul credinței, a supus biserici şi pe slujitorii acestora, tot el a creat ură şi dispreț între biserici care înainte se înțelegeau perfect. La noi în Noul Român Biserica greco-catolică a fost desființată şi dată ortodocşilor. Preoții greco-catolici au fost tunşi, raşi şi întemnițați sau le-a fost stabilit domiciliul la mănăstiri. După 1989 ce s-a făcut în acest sens?“

Capitolul XIX

Lenuța Faina „crăiasa munților“ - o figură dârză în lupta de rezistență armată anticomunistă

Motto:
Comoara sufletului şi a minții
E să iubeşti pentru a putea ierta
Mihail Codreanu

Luptătorii din rezistența anticomunistă, acum bătrâni, cer celor tineri să detroneze pentru totdeauna minciuna, să studieze istoria şi s-o refacă.„ Să realizați asanarea morală a acestui neam. Fără ca sufletul să fie vindecat de frică şi să-l preamărească pe Dumnezeu nu puteți face nimic. Trebuie să ştie copiii voştri despre viața şi faptele

înaintaşilor şi să le urmeze pilda“, spun vocile eroilor care au strigat în Piteşti, Gherla, Jilava sau în alte închisori şi lagăre comuniste.

„O, Doamne, unde eşti?
De ce n-aprinzi minuni,
minuni cereşti?!”

Rugile până la lacrimi ale celor anchetați, torturați, umiliți şi disprețuiți de pleava neamului românesc au fost întotdeauna auzite şi împlinite, pentru că în adâncul sufletului lor ei puteau ierta, iubind.

Un personaj aparte şi unic din rezistența anticomunistă românească a fost Lenuța Faina. În anul de prigoană, Lenuța şi-a luat numele de Ana Din Aluniş, făcând asfel față timp de 4 ani furiei Securității. Curajul cu care Lenuța Faina a înfruntat tăvălugul i-a atras porecla de „crăiasa munților“. Lenuța privea aceste lucruri cu detaşare şi uneori comenta: „Toate legendele au un sâmbure de adevăr... Că aveam un păr bogat, ce îmi ajungea până la brâu. Şi o „crăiasă“ cum putea să fie, decât frumoasă....“

Date despre acest personaj mi-au fost puse la dispoziție de către Ioniță Greavu din Noul Român, luptător în rezistența anticomunistă din Țara Făgăraşului.

Lenuța Faina s-a născut la 12 mai 1927 într-o familie din satul Mărgineni, județul Făgăraş, Victor şi Carolina Faina. Termină studiile liceale comerciale la Blaj şi Braşov. Ultimul ei domiciliu a fost Braşov, strada Transilvania nr. 5. Nu era căsătorită şi nu avea serviciu.

Luna octombrie a fost hotărâtoare pentru Lenuța Faina. Într-una din serile acelei toamne a vizitat-o la Mărgineni, la casa părintească, Ioan Dumitriu, un adept al Mişcării Legionare care evadase din închisoarea Arad. Acesta o anunța că Victoria Fulicea, sora ei, împreună cu soțul ei, Alexandru, au fost arestați de colonelul de securitate Teodosiu de la Braşov.

Casa Fulicea de la Braşov era cunoscută ca punct conspirativ unde se ascundeau legionarii. Lenuța Faina a plecat împreună cu Dumitriu la Braşov. S-au oprit la Terezia Fulicea, pentru a se informa în legătură cu cele întâmplate. Securitatea era peste tot. Ajunşi la casa Tereziei, au găsit uşa încuiată. Din interior, au deschis două persoane

îmbrăcate în pijama. Pe cei doi i-a întâmpinat o imagine surprinzătoare: două uniforme de securitate aşezate pe un scaun, iar pe masă chipiurile şi armele celor doi securişti. Erau doi ofiţeri de securitate cu grad de locotenent. La început securiştii s-au intimidat văzând două persoane străine, dar şi-au revenit destul de repede. Unul a luat pistolul de pe masă, apoi plapuma cu intenţia de a le arunca pe cei doi. A urmat un schimb de focuri din care cei doi securişti au murit. Lenuţa şi Dumitriu au fugit spre Tâmpa, dar în graba lor, fata şi-a uitat sacoşa în care se aflau actele ei, alimente şi haine. Datorită acestui fapt Securitatea a aflat cu uşurinţă cine sunt autorii. Au început căutările şi arestările. Primii arestaţi de securişti au fost părinţii Lenuţei de la Mărgineni, apoi rudele lor apropiate. Lenuţa şi Dumitriu au luat trenul spre Făgăraş, au coborât în gara Perşani, au trecut peste deal la Şinca Veche şi au mers pe jos spre Mărgineni. În sat erau multe maşini ale securităţii, iar ofiţerii îi căutau prin tot satul. „Pentru că Dumitriu era străin de aceste locuri, totul a rămas pe umerii mei. Am mers la o mătuşă a mea, Lina Urs, care avea casa la marginea satului. Ea ne-a spus că părinţii mei au fost duşi cu o maşină undeva iar copiii au fost lăsaţi singuri în casă şi încuiaţi. Ne-a sfătuit să plecăm unde vom vedea cu ochii pentru că securiştii sunt foarte furioşi şi trag cu armele după omenii din sat. N-am avut de ales. Am plecat spre munte cu scopul să ajungem la Mănăstirea Brâncoveanul de la Sâmbăta de Sus, la părintele Arsenie Boca în care aveam încredere şi care ne putea adăposti. Din păcate am aflat că părintele a fost arestat de Securitate. Ne aflam în mare încurcătură. Mi-a venit în minte că la Cârţişoara, cumnatul meu, Alexandru Fulicea, avea o familie prietenă, Orlanda Ioan. Am plecat peste câmp şi pâraie, noapte fiind, am ajuns într-un târziu la Cârţişoara la familia Orlanda. La intrarea în curte ne-a văzut o vecină a acestuia. Prima întrebare a prietenilor cumantului meu a fost dacă ne-a văzut vecina lor, lelea Mili, care era informatoarea Securităţii. Pentru că răspunsul meu a fost afirmativ, Orlanda a hotărât să ne adăpostească în altă parte, pentru că la ei era periculos. Tinta era Alexandru Bratu din Noul Român. Am plecat însoţiţi de Orlanda pe lângă Olt până în acel sat. Am aflat ulterior că doi jandarmi au sosit la casa Orlanda imediat după ce am plecat noi şi

l-au arestat pe tata lui Sandu, pe care l-au bătut pentru a spune despre noi. La podul de peste Valea Noului trecea un om înalt pe care l-a abordat Orlanda. Era Ioniță Greavu. Acesta ne-a preluat, ne-a dus la el acasă, ne-a hrănit, ne-a schimbat hainele şi după două zile ne-a adăpostit în casa profesorului dr. Ioan Goia situată la marginea satului, un loc liniştit şi nu prea circulat. Aici am fost aprovizionați cu alimente şi de Petru Apost, iar cu lemne de Aurel Filip, amândoi din Noul Român. Ioniță Greavu dirija totul. Uşa o deschideam la un consemn şi stam în casă tot timpul. Ioniță ne-a aprovizionat cu arme şi muniție, ne-a făcut buletine de identitate noi la Primăria din Noul Român unde notar era Gheorghe Freciu, vecin cu Ioniță. Această situație de acalmie şi de refacere a forțelor a durat până în decembrie când a căzut prima ninsoare", se arată în scrisoarea Lenuței Faina pe care mi-a pus-o la dispoziție Ioniță Greavu.

Pentru faptul că Lenuța Faina şi Ioan Dumitriu au fost ascunşi în casa Goia, profesorul a fost chemat în fața Tribunalului Militar Braşov ca inculpat. Avocatul Ionaşcu, apărătorul familiei Goia, l-a scos pe profesor din cauză pentru că acesta nu cunoştea situația. De fapt Ioniță Greavu i-a folosit casa fără acordul lui, profesorul locuind la Cluj. La respectivul proces a fost doar avocatul şi fiul profesorului Goia, inginerul Florin Goia.

Lenuța şi Dumitriu erau obligați să ia din nou drumul pribegiei. S-au hotărât să apeleze la un prieten din Arpaşul de Jos, doctorul veterinar Gheorghe Petraşcu. Plecarea din casa Goia a avut loc seara pe la orele 21. Lenuța Faina, Dumitriu, Petru Apost şi Ioniță Greavu plecau în noapte pe drumul spre Arpaş. La nici 2 km parcurşi au fost somați să se oprească de către doi paznici Aurel Negru şi Nicolae Dindeal. Au scăpat cu greu de ei pentru că aveau ordin să ducă la postul de jandarmi pe toate persoanele întâlnite noaptea în câmp.

„Am plecat cu trenul de noaptea spre Sibiu. Ne-am oprit în Avrig la familia Oancea. Aici am poposit trei săptămâni după care am fost nevoiți să plecăm mai departe. Singurul loc unde ne puteam adăposti era la familia Dumitriu în Munții Apuseni. Aici am stat doar câteva zile, pentru că familia lui Dumitriu avea o casă mică şi neîncăpătoare. Am hotărât amândoi să urcăm în munți, unde erau casele provizorii

ale oamenilor ce vara făceau fân. Ne-am strâns alimente şi îmbrăcăminte şi am urcat pe munte. A fost o iarnă grea şi foarte geroasă pe care am trăit-o departe de sat şi de oameni. Vântul a troienit zăpada, a fost un ger năprasnic, cea mai grea iarnă din viaţa mea. Traian, fratele lui Dumitriu, ne aducea din când în când cartofi şi apă", se mai arată în scrisoare.

Spre primăvară cei doi fugari au fost nevoiţi să părăsească muntele şi pustietatea lui. Zăpada nu era încă topită. au găsit într-un colţ al colibei o troacă pe care au folosit-o la coborâre. Seara erau deja în sat la familia camaradului ei de suferinţă Dumitriu. După ce au mâncat şi s-au odihnit, o soră a lui Dumitriu i-a anunţat că sunt căutaţi de securitate prin sat. Au părăsit satul la miezul nopţii îndreptându-se spre Sibiu şi Făgăraş. „Se formase prin satele judeţelor Sibiu şi Făgăraş un şir de oameni ce ne primeau cu drag şi cu multă căldură".

În vara anului 1951, cei doi au fost găzduiţi de Ioan Rodeanu din Poiana Sibiului. Ei şi-au făcut un bordei chiar lângă stâna lui Rodeanu, unde se simţeau în siguranţă. Această stare n-a durat însă prea mult, pentru că Securitatea a aflat de ei de la informatori. Au plecat spre Sebeş unde au fost primiţi de oameni sufletişti care le-au oferit cazare în case, şopuri şi fânare. Astfel, i-au cunoscut pe Vasile Savu, pe croitorul Stănilă Gheorghe, pe învăţătorul Vasile Lupu şi pe Urzică. „Era un om foarte simpatic. La o anchetă la Securitate Urzică a declarat că noi aveam o puşculiţă cu ţeava strâmbă cu care puteam puşca după zid. Mult au mai cotrobăit securiştii să găsească acea puşcă. Dar nu a fost găsită pentru că nu exista", i-a povestit Lenuţa Faina lui Ioniţă Greavu.

De la Sebeş au plecat la David Raţiu la Racoviţa, dar şi aici Securitatea i-a depistat. Didu, cum îl numeau pe prietenul lor, Raţiu, i-a scos din sat într-o căruţă, acoperiţi cu tulei de porumb. Au plecat spre munte, dar într-una din zile s-au confruntat cu securiştii în luptă directă.

„Pe o cărare de munte am întâlnit patru pădurari în uniformă. Unul pe nume Bobanga s-a aruncat ca o fiară la picioarele lui Dumitriu pentru a-l imobiliza. A urmat o luptă din care Bobanga a fost grav rănit, decedând în drum spre spital. În faţa acestei situaţii eu am

strigat: Toţi armele jos şi patru paşi înapoi. Am reuşit să scăpăm în adâncul pădurii“, se mai arată în scisoarea Lenuţei Faina.

Acest incident a fost foarte dureros, pentru că acel Bobanga era fratele lui Ioan Bobanga, cel care i-a găzduit pe fugari cu multă bunăvoinţă. Lenuţa şi Dumitriu şi-au continuat drumul. Au ajuns la Avrig, la Oancea, care i-a găzduit un timp. De aici au plecat spre Săcădate. În drum spre gara Avrig au fost opriţi de doi jandarmi, care i-au legitimat şi le-a luat actele la postul de miliţie, reţinându-le până a doua zi. Ei nu s-au mai dus să-şi ridice actele. La trei săptămâni după acest incident, la primăria din Noul Român au venit doi securişti cu buletinele confiscate. A fost interogat notarul Freciu în privinţa acelor acte. Notarul n-a recunoscut că le-a eliberat el chiar dacă au fost luate amprente şi probe de scris. Ancheta a durat două săptămâni după care cazul a fost abandonat. De la Săcădate a urmat Glâmboaca, unde Aurel Moisin şi un anume moş Tavală i-a găzduit părinteşte timp de două săptămâni. Pentru că era tot mai greu să se ascundă de securişti ei s-au hotărât să se alăture grupului din munţi condus de Ogoranu. Pentru aceasta aveau nevoie de ajutorul lui Ioniţă Greavu din Noul Român. Făcând slalom printre privirile vecinilor lui Ioniţă care erau informatori au ajuns în şopronul prietenului lor. Erau obosiţi, aveau încălţămintea distrusă şi muniţiile pe terminate. Ioniţă Greavu le-a completat toate cele necesare: binoclu, hărţi, 150 de cartuşe şi bocanci. Au stat doar câteva zile pentru a se odihni şi apoi au plecat. În acea perioadă podurile de trecere peste Olt aveau pază militară din comanda securităţii şi care aveau ordin să legitimeze orice trecător. Cu ajutorul lui Gheorghe Bucureasa, şeful grădinii de zarzavat de lângă Olt, prieten cu Ioniţă Greavu ei au trecut Oltul cu barca. Operaţiunea le-a reuşit, dar Bucureasa a fost anchetat de Securitate fiind pârât de Aurel Negruţ, paznicul de noapte. După acea acţiune, securiştii au confiscat toate bărcile de pe Olt. Lenuţa şi Dumitriu au ajuns din nou la Ioan Rodeanu la Poiană. De aici au plecat pe la mulţi alţi prieteni şi cunoscuţi. Lenuţa a ajuns la un cojocar unde a învăţat meserie şi să brodeze. Acolo oamenii au cunoscut-o sub numele de Ana de la Aluniş. Ea ajuta în acel sat la secerat. De multe ori securiştii care erau prezenţi printre ţăranii care secerau îi lăudau hărnicia neştiind însă

cine este acea tânără pricepută şi harnică. Într-o zi, Lenuța s-a hotărât să meargă din nou la David Rațiu la Racovița. Era prima dată când cei doi fugari se despărțeau. Dumitriu, pe numele adevărat de Ionele Gheorghe, originar din Arieşeni-Scărişoara a rămas la Poiana. Acolo el s-a înfruntat cu securitatea. În luptă deschisă cu securiştii a fost trădat şi omorât. Eroul Ioan Dumitriu zace într-un mormânt necunoscut, fără cruce, familia lui neştiind nimic despre modul în care a trecut în nefiinţă fiul lor.

Lenuța spunea tuturor: „Niciodată n-am ştiu ce-i frica, am avut un curaj nemaipomenit. Adevărul e că am simțit aripa ocrotitoare a lui Dumnezeu în momentele grele ale vieții mele“. Prin închisori, deținuții politici vorbeau foarte des de Elena Faina, zicându-i „crăiasa munților şi zâna pădurilor (femeie vrăjită), pentru că nimeni nu se putea apropia de ea, nici securitatea. Erau de fapt basme cu care oamenii înfometați şi chinuiți îşi făceau inimă bună“.

Rămasă singură, Lenuța Faina a continuat pribegia prin țară.

„Simțeam ca o chemare arzătoare de a mai vedea o dată familia lui Ioniță Greavu, care în momentul cel mai greu şi de răscruce al vieții mele m-a primit cu drag şi cu căldură riscând foarte mult. Aveau trei copii mici şi doi bătrâni de peste 80 de ani. Cu toate acestea, Ioniță şi Victoria Greavu au riscat foarte mult, fiindu-mi prieteni şi sfătuitori. A fost ultimul meu drum la Noul Român. Am venit pe podul de peste Olt de la Arpaş. M-a oprit santinela şi m-a întrebat cine sunt. I-am răspuns că sunt din Scorei şi am mama grav bolnavă şi mi-a cerut să o anunț pe sora mea din Noul Român să vină acasă. Soldatul m-a crezut şi mi-a spus să mă duc. La Noul Român am stat o noapte şi o zi. În a doua noapte, prietenul şi camaradul lui Ioniță, Aurel Filip, a venit cu un car cu boi să mă scoată din sat. M-au acoperit cu otavă şi am plecat spre Arpaş. Am mers cu carul până aproape de Scorei unde ne-am despărțit. Prietenii mei s-au întors acasă pe alt drum pe la Cârța scăpând uşor de somația santinelei. Eu am rămas la familia Oancea. În ajunul Crăciunului în 1952 pe la miezul nopții, a venit securitatea să mă aresteze. Am fost din nou trădată. În fața securiştilor era Dordea din Sibiu. Era un om slăbuț şi mic de statură, care ştia pe unde mă ascundeam. M-au luat din pat unde dormeam cu fata lui Oancea şi m-

au scos în curte temându-se să nu trag în ei cu arma automată. În stradă mă aştepta un camion militar plin cu soldaţi şi alte trei maşini mici. Toţi erau într-o tensiune şi o nervozitate nemaiîntâlnită. Un căpitan mi-a luat poşeta. L-am întrebat zâmbind de ce era nevoie de o armată pentru a aresta o singură femeie. Dacă nu eram arestată intenţionam ca în dimineaţa aceea de Crăciun să urc la Suru. Nenorocul meu, ghinion. Se încheiau patru ani de pribegie prin ţară.

M-au dus la Sibiu la securitate. Din celula care mi-a fost repartizată, cu ochelari de tablă, m-au dus în faţa colonelului Crăciun. Acesta m-a întrebat pentru început de ce nu m-am predat până atunci. I-am răspuns: Pentru că în anul 1948, până să-ţi dovedeşti nevinovăţia erai omorât în bătaie. După această primă întâlnire cu cel mai odios securist a urmat drumul lung şi greu al anchetelor de zi şi noapte. Au fost atât de grele, dar le-am suportat cu cinste şi demnitate. În tot timpul cât eram în celulă mă rugam la Dumnezeu. Am fost condamnată la 25 de ani muncă silnică", se arată în scrisoarea Lenuţei Faina.

Nu am găsit date despre perioada de detenţie a Lenuţei Faina. După executarea a 14 ani de muncă silnică a fost eliberată. S-a căsătorit cu Aurel Popa, legionar, din Decea-Alba. Se uneau astfel două vieţi marcate de lagărele şi temniţele comuniste. În aceeaşi scrisoare, ca de altfel şi în volumul „Lacrima Prigoanei", ambele semnate de luptătoare, apar următoarele:

l. Ionică Fulicea a murit în închisoarea Gherla chinuit şi torturat în acţiunea demascării duse de Popa Ţanu.

2. Sandu Fulicea a ajuns acasă la Mărgineni după şapte ani de detenţie împreună cu soţia lui, Victoriţa. Sandu s-a stins din viaţă fără a i se putea stabili un diagnostic.

3. Dumitriu (Ionele Gheorghe) a murit împuşcat în luptă cu securitatea în Poiana Sibiului, doarme undeva fără cruce, fără să ştie cineva.

Elena Faina Popa a murit la 21 februarie 1996 şi este înmormântată în cimitirul din Decea.

Capitolul XX

Mărturiile Mariei Cornea din Ileni

Motto:
Rugați-vă, iertați-vă, iubiți-vă, principiul după care m-am ghidat în toată viața mea
Maria Cornea

Localitatea Ileni a fost unul din punctele în care luptătorii din rezistența anticomunistă au găsit sprijin şi încredere. Foarte multe familii de aici au suferit pentru activitatea pe care au desfăşurat-o împotriva comuniştilor şi a securității, fiind nu de puține ori ținta agresiunilor acestora.

Un ajutor semnificativ pentru grupul din munte condus de Ogoranu a fost familia Cornea din Ileni numărul 22. Credința şi patriotismul care au caracterizat întotdeauna familia Cornea a atras în mijlocul ei mulți nevoiaşi sau persoane aflate în primejdie, pe care i-a ajutat material sau spiritual. Generație de generație, aceşti corneni din Ileni au dat totul ajutându-şi semenii, iar ca răsplată au primit doar suferință. „În viață, partea fizică reprezintă prea puțin comparativ cu partea spirituală, sufletească. În acest sens, pot spune că am o mulțumire fără margini pentru că am reuşit întotdeauna să fac bine. Am reuşit rugându-mă, iertând şi iubind“ afirmă Maria Cornea la cei 85 de ani ai săi. Acest capitol l-am rezervat domnişoarei Maria Cornea şi familiei ei, drept recunoştință la tot ceea ce a reprezentat pentru rezistența anticomunistă. Este un dar simbolic pentru atitudinea, verticalitatea şi dârzenia de care a dat dovadă înfruntând gulagul comunist.

S-a născut la sfârşit de cireşar în 1914, în plin război. Această familie de plugari, David şi Paraschiva Cornea, a avut trei copii, din

care doar ultima fetiță, Maria, a supraviețuit devenind sprijinul şi totodată unicul mesager al idealurilor familiei. Maria şi-a cunoscut tatăl abia la vârsta de 5 ani când acesta s-a întors din prizonieratul din Italia. „Mi-aduc aminte când mama mă ruga să-i spun tatălui meu la întoarcerea de pe front: Bine ai venit tăicuțule, sănătos. Nu puteam să spun aşa cuvinte pentru că nu eram obişnuită cu un tată“, povesteşte Maria Cornea. Era o fetiță cuminte, ascultătoare şi harnică. De mică era mâna dreaptă a mamei şi sfătuitorul acesteia, lucru ce s-a dovedit şi peste ani după moartea tatălui ei. A făcut şcoala primară în Ileni şi a continuat studiile la Făgăraş, la Gimnaziu de Fete pe care l-a absolvit în 1930. Nu a putut să-şi continue studiile din cauza pământului, cu toate că a mai făcut un an la Şcoala de Băieți din Făgăraş. Din 1941 când tatăl ei a decedat a rămas doar cu mama cu tot greul gospodăriei, al celor 7 ha de pământ şi al cotelor care trebuiau date la stat. „Muncă multă, trudă şi sudoare a însemnat toată viața mea. Am demonstrat tuturor că se poate chiar dacă eram doar două femei. Pentru a face față am luat sezonieri la muncă. Aşa am cunoscut luptătorii din rezistența anticomunistă din munți. Vecină cu noi era familia Pirău. Unul din băieții lor, Toma ne ajuta în treburile gospodăriei şi ale câmpului. Era un băiat frumuşel, isteț şi cu o voce foarte frumoasă. Obişnuia să cânte la biserică şi la şezători. Când s-a instituit aria, în 1949 şi eram obligați să treierăm toți sătenii într-un singur loc, Toma a fost solidar cu oamenii. Într-o adunare convocată la căminul satului, Toma a fost cel care s-a ridicat şi a vorbit comuniştilor cu o înverşunare de necrezut. Mi-amintesc perfect cum acuza şi lua apărarea oamenilor în fața securiştilor. Era foarte curajos. De atunci a fost luat în vizor de către securitate şi urmărit. Pentru a evita consecințele acelei revolte a fugit în munți, raliindu-se grupului format deja. Dar, nici acolo nu a scăpat de securişti. Toma îşi ajuta părinții la aprovizionarea cu lemne pe care o făceau de pe valea Sebeşului, dar niciodată nu a mai venit până în sat. Într-una din zile, milițianul din Ileni a plecat să-l întâlnească pentru a-l determina să se predea securității. Toma i-a spus acestuia care era înarmat: Ori tragi, ori dau eu cu toporul. A fost lăsat însă de acel milițian să plece. După ce lucrurile s-au mai liniştit, Toma a fost luat în armată şi repartizat

undeva în Moldova. Şi acolo s-a dovedit a fi refractar la ideile comuniste. Pentru că a cântat Hristos a Înviat de Paşti a fost pedepsit cu arest şi cu un program dur de instrucție. În urma acestuia Toma s-a îmbolnăvit grav şi a fost trimis acasă. M-am trezit într-o zi cu Toma care mă anunța că trebuie să plece înapoi în Moldova la unitate. După circa trei săptămâni, într-o dimineață, am găsit poarta de la şură deschisă. Era un semn neobişnuit la noi în gospodărie. Nu mare mi-a fost mirarea când i-am găsit acolo pe Toma Pirău şi pe Silviu Socol, băiatul preotului Ghedeon din Berivoii Mari. Ei erau înarmați. I-am spus atunci lui Toma să nu cumva să te omori. Hristos n-a umblat cu revolverul, tu de ce porți armă? Au stat până dimineața următoare, răstimp în care le-am dat mâncare. De atunci nu l-am mai văzut pe Toma. În schimb Socol şi-a mai găsit refugiul în şura noastră de două ori, o dată cu Mogoş şi altă dată cu Mazilu. Chiar dacă n-am făcut niciodată politică, i-am alimentat pentru că eram sigură că ei nu vor decât binele țării. Prin Socol am trimis hrană grupului din munți de cinci ori. O dată făceam mâncare în bucătărie. Au venit patru băieți voinici printre care era unul Haşu. I-am adus în bucătărie şi le-am dat şi lor mâncare. Altă dată au venit murdari şi flămânzi. Atunci le-am dat apă să se spele, hrană şi cărți de rugăciuni. N-am spus la nimeni că-i ajutam pe acei tineri, dar s-a aflat. Îmi amintesc, de asemenea, ziua de 23 august 1950, când satul Ileni a fost propus pentru colectivizare. Ca peste tot convingerea se făcea cu arma. Atunci Mogoş şi Mazilu s-au hotărât să-l dezarmeze pe şeful de post. Cei doi tineri au fugit, scăpând pentru moment de comunişti. A vuit atunci întreg satul. Nu după mult timp, când m-am întors seara acasă de la câmp era în şop Mazilu şi purta ochelari. Era urmărit şi s-a refugiat la noi pentru că întotdeauna m-am purtat frumos cu toți din grupul lor şi avea încredere că nu-l voi trăda. Mi-am spus: nu-mi convine să dau mâncare unui criminal, dar mi-a fost milă de el şi l-am ajutat. Seara însă l-am condus să plece din sat. Aşa eram noi plugarii legați de țarină şi de sufletul omului aflat în primejdie. Am aflat apoi că Mogoş şi Mazilu s-au ascuns la Toderița de unde au plecat în Banat şi unde au fost împuşcați nu după mult timp. Pe Mazilu îl rețin mai mult pentru că avea un talent poetic ieşit din comun. Am aflat apoi şi de sfârşitul

tragic a lui Toma Pirău. În decembrie 1950 s-a împuşcat în şura unchiului său, Dumitru Cornea din Ileni când l-au descoperit securiştii. Rămân la părerea mea că s-au dat mari viteji, exagerând uneori şi riscându-şi viaţa. Sunt de lăudat faptele lor, dar au fost situaţii în care au făcut paşi riscanţi", a mărturisit Maria Cornea.

Datorită informatorilor şi trădătorilor, care au existat şi în satul Ileni, Maria Cornea, ca de altfel mulţi alţii, au fost arestaţi. „Era 14 noiembrie, ziua de lăsat de post. Au venit securiştii în zori. Eu şi mama mea eram trezite şi dereticam prin casă. Eu lucram la o vestă a mamei. Securiştii mi s-au adresat cu Lenuţa, confundându-mă cu verişoara lui Marcel Cornea. Chiar dacă au aflat că este o confuzie nu au renunţat la acţiunea lor. Au luat-o pe mama sub forţa armei, au percheziţionat şura, apoi ne-au dus pe amândouă pe holul bisericii. Acolo, când am văzut crucea răstignirii lui Iisus, am simţit tainic şi o voce parcă îmi spunea: Veniţi la mine şi vă voi ocroti. M-am rugat mult atunci. Ne-au dus la Făgăraş la Securitate în casa lui Giurcă. Acolo i-am recunoscut printre oamenii aduşi pe învăţătorul Pridon şi pe soţia lui. Au început anchetele şi bătăile. Era un securist ciung foarte dur, Stoica, ce îmi cerea să spun despre vărul meu. Răspunzând că nu am nici un văr şi era adevărat mi-a tras o palmă cât a putut de tare. Atunci am strâns pumnii cât am putut concentrându-mi toată forţa în ei şi mi-am fixat privirea într-un colţ al camerei şi mi-am zis cu convingere şi credinţă: Iisuse, ajută-mă. Mi-a mai dat o palmă pentru reacţia mea înverşunată după care eu i-am replicat dur: Păcat de tinereţea mea dacă am ajuns să mă bateţi aşa fără motiv. Ulterior am aflat de la o nepoată a lui Cornea că acel ciung ar fi afirmat că de atunci n-a mai avut linişte. După patru zile m-au transferat la Braşov. Mamei i-au dat drumul acasă a doua zi, dar au continuat să o ameninţe. În grupul care a fost transferat cu duba la Securitatea din Braşov eram eu şi 18 bărbaţi. Eram singura fără cătuşe din dubă. Mă rugam coninuu să-mi lumineze Dumnezeu mintea să nu fac nimănui rău prin ceea ce declar la anchete. Am hotărât să spun adevărul. La Braşov au durat anchetele şapte săptămâni din care trei au fost foarte dure. Anchetatorii m-au catalogat ca reacţionară şi s-au comportat cu mine ca atare. Am plâns de cred că şi pereţii s-ar fi înduioşat de mine,

dar securiştii aveau sufletul de piatră. Cred că lacrimile, multele lacrimi vărsate în celulele comuniste mi-au uşurat situaţia. La Braşov m-au dus la Cetăţuie. Era decembrie şi frig. Acolo erau închise doar unguroaice. Îmi era dor să aud pe cineva vorbind cu mine româneşte. A urmat procesul. Tribunalul Militar al oraşului Stalin ne-a judecat în grup. Eram eu şi cei 18 bărbaţi şi n-am avut apărător. A fost alături de mine mama mea. Îmi amintesc vorbele ei pe care mi le-a spus la proces: Drăguţa mamei cum era să spunem noi când n-au spus cei ai partidului. Cu emoţie şi durere îmi ascultam sentinţa prin care am fost condamnată patru ani la închisoare pentru favorizare de infractori. Am făcut recurs, după care pedeapsa a scăzut cu un an. A urmat închisoarea de la poalele Tâmpei al cărui prag l-am trecut în martie 1951. Am aflat aici cât de bătuţi erau băieţii prinşi din grupul din munţi. Am reuşit la anchete să nu-l trădez pe Mogoş. O dată le-am zis securiştilor să-mi aducă în faţă pe unul dintre cei pe care i-am ajutat, ascuns sau hrănit. M-au pus în faţa unui băiat pe care au zis că îl cheamă Haşu. Securitatea confecţionase un Haşu pentru a mă determina să recunosc ceea ce vroia. A urmat un dialog în trei: Îl cunoşti? Eu am spus nu. O cunoşti? Acel Haşu a spus da. Atunci l-am întrebat pe acel băiat: Dumneata ai fost la noi, în care şură? (aveam două şi îi găzduiam în ambele). Atunci securiştii s-au repezit la mine cu pumnii. Le-am replicat: Dacă ei v-au spus, atunci vă spun şi eu. Şi am vorbit...

M-au azvârlit în închisoarea de la Mislea. Aici eram peste 500 de femei. Am îmbrăcat zeghea închisorii de sărbătoarea Sfântului Ilie în 1952. Acolo mi s-a impus un program de muncă cu deşteptarea la ora 6, primeam un terci după care ţeseam şi coseam încontinuu. Prânzul consta în cartofi, fasole sau varză cu uger de vacă şi 15o gr pâine. Timp de un an şi şapte luni am ţesut la război sau am cusut la maşina de cusut. Era în mijlocul închisorii o biserică transformată în magazie, acolo ne găseam liniştea rugându-ne şi privind picturile pereţilor. Tot acolo am întâlnit femeile legionare pe care le-am admirat. Îmi face plăcere să vorbesc despre învăţătoarea Bordeianu o adevărată doamnă. Avea două fete şi soţul ei era preot. Am urmărit-o îndeaproape. A suferit foarte mult, era foarte bolnavă şi paralizase. Deseori au băgat-o

la izolator de unde o scoteam patru fete pe umeri. Aceleaşi cuvinte de laudă le am pentru doamna Mihalache, pentru mama lui Gavrilă Ogoranu, pentru Lenuţa Faina. Toate au suferit enorm în închisoare, dar s-au dovedit a fi adevărate românce. Doamna Mihalache îmi spunea: Felicitări mamei tale că a ştiut să educe un copil bun ca tine. Cumpăram pâine şi bomboane şi le duceam pe furiş acestor femei deosebite. Era cea mai mare bucurie a lor, iar a noastră pentru că ne binecuvântau. Lenuţa Faina din Mărgineni mi-a povestit tot chinul ei. Plângea foarte mult. M-a rugat când m-am eliberat să-i duc mamei ei o poezie care suna cam aşa: Mămica mea iubită / Tăticul meu dorit ...

După ce s-a eliberat nu m-a vizitat niciodată şi nu-mi explic de ce. Am mai întâlnit-o la Mislea pe soţia mareşalului Antonescu. Era înaltă şi îmbrăcată în negru. Era scoasă din celulă doar noaptea. Când se ducea hârdăul îi trimiteam mâncare. M-a rugat să transmit ceva unei persoane din Făgăraş când m-am eliberat. Cu 30 de zile peste termenul de pedeapsă m-am eliberat în 18 decembrie 1953. La ora 23 am ajuns în gara Făgăraş. Era o noapte cu lună. Am plecat pe jos spre sat. Mă chinuiau tot felul de gânduri şi întrebări. Nu-mi doream să întâlnesc pe nimeni până acasă. Am intrat prin grădină, dar apropiindu-mă de casă inima îmi bătea foarte tare. Grădina îmi părea părăsită, dar în grajd erau aceleaşi vite care rumegau. Mi-am dat seama că mama trăieşte, dar îmi făceam griji pentru ea la revederea noastră. Mama fusese de două ori în pragul pierderii minţii. Am intrat în tindă, lampa era dată la minim. Ea sta cu coatele pe sobă, parcă în aşteptare. Am bătut uşor la uşă şi am intrat. Emoţii, lacrimi şi iubire. Am rămas la discuţii toată noaptea. Am stat trei zile în casă să-mi revin, după care am reluat lucrul alături de mama. În 1961 am rămas singură pentru că mama s-a îmbolnăvit de cancer şi a decedat. Mama îşi dorea să construiască în curtea noastră un sanatoriu pentru toată lumea. Nu după mult timp vechea mea problemă, boala de picioare, s-a agravat şi am rămas în cârje. Nu m-am căsătorit. A fost poate şi un nenoroc. Dar aveam pretenţia să fiu eu preţuită, eram o idealistă. Ajunsesem la concluzia că cel mai mare bine din lume este să salvezi suflete. Aşa că am luat decizia să donez casa bisericii greco-catolice, pe care o iubeam. Astfel, toţi preoţii satului au locuit în casa Cornea

de la numărul 22 din Ileni. Pământul păstrat de familie, necolectivizat, l-am împărțit rudelor. Odată cu aceste decizii mi-am asumat riscurile şi problemele care au decurs de aici. Acum locuiesc în două camere ale casei mele, restul fiind ocupată de preotul ortodox. Îmi duc singură bătrâneţile şi fără ajutor.

Maria Cornea a încercat să mă convingă că atât activitatea pe care a desfăşurat-o împotriva comuniştilor, cât şi întreaga ei viaţă au reprezentat doar crucea pe care trebuia să o poarte şi pe care i-a dat-o Dumnezeu. În timp ce Maria Cornea îmi povestea despre viaţa dură şi neiertătoare a s-a mi s-a înfiripat în minte ideea că în cruce stă totul şi în răstignire se află totul şi nu este alt drum spre viaţă şi spre adevărata pace lăuntrică decât drumul sfintei cruci şi al răstignirii zilnice. Tot Maria Cornea spunea să lăsăm mângăierile în seama lui Dumnezeu, El să le orânduiască după cum îi place Lui mai mult.

Capitolul XXI

Mărturiile părintelui Ioan Glăjar din Ucea de Jos

Motto:

„Spuneţi-mi ce-i dreptatea? - Cei tari se îngrădiră
Cu averea şi mărirea în cercul lor de legi;
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dânşii la lucru-i osândiră
Şi le subjugă munca vieţii lor întregi“
M. Eminescu - *Împărat şi proletar*

Prigoana comunistă a însemnat pentru românii adevăraţi lagăre, tortură, înfometare, presiuni, şicane, capcane, obstrucţii şi minimalizări. Sute şi mii de oameni au trecut cu faţa nepătată acest iad pentru că au ştiut să aştepte cu răbdare momentul favorabil destăinuirii de la suflet la suflet. Cei care au murit împotriva ideilor şi puterii

Kremlinului şi a aserviţilor lui, memoria şi idealul sub pavăza căruia şi-au dăruit ce aveau mai de preţ, vor dăinui peste veacuri. Trecutul, oricât de dureros a fost pentru prezent, pentru generaţia momentului este o poveste adevărată. Nu se mai poate face nimic decât doar să fie redat corect sau să-l falsifici; poţi să spui adevărul sau poţi să minţi despre trecut povestindu-l sau falsificând adevărul. Chiar dacă există divergenţe de opinii în privinţa trecutului, în timp va triumfa doar adevărul.

Mărturiile părintelui Ioan Glăjar vor completa relatarea vieţii lui Remus Sofonea, luptător în rezistenţa anticomunistă din munţi.

Ioan Glăjar s-a născut în 24 martie 1929 în Ucea de Jos. Aici a învăţat primele patru clase, urmând apoi şapte clase secundare la Liceul Radu Negru Făgăraş în perioada 1941-1948, iar a opta după un an de întrerupere. Părintele Ioan Glăjar îşi aminteşte despre regulamentul şi calitatea activităţii şcolare de la liceele din Făgăraş din acea perioadă. În duminici şi sărbători elevii de la Radu Negru şi elevele de la Liceul de Fete Doamna Stanca mergeau la biserică incorpore, cei ortodocşi la capela din cetate, iar cei greco-catolici la biserica Brâncoveanu. Profesorii lor de religie slujeau la altar şi predicau, iar elevii cântau în strană. Toate acestea au durat până în 1945, când influenţele comuniste şi-au pus amprenta în toate domeniile. În şcoli era obligatorie o gazetă de perete care trebuia pavoazată cu articole progresiste. Clasa în care era elev Ioan Glăjar a susţinut ca la acea gazetă de perete să apară materiale cu titlul „Regele şi patria“. Încercarea elevilor a fost respinsă însă. În acea perioadă, respectiv până în 1947, elevii erau educaţi de profesorii lor într-o atmosferă naţională, patriotică, religioasă şi anticomunistă, lucru ce a deranjat noul regim. Nu a fost de mirare când, începând cu 1948, unii profesori de la Radu Negru au fost arestaţi. Ca o concretizare politică a educaţiei şcolare şi cetăţeneşti făcută elevilor de cadrele didactice a fost organizaţia secretă anticomunistă „Frăţia de Cruce“. „Elevii care făceau parte din Frăţia de Cruce erau buni la carte, serioşi şi cu sufletul curat, idealist şi altruist. Elevii din clasele superioare membrii în frăţie recrutau şi îi instruiau pe cei mai mici. Se stabiliea

între ei o relație de prietenie în care, atunci când era consolidată, se putea discuta despre problemele țării şi ale neamului din trecut şi prezent. Dacă noul tânăr era sensibilizat, acestuia i se lărgea orizontul educativ prin primatul valorilor spirituale față de cele materiale, despre patrimoniul spiritual al neamului, rolul religiei, despre personalitățile naționalismului-creştin, despre necesitatea formării omului moral care să-şi asume misiunea istorică de salvare a neamului românesc şi capabil de spirit de sacrificiu. Astfel, caracterul noului membru era modelat urmând apoi să se obțină consimțământul acestuia. După această pregătire i se dezvăluia existența organizației şi i se permitea participarea la întrunirile ei. El devenea treptat un militant de factură național-creştină şi anticomunistă. Ca elev, el trebuia să fie harnic la învățătură, onest, stăpân de sine, ordonat, disciplinat, prietenos şi devotat adevărului şi binelul neamului şi țării până la jertfa supremă. Frăția de Cruce de la Radu Negru se întâlnea întotdeauna seara pe întuneric şi în afara oraşului, de obicei în pădurile de pe dealul Galațului şi în tufişurile de la marginea Oltului. Şedințele constau dintr-o comunicare pe temă morală, religioasă, istorică sau patriotică pregătită dinainte de către unul dintre noi, urmată de analiza vreunei situații deosebite. Începea întrunirea cu o rugăciune şi se încheia cu un cântec religios. Frăția era în legătură şi primea îndrumări de la organizația similară a studenților de la Academia Comercială din Braşov. În anii 1947-1948 studentul de legătură era Arapu, care în 1948 a fost arestat şi ucis. Cred că Securitatea a aflat despre organizația noastră de la Făgăraş din declarațiile unor studenți braşoveni. Eu am fost pregătit pentru Frăție în 1945 când aveam 16 ani de către Traian Corşatea, originar din Ileni, ce era student la facultatea de Drept din Cluj. În acea perioadă făceau parte din Frăția de la Radu Negru: Victor Roşca (şeful organizației), Nicolae Mazilu, Iuliu Scorei, Silviu Socol şi Nicolae Lungoci toți din clasa a opta (actual clasa a 12 de liceu) iar din clasa a şaptea (respectiv clasa 11 de liceu): Gelu Novac, Remus Sofonea, Ioan Ilioiu, Ioan Bărcuțean, Ioan Novac şi eu, ce eram casierul organizației. Din clasa a şasea erau Gheorghe Motoc, Gheorghe Sergiu Bârsan, iar în curs de pregătire mai erau încă patru elevi. La încheierea anului şcolar 1947-1948,

conducerea organizației mi-a fost încredințată mie, pentru că Victor Roşca absolvea liceul. Despre elevul Nicolae Lungoci nu s-a scris în nici o carte şi în nici un articol.El era din Dridif şi fusese născut în America. După eliberarea din închisoare el a plecat la scurt timp în SUA unde a studiat medicina şi a ajuns medic. Victor Roşca, Ioan Mogoş, Gelu Novac, Remus Sofonea, Ioan Bărcuțean şi cu mine aveam vocație pentru matematică iar Nicolae Mazilu pentru literatură şi poezie. El inițiase cenacluri literare care se țineau în casa colegului său Stroia, fiul medicului Stroia. Gelu Novac visa să ajungă aviator, iar eu profesor de matematică. Remus Sofonea venise la liceu îmbrăcat țărăneşte cu cioareci, cămaşă cu ştrafuri, pieptar înflorat, brâu tricotat în loc de şerpar şi pălărie cu ciucure ca la Drăguş. În clasele I şi a II-a a obținut premiul I pe liceu. Mogoş şi Mazilu erau prieteni buni. Aveau o fire de oameni voluntari, dârzi, neînduplecați, aprigi chiar. În luna iunie 1948, Securitatea a început arestările în rândul membrilor Frăției de Cruce. Victor Roşca, Ioan Mogoş, Nicolae Mazilu, Iuliu Scorei, Nicolae Lungoci, Gheroghe Motoc, Gheorghe Sergiu Bârsan şi eu am fost arestați în ultimele zile ale lunii iunie, iar ceilalți s-au ascuns şi cu timpul au devenit partizani în Munții Făgăraşului. Ceia care erau absolvenți ai clasei a VIII-a intraseră în exemenul de bacalaureat, proba scrisă, trei dintre ei fiind arestați în timpul examenului, iar ceilalți doi de acasă în timpul nopții. Se obişnuia ca elevii clasei a şaptea de liceu să asiste la examenul de bacalaureat, partea orală, susținut de colegii lor mai mari. În 28 iunie, o mare parte din aceşti elevi s-au prezentat să asiste la examen. Atunci am aflat că au fost arestări. Am intrat în panică, am ieşit din sală toți şi ne-am oprit în piața oraşului. Eram Gelu Novac, Remus Sofonea, Ioan Ilioiu, Ioan Novac şi eu. Lipsea doar Ioan Bărcuțean. Am discutat vreo două ore şi n-am găsit o soluție. Erau doar alternativele: dispariția, ascunderea sau aşteptarea acasă a ceea ce se putea întâmpla. Eu am hotărât să plec acasă cu consăteanul meu Aurel Greavu, un invalid de război care îşi aproviziona bufetul său din sat cu bere de la Făgăraş. Clipa în care m-am hotărât să plec acasă a fost hotărâtoare pentru soarta ma şi cred că atunci Dumnezeu m-a condus spre preoție. Am ajuns acasă după masă şi eram foarte tulburat, pentru că am lăsat

lucrurile să se desfăşoare în voia sorţii. Mă gândeam că în fiecare oră ar putea veni securiştii să mă aresteze. N-am spus nimic părinţilor mei. M-am hotărât să rămân acasă şi să mă ascund. A doua zi dimineaţa m-am sculat ceva mai târziu căci era sărbătoarea Sf. Petru şi Pavel (29 iunie 1948). Doi securişti din Făgăraş au venit la şi noi mi-au zis: Trebuie să mergi cu noi până la Făgăraş să dai o declaraţie. După aceea te aducem noi cu maşina acasă. Nu credeam într-o asemenea întoarcere. Am intrat în casă să mă îmbrac pentru plecare. Au intrat după mine şi au început să caute printre cărţile mele. În momentul acela a venit în casă bunica mea. Am reuşit să-i şoptesc doar că sunt securişti şi că mă arestează. I-am înmânat bunicii o hârtie cu evidenţa cotizaţiilor noastre fără să mă vadă securiştii. Bunica a luat-o şi imediat a băgat-o în gură şi a înghiţit-o. Intuiţia şi gestul bunicii m-au uimit şi în acelaşi timp mi-au adus multă uşurare. Eram bucuros că securiştii n-au apucat să descopere la mine lista cu numele membrilor organizaţiei noastre. M-au dus la Făgăraş prin Drăguş pentru că drumul prin Sâmbăta de Jos era afectat de inundaţii şi ploi. La Sâmbăta de Sus m-au întrebat de Ioan Ilioiu. Mi-au cerut să li-l arăt pe Ilioiu pe stradă unde erau erau grupuri de fete şi băieţi îmbrăcaţi de sărbătoare. Au oprit în dreptul casei lui Ilioiu dar nu l-au găsit acasă. În Drăguş nu m-au întrebat de Remus Sofonea. M-au dus la sediul securităţii din strada Inului în casa fostului avocat Cosgarea. M-au băgat într-o celulă neagră, umedă şi cu apă pe jos. Mi-au confiscat cureaua de la pantaloni, şireturile de la pantofi şi tot ce aveam în buzunare. M-au ţinut până seara în acea încăpere. În faţa celulei negre era o încăpere mai mare cu priciuri unde se aflau elevii de clasa a VIII a care au fost deja anchetaţi. Erau acolo Ioan Mogoş care într-un moment de neatenţie al pazniculuimi-a spus pe cine au declarat ei ca făcând parte din organizaţie. M-am înţeles cu el să recunoască securiştilor că el m-a introdus în organizaţie pentru a-l putea scăpa pe studentul Traian Corşatea. Mi-a fost de mare ajutor discuţia cu Mogoş. În acea seară ancheta a fost însoţită de bătaie pentru că nu am recunoscut că făceam parte din organizaţia ilegală a elevilor de la Radu Negru. Nu atât bătaia şi suferinţa cât teama că aş putea rămâne infirm pentru toată viaţa în urma loviturilor m-a făcut să recunosc că

sunt membru al Frăției împreună cu colegii pe care securiştii îi ştiau deja. După încheierea anchetelor am fost introdus în încăperea cu priciuri unde se aflau ceilalți colegi. Acolo l-am întâlnit pe profesorul de matematică Mihail Novac, tatăl colegului meu Gelu Novac. Acesta era pentru mine un profesor model, un om de caracter, aproape un zeu. Lui îi datorez în bună parte dragostea pentru matematică şi voința morală. El avea curajul să ne vorbească împotriva comunismului, anticipând de atunci soarta românilor în privința colectivizării, naționalizării bunurilor şi bolşevizării aşa cum se întâmpla în Rusia. Profesorul a fost arestat în locul fiului lui care se ascunsese. Toți am fost transferați la Securitatea din Braşov şi întemnițați în aceeaşi celulă cu avocatul Virgil Mateiaş, comandant legionar şi cu părintele Arsenie Boca de la mănăstirea Brâncoveanu. Şi aici ne-au fost luate şireturile şi curelele. Avocatul Mateiaş le-a spus securiştilor: legionarul nu se sinucide. Părintele Arsenie Boca privindu-l pe Mogoş i-a zis: Tu de ce eşti îmbrăcat în negru? Timp îndelungat după aceea Mogoş se gândea ce a voit să spună părintele Arsenie prin acele cuvinte, căci el nu era îmbrăcat în negru. La poarta Securității din Braşov lumea aştepta să predea mâncare gătită pentru părintele Arsenie, aflând că este arestat. Părintele împărțea mâncarea tuturor celor din arest. Se spune că atunci când părintele Arsenie Boca a fost urcat în maşina Securității pentru a fi adus în arest, spre surprinderea comuniştilor, respectiva maşină nu a mai pornit cu toate că era în stare bună de funcționare. Abia când părintele a spus securiştilor: Acum putem pleca, maşina s-a urnit din loc. Şi la Braşov am fost bătuți. Era un securist fără o mână şi unul Brăila fostul şef al Securității din Arpaşul de Sus. Ne-au transferat apoi la penitenciarul din Braşov, într-o cameră la parter. Eram 44 de elevi, studenți, profesori universitari şi de liceu, medici, muncitori, ingineri, avocați şi artişti în acea încăpere. Suferințele noastre erau în primul rând de ordin sufletesc. Mă gândeam că mi-am ratat viitorul şi că am provocat părinților mei o durere prea mare. Eram unica lor speranță şi unicul lor copil. Pe la vârsta de 11 ani am fost grav bolnav, vreme de 6 luni, în pericol de a mi se tăia un picior. Îmi aminteam cum părinții mă purtau în brațe de la un medic la altul şi de la un spital la altul. Datorită

presiunilor psihologice din partea securiştilor şi administraţiei penitenciarului, toţi cei 44 care eram arestaţi ne-am hotărât să ripostăm refuzând mâncarea. Eram slabi de puteai atârna traista de şoldurile noastre. Riposta noastră l-a determinat pe şeful închisorii să ne pedepsească mai grav şi ne-a închis pe toţi în celula neagră. Când pericolul de moarte prin asfixiere a devenit evident, mai ales că unii dintre noi au leşinat, am început să batem în uşă şi să strigăm că ne sufocăm. Roman, primul gardian, ne-a lăsat să revenim în camera noastră chiar dacă şeful închisorii nu a permis acel lucru. După şapte luni şi jumătate de detenţie, în 17 februarie 1949, a început procesul care s-a desfăşurat la Tribunalul Militar din Braşov. Ca la toate procesele deţinuţilor, avocatul şi-a început pledoaria sub forma: Aşa cum medicul este chemat la patul unui muribund, fără nici o şansă de salvare, tot aşa şi eu am fost chemat să apăr pe aceşti tineri vinovaţi. Sentinţele stipulau: delict de uneltire împotriva ordinii în stat, iar pedepsele difereau de la caz la caz fără o motivaţie reală. Victor Roşca 2 ani de închisoare, eu 1 an, Ioan Mogoş şi Nicolae Mazilu câte 2, iar Gheorghe Motoc şi Gheorghe Sergiu Bârsan au fost achitaţi pentru că erau minori. Cei achitaţi şi cei condamnaţi cu suspendarea pedepsei au fost eliberaţi după 2-3 luni, iar cei care am primit un an cu execuţie am fost eliberaţi după un an şi trei luni, adică la 1 octombrie 1949“, povesteşte părintele Ioan Glăjar.

După eliberare, pentru tânărul Ioan Glăjar au continuat opresiunile comuniste. N-a reuşit să-şi continuie ultima clasă de liceu nici la Radu Negru şi nici la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu, unde a încercat să se înscrie. Cu greu a fost acceptat ca elev particular când trebuia să fie încadrat în câmpul muncii. A lucrat ca pontator şi referent tehnic pe unul din şantierele care edificau Combinatul Chimic şi colonia Ucea, muncă foarte grea care nu-i lăsa prea mult timp pentru pregătirea examenelor. Totuşi, în vara anului 1950, Ioan Glăjar şi-a luat bacalaureatul la Radu Negru. În acest răstimp s-a mai întâlnit cu Gelu Novac, Remus Sofonea şi Ioan Ilioiu care stăteau ascunşi de mai bine de un an şi trei luni. „M-am dus la profesorul Mihail Novac acasă, unde l-am întâlnit pe Gelu. Profesorul a tras un dulap pe colţul unei camere şi acolo ascunşi am stat de vorbă cu Gelu ore în şir. I-am

relatat totul - arestarea, anchetele, procesul, viața din închisoare şi mai ales conținutul declarațiilor noastre. De atunci nu l-am mai văzut pe Gelu. N-a mai trecut mult timp şi am fost solicitat să mă întâlnesc cu colegii mei de clasă - Remus Sofonea şi Ion Ilioiu. Ne-a mijlocit întâlnirea soțul sorei lui Remus. Ne-am urcat călare pe cai şi am plecat la locul fixat de ei. Ne-am întâlnit cu Remus şi cu Ilioiu seara pe câmp, spre munte la marginea unui hotar cu porumb. Am stat de vorbă câteva ore, timp în care cumnatul lui Remus era atent la orice s-ar putea ivi ca pericol pentru întâlnirea lor. Obiectul discuțiilor a fost acelaşi ca şi la întâlnirea cu Gelu Novac. Atunci Remus şi Ilioiu ne-au mărturisit intenția lor de a forma un grup manifest de rezistență anticomunistă şi de mobilizare a cunoştințelor împotriva dictaturii şi a urgiei comuniste. Securitatea n-a aflat niciodată despre întâlnirile noastre de taină. Un telefon primit la Sfatul Popular Ucea în seara de 31 decembrie 1949 care era pentru un văr secund care avea acelaşi nume ca mine m-a determinat să stau ascuns 7 zile şi 7 nopți în şop în fân până când s-a dovedit a fi o alarmă falsă. M-am înscris apoi la Facultatea de Construcții din Iaşi, cu gândul că voi putea deveni profesor de matematică. Verificarea politică a dosarelor a făcut să nu fiu printre cei admişi. M-am înscris apoi la Facultatea de Matematică şi Fizică din Iaşi, dar rezultatul a fost acelaşi. Am vrut să dau examen la Institutul Pedagogic din Iaşi de 3 ani dar secretarul instituției care, era din Porumbacu, mi-a spus să nu mai pierd vremea şi să cheltui banii părinților că oricum nu voi fi admis pentru că am dosar la securitate. În aceeaşi toamnă m-am înscris la Institutul Teologic Universitar din Sibiu pentru că acolo nu se cereau acte de stare materială, socială şi politică. Am reuşit. După un an de teologie am încercat din nou la Facultatea de Matematică şi Fizică din Cluj pentru că doream să devin profesor de matematică. Am fost respins din cauza cazierului politic“, povesteşte părintele Ioan Glăjar. În 1954, Ioan Glăjar şi-a luat licența în teologie, a renunțat definitiv la facultatea de matematică şi s-a căsătorit. A solicitat postul de bibliotecar la Institutul Teologic din Sibiu care era vacant. Întrucât nu prezenta încrederea necesară pentru regimul politic comunist, acel post i-a fost refuzat. S-a pregătit apoi un an de zile pentru examenul de doctorat în

teologie, cursuri care durau trei ani. În 1958, după încheierea cursurilor de 3 ani, a solicitat din nou un post în administrația bisericească a Centrului Eparhiahal din Sibiu. Deşi erau 13 posturi libere, lui Ioan Glăjar nu i-a fost oferit nici unul. Securitatea da tonul în toate domeniile de activitate, inclusiv la mitropolie. „Timp de un an de zile am bătut la poarta mitropoliei pentru a primi un serviciu administrativ. Mitropolitul Nicolae Colan mi-a transmis prin profesorul universitar Spiridon Cândea, director de studii la Institutul Teologic Sibiu, că Departamentul Cultelor refuză să-mi dea recunoaşterea pentru un post în Sibiu şi m-a îndrumat să cer o parohie. Mitropolitul Ardealului Nicolae Colan avea referințe bune despre mine de la profesorii din Sibiu şi Bucureşti şi ar fi dorit să mă primească la Sibiu, dar n-a avut curajul să-mi spună adevărul în față direct şi de la început. Arătându-mă dispus să primesc un post de preot paroh, mitropolitul a încercat posibilitatea de a mă numi diacon şi secretar la Protopopiatul din Târgu Mureş, apoi diacon la o biserică din Sibiu, dar n-a obținut din partea organelor de stat un aviz prealabil numirii. În cele din urmă am concurat pentru ocuparea postului de paroh la Axente Sever, lângă Copşa Mică. După numire, inspectorul de culte al raionului Sibiu, un anume Moldovan, s-a dus în biroul consilierului bisericesc şi a bătut cu pumnul în masă furios: De ce l-ați numit pe reacționarul Glăjar? După trei luni numirea mea a fost respinsă de departamentul cultelor de la Bucureşti în baza referatului negativ făcut de Moldovan la dispunerea Securității. Între timp, a rămas liber postul de paroh la Ucea de Jos, pentru că preotul Marcu Budac ajunsese în conflict cu autoritățile de stat de la Făgăraş. S-au înscris la concurs şase candidați, dar am fost numit eu de către Arhiepiscopia Sibiu în 9 decembrie 1959. Ajuns preot, am continuat să-mi ajut camarazii din rezistența anticomunistă rugându-mă pentru ei la fiecare liturghie. Am urmărit în slujbe imunizarea enoriaşilor mei față de ideologia ateistă prin îndoctrinarea lor cu învățătura creştină. După şase luni de activitate am fost chemat de securitate şi anchetat o zi întreagă. Ancheta s-a repetat după încă o lună, când securiştii au încercat să mă convingă să devin informator. I-am refuzat categoric spunându-le: Conştiința mea morală şi religioasă nu mă lasă să fiu fals

în relaţiile cu oamenii şi să le fac rău. Am fost lăsat în pace până în ianuarie 1972, timp în care am fost supravegheat. La solicitarea rectorului Institutului Teologic Sibiu am fost transferat în postul de lector, unde am predat vreme de 14 ani. Recunoaşterea numirii mele în posturile din Sibiu s-a datorat conducătorului Departamentului Cultelor din Bucureşti, Gheorghe Nenciu. Am rămas la Sibiu până la revoluţie. Pentru că am refuzat să fiu informator pentru Securitate am atras unele deservicii: propuneri de burse la Oxford în 1968, Viena 1969, Paris 1972. Pentru că ei n-au renunţat la condiţii, eu am renunţat la burse. Dacă cea mai mare mulţumire a vieţii mele a fost aceea de a activa aşa cum am arătat mai înainte, împotriva ateismului comunist, a doua mare mulţumire a fost aceea de a respinge categoric toate încercările şi presiunile Securităţii şi argaţilor ei care urmăreau să facă din mine un colaborator al lor, un informator, o unealtă fără suflet. Consider această victorie a mea o revanşă faţă de umilirile suportate în 1948. Până la urmă, după unele indicii, cred că am ajuns să fiu stimat de ei ca om serios. Dar aceasta nu i-a făcut să-mi dea o viză de ieşire din ţară spre a-mi petrece un concediu de o lună de zile în Elveţia unde am fost invitat de către Consiliul Mondial al Bisericilor. O a treia mulţumire în viaţă a fost revenirea în ţară a regelui Mihai şi a reginei Ana şi vizita lor în Ţara Făgăraşului.

Capitolul XXII

Mărturiile lui Ioan Buta din Părău

Motto:
„Când un fir de durere se strecoară în mintea omului, atunci numai în lacrimi se poate găsi uşurarea, pentru că lacrimile sunt cel mai mare dar pe care l-a dat Dumnezeu omului.“

Există oameni care pentru convingerile lor au îndurat suferinţe greu de imaginat. Îndrăzneala de a fi ei înşişi prin crezul lor politic, ştiinţific, religios sau de altă natură, a dus la mari dureri şi sacrificii. Toţi cei care au suferit în timpul prigoanei comuniste pentru că nu au acceptat compromisuri sunt martiri, eroi ai neamului.

Unul dintre aceşti martiri este Ioan Buta din Părău. El, la fel ca mulţi alţii, a plătit tribut greu opresiunii comuniste. A executat 13 ani de închisoare în cele mai temute temniţe: Jilava, Aiud, Gherla. A trecut şi prin experienţa lagărelor cu regim de exterminare din Balta Brăilei şi Delta Dunării.

În prezent are 74 de ani şi are doi copii. Este pensionar cu pensie socială de vechime şi pensie de fost deţinut politic

Şi la această vârstă are o memorie excepţională, drept pentru care mi-a relatat cu lux de amănunte evenimentele trăite în anii de prigoană comunistă - nume, date şi întâmplări .

Vultanul - organizaţie de rezistenţă anticomunistă

„Aveam 23 de ani şi abia terminasem armata. Era 1947. În Părău se înfiinţase pe la începutul anului 1946 organizaţia anticomunistă

„Vultanul“. Fiind membru al Tineretului Țărănist, am aderat fără să stau prea mult pe gânduri la această organizație. Comunismul, şi mai ales influența rusească, stârneau o puternică opoziție în rândul multor români. Aveam un unchi, Serafim Buta, ofițer cu funcție importantă în cadrul Misiunii Militare Americane în România. În acea perioadă se aştepta salvarea de la americani. Jocurile fuseseră însă făcute din umbră cu un an în urmă la Yalta. Prin urmare, aşteptările erau zadarnice. Revenind la anul 1946, un moment crucial s-a consumat după alegerile trucate din 19 noiembrie, când organizațiile de rezistență anticomunistă au organizat revolte în mai multe localități din țară. O astfel de revoltă a fost organizată şi la Veneția de Jos. Fără nici un rezultat, pentru că toate aceste revolte n-au făcut altceva decât să evidențieze comuniştilor cine le sunt duşmanii.

Securitatea, înființată în 1948, a pornit metodic la acțiune. N-a făcut arestări masive, ci în valuri, de la vârf la bază. S-a sprijinit pe trădătorii din organizațiile anticomuniste, care au cedat uşor amenințărilor sau care au fost încântați de ofertele comuniştilor, dar şi pe oamenii lor înfiltrați cu consecvență în aceste organizații.

Primul arestat în localitate a fost, cum era de aşteptat, conducătorul organizației „Vultanul“, învățătorul Ion Pridon, directorul Şcolii Generale Părău. Era în noaptea dintre 10 şi 11 noiembrie 1950. Urmărit de mai mult timp, a fost prins în momentul când la el au venit doi oameni care făceau legătura cu organizațiile similare din zona Făgăraşului. Cei doi, Marcel Cornea şi Virgil Radeş s-au înfruntat direct cu securiştii, când Cornea a fost împuşcat. Ion Pridon a fost judecat în secret. Încarcerat la Jilava, a murit în 8 august 1952.

Au urmat apoi alte arestări: Gheorghe Sasebeş, Gheorghe Noară, Nicolae Noară, Andrei Cerbu, Ion Cerbu. Au mai rămas mulți alții în libertate. Dintre aceştia Tănase Crețu, Ion Oană şi Ion Boanfă s-au ascuns vreme de câteva luni, dar s-au predat Securității văzând că aceasta operează cu succes în continuare. Au fost judecați şi condamnați la ani grei de închisoare, în funcție de vina care li se aducea.

Spre sfârşitul verii anului 1951, în Părău a venit lt.- major de securitate Vlad Andreescu, deghizat în cioban şi cu un câine lup. Pretindea că doreşte teren pentru păşunat. În cârdăşie cu cei din primărie a fost cazat la mine, care eram agent agricol. Totul era cusut cu ață albă, dar nu puteam face nimic. Ofițerul venise în recunoaştere pentru că peste puțin timp era pusă la cale arestarea mea şi a altor membrii ai organizației noastre.

După plecarea ofițerului, prin septembrie, a fost paraşutat în apropierea munților, la Sărata, un grup înarmat care avea o misiune specială. Acest grup format printre alții de Constantin Săplăcan, Wilhelm Spiendler şi Gheorghe Bârsan era sprijinit se pare de Misiunea Militară Americană în România. Eu am luat legătura cu ei. Securitatea era însă la curent cu această acțiune şi i-a arestat. Şeful grupului, C-tin Săplăcan a fost interogat şi supus unor anchete dure, dar nerezistând s-a sinucis. Ceilalți au fost judecați şi încarcerați. Cu Wilhem Spiendler m-am întâlnit mai târziu la Securitate la Sibiu.

Timpul se scurgea în favoarea comuniştilor. Rândurile noastre se subțiau tot mai mult. Unchiul meu, Serafim Buta, m-a avertizat că va fi şi el arestat şi mi-a propus să mă ducă de urgență în SUA. Am refuzat să părăsesc țara, moment în care mi-am asumat riscurile care decurgeau de aici“.

Arestarea

„La câteva zile după întâlnirea cu unchiul meu, în noaptea de 11 spre 12 octombrie (exista o predilecție pentru arestări în timpul nopții), am fost arestat de către cel care venise deghizat în cioban, lt.-major Vlad Andreescu. Aveam un pistol mitralieră, pe care aş fi putut să-l folosesc, dar am renunțat la idee gândindu-mă că aş fi omorât nişte oameni nevinovați, nişte copii chemați să-şi satisfacă stagiul militar. Am luat arma şi cartuşele pe care le-am ascuns în carul care era nedescărcat în curte, sub coceni. Ofițerul împreună cu soldații au percheziționat casa. Negăsind ceea ce căutau, au scos cărțile din bibliotecă, printre care erau şi exemplare valoroase, o poză mai mare a

unchiului meu Serafim Buta şi le-au dat foc în curte. M-au urcat într-o dubă şi m-au transportat la Sibiu. Mi-au rămas acasă soţia şi un copilaş de nici două luni. Tot atunci au mai fost arestaţi: Serafim Păcurar, Iacob Buta şi Ion Boanfă."

Procesul

„Ancheta făcută la securitatea din Sibiu şi condusă de col. Crăciun şi lt. maj. Andreescu a durat mai bine de cinci luni. În zonă încă mai erau persoane care mai mult sau mai puţin activ făcuseră parte din organizaţie şi pe care securitatea dorea să le desconspire. Cu toate presiunile făcute, cel puţin în Părău nu s-au mai făcut arestări.

La Securitate am trăit la un moment dat o noapte cruntă. Pentru că am încercat să intru în legătură cu câţiva camarazi care erau închişi în celulele vecine am fost băgat într-o celulă cu gheaţă pe jos, îmbrăcat sumar.

Altă dată pe parcursul anchetei m-au confruntat cu Ion Pridon. Am stat spate în spate să nu ne putem vedea unul pe celălalt. L-am simţit pe Pridon foarte bolnav şi tuşea extrem de tare. N-a recunoscut în faţa securiştilor legătura cu mine. Peste câteva luni a murit.

Procesul s-a ţinut pe 8 aprilie 1952, la Tribunalul Militar Sibiu. Eram acuzat de crimă contra statului, legături cu anglo-americanii, cu împăratul Japoniei, Hiroşito şi cu luptătorii din munţi. Avocata apărării, pusă din oficiu, sfidând deontologia profesională, a cerut o pedeapsă exemplară. Verdictul însă fusese stabilit dinainte de Securitate, aşa încât procesul fusese doar o simplă formalitate. Am fost condamnat la 13 ani de închisoare pe care trebuia să-i execut în întregime."

Jilava

„La Jilava am stat trei luni. Eram ţinuţi în lanţuri, într-un tunel neiluminat şi în condiţii foarte grele. În aceeaşi perioadă cu mine mai erau încarceraţi la Jilava: Nuţi Pătrăşcanu (nepot al lui Lucreţiu

Pătrăşcanu), Erwin Antonescu, profesor de drept internațional (vărul mareşalului Antonescu), generalii Marinescu, Bâldescu, Caloțianu, condamnați că au luptat contra ruşilor.“

Gherla

„Pe la sfârşitul lui august 1952 am fost transferat împreună cu alți deținuți la Gherla. Singurele îmbunătățiri față de Jilava erau lumina şi faptul că puteam munci. Se muncea din greu 12 ore pe zi, iar hrana era calculată la un consum de 2000 calorii. Pentru că eram înfometați, unii dintre noi mâncau aracet pe mămăligă sau resturi prăjite de copite, care se foloseau la fabricarea nasturilor. Cine putea prinde lingea butoaiele în care era adusă mâncarea. O dată, ducând împreună cu un alt deținut, doctorul Păunescu, nişte resturi de oase, colegul meu de suferință a dat peste un craniu de bovină pe care l-a spart şi i-a supt apoi măduva ce rămăsese prin oase. Foamea era principalul duşman, care, combinată cu bătaia, făceau victime. Unii n-au rezistat acestui regim sever. Aici i-am cunoscut pe Corneliu Coposu, Titel Petrescu, Ion Flueraş. În permanență eram supravegheați, astfel că nu puteam vorbi între noi.

Am lucrat la Gherla în mai multe locuri. Existau 5 secții, toate într-o clădire. La parter erau forja, tâmplăria şi mecanica, iar la etaj tinichigeria şi atelierul de nasturi. Confecționam tot felul de obiecte: ciocane, cleşti, găleți, stropitori, butoaie, rastele pentru arme, lăzi pentru proiectile, dulapuri, nasturi. Aveam normă pe zi. De exemplu la fălci pentru cleşti norma era de 100 de bucăți şi întotdeauna trebuia depăşită.

În 1956, în preajma Revoltei anticomuniste din Ungaria, în Gherla s-a organizat o răzmeriță. Deținuții au aruncat obloanele de la geamurile celulelor. Deținuții au fost aspru pedepsiți. Au fost scoşi din celule în curtea închisorii, iar pe drum au fost bătuți de gardieni. Eu am primit un pat de armă la rădăcina nasului şi am leşinat. Auzeam rafale de mitralieră afară. Gardienii controlau care dintre deținuți erau morți. Pe mine m-au dus într-o încăpere cu apă pe jos. Când m-am trezit, primul meu gând, în starea de disperare în care mă aflam, a fost

să mă sinucid. Cu sârma de la o mătură m-am spânzurat de o conductă de la WC. M-a găsit Ion Cubleşan un profesor deţinut, dereglat psihic de atâta bătaie. Acesta a urlat, iar gardienii m-au dus la infirmerie. M-a tratat doctorul Gheorghe Cornea din Veneţia de Jos, un renumit chirurg. Astfel am scăpat cu viaţă. Pe gât îmi rămăseseră răni adânci de la sârmele cu care am vrut să-mi pun capăt zilelor. Coşmarul nu s-a oprit însă aici. Alexandru Drăghici, ministrul de interne, a ordonat bătăi şi ţinerea sub un regim de teroare permanentă a tuturor deţinuţilor. Prin urmare am fost bătut groaznic şi spânzurat cu capul în jos până mi-am pierdut cunoştinţa. Am ajuns iarăşi la infirmerie şi îngrijit tot de doctorul Cornea."

Aiud

„Spre sfârşitul anului 1956 am fost transferat la Aiud, unde am stat două luni. La Aiud regimul era mai sever poate şi din cauză că nu am mai fost separaţi de legionari. Profesorul Chirulescu, legionar, m-a avertizat să fac tot posibilul să fiu mutat de la această închisoare pentru că regimul practicat este unul de lichidare. Am făcut cerere de transfer la alt penitenciar, motivând că nu sunt legionar. Comandantul închisorii, Koler, a aprobat într-un târziu cererea mea, după mai multe cercetări. Am fost trimis la colonia penitenciară a MI din Balta Brăilei."

Balta Brăilei

„În acest lagăr eram închişi câte 300-400 în fostele saivane de oi, fără încălzire. Îmi amintesc cum reuşeam să facem rost de lemne şi în ce mod ingenios încercam să le aprindem. Erau unii gardieni mai omenoşi care ne lăsau să trecem cu un lemn două. Frecam un nasture de o piatră. Scânteile care apăreau destul de greu, reuşeau să aprindă bucăţelele de bumbac uscate care formau un fel de sperlă, care apoi aprindeau câteva aşchii de lemn. Frigul nu era singurul adversar. Foamea şi oboseala acţionau la fel de obsedant. Unii mâncau varză îngheţată sau cartofi cruzi pe care-i mai găseau pe câmp atunci când

erau duşi la munca pământului. Se muncea timp de 12 ore la diverse activităţi. Pe lângă câmp, mai lucram la îndiguiri, unde norma pe zi era de 4 m.c. de pământ puşi pe dig. Ne mai foloseau şi la construcţii. Căram bolovani de 30-40 de kg cca 5 km, pe distanţa Salcia- Frecăţei. Eram constituiţi în brigăzi de câte 60 de oameni, conduse de câte un alt deţinut, care avea în general mai multă pregătire. Brigada în care eram eu era condusă de consăteanul meu, Petre Manciulea. Acolo i-am cunoscut pe Gheorghe Burderuş din Crihalma, doctorul Idomir şi inginerul Boeru, ambii din Ohaba.

În toiul iernii am fost transferat din nou la Aiud."

Din nou la Aiud

„După ce a fost înlocuit comandantul Koler cu Crăciun, lucrurile s-au mai schimbat la Aiud. Mâncarea era mai bună şi se servea în sala de mese. Aveam acces şi la bibliotecă. Lucram în două schimburi dar tot 12 ore. Am lucrat la tinichigerie, tratamente termice şi acoperiri metalice. Lucram în mediu toxic, mai ales în secţia de acoperiri metalice. Faţă de perioadele precedente mă simţeam oarecum mai liber. Totuşi, unii n-au mai rezistat regimului de detenţie. Printre cei care au cedat a fost şi regizorul Marin Chiraleu. Eram în sala de mese, când, brusc, acesta s-a ridicat de la masă, s-a dus în secţia de turnătorie unde a fost găsit puţin mai târziu spânzurat. Pentru a rezista trebuia să fi rezistent, atât psihic, cât şi fizic. Nimeni nu ştie exact câţi oameni au murit în toată această perioadă a terorii comuniste. Cei care au rezistat au rămas cu traume, multe traume, pentru tot restul vieţii. După 3 ani petrecuţi la Aiud am fost din nou supus presiunilor securiştilor. Doreau să devin informator, să-mi trădez colegii de suferinţă. Am refuzat. A fost motivul pentru care m-au transferat la Periprava, în Delta Dunării, în anul 1960."

Periprava

„Cu lanţuri la picioare am fost mutat în lagărul de la Periprava, o localitate aflată pe braţul Chilia al Deltei Dunării, în apropierea

graniței cu Uniunea Sovietică. Eram foarte mulți. După ce ne-au debarcat în lagăr, ne-au desfăcut lanțurile de la picioare şi ne-au repartizat la diferite munci: stuf, agricultură, tâmplărie sau construcții. Pe mine m-au trimis la construcții, unde mă şi pricepeam. Am avut ca şef de şantier pe un anume Tăuneanu, inginer, civil. Pentru coordonarea activității de pe acel şantier mai erau folosiți şi deținuții care erau ingineri constructori. Printre ei i-am cunoscut pe ing. Ion Fântânaru din Braşov şi pe ing. Găinaru şi Ianoşi, ambi din Bucureşti. Îmi amintesc un eveniment amuzant petrecut cu cei doi ingineri din Bucureşti, spre sfârşitul detenției. Am fost duşi să zugrăvim un apartament al unui şef de pază. Pentru a proteja pardoseala soția acestuia a pus peste podine nişte ziare. Noi nu aveam acces la presă. Dându-şi seama, ne-a întrebat dacă ştim carte. Toți am spus că nu ştim. Astfel am putut afla ceea ce se petrecea în țară. Eu am observat o caricatură a lui Tito lingând în patru labe picioarele americanilor. Am dedus că demnitarul comunist intrase în dizgrațiile ruşilor. Când s-a întors şeful, plutonierul, şi a văzut ziarele pe jos s-a înfuriat foc pe nevasta lui zicându-i: „S-a dus naibi vigilența noastră, Aneto!“. Femeia i-a răspuns: „Taci măi că ăştea nu ştii să citească!“. Şi mai furios plutonierul i-a zis: „Aoleu, ăştea ştie mai multă carte decât tot neamul nostru la un loc“. Ştia plutonierul pe cine trimisese acasă. A încercat după aceea să se asigure că nu se va afla despre pățania cu ziarele la şefii lui.

La Periprava, comuniştii încercaseră să îmbunătățească viața deținuților, poate şi ca urmare a presiunilor externe. Astfel, au făcut o bibliotecă, din când în când vizionam filme, dar numai noaptea, pentru că ziua eram la muncă. Din cauza oboselii, mulți dintre noi adormeam. Unii dintre deținuții, care făceau parte din anumite culte religioase, refuzau să vizioneze filme. Pentru a se amuza pe seama lor, gardienii îi țineau cu forța în sală la film şi chiar le puneau scobitori la ochi pentru a le ține pleoapele deschise. Cu toate acestea teroarea nu dispăruse. Noaptea ne dădeau alarme. O dată am fost scoşi în câmp, în plină noapte şi ni s-a ordonat să ne săpăm fiecare câte o groapă de 2 metri lungime şi 2 metri adâncime. Aluzia era clară. Totuşi n-a fost

decât un mijloc de intimidare, care avea ca scop controlul asupra noastră. Zilele au continuat să fie un chin pentru noi deținuții.“

Eliberarea

„În 21 iunie 1964 am fost eliberat împreună cu alți vreo 6000 de deținuți. Un colonel a venit şi ne-a spus că nu mai prezentăm un pericol pentru PCR şi că ne vor da drumul acasă. Unii dintre colegii mei de suferință, precum consăteanul meu Nicolae Noară, au fost duşi cu domiciliul forțat în județul Ialomița. De asemenea, legionarii au mai fost reținuți în lagăr după plecarea noastră. Împlineam 40 de ani atunci. Pierdusem 13 ani din viață prin temnițele şi lagărele comuniste. Am reuşit să mă angajez în Bucureşti la Întreprinderea „Răsăritul“, unde am lucrat la nichelaj. Pentru că mă pricepeam, am fost pus şef de echipă. N-a durat prea mult această stare de fapt, pentru că, în curând am fost mutat la atelierul de slefuit. Fostul şef, întorcându-se, şi-a reluat funcția. La noua muncă erau probleme privitoare la normă şi la rebuturile pe care le făceau muncitorii. Eu fiind ultimul venit, toate rebuturile mi le atribuiau mie. Chiar dacă am încercat să explic situația, ajungând până la şefa de cadre, tensiunile existente m-au determinat să renunț definitiv şi să revin la Părău. Aici m-am angajat ca zidar la Cooperativa de Consum. Datorită directorului Romulus Galea, mi-am desfăşurat activitatea liniştit, reuşind să mă pensionez din această muncă. Necazurile au venit însă din altă parte. Am fost urmărit de şeful de post care, sub ordinul Securității m-a terorizat, susținând că sunt instigator în sat. Am fost dus la sediul Securității în Braşov unde am fost bătut. Au încercat să mă determine să devin informatorul lor, dar bineînțeles că am refuzat. Şeful de post din sat a început să mă folosească în scopuri personale, pentru a-i presta diferite lucrări acasă fără să mă plătească. Lucrurile au devenit la un moment dat foarte greu de suportat, astfel că după circa 2 ani de şicanări am plecat iar la Bucureşti unde am cerut sprijinul fiului meu. Prin relațiile pe care le avea, băiatul meu a reuşit să bage teama în şeful de post care nu numai că mi-a dat pace, dar a şi

plecat din sat. De atunci totul a fost normal pentru mine. În 1990, după 26 de ani de muncă m-am pensionat.“

Date culese de prof. Gabriel Stanciu

Capitolul XXIII

Virgil Mateiaş, erou legionar

Motto:
Cititorule, să nu fi surprins, nici îngrijorat că un legionar, în loc să te îndemne la răscoală, la răzvrătire împotriva unei orânduiri nedrepte, nelegitime, corupte şi lacome de putere, îţi vorbeşte de un ideal superior îndepărtat şi ignoră politicul...
Virgil Mateiaş

Idealurile după care au acționat legionarii au fost de schimbare a moralei neamului românesc, de înnobilare a sufletului prin iubire şi dăruire. Îndeplinirea acestui crez s-a putut realiza doar prin jertfe. A existat o luptă continuă pentru adevăr, bine, frumos şi dreptate împotriva tuturor păcatelor care au măcinat neamul românesc şi nu numai.

„Fără ură şi părtinire“ a fost una din devizele luptătorilor.

Un personaj remarcabil al Legiunii a fost Virgil Mateiaş. S-a născut în 26 ianuarie 1909 în comuna Dridif. A urmat cursurile liceului Radu Negru din Făgăraş, unde a fost coleg cu Horia Sima şi cu Nicolae Petraşcu. Începând din anul 1928 a urmat cursurile Facultății de Drept din Bucureşti. În această perioadă a intrat în

rândurile Mişcării Legionare. După terminarea studiilor universitare profesează ca avocat la Braşov şi Făgăraş. Crezul legionar a constituit pentru Virgil Mateiaş esența vieții sale. În 1937 a fost numit de Corneliu Codreanu comandant legionar. În 1940, în perioada Statului Național Legionar, devine prefectul Făgăraşului. A luptat ca ofițer în războiul antisovietic ca mai apoi să opună rezistență şi împotriva comuniştilor din țară. A fost căsătorit cu Elisabeta (Buna), o admirabilă parteneră de viață şi crez legionar, cu care a avut 2 copii: un fiu, Mihai şi o fiică, Gabriela.

Prigoana securității din acea perioadă a oprit şi lupta legionarilor. Virgil Mateiaş a fost condamnat la 20 de ani de închisoare fiind considerat ca unul dintre cei mai importanți capi legionari rămaşi în țară. Din închisoarea de la Ocnele Mari îşi amintea: „S-au năpustit sălbaticii asupra mea, m-au dezbrăcat, mi-au legat gura cu un prosop, m-au trântit la pământ, m-am bătut cu bâte, cu bocancii peste tot de-a valma. Ostenind mi-au sucit mâinile să vadă dacă mai sunt viu. M-au lăsat jos scăldat în sânge“. Şi după punerea în libertate în 1964 a continuat să fie hărțuit de organele de securitate. După decembrie 1989 a desfăşurat o remarcabilă activitate publicistică şi organizatorică. A exercitat în cadrul Partidului Pentru Patrie funcția de preşedinte executiv. La sfârşitul anului 1994 este imobilizat la pat, bolnav fiind de cancer. Moare la 2 ianuarie 1995. La 11 zile este urmat de soția sa. Înmormântarea a avut loc pe 6 ianuarie, slujba fiind oficiată de 9 preoți.

Virgil Mateiaş spunea:

„Cât am trudit, am ars şi am plâns în taină

Să aduc acestei lumi un pumn de bine...“

Tot eroul legionar a completat: „Noi nu am făcut politică, nu pentru că am disprețuit-o, ca inutilă, am făcut numai educație spirituală a omului, pregătindu-l pentru viața publică. Prigoanele sălbatice nu ne-au mai dat răgaz“.

Într-adevăr, pentru legionari, anul 1938 a însemnat începutul prigoanei, al arestărilor şi al provocărilor.

Virgil Mateiaş a fost arestat pentru prima dată de către dictatura carlistă când s-a înscris să-l apere pe Corneliu Zelea Codreanu în procesul acestuia cu Nicolae Iorga. În anul 1938, Virgil Mateiaş a petrecut 4 luni în lagărul de la Miercurea Ciuc. Alături de el au fost închişi şi alţi conducători legionari. Deoarece lagărul a ajuns neîncăpător, legionarii au fost mutaţi la Vaslui, Râmnicu Sărat şi Braşov. Cu toate acestea, coşmarul stăruia pentru regele Carol al II lea şi guvernul vremii. Asasinările au continuat, excelând printr-un ordin care prevedea uciderea a trei legionari din fiecare judeţ şi expunerea cadavrelor în văzul oamenilor pe stradă. Acestei crunte hotărâri Virgil Mateiaş i-a supravieţuit. În septembrie 1940 a fost numit prefect de Făgăraş. Funcţia a fost însă de scurtă durată, întrucât în 19 ianuarie 1941, Antonescu a înlocuit toţi prefecţii legionari din ţară cu militari. După numai 5 luni izbucnea războiul contra Rusiei Sovietice. Începeau cu această dată munţi de necazuri şi suferinţe pentru români. Virgil Mateiaş a fost trimis pe front în Crimeea şi Caucaz la 21 iunie 1941. Aici s-a luptat sub deviza: „Toţi legionarii care încalcă ordinele dictaturii militare, vor fi împuşcaţi“. Supravieţuind atât prigoanelor carliste şi antonesciene, cât şi războiului din Rusia, ajunge hăituit de noua putere comunistă instaurată în România. Alături de partizanii şi fugarii din munţi a opus rezistenţă regimului totalitar. În 1948 a fost prins, arestat la Făgăraş şi închis în beciurile Securităţii. După puţin timp a fost mutat la Ocnele Mari. În primăvara lui 1951, aici începea reeducarea după modelul Piteşti. Timp de 6 luni, Virgil Mateiaş a refuzat demascarea camarazilor săi şi reeducarea prin bătaie, schingiuire şi înfometare. Poziţia lui constantă privind practica de reeducare a dus la desfiinţarea acestui mod de tortură. „În intervalul dintre bătăi eram pus să stau în picioare cu faţa la perete ceasuri întregi. Cădeam. Mă aşezau pe prici cu faţa la perete şezând cu picioarele întinse şi mâinile pe genunchi fără a face vreo mişcare într-o parte sau alta, cu privirea în perete. Nu mi se permitea să mă scol, nici să beau apă nici să mă spăl. Sângele curgea şi hainele mi se lipeau de corp. În poziţia aceea trebuia să stau de la 5 dimineaţa până la 10

seara, deci 17 ore, când mi se îngăduia să dorm pe priciul acoperit de o pătură roasă şi murdară. Mi se dădea ciorba cu un polonic redus. Am numărat într-o apă tulbure 18 boabe de arpacaş".

La 31 august 1953, lagărul de la Ocnele Mari s-a desfiinţat. Toţi camarazii lui au fost mutaţi la Gherla. Directorul închisorii, locotenentul Alexandrescu, l-a reţinut doar pe Mateiaş: „Să văd cum îi şade unei trupe fără general şi unui general fără trupă". Rămas singur în celulele de la Ocnele Mari, oaspeţi îi erau doar şobolanii, şoarecii şi cucuvelele. Situaţia a durat până la 23 octombrie 1953, când a fost mutat la Braşov. După o scurtă intervievare a fost dus la Securitatea Făgăraş legat la ochi şi sub pază dublă. În beciul Securităţii din Făgăraş l-a întâmpinat securistul Brăilă, un monstru, care îl va chinui în chip barbar şi la Bucureşti în 1958. Frigul, foamea, mizeria, păduchii şi ploşniţele le-a îndurat şi la Făgăraş, când i se cerea acelaşi lucru „scrie tot". Locotenentul Marina şi anchetatorul Zăgare i-au refuzat toate cerinţele de a-şi revedea familia şi chiar vizita unui medic. „În fiecare zi se duceau şi veneau copiii de la şcoală. Treceau pe lângă celula mea, îi auzeam strigându-se, dar niciodată nu am auzit pe Mihai sau pe Tita... Târziu, după ani de zile, am aflat că nu se mai aflau în oraş, că fuseseră izgoniţi, că se aflau în satul Dridif, săraci, desculţi şi flămânzi."

După două luni a fost mutat la Braşov într-un beci. „Atmosfera era lugubră, umezeală şi frig".

Virgil Mateiaş a fost dus în închisoarea de la Codlea. Aici s-a întâlnit cu făgărăşeni care erau condamnaţi pentru ajutorul dat partizanilor din munţi, cu avocatul Mătu, Valeriu Literat.

În luna martie 1954 a fost mutat la Văcăreşti. Aici l-a cunoscut pe Corneliu Coposu. În luna mai-iunie, lagărul de aici s-a desfiinţat şi deţinuţii au fost puşi în libertate. Virgil Mateiaş nu a fost eliberat. A fost readus la Braşov pentru cercetări. Acestea au durat şase luni, după care a fost dus din nou la Codlea. „Plutonierul care m-a primit şi înregistrat m-a întrebat ce funcţie am avut în Garda de Fier. Când i-am spus că am fost prefect al judeţului Făgăraş, a replicat „vai de tine, aici îţi rămân oasele".

Virgil Mateiaş a fost dus la Tribunal împreună cu Ioan Dare şi Mitu Banea. Aceştia au fost judecaţi şi puşi în libertate „Eu am mai rămas“.

După 8 ani de detenţie, abia în 14 octombrie 1955, a fost pus în libertate prin clasarea dosarului, nefiind motive legale de trimitere în judecată. „La 11 noaptea am ajuns în Făgăraş. M-am îndreptat spre casa părintească. Am bătut la fereastră. A apărut mama. „Bună seara“. Mi-a răspuns: „bună seara. Dar cine eşti dumneata?“, „Eu sunt mamă, te rog deschide-mi“. „Dar pe cine cauţi?“.. M-a cunoscut sora mea. Mi-au căzut amândouă pe umeri într-o dezlănţuire amară de plâns“.

În 1956, la 1 ianuarie, i s-a permis să lucreze, dar numai la munca de jos. În noaptea de 12 februarie 1958 a fost din nou arestat. Anchetele au reînceput. Abia în 9 aprilie 1959 a avut loc un proces. Procurorul a citit actul de acuzare în care cerea pedeapsa maximă. Virgil Mateiaş a fost prezentat ca cel mai mare şi mai de temut bandit. Sentinţa a fost 20 de ani de detenţiune grea pentru crimă şi uneltire împotriva clasei muncitoare. A fost depus la Jilava. „sudalme, teroare, foame şi aşteptare la marginea patului. Eram atât de mulţi. Asfixierea era premeditată“, spunea Virgil Mateiaş. În anul 1962 s-a făcut un pas mai departe: trebuia omorât sufletul celor rămaşi în viaţă şi al mişcării legionare, deoarece moartea fizică nu mai era suficientă în concepţia comuniştilor. Astfel a început reeducarea. Aiudul şi 1962 însemnau începutul reeducării oficiale. Toţi legionarii erau obligaţi să ţină discursuri patetice în care să-şi prezinte greşelile pe care le-au făcut, să înşire o serie de atrocităţi, exagerări şi minciuni şi să-şi blesteme conducătorii. Virgil Mateiaş nu s-a supus acestor metode. Teroarea, presiunea şi constrângerea continuau să macine rezistenţa oamenilor. Adunările deţinuţilor se încheiau întotdeauna prin sfâşieri sufleteşti. La una din acele întâlniri politice forţate a vorbit şi Mateiaş. Atunci a reuşit să spună tot adevărul, acuzând pe cei vinovaţi şi lăudând pe cei drepţi şi fideli idealurilor de dreptate. Se aştepta atunci să fie pedepsit. Abia a doua zi a urmat ancheta. A fost dezbrăcat, percheziţionat şi dus împreună cu Ştefan Dinescu, Toader Socaciu, Nicolae Biriş, Nicolae Popa, învăţătorul Ionică, la izolator unde au stat 20 de zile. „celulele erau reci, fără pat, fără foc, cu tinete fără capac, cu haine de doc

zdrenţuite şi mâncare numai a treia zi, un turtoi şi un polonic de apă caldă în care pluteau câteva boabe de arpacaş. Se lăsase un frig aspru. Picioarele goale în bocancii rupţi. Fără somn, cu mişcare prin celula mică şi ursuză, vreme de 17 ore pe zi, cu repaus pe marginea tinetei îngheţate". Din celula 108 de la Aiud, în 9 iulie 1962, Virgil Mateiaş scria:

„Şi va stârni parfum de rugăciune
Cădelniţând sub bolte de cleştar
Să creşti tot mai frumoasă Legiune
Din jertfa lor şi-al vieţii mele dar"

În octombrie 1962 au fost mutaţi în Zarcă. După numai 3 zile, Virgil Mateiaş a fost adus din nou la izolare pe motiv că se descălţase. În 4 zile şi 4 nopţi a îndurat condiţiile inumane ale izolatorului. „Am făcut din această încercare un prilej de interiorizare, rugându-mă şi cântând". Acest du-te-vino între Zarcă şi izolator a mai durat. Era decembrie, ger, fereastra era spartă şi deschisă, aceleaşi haine şi bocanci rupţi şi acelaşi gardian cu inima împietrită. „În acele condiţii, la 6 decembrie, mi-a bătut Moş Nicolae la uşă şi a rămas în chip nevăzut cu mine".

Această nesfârşită şi nedreaptă izolare era una din marile atrocităţi ale PCR pentru motivul că Mateiaş ar fi boicotat reeducarea. „Pe mine, suferinţa îndurată m-a întărit, m-a apropiat de Dumnezeu şi de mine însumi". La 3 octombrie 1963 un prim lot de deţinuţi a fost eliberat. Au urmat apoi şi altele. Virgil Mateiaş rămânea în continuare încarcerat. În primăvara anului 1964 a fost scos la muncă unde s-a calificat zidar. Reeducarea continua. Aproximativ 100 de legionari din Zarcă au fost supuşi unui regim de exterminare: izolaţi, hrăniţi cu gogonele murate sau numai cu ciorbă. Erau aruncate căldări cu apă în hârdaiele care veneau de la bucătărie. În 16 aprilie 1964 se dăduse decretul de eliberare. Abia în iulie 1964 colonelul Crăciun, şeful închisorii, i-a anunţat că sunt oameni liberi. La plecarea din închisoare, Virgil Mateiaş a răbufnit într-un şir de cuvinte în faţa tuturor legionarilor condamnaţi de comunişti: „... Cu aceste gânduri trec şi eu azi pragul închisorii, care timp de 16 ani m-a ascuns cu puterea unei pasiuni ispititoare şi amare". Colonelul Crăciun i-a cerut

lui Mateiaş atunci să-i lase discursul scris pe peticul de sac. A plecat cu ultimul lot de la Aiud. „Ne-am despărţit îmbrăţişându-ne şi ne-am risipit pe tot cuprinsul ţării, să înnodăm firul rupt al unei vieţi care ne-a întins fără milă cupa ei de mătrăgună“. Era 31 iulie 1964. Până la revoluţie, viaţa lui Virgil Mateiaş a fost un lanţ de dezamăgiri şi chinuri. Familia persecutată, copiii daţi afară din şcoli, soţia împinsă la divorţ, salariul de mizerie, supraveghere continuă, chemări la Securitate, informatori, desfiinţarea postului de juris-consult, exilul la Homorod şi Rupea timp de 10 ani, apoi pensionarea, percheziţii, lipsa din cartea de muncă a celor 16 ani de închisoare, etc. Cu teroare şi multă incertitudine a ajuns în decembrie 1989, „care nu e ce ar fi putut să fie“, a declarat eroul legionar.

„Voi, cei care aţi mai rămas spuneţi şi scrieţi despre tot uraganul de ură şi minciună care a desfigurat şi otrăvit mintea şi inima omului în acele vremi satanizate, spuneţi şi scrieţi pentru însănătoşirea şi înnobilarea sufletului...“

Virgil Mateiaş declara publicaţiei Cuvântul Românesc din Canada în octombrie 1990, sub titlul „Destăinuire“ următoarele: „...Cele îndurate de noi în această jumătate de veac sunt încărcate de prea multă povară, durere, suferinţă şi seriozitate ca să merite a fi banalizate prin publicitate vulgară şi o nedemnă reclamă, nu rareori cu podoabe păgubitoare. Atât de profunde şi de agonice au fost suferinţele, încât încerci un sentiment de vinovată vulgaritate divulgându-le. Ele fac parte din patrimoniul nostru spiritual şi, intrând neîngrijit în intimitatea lui, săvârşeşti o impietate, o profanare a jertfei. A spune numai adevărul, fără adăugiri, e destul pentru a se cutremura cei care-l vor afla, e destul pentru a clădi. Rostul jertfei, deci, exclude zgomotul gălăgios şi impune modestia, decenţa, tăcerea. Suntem datori a spune întreg adevărul, numai adevărul şi a nu ascunde nimic din ceea ce ştim, cu puterea unui jurământ. Aduceţi-vă aminte de trădările care au bântuit istoria acestui neam în trecut şi a celor ce ne pândesc şi azi. Să începem, aşadar, cu sinceritatea şi simplicitatea spovedaniei.“

Eroul legionar Virgil Mateiaş spunea în numele tuturor camarazilor lui: „Am vrut să creăm o generaţie luptătoare, să creştem

omul de caracter, civilizat, capabil de iubire şi dăruire pentru neam, credință, justiție, să redăm omului credința de sine, sentimentul demnității şi libertății ca valori eterne, să restaurăm virtuțiile strămoşeşti, să schimbăm orânduirea politică, să înlăturăm nedreptățile, deosebirile dintre bogați şi săraci să înfăptuim o altă ordine juridică statală ...“

Capitolul XXIV

Mărturiile lui Ioan Petrişor din Recea

Motto:
Să nu faci azi un lucru la care mâine, gândindu-te, să roşeşti. Nu pâine cu orice preț, ci demnitate, dreptate, libertate cu orice preț“.
Virgil Mateiaş

Un punct în care luptătorii din Munții Făgăraşului căutau un sprijin a fost localitatea Recea. Casa lui Ion Petrişor (nr. 298) a fost locul în care partizanii primeau informații despre mişcările securității, alimente, îmbrăcăminte, medicamente. Primul contact al lui Ioan Petrişor cu grupul din munți a fost în 1952. „Într-o noapte, Ion Novac din Berivoi, un cuscru al meu, a venit la mine împreună cu câțiva tineri şi m-a rugat să-i ascund undeva şi să nu spun la nimeni. Din grup făceau parte Gheorghe Şovăială, Ion Chiujdea, ambii din Berivoi, Remus Sofonea din Drăguş, Ion Ilioiu din Sâmbăta şi Victor Metea din Ileni. I-am ascuns în şură. De la aceea întâlnire până în 1954 i-am găzduit pe aceşti tineri fără ca familia mea să ştie de acest lucru. La un moment dat mi-au arătat un manifest pe care scria: Frați români nu vă lăsați, că noi vă ajutăm până la ultima picătură. Am dedus că aceşti tineri erau foarte hotărâți şi sperau ca aliații americani să facă ceva

pentru a împiedica sovietizarea ţării noastre“, povesteşte Ioan Petrişor. Din toamna anului 1954, Petrişor nu a mai aflat nici o veste de la luptătorii din munţi, ştia doar că Securitatea a început să-i aresteze. „În 17 iunie 1957 am plecat la Braşov să obţin o adeverinţă de vechime pentru cartea de muncă. Lucram în acea perioadă la Combinatul Chimic Făgăraş. Ajuns la Braşov, m-a abordat un anume Gheţ, care mi-a cerut date despre partizani. Mi-am dat seama că era securist. M-a luat în maşină şi m-a dus la Securitate. A urmat ancheta. Îmi spuneau: ştim totul, ai avut legături cu partizanii. Înainte de a pleca la Braşov, i-am spus fratelui meu Eugen Petrişor, care nu ştia de legăturile mele cu partizanii, că dacă nu vin acasă până miercuri seara (eu plecasem luni), sunt arestat. Timp de trei luni am stat la Securitate, fiind anchetat zi şi noapte. Mă băteau cu pumnii şi picioarele, îmi adresau cuvinte triviale şi mă ameninţau:

- Spune banditule, spune cum ţi-au promis partizanii că te pun primar şi prefect dacă le faci jocul. Te omorâm aici, nu te mai duci acasă.

M-au dus de la Braşov la Sibiu şi în drum pentru a mă speria, m-au dus prin Cetatea Făgăraş. La Sibiu a urmat procesul în care alături de mine au mai fost judecate încă 14 persoane. Tribunalul Regiunii III Cluj în deplasare la Sibiu ne-a condamnat pe toţi pentru uneltire împotriva ordinii sociale, cu pedepse cuprinse între 5 şi 15 ani. Gheorghe Niţu din Sâmbăta a primit 5 ani, inginerul Ion Andrei 10 ani, iar toţi cei care i-am susţinut pe luptătorii din munţi câte 15 ani. Am rămas la Sibiu încă 7 luni după proces. M-au transferat apoi la Gherla unde am stat timp de 3 luni, izolat într-o cameră cu ciment pe jos, care era udat în fiecare dimineaţă. Nu aveam voie să mă întind pe pat. M-au mutat apoi într-o cameră mare cu alţi 90 de deţinuţi. Eram hrăniţi foarte prost, mâncarea constând din arpacaş, ciorbă de varză şi turtoi. Cei care am avut legături cu legionarii am fost transferaţi la Aiud. Aici ne-au scos la muncă în fabrica metalurgică. Eu am lucrat ca lăcătuş timp de 5 ani. Pentru a face faţă normelor de muncă impuse eram hrăniţi un pic mai bine şi am beneficiat de condiţii mai bune decât în alte penitenciare. În ultimul an de detenţie

am avut acces chiar şi la bibliotecă şi la ziare. Pentru munca depusă trebuia să fim plătiți, dar ne puneau doar să semnăm ştatele de plată, fără să primim nici un ban. În luna aprilie 1964, în baza unui decret de grațiere, am fost eliberat. La plecarea din închisoare, colonelul Crăciun, care era comandant, ne-a ținut un discurs, aşa cum obişnuiau comuniştii. Am venit cu trenul din Aiud şi am coborât la Beclean. De acolo, am mers pe jos până în Săvăstreni, la sora mea. De aici, fratele meu Eugen m-a dus cu motoreta până acasă, la familie. Întâlnirea cu cei dragi a fost foarte dureroasă, mai ales că mama mea era grav bolnavă", povesteşte Petrişor.

În 1960, soția lui a fost obligată de părinții ei să divorțeze de Ioan Petrişor pentru a nu suferi din cauza securității. Familia Petrişor avea doi copii minori. La doi ani după eliberare, Ioan Petrişor s-a recăsătorit cu Eugenia Gavrilă, sora lui Ioan Gavrilă. Cu aceasta a avut un băiat. Fosta sa soție s-a recăsătorit în Gura Văii.

„Am încercat să-mi găsesc un loc de muncă în Combinat, dar şeful de cadre de atunci, Ioan Muntean a refuzat să mă reangajeze. Cu greu, m-am încadrat la UPRUC, de unde m-am şi pensionat în martie 1982. Părinții mei au decedat, mama în 1971, iar tata în 1981, din cauza necazurilor suferite", povesteşte Petrişor.

Capitolul XXV

Mărturiile Anei, soția lui Olimpiu Borzea

Motto:
A spune adevărul fără adăugiri e destul pentru a se cutremura cei care-l vor afla, e destul pentru a clădi
Virgil Mateiaş

Gulagul comunist a declanşat asupra tuturor celor care reprezentau o amenințare asupra instaurării regimului totalitar acțiuni

de opresiune, compromitere şi asasinat. S-a acţionat după un plan bine stabilit, care era coordonat pas cu pas de la centru lor de putere, Moscova. Exerciţiul teroarei era completat zi de zi cu noi metode, care răspândeau multă durere în rândul oamenilor. Pentru a-şi atinge ţelul şi a domina, comuniştii au călcat în picioare totul, uzând de puterea tuturor aparatelor de stat. Celor asupriţi nu le-a mai rămas decât durerea pe care au alinat-o în lacrimi de umilinţă şi neputinţă. Maşinăria comunistă acţiona zi şi noapte fără încetare, ameninţând, intimidând, lovind, schingiunind şi ucigând.

Familia lui Olimpiu Borzea din Viştea de Jos a fost ani în şir ţinta răzbunării comuniştilor. Pe lângă suferinţă fizică, această familie a fost adusă în pragul disperării. În timp ce Olimpiu Borzea a fost încarcerat şi condamnat la moarte într-un pseudoproces, cei dragi ai lui au fost la rândul lor anchetaţi, torturaţi şi umiliţi de comunişti. Ana, soţia lui Olimpiu Borzea, îşi aminteşte cu durere de acei ani.

„Eram în vizorul securităţii încă din 1948, dar nu aveau dovezi să ne aresteze. Dar au acţionat altfel. L-au mutat pe soţul meu de la şcoala din Viştea de Jos la Viştea de Sus şi apoi la Drăguş. Chiar dacă eram conştienţi că suntem urmăriţi i-am ajutat pe luptătorii din munţi cu tot ceea ce ne-a stat în putinţă. Pe lângă relaţia soţului meu cu grupul din munţi şi fratele meu, Ion Bucelea, părinţii mei şi întreaga familie ne-am implicat în Rezistenţă. Prima arestare a soţului meu, din 10 martie 1955, nu ne-a îndepărtat de luptători. La puţin timp, respectiv în 11 iunie 1955, i-am adus în casa noastră pe Remus Sofonea, rănit la picior şi pe Laurean Haşu. În urma tragediei ce s-a petrecut cu cei doi, a urmat înmormântarea lui Remus Sofonea în spatele casei noastre şi îngrijirea medicală, timp de o lună a lui Laurean Haşu. Atunci speranţa luptătorilor era plecarea în Grecia. În iulie 1955, i-am îmbrăcat, le-am dat alimente şi i-am condus pe Laurean Haşu şi pe Nelu Novac la gară pentru a lua drumul străinătăţii. Atunci l-am cunoscut pe Costică Nicolescu. În 14-15 august 1955 i-am condus pe Ioan Chiujdea, Gheorghe Haşu şi Victor Metea până la gara Viştea, iar pe soţul meu până în Piatra Olt pentru a pleca prin filiera Nicolescu - Grovu în Grecia. Îmi amintesc de

profesorul Ioan Grovu, care ne aducea scrisori de la cei plecaţi în Grecia. Târziu mi-am dat seama că erau fictive. În plasa lor a căzut şi soţul meu, care a plecat la Costică Nicolescu la Bucureşti în 8 octombrie 1955, pentru a ajunge în Grecia. S-a dus şi fratele meu, Ioan Bucelea, care era profesor la Rupea, cu Olimpiu. De atunci nu l-am mai văzut. Începând cu acea perioadă eu am fost mereu anchetată la postul de miliție Viştea de securiştii din Făgăraşi de foarte multe ori dusă la anchete la sediul Securității din Făgăraş. În 13 şi 14 decembrie 1956, Securitatea din Braşov a venit la noi şi a făcut o percheziție peste tot. Erau foarte mulți soldați şi securişti, au înconjurat curtea şi grădina, iar în stradă au adus multe maşini militare. Procurorii care au venit de la Braşov au început ancheta cu părinții lui Olimpiu şi au continuat apoi cu mine. L-au dezgropat pe Remus Sofonea din locul în care l-am înmormântat, au scos armele şi muniția din locurile unde au fost ascunse. L-au folosit în acest scop pe fratele meu mai mic care ştia unde erau îngropate armele. Oamenii din sat ocoleau în acele zile şi strada unde locuiam noi. S-a dus vestea despre ceea ce au găsit la noi în toată zona. Tot în acele zile s-au făcut arestări în Viştea de Sus, Rucăr, Arpaş, Cârța. În noiembrie 1956, mama mea a paralizat din cauza supărărilor şi terorii şi nu după mult timp a murit. În aprilie 1957, Securitatea a venit la tatăl meu. Negăsindu-l acasă, i-au lăsat vorbă prin soția fratelui meu Vasile să scoată armele şi arhiva luptătorilor pentru că în caz contrar îl vor lua şi pe el şi nu va mai vedea lumina zilei. A doua zi au venit din nou la tatăl meu. Înfricoşat, în momentul în care a auzit maşina securiştilor la poartă s-a dus în şură şi s-a spânzurat pentru a nu-şi trăda ginerele şi copiii. Am rămas singură cu cei doi copii, fără servici, fără nici un sprijin şi privită de vecini şi cunoscuți ca soția unui trădător de țară. Copiii mei au fost marginalizați şi la şcoală, ei nu mai erau acceptați la serbările copiilor, nu primeau roluri, lucru ce i-a afectat foarte mult. În mai 1959 a murit şi socrul meu, tatăl lui Olimpiu. Soacra mea s-a mutat la Viştişoara, unde aveam o grădină şi o gospodărie care ne aducea singurul venit. Securiştii mergeau săptămânal acolo în control, întrebând de Ion Gavrilă, conducătorul grupului din munți. Ei îmi spuneau că dacă vreau să am servici, să divorțez de Olimpiu. În continuare copiii au

fost respinşi de la liceu. Fetița a reuşit cu greu la Şcoala de Contabilitate din Sibiu şi aveam nevoie de adeverință de la CAP pentru a fi primită la cursuri. Conducerea din aceea vreme de la CAP Viştea a refuzat să-mi elibereze acel act. Am apelat la CAP Olteț, iar preşedintele de atunci Oprea Vasile, a fost îngăduitor şi mi-a dat actul care-mi trebuia. Fetiței mele i se spunea la şcoală:

-Eşti fiica unui trădător de țară şi din mila noastră vei ajunge o biată socotitoare.

Pentru a nu fi dată afară din şcoală, fetița a fost nevoită să spună că tatăl ei este mort. Băiatul a fost dus de un unchi la Şcoala de Meserii Tractorul din Braşov“, povesteşte soția lui Olimpiu Borzea.

Chiar dacă aveau venituri foarte mici şi se descurcau foarte greu, conducerea CAP-ului din Viştea de Jos a încercat în multe rânduri să le ia recolta de mere şi fânul din grădina de la Viştişoara. Mama lui Olimpiu Borzea s-a dus până la Bucureşti la Petru Groza şi la Gheorghe Gheorghiu Dej cu un memoriu privind situația, atât a grădinii, care nu era colectivizată, cât şi a familiei lor. După puțin timp oficialitățile din Viştea au primit ordin să înceteze opresiunea asupra familiei Borzea. În 1962, Ana a fost obligată să se înscrie în colectiv, dar ea a refuzat. Amenințată de către pecerişti că refuzul ei va aduce suferință lui Olimpiu Borzea, femeia a cedat. A lucrat în CAP din 1962 până în 1964, când a fost eliberat soțul ei. Anchetele şi perchezițiile securității au continuat până în 1989. În prezent, familia Borzea trăieşte în Viştea de Jos.

Capitolul XXVI

Mărturiile lui Ioan Grecu din Şoarş

Motto:
Trecutul unui luptător nu-i dă decât un singur drept acestuia: să continue lupta.
Horia Sima

Marea prigoană comunistă împotriva poporului român începea în 1948, când mii de oameni, bâtrâni, dar mai ales tineri au fost schingiuiţi, arestaţi şi aruncaţi în închisori şi lagăre. Începea marele calvar, care a cuprins cu repeziciune toată ţara, durând mai bine de 50 de ani, pentru că putem spune că nici astăzi nu poate fi vorba de normalitate în viaţa publică românească. În comunism, minciuna şi reaua credinţă se ridicau la rang de politică de partid şi de stat. Toţi cei care au servit regimului comunist au fost recompensaţi cu vârf şi îndesat şi, drept urmare, ei au aplicat cu mult zel odioasele metode bolşevice, asuprindu-şi semenii pînă la înfăptuirea de crime sau chiar de genocid. Cei care s-au împotrivit dictaturii au fost în timp anihilaţi, lupta lor rămânând doar un ideal pe care l-au închis în carapacea sufletului lor curat de români adevăraţi. Unul din satele Ţării Făgăraşului care s-a opus în majoritate instaurării comunismului, considerându-l o ameninţare la însăşi puritatea neamului românesc, a fost Şoarş. Idealurile de dreptate, adevăr şi credinţă pe care le respectau opunându-se comunismului, ar explica de ce şorşenii erau în 1940 în totalitate legionari. Pentru a se cunoaşte adevărul despre acţiunile locuitorilor din Şoarş în acea perioadă stau mărturiile fraţiilor Ioan şi Nicolae Grecu. „ Începând cu 1948, sătenii din Şoarş, de la ţărani şi până la cei care ocupau funcţii de conducere în localitate au respins ideile comuniste. Prin urmare, ei s-au raliat, fiecare aducându-şi

contribuţia la lupta împotriva noului regim şi în sprijinul semenilor lor care luptau deja cu arma în mână“, spune Ioan Grecu. Luptătorii din munţi aveau în Şoarş puncte de sprijin în care aveau încredere şi la care puteau apela oricând cu succes. „ Îl cunoşteam pe Gavrilă Ogoranu, şeful luptătorilor din munţi, de când eram copii. Tatăl lui era coleg de muncă la drumuri cu tatăl meu. De atunci ne-am câştigat încrederea. Ulterior, când era în formare „Frăţia de Cruce“ Şoarş, organizaţie care cuprindea tinerii din sat şi pe care am condus-o, relaţiile mele cu Ogoranu s-au intensificat, având în vedere şi faptul că el era şeful Frăţiei de la Liceul Radu Negru. Pe acelaşi sistem colaboram cu Dumitru Comşa, şeful Frăţiei de Cruce din Cincu. Făceau parte din organizaţia din Şoarş: Ioan Malene, Ioan Vâja, alt Ioan Malene, Dumitru Bârsan, Cornelia Oală, Emilia Bârsan, Gheorghe Puia şi alţii. Ne desfăşuram activitatea după Legea Onoarei care ne-a fost descifrată (şi în acelaşi timp ne-au ajutat s-o înţelegem) de învăţătorul Dănilă Pop şi de preotul doctorand Petru Bruda care a fost coleg la Cernăuţi cu părintele Galeriu. Eram instruiţi în spiritul dreptăţii şi al credinţei. Aveam întâlniri în care subiectele de discuţie erau axate pe cele mai elementare reguli de bună credinţă, pe adevăr, corectitudine, dreptate, cultură generală, istorie şi chiar idei politice. Realizam marşuri prin sat, când cântam cântece legionare şi când ni se alăturau şi vechii legionari, vechea gardă din sat. Îmi amintesc cu plăcere de acele vremuri. Mergeam regulat la biserică, unde cântam în corul liturgic existent. Cum puteam să acceptăm ideile comuniste când noi eram crescuţi şi cultivaţi într-o altă lume de idei? Ceea ce a fost în ţară şi ceea ce urma reprezentau poli opuşi“, relatează Ioan Grecu.

Anul 1948 l-a găsit pe Ioan Grecu la conducerea cinematografului din Şoarş, iar pe fratele lui, Nicolae Grecu în CAP, unde a fost numit preşedinte, acceptând sfatul lui Gavrilă, Haşu şi Gelu Novac, care erau ascunşi la el acasă. Prin prisma posturilor pe care le ocupau şi cu ajutorul şi altor săteni care deţineau funcţii în sat, precum brigadier, contabil, director de bancă, secretar de partid au reuşit să susţină mişcarea anticomunistă. „Primul contact al meu cu

grupul lui Gavrilă Ogoranu a fost în toamna lui 1948, când luptătorii, mai precis Gavrilă, Nelu Novac şi Haşu erau în zona Rotbav, ascunşi la o femeie, rudă cu Gavrilă. Iniţial au venit la Nicolae Puia (fiul lui era contabil la CAP), naşul meu de botez. Acesta a venit la mine să-mi ceară sfatul în privinţa siguranţei celor trei. Puia fusese închis în 1947 pentru un an la închisoarea Piteşti împreună cu Coposu. I-am ascuns în şopron 1-2 zile. De atunci vizitele lor au devenit din ce în ce mai dese. În iarna aceluiaşi an m-a vizitat notarul Câlţea să mă întrebe despre fiul său, Cornel Câlţea. Atunci, acesta nu era la mine. Timp de două săptămâni i-am găzduit pe Cornel, fiul notarului şi pe un coleg de al lui, Ilie, în grajd. Ulterior am aflat că ei s-au predat sub îndrumarea notarului, care a fost apoi pedepsit cu trei ani de închisoare. Pentru grupul lui Gavrilă am amenajat un buncăr în fân deasupra grajdului, încăpător pentru trei persoane, la casa fratelui meu, Nicolae, care se afla atunci la o şcoală de preşedinţi de CAP în Alba. De acolo, fugarii puteau observa cu binoclu toată mişcarea din stradă. Îi alimentam eu şi soţia lui Nicolae. Au rămas în buncăr până primăvara, când au plecat spre munte. Erau dotaţi cu arme şi le-am procurat şi eu un pistol. În acea perioadă securitatea împânzise toată zona, dat fiind faptul că în acea vară fugarii au acţionat la Cincu. Acolo au blocat ferma de porci de la Piscu Morii, au făcut tăieri şi carnea au depozitat-o la Toarcla. Securitatea a pus pază la toate fermele din zonă pentru a preveni astfel de acţiuni şi totodată a mărit numărul de gardieni de peste tot. La Şoarş erau atunci 60 de soldaţi care patrulau şi supravegheau fiecare casă din sat. Eu eram singurul din Şoarş care aveam aparat de radio şi veneau la mine inclusiv securiştii să asculte Vocea Americii. Era de fapt un pretext, pentru că, în realitate, doreau să afle informaţii despre luptători. De multe ori îmi spuneau să devin „om nou“ şi să fiu de partea lor. Nu puteam face aşa ceva“, mărturiseşte Ioan Grecu.

Ioan Grecu avea posibilitatea să contacteze oameni din toată Ţara Făgăraşului şi să vadă pe viu ceea ce presupunea aderarea la comunism, El era mecanic la o batoză cu care treiera grâul în mai toate satele. Era omul care afla multe informaţii absolut necesare pentru luptători şi un pion de bază al acestora. „Comunicam cu

luptătorii codificat. Când erau în sat veneau la mine acasă, băteau la geamul unei camere aflate în spatele curții şi şuierau, un zgomot ca de şarpe. Ne lăsam bilete într-o sticlă la o salcie şi la un anume stejar, în câmp, unde scriam noutățile şi eventual locul viitoarei întâlniri. M-au rugat o dată să le pregătesc carteruirea la Grânari. Am pregătit totul la un anume Renciu din Grânari, dar problema nu a mai rămas valabilă atunci. Erau de partea noastră Ioan Roman, directorul băncii din sat, care a spus că îi poate ajuta cu bani din bancă pe care îi va acoperi înscenând un furt. Întorsătura pe care o luaseră lucrurile a făcut să nu mai fie valabil acel „împrumut ". Mai aveau ajutorul sincer al conducerii CAP-ului, respectiv pe fratele meu, pe secretarul de partid, Ioan Puşcaşu. Au fost însă trădați de un brigadier de CAP, Gheorghe Kraus, dar din fericire nu au fost prinşi atunci, ci doar ne-au fost supravegheate acțiunile şi au fost descoperite legăturile lor în sat. Atunci oamenii nu erau fricoşi, aveau curaj să înfrunte situațiile dificile". Ioan Grecu a riscat foarte mult ajutându-i pe luptători, mai ales că avea familie şi copii. Fugarii poposeau prin sate, în general în grupuri de câte trei sau doi. Percheziţiile securiştilor s-au intensificat şi mai mult după ce Ion Ilioiu a căzut în luptă directă cu armata. „În perioada 1948-1955, fugarii au tot venit la Şoarş. Le procuram alimente şi piatră acră şi îi găzduiam. O dată erau în şop. Băiatul meu, care avea 4 anişori, s-a urcat la ei şi le-a văzut armele. Îmi amintesc cum mi-a descris copilul intâlnirea lui cu băieții: „sunt trei oameni cu vorvecel". Era mic şi nu vorbea destul de bine. Timp de o lună l-am supravegheat pe micuț şi nu l-am lăsat pe stradă pentru a nu povesti şi altora întâmplarea lui. După prinderea lui Ilioiu a venit într-o seară la una din întâlnirile programate un securist care s-a prezentat Victor Metea. Mi-am dat seama că nu este Metea pentru că nu a vrut să vină în casă chiar dacă am insistat şi în al doilea rând m-a întrebat dacă inginerul a mai venit, referindu-se la Gavrilă. Noi toți îi spuneam lui Gavrilă, Moşul, amănunt pe care securiştii l-au scăpat din vedere sau nu-l ştiau atunci. Mi-am dat seama că eram vizat şi că va urma arestarea mea. Mi-am pregătit o şubă cu care să plec în munți cu prima ocazie când Gavrilă va reveni la mine la Şoarş. Planul mi-a fost dat peste cap, pentru că securiştii m-au chemat la Braşov. După două

săptămâni de la vizita acelui pretins Metea, şeful meu de la Cinema Braşov m-a chemat să-mi predea un film. M-am dus, cum era şi firesc. La plecare m-a luat un ARO. După ce am urcat în maşină mi s-a spus că sunt în maşina Securității. M-au dus la sediul Securității din Braşov unde m-au ținut două zile în anchete. Mi-au dat drumul acasă cu condiția să-i anunț dacă Gavrilă sau alți fugari mai vin la mine. Printre altele mi-au sugerat să le pun otravă în mâncare. Era în sat un inginer agricol care era securist şi care mă supraveghea. Colonelul Crăciun a încercat prin diverse metode să mă determine să fiu colaboratorul securității. „Îți dau 30.000 de lei dacă îl denunți pe Ogoranu", îmi spunea Crăciun. Mă gândeam că atât a luat Iuda pentru vânzarea lui Iisus. Nici prin gând nu-mi trecea să fac aşa ceva. În acea perioadă făceam drumuri la Bucureşti. Le-am spus securiştilor, prin omul lor de legătură, Dascălul, că l-am văzut pe Gavrilă în Bucureşti, în tramvaiul nr. 17 pe strada Şerban Vodă. M-au trimis la Bucureşti să aflu alte date despre Gavrilă. Bineînțeles că nu aveam ce să aflu, pentru că era o minciună. Am persistat în ideea mea timp de un an, când şi-au dat seama cu adevărat că i-am înşelat. M-au dus la Securitate în Braşov unde era col. Crăciun, Col. Mezei şi un rus. Nu au avut ce să-mi facă. După un timp col. Alexandrescu mi-a zis: ne-ai trântit o minciună după care am făcut investigații timp de un an. Am pierdut un an după vorba ta. A fost perioada când Gavrilă plecase la Alba. Eu bănuiam atunci că el fugise din țară", îşi aminteşte Ioan Grecu.

Dată fiind activitatea lui, nu după mult timp, Ioan Grecu a fost arestat. În 23 aprilie 1947, de Sfântul Gheorghe l-au ridicat de acasă de lângă familie. În luna august au fost arestați şi Nicolae Grecu, fratele său, Nicolae Puia şi Ion Puşcaşu. Au fost depuşi la Securitate în Braşov, când au început anchetele. „Locotenentul Popeia le spunea consătenilor mei că dacă eu eram băiat deştept nu sufereau atîta. Voia să-i determine să mă urască, ceea ce nu s-a întâmplat". În toamna lui 1958 a avut loc procesul la Braşov, unde ne-a judecat Tribunalul Militar Cluj. Până la proces cei patru şorşeni au stat încarcerați la Codlea. Sentințele au fost dure. „Deşi faptele se încadrează la pedeapsa cu moartea, propunem muncă silnică pe viață", aşa suna pledoaria avocatului dat din oficiu, spune Grecu. Chiar dacă exista

sentința, ei au fost ținuți la Codlea până după Bobotează, ianuarie 1949. Au fost încărcați apoi în dubă cu lanțuri la mâini şi la picioare şi depuşi la Aiud. „Lui Puia i s-au umflat picioarele foarte tare încât lanțurile îl strângeau provocându-i dureri groaznice. A tras foarte mult, țipa de durere. La Aiud am rămas timp de o lună împreună într-o celulă. M-au mutat apoi într-o cameră cu alte 42 de persoane. Printre noi erau şi informatori. Ne-au tratat dur şi ne-au aplicat metoda înfometării. Timp de cinci ani m-au ținut în celulă. Beneficiam doar de puțin timp de plimbare prin curtea închisorii. Am fost obligat să găsesc ceva care să mă ajute să-mi păstrez mintea întreagă. Nevoia, însă, te învață. Erau în penitenciar încarcerați şi Radu Gyr, Nichifor Crainic şi mulți alți oameni de onoare ai vremii, legionari. Am învățat atunci sute de versuri. De folos mi-a fost alfabetul morse. Erau studenți care ştiau morse. Din celulă în celulă ne transmiteam versurile marelui poet Radu Gyr, care compusese acolo, în gând, sute de versuri. Să pot repeta versurile trimise prin morse mi le scriam pe talpa ghetelor cu o sârmă. Rezistau înscrisurile până la prima plimbare în curtea închisorii. Aşa am învățat cele 146 de strofe ale *Baladei Codrului fără Haiduc* şi multe alte poezii pe care le pot reproduce integral şi acum. Radu Gyr avea un regim special. Era scos la plimbare singur, foarte rar şi doar câteva minute. I-am întâlnit acolo pe Virgil Mateiaş, pe Emil Tokaci (era şef de cameră), pe Costică Cişmaşu din Porumbacul de Sus, pe Olimpiu Borzea, care era foarte bolnav şi se chinuia mult. În ultimii doi ani am fost scos la muncă. Făceam sobe, tuburi şi tot felul de obiecte. Aveam în subordine o echipă de 12 preoți. M-au pus şef de echipă, pentru că m-au văzut bun meseriaş. Am învățat multe în închisoare de la ingineri renumiți, precum Gavrilescu. Am făcut multe inovații, am copiat o maşină de ouat a englezilor, acumulatoare care reduceau consumurile cu 300% etc. Degeaba ne străduiam, însă, că tot bandiți ne numeau“, relatează Ioan Grecu.

Suferințele celor întemnițați la Aiud (şi nu numai) nu pot fi descrise în cuvinte. Cred că nici unii dintre cei care le auzim astăzi nu putem înțelege pe deplin ceea ce a fost cu adevărat în sufletul acelor oameni. Nu putem conştientiza comportamentul malefic al slugăilor

comunişti şi nici gândirea lor bolnavă şi satanică. Dacă minutele de plimbare prin curtea unui penitenciar însemnau pentru deținuții politici o oază de fericire, o lumină în viața lor zilnic întunecată ne poate pune doar pe gânduri, dar nu ne poate identifica cu trăirile lor timp de ani. Ne putem oare imagina cum poate ferici pe cineva un dialog imaginar cu o creangă de bozie ce creşte pe zidul unei închisori? Nu cred, dar a existat aşa ceva. Foştii deținuți politici s-au încurajat şi au găsit resursele fizice şi psihice necesare să facă față cu fruntea sus la toate metodele inumane la care au fost supuşi de către reprezentanții ciumei roşii. Cum au reuşit? Printr-o educație de durată, în timpul Mişcării Legionare, pe care şi-au însuşit-o şi care s-a dovedit a fi un succes. Ioan Grecu este o dovată a acestor afirmații. Ca şi Nea' Grecu mai sunt mulți care ne pot convinge nu doar povestind şi derulând firul istoriei acelei vremi, ci doar privindu-le fața, mâinile şi ochii care exprimă durere şi dezamăgire. În interiorul sufletului lor, aceşti oameni care au trecut prin tăvălugul comunist spun cu tărie şi cu convingere că oricând ar lua de la capăt lupta împotriva a tot ceea ce nu este drept şi cinstit pentru poporul român.

Pentru Ioan Grecu şi pentru toți deținuții politici, botezați de comunişti -bandiți- decretul din 1964 a însemnat eliberarea din închisori. Ca o ultimă umilință în Aiud a fost „spovedania" în fața tuturor colegilor de suferință şi a conducerii penitenciarului. Trebuia să spună cu voce tare că regretă ceea ce au făcut, că nu se vor mai împotrivi partidului şi să ponegrescă Mişcarea Legionară şi pe conducătorul ei. Ioan Grecu a participat la acea analiză, dar spovedania lui a fost cu totul altfel decât s-au aşteptat şefii închisorii. „Nu puteam să urlu în gura mare în fața tuturor ceea ce-mi pretindeau ei. Am refuzat. Am spus în schimb că aş lupta împotriva comuniştilor indiferent unde m-aş afla, pentru că ştiam de ce sunt în stare. Am văzut cum toată munca omului de un an era luată de către ei. Eram cu batoza la treierat în Ileni. Metea trebuia să dea dare 100 de saci de grâu pentru că era considerat chiabur. Nu rămăsese cu nimic din recolta acelui an. Cum puteam să-i laud pe nemernici după astfel de acte şi să defăimez Mişcarea care lupta pentru binele nostru al tuturor.

Reacţia mea m-a costat încă 3 luni de închisoare după eliberarea tuturor deţinuţilor. M-am întors acasă abia în august 1964, după 7 ani de detenţie“, spune Ioan Grecu.

După arestarea lui Ioan Grecu, familia a rămas fără nici un sprijin. Eugenia, soţia lui, trebuia să îngrijească cei 5 copii minori, cel mai mare având doar12 ani. I-a fost confiscată toată averea, toate bunurile şi casa. Singura sursă de venit era munca în colectiv. Eugenia muncea zi lumină la câmp şi abia reuşea să câştige mâncarea pentru pruncii ei. Copiii nu au fost primiţi în şcoală pentru că erau fii de „bandit“. Au fost acceptaţi la cursuri în Felmer şi Calbor abia după ce Eugenia a divorţat de soţul ei. Un alt divorţ forţat, de data aceasta pus la cale de un anume Filip, slugoi al securităţii.

După eliberarea din închisoare cei doi soţi divorţaţi s-au recăsătorit şi trăiesc şi astăzi fericiţi alături de copiii şi nepoţii lor. „M-am angajat la ferma din sat. După puţin timp a venit un ordin să mă prezint la Centrul Cinematografic Braşov. Am semnat cu ei contractul de muncă şi mi-am reluat lucrul dar la Cinema Făgăraş. Acolo m-au supravegheat tot timpul. Comandantul Bâlbă al Securităţii m-a abordat deseori pentru a mă convinge să devin informator. Nu renunţaseră la practicile lor. I-am refuzat de fiecare dată. Am lucrat 20 de ani acolo. În paralel am pus în practică ceea ce am învăţat în timpul detenţiei. Am confecţionat aparate de sudură. M-am pensionat în 1982. Trăiesc dintr-o pensie de vechime şi cea de fost deţinut politic şi de veteran de război. Soţia mea, după zeci de ani de muncă la CAP, are doar o pensie de 80.000 de lei pe lună. Noul regim instaurat după ’89 mi-a dat speraţe, dar acestea s-au spulberat. Nici acum după 10 ani de democraţie nu pot să-mi recapăt casa confiscată în anii prigoanei comuniste. Dacă mă gândesc şi la haosul din ţară pot spune că nu s-a realizat nimic din ceea ce se aştepta. Toţi au fost şi sunt o apă şi un pământ. Păcat de neam şi ţară. Cred că românul din noi odată şi odată se va trezi la realitate şi va scoate la lumină adevăratele valori ale neamului nostru“, a încheiat Ioan Grecu din Şoarş.

Mărturiile profesorului Corneliu Mircea Ursu despre grupul de rezistență condus de Raul Volcinschi, profesor universitar la Cluj Arestările din anul 1956

Motto:
„Dumnezeul neamurilor
Cînd va veni întru Slava Lui,
Să ne ierte şi pe noi,
Pe cei care am crezut fără limită,
Că neamul românesc
Va fi lumină între neamuri.“
Dumitru Oniga - Epitaf

Un pol de rezistență împotriva regimului comunist care se instaura în România l-a constituit studențimea din toate centrele universitare. Studenții s-au organizat în grupuri anticomuniste care acționau sub idealul inoculat de „Garda de Fier“, luptând în numele credinței, al iubirii de țară şi al dreptății. Bolşevizarea țării reprezenta pentru ei cel mai mare pericol la care se expunea România din toate timpurile. Ripostele lor au atras arestările în masă, ani grei de temniță, durere, lacrimi şi umilințe.

Unul dintre personajele care a dat de furcă securiştilor a fost profesorul universitar din centrul universitar Cluj, Raul Volcinshi, de origine bucovinean. Chiar dacă specialitatea lui era economia politică el preda studenților doar partea de economie capitalistă, atrăgând prin stilul lui studenți şi de la alte facultăți decât cea de economie. Profesorul Volcinschi şi-a dedicat mare parte a timpului său luptei anticomuniste. Aflând de grupul de luptători din Munții Făgăraşului a încercat prin diverse mijloace să ia legătura cu ei, pentru a-i sprijini în acțiunile lor. Aşa s-a născut relația acestuia cu studenții făgărăşeni de la Cluj, printre care Romulus Victor Ursu şi mai apoi cu fratele

acestuia Cornelius Mircea Ursu, interlocutorul care a avut amabilitatea să-mi dezvăluie în detaliu istoria „grupului lui Volcinschi“, cum l-a denumit securitatea.

Profesorul Corneliu Mircea Ursu din Făgăraş, cunoscut în zonă ca Puiu Ursu, a acceptat cu reţinere acest interviu, menţionând că sunt prima persoană căreia îi relatează amănunţit suferinţele pe care le-a îndurat în perioada de după 1952. M-am bucurat auzind aceste cuvinte, dar în acelaşi timp îmi ascundeam cu multă greutate lacrimile pe parcursul interviului, aşa cum cred că şi cititorul va fi încercat de aceleaşi sentimente parcurgînd aceste rînduri. Ororile comuniştilor organizaţi şi instruiţi prin firul roşu direct de la Moscova au distrus cu bună ştiinţă elanul şi patriotismul românilor de toate vârstele şi categoriile sociale.

Familia făgărăşană de intelectuali, Ursu, naţional- ţărănistă din tată în fiu şi de credinţă greco-catolică a reuşit să-şi păstreze principiile şi în timpul gulagului comunist înfruntînd cu fruntea sus toate persecuţiile şi teroarea la care au fost supuşi membrii familiei. Profesorul Ursu Romulus, tatăl lui Corneliu, a fost arestat la 3 martie 1951, cînd avea 56 de ani. Preda istoria şi geografia la Liceul Radu Negru şi la Liceul de Fete din Făgăraş. A fost arestat de securitate şi depus la sediul acesteia din Sibiu într-o cameră de la subsolul clădirii numită de deţinuţi, Talpa Iadului. Odată cu el a mai fost arestat şi profesorul Valeriu Literat. Acolo a fost ţinut 6 luni, după care a fost transferat la Canal, la Capul Midia. „Nu i-au găsit nici un cap de acuzare şi prin urmare nici n-a fost judecat. Am aflat ulterior care au fost motivele pentru care tatăl meu a devenit „suspect“ pentru securişti. Credinţa greco-catolică, faptul că i-a fost profesor lui Horia Sima şi ideile pe care le-a expus atât în faţa elevilor, cât şi a ţăranilor din zonă, idei de altfel reale şi obiective. Un anume Sighi Beiner, evreu la origine, a şi spus în timpul anchetei - este neam de legionari - lucru neadevărat pentru că eram naţional-ţărănişti. Tata era suferind de stomac şi ficat, diagnostic dat de renumitul medic Goia de la Cluj, originar din Noul Român, boală care s-a agravat pe timpul detenţiei şi care i-a cauzat moartea în scurt timp datorită regimului îndurat în lagăre şi închisori. De la arestare nu l-am mai văzut. Mama a avut,

însă, posibilitatea de două ori să meargă la vorbitor, dar o singură dată i s-a permis să-l vadă, în septembrie 1952. Era la Buftea Bucureşti, grav bolnav, umflat, tuns chel şi epuizat din toate punctele de vedere. Au vorbit timp de 20 de minute. Lacrimi şi durere. A fost ultima dată cînd l-a mai văzut pe tatăl meu. În 23 noiembrie 1952 a decedat, în închisoare fiind", povesteşte cu tristeţe profesorul Ursu. O altă tragedie pe care a trăit-o a fost cea care i-a adus sfîrşitul fratelui său, Romulus Victor Ursu.

„Fratele meu era student la Facultatea de Drept din Cluj şi era studentul profesorului Volcinschi, care încă din anii 1949-1950 încerca să ajute grupul din Munţii Făgăraşului. În vacanţă, studenţii făgărăşeni ai profesorului Volcinchi aveau misiunea să-i găsească pe luptătorii din munţi şi să-i ajute. Chiar dacă au colindat toată zona nu au reuşit să dea de urma lor. În vacanţa din mai din anul 1952 un grup de 4 studenţi în care se afla şi Romulus a plecat la Sâmbăta. Un accident stupid de maşină a dus la moartea studentului Mareş şi a lui Romulus. A fost o tragedie pentru familia mea al cărui sprijin, tatăl meu, se afla deja în ghearele securităţii". După aceste evenimente Volcinschi, a venit la Făgăraş cu scopul de a afla detalii despre misiunea tinerilor care au avut un astfel de sfârşit. L-a contactat pe Ion Ganea din Pojorta, student. Profesorul intenţiona să-l cunoască pe fratele lui Romulus care ar fi putut să continue misiunea mai departe. Corneliu prezenta siguranţă prin însăşi familia lui, intelectuali, cu idei şi principii bine conturate. Prin intermediul lui Ganea, Volcinschi a ajuns la Corneliu. „A venit la mine acasă însoţit de Ganea. Acesta era din Pojorta, cu părinţi chiaburi care pentru a scăpa de suspiciunile securiştilor s-a înscris în UTM. Tatăl lui era un susţinător al famililor care aveau domiciliul forţat în alte părţi. El îi aproviziona cu bani şi alimente. Volcinschi mi-a spus că ar vrea să vadă mormântul fratelui meu. L-am însoţit la cimitir. Atunci m-a întrebat dacă fratele meu mi-a povestit ceva în legătură cu misiunea lui. I-am răspuns afirmativ, doar că ştiam foarte puţin. Mi-a zis atunci: te simţi în stare să iei legătura cu cei din munţi? Dar în ce scop, l-am întrebat eu. Pentru ajutor, a fost replica scurtă a profesorului. Am mai aflat că el avea o cunoştinţă la Ambasada Iugoslaviei de unde putea obţine paşapoarte false pentru

cei din munţi pe care îi putea scoate astfel din ţară. I-am acceptat oferta. De atunci au început pentru mine drumeţiile pe munte în căutarea partizanilor. Pe jos am străbătut toţi munţii noştri şi foloseam de obicei traseele cele mai grele. Cunoşteam fiecare potecă şi poieniţă, dar nu m-am întîlnit niciodată cu vreun reprezentant al grupului lui Ogoranu. În drumeţii plecam cu cel mult încă o persoană. Cel mai ades m-a însoţit Matei Bucurenciu din Cârţişoara care locuia la mine acasă în chirie de 7 ani. Atunci aveam încredere în el, dar ulterior s-a dovedit a fi o javră, puţin spus. Am intuit eu că tatăl lui era omul securităţii, numai prin hărţile zonei pe care i le-am cerut, el dîndu-mi nişte schiţe ale unor parcele de pădure. M-am înşelat amarnic atunci asupra acestei familii căreia i-am acordat încredere, atât eu, cât şi întreaga mea familie. M-a costat scump toată relaţia avută cu Bucurencii din Cârţişoara, dar voi mai reveni asupra acestui subiect. Pe Matei îl consideram ca pe un frate, dar s-a dovedit a fi un Iuda“, povesteşte profesorul Puiu Ursu.

După terminarea liceului, în 1954, când trebuia să primească diplomă de merit, dar nişte situaţii de moment l-au clasat doar pe primul loc în promoţie, a ajuns student la medicină la Cluj. Acolo s-a împrietenit mai uşor cu fii de chiaburi care suferiseră şi ei de pe urma regimului. Bineînţeles a continuat legătura cu Volcinschi. Profesorul le spunea celor care îi erau fideli ideii lui că trebuie să fie pregătiţi, să poată lupta împotriva ruşilor dacă va fi vreo schimbare şi pentru acest lucru au nevoie de îndrumarea şi supravegherea unei persoane mature care iubeşte dreptatea şi libertatea românului.

„Acum, după atîţia ani, impresia mea este că Volcinschi a fost tot timpul urmărit de securitate care îi cunoştea intenţiile şi acţiunile. Noi, studenţii, n-am fost decît o adunătură pentru care securitatea putea să-l acuze mai grav. Poate, de aceea la proces am fost catalogaţi ca şi o organizaţie, dar în realitate nici nu se punea problema vreunei acţiuni comune între mai mulţi membrii conduşi de Volcinschi“.

Studenţii care au cooperat cu profesorul Volcinschi au fost arestaţi în 1956 şi întemniţaţi în diferite închisori comuniste. Procesul în care au fost judecaţi s-a desfăşurat la Cluj în perioada 15-18 mai

1957, completul de judecată fiind de la Tribunalul Militar Regiunea a III-a Cluj.

Ion Iuga Ormendea, Munții Apuseni, fiu de miner din Gura Barza. Absolvent al Facultății de Drept. Profesorul Ursu îşi aminteşte o întâmplare despre Ion Iuga: A fost trimis la Şcoala de Studii Economice pentru lectori. Ideile expuse de Iuga în fața profesorilor au creat acestora unele situații dificile încât nu după mult timp respectiva şcoală s-a închis. A fost suferind de stomac, iar după 1990 a decedat în urma unei perforații a stomacului. A fost condamnat la 16 ani de închisoare.

Ovidiu Hogea Aiud. Fiu de farmacist, național-țărănist. În perioada 1992-1996 a fost primar în Deva. A decedat bolnav fiind de arterită. Condamnat la 12 ani de temniță.

Puiu Petrescu Bucureşti. A lucrat cu Volcinschi în Poliție înainte de 1946. El susținea că este fiul unuia dintre proprietarii de la Gambrinus. A fost condamnat la 12 ani de închisoare.

Ion Ganea Pojorta. Era fiul poştaşului. Şi-a terminat ultimul an de facultate, medicină, după eliberarea din închisoare când s-a dat posibilitatea definitivării studiilor (decret valabil pînă în 1971). A fost condamnat la 15 ani de închisoare. Cu toate că a avut un avocat foarte bun, nu s-a reuşit eliberarea lui.

Ion Albu Voivodeni. Despre acest ins, profesorul Ursu are remarcă - este o javră-. Tot dînsul zice că nu-l învinovățeşte pentru ceea ce a făcut pentru că nu se putea trece prin Securitate fără să se spună ceva, cât de cât, securiştilor. „Cei care refuzau categoric sau mureau sau înebuneau. A fost condamnat 8 ani, dar nu a executat nici un an. A rămas la dispoziția Securității şi i-a convenit să fie omul de bază al comuniştilor. Era introdus de securişti în celulele deținuților pentru a obține informații şi folosea numele diferiților deținuți. Trăieşte în Cluj şi se pare că a terminat totuşi medicina.“

Matei Bucurenciu Cârțişoara-Streza. „A fost javra javrelor. A fost condamnat 7 ani, dar n-a executat nimic pentru că a acceptat să lucreze pentru securitate. S-a vândut Securității şi ştiu sigur că a lucrat sub numele meu. Eram în Gherla cam de un an şi ceva. Se făceau în acea perioadă foarte des razii în celule. Într-o zi, au fost băgați în

camera în care eram eu doi cetăţeni. S-au prezentat, au dat mîna cu fiecare din celulă şi au spus motivul pentru care au fost încarceraţi. Când au ajuns la mine şi mi-au auzit numele şi-au retras mâna refuzând să mă accepte. Atunci am insistat să cunosc motivul pentru care sunt respins întrucât eu nu-i cunoşteam, nu-i văzusem niciodată. Replica unuia a fost: dumneata ai fost cu colegul meu de lot în securitate când l-ai tras de limbă şi ai ciripit securiştilor. L-am întrebat când s-a întîmplat ceea ce-mi spune. Înainte de proces, mi-a răspuns. Mi l-a descris pe cel care spunea că se numeşte Ursu, din ceea ce i-a povestit colegul lui de lot. Din descriere mi-am dat seama că era vorba de Bucurenciu. Le-am povestit la toţi din celulă. Ei au confirmat că nu am părăsit deloc celula în acea perioadă. Un anume Pop din Sălaj a completat atunci: Dacă pe ăsta il consideri turnător atunci ce mai spui de ăştea, şi a înşirat mai multe nume. După aceea le-am povestit despre Bucurenciu, cum era şi ce a ajuns. Noul venit şi-a cerut iertare. O altă dovadă că Bucurenciu a fost turnător este: Ne-au dus pe noi studenţii din Cluj, care eram la Gherla, la procesul lui Volcinschi, unde să fim martorii acuzării. Printre noi erau Bucurenciu şi Albu. Toţi eram în costume de deţinuţi numai cei doi în civil. La plecarea din Deva, unde a fost procesul, ne-au pus pe toţi în dubă pentru a ne reîntoarce la Gherla. La intrarea în arestul securităţii Cluj, cei doi au cerut să meargă la WC. Duba a plecat şi ei nu s-au mai întors rămânând la Securitate. La procesul lui Iulian Breazu din Teiuş ne-au dus martori pe Volcinschi, Puiu Bălan, Hagea şi pe mine. Ne-au ţinut vreo 3-5 luni la Cluj. Atunci am văzut-o prima dată pe mama de când m-au arestat, după 6 ani. Era foarte schimbată, era să nu o cunosc, după zâmbet am realizat că este mama. Au apărut în sală la proces Bucurenciu şi Albu. Ambii graşi, arătau bine, faţă de noi care eram piele şi os. Bucurenciu a zis că este merceolog la Uzina Ocna Mureş, iar Albu felcer-asistent la o clinică în Cluj. Ambii au depus mărturie împotriva lui Breazu“, povesteşte cu durere profesorul Ursu.

Bălan Ştefan, zis Puiu. Teiuş. student la Facultatea de Geologie din Cluj. A fost condamnat la 12 ani de temniţă.

Ioan Lupi Cârţa. Era de cetăţenie italiană, coleg cu profesorul Ursu. A fost ataşat grupului lui Volcinschi. „Lui i-a plătit Securitatea

o poliță. După arestarea mea a fost reținut 24 de ore şi i-au dat drumul cu condiția să le furnizeze informații din Italia. Lupi era nepotul patronului firmei Pirelli din Italia. Nu ştia ce să facă, pentru că visul lui era să ajungă în Italia şi ar fi avut şansa să şi-l îndeplinească. A mers la Cârța la tatăl lui căruia i-a povestit totul. Acesta i-a spus: Măi băiete, ai fost prieten cu Puiu Ursu? Crezi că prietenia este numai la bine! Dacă el este la puşcărie, tu nu poți face nişte ani de temniță? S-au dus la Legația Italiană de la Bucureşti şi i-au povestit consulului situația. Acesta le-a zis că dacă se leagă Securitatea de Lupi pe parcursul facultății să fie anunțată ambasada care îi va garanta libertatea. A fost lăsat liber până în 1958. Când a mers la Cluj la o restanță a fost arestat. La procesul care i-a fost intentat nu au găsit securiştii martori şi m-au dus pe mine. N-am vrut să recunosc nimic. M-au întrebat dacă Lupi l-a cunoscut pe Volcinschi. Am reuşit să schimbăm câteva cuvinte când cei doi caralii au ieşit din sală la o țigară. Atunci ne-am înțeles că nu vom spune nimic. După câteva zile Lupi a fost adus la Gherla chiar în camera unde eram eu (29). Fusese condamnat 8 ani sub motivul că l-a cunoscut pe Volcinschi. Total fals, pentru că eu am fost singurul martor şi nu am recunoscut. Pentru Securitate nu conta declaratia nimănui, procesele erau parodii. Lupi a făcut recurs, când pedeapsa a fost de 15 ani de temniță. L-am întrebat cum se simte şi mi-a spus: ca şi cufărul în gară, aştept să mă ia să mă ducă. I-au dat drumul după 9 luni. Din câte ştiu eu, unchiul său l-a răscumpărat din mâinile comuniştilor cu 10.000 de dolari. A plecat din România şi a terminat facultatea în Italia. A ajuns specialist oncolog la Milano. Acum participă numai la conferințe internaționale unde este mereu invitat fiind recunoscut în lume.

Acestui grup de studenți le-au fost ataşați ca martori la procesul lui Volcinschi şi următorii:

Mircea Vasu din Arpaş, avocat
Mihai Bucur din Deva, avocat
Nicolae Ştefan, avocat din Petroşani
Biscăreanu, procuror şef adjunct, Deva.

Arestarea lui Corneliu Mircea Ursu

Corneliu Mircea Ursu era student la Cluj. A fost arestat în 23 noiembrie 1956. „Eram cu colegul meu, Ioan Lupi şi urcam pe strada Victor Babeş în Cluj. S-au prezentat doi inşi care mi-au spus că vor să stăm de vorbă. I-am dat servieta lui Lupi şi m-am dus cu ei. Aveau maşina undeva prin centrul oraşului. Mi-au zis: din acest moment nu mai cunoşti pe nimeni şi dacă ai armă să ne-o predai. Nu mi-au permis nici măcar să-mi cumpăr ţigări şi mi-au dat ei. M-au dus la sediul Securităţii din Cluj care era pe strada Traian. De vineri şi pînă luni nu m-au întrebat nimic. Socotesc că în acest interval Bucurenciu, care şi el a fost arestat, a spus totul. Motivez această afirmaţie prin declaraţia profesorului Volcinschi, care l-a auzit pe Bucurenciu când a spus securiştilor la arestarea lui că el cunoaşte motivul pentru care a fost arestat şi a cerut o foaie pentru a scrie totul. Anchetele au început luni. Primul anchetator a fost lt. major Rîpeanu, care l-a început a fost mai blând după care a trecut la ameninţări. Într-o zi a apărut Beiner Sighi, comandantul anchetelor pe Cluj. Au început înjurăturile şi bătăile. Focurile anchetelor dure au durat o lună şi jumătate. Mă duceau în camera de bătaie. Era o încăpere cu un pat cu gratii. Mă culcau pe burtă, îmi legau mîinile sub pat, mă legau de coate şi de capetele patului. Pe sub genunchi mă legau de capătul celălalt al patului. Eram imobilizat. Foloseau funie şi noduri bine realizate pentru a imobiliza orice persoană pe care o torturau. Urmau loviturile fără milă. Mi-au dat încălţări cu talpă de lemn în picioare în care loveau cu o rangă. Fiecare lovitură am simţit-o până în ultimul neuron. O anchetă dura de la 3 ore la toată noaptea sau toată ziua. La 2-3 zile înduram o astfel de bătaie. Voiau mărturisiri care să-l compromită pe Volcinschi. Ne sugerau că este homosexual şi de aceea ar fi înconjurat de tineri. Nu puteam spune aşa ceva pentru că nu era real. Securiştii voiau cu orice preţ să-l compromită din toate punctele de vedere. Ne băteau peste tot corpul. Primele 2-3 lovituri le simţeam, după care amorţeam. Bătăile erau bine puse la punct şi bine organizate. Ne duceau în camera de bătaie cu ochelari la ochi şi ne întorceam de acolo abia ţinându-ne pe picioare. Securiştii care ne anchetau erau nişte bestii cu chip de om.

Majoritatea erau evrei la origine care însă şi-au împrumutat nume româneşti: Gruia, un căpitan de anchete pe regiunea Cluj se numea Grosman, Bărănescu a fost Barany, Beiner Sighi comandantul anchetelor pe Cluj era tot evreu şi exemplele pot continua“, relatează Corneliu Ursu.

A rămas în arestul Securității Cluj timp de 6 luni. În perioada noiembrie 1956-ianuarie 1957 au fost arestați toți studenții care au avut legătură cu profesorul Volcinschi. Au fost reținuți la Securitatea din Cluj în anchete dure până în luna mai, după care a urmat procesul. În perioada 15-18 mai 1957 au fost judecați studenții de la Cluj care l-au cunoscut pe Volcinschi. Pedepsele date de Tribunalul Militar Regiunea III Cluj au fost de la 7 la 16 ani pentru studenți şi 25 de ani închisoare pentru Volcinschi. Profesorul Ursu a fost condamnat la 10 ani de detenție pentru că, au susținut securiştii, a făcut parte dintr-o organizație paramilitară de tip fascist. Avocații de la Deva care au fost incluşi în grupul lui Volcinschi au fost judecați abia la sfârşitul anului 1957 şi începutul lui 1958. În perioada procesului, studențimea din Cluj şi Timişoara a organizat o amplă manifestație, când au acuzat Securitatea de ilegalități şi opresiuni asupra tinerilor. Pentru a anihila revolta studenților, comuniştii au folosit armata. Atunci au fost arestați mulți studenți. După proces au fost încarcerați la Gherla, Volcinschi în Zarcă, iar toți ceilalți studenți într-o celulă deasupra acesteia. „Începând cu ianuarie 1958 ne-au scos din închisoare şi ne-au dus la Securitatea din Cluj. Beiner Sighi ne-a anchetat timp de trei săptămîni. Ne-a promis libertatea dacă devenim turnători. Eu nu am acceptat spunîndu-i că nu vreau să ajung ca Bucurenciu şi Albu. I-am zis că între noi stă mormântul tatălui meu, care nici nu ştiu unde este şi îmi impune să-l respect. Cum aş putea face aşa ceva pentru voi, a fost replica mea la solicitarea repetată a maiorului Beiner. La plecarea din Securitate eu şi Petrescu am fost amenințați de Beiner: veți avea un regim în închisoare de mă veți ține minte. S-a ținut de cuvânt. M-au dus la Gherla într-o cameră în care erau 15 persoane care mi s-au părut suspecte. Ceea ce s-a întâmplat în celula aceea îmi amintea de reeducarea de la Piteşti. Ca hrană primeam 100 de grame de pâine pe zi şi o bucată de turtoi. Erau în celulă persoane care aveau misiunea să

obţină de la noi informaţii, dar au fost depistate şi în cele din urmă scoase de ofiţerul politic, Vomir, din celula noastră. În acea perioadă se dase ordin ca deţinuţii să fie bătuţi. Veneau caralii furioşi şi fără motiv luau cîte un deţinut şi-l duceau într-o cameră unde îl băteau. Acesta se întorcea după 15 minute mai mult târâş, cu părul smuls, roşu de lovituri, încât nu-şi revenea mult timp. A durat acest regim de bătaie şi în 1959. Eu am rămas în Gherla până în aprilie 1959. I-am cunoscut la Gherla pe Paul Goma, Alexandru Ivasiuc, Mihai Serdaru, Ion Varlaam, Dumitru Dărău, ziarist la Munca, cu care viaţa de detenţie parcă a fost mai uşoară", povesteşte Corneliu Ursu.

În aprilie 1959, Corneliu Ursu a fost mutat la Periprava, secţia Grindu. Acolo i-a întîlnit pe Teodor Stanca, Mihai Munţiu, Aurel Banghiu, toţi din Timişoara, Polexe din Lisa şi inginerul Liviu Nicoară din Rucăr. La Grindu, deţinuţii au fost scoşi la muncile agricole. Ei erau obligaţi să sape stuful din lanurile de porumb, o muncă ce presupunea mult efort fizic. Această muncă le ocupa timpul de primăvara până în septebmrie, pentru că buruiana creştea foarte repede. Puiu Ursu i-a cunoscut la Grindu pe Alexandru Paleologu şi pe Ioan Dezideriu Sîrbu, care a fost pentru toţi deţinuţii o adevărată hrană morală. Condiţiile grele de la Periprava i-a determinat pe unii deţinuţi care nu mai suportau regimul dur să încerce să evadeze. Un anume Mihai Botez, împreună cu un prieten de al lui, au fost primii care au avut o astfel de tentativă. Au sărit de pe bac cu intenţia să scape de comunişti. Au fost prinşi după trei zile cu ajutorul câinilor de către soldaţi. Cei doi au fost aduşi în lanţuri şi băgaţi la izolator. După 6 luni au fost scoşi din nou la muncile agricole. O evadare spectaculoasă, povesteşte profesorul Ursu, a fost efectuată de Scurtu, un bun înotător care lucrase la Salvamar. Supraveghetorii, văzând că un deţinut lipseşte din coloană, au început să tragă rafale de automat în apă. Scurtu, cunoscând tainele apei, s-a ascuns la cârma vasului, unde nici nu a fost căutat. El a trecut în Basarabia, dar a fost găsit de grăniceri, care l-au dat înapoi. De atunci Scurtu nici nu a mai apărut între deţinuţi.

O altă mare problemă a deţinuţilor era asistenţa medicală. În nici un penitenciar sau lagăr nu se acorda atenţia cuvenită asistenţei

medicale. Profesorul Ursu a insistat asupra acestui subiect furnizându-mi mai multe date care este bine să fie ştiute de cititori.

„La Gherla era un medic cu grad de maior în securitate, Sin, un ticălos. Şi-a făcut un grup de medici dintre deţinuţi, printre care a fost şi un făgărăşean, nepot al doctorului Cornea. Ei aveau o cameră separată de restul deţinuţilor. Acest medic, Cornea, ca de altfel toţi ceilalţi, au ajutat foarte mult deţinuţi. Pe mine m-a sfătuit în timp ce venea la aşa-zisele consultaţii să plec la munci atunci când se va aplica ordinul de a fi scoşi deţinuţi la lucru. Medicul Cornea a ajuns vestit în închisori. El şi-a luat ca asistent un fost student de-al lui, Maier. În coloniile de muncă din Baltă situaţia era şi mai drastică. La Grindu era medicul Trifan, un făgărăşean care locuia pe strada Titu Perţean nr. 7 (este plecat în SUA unde îşi practică meseria). Mulţi deţinuţi îi datorează viaţa acestui doctor. Într-una din zile a ajuns la cabinet un tînăr de 28 de ani, grav bolnav, care acuza dureri de abdomen. Doctorul coloniei, un endocrinolog pe nume Orăşanu, a spus că nu-l poate salva decât prin operaţie. La Grindu o intervenţie chirurgicală nu se putea face. Toţi bolnavii erau, de obicei, transportaţi la spitalul din apropiere. Pentru acest tânăr conta fiecare minut. A fost chemat doctorul Trifan care a avut curajul să-l opereze pe băiat. A folosit un cuţit de cismărie, sfoară din cânepă pe care le-a fiert foarte bine. A chemat doi deţinuţi mai solizi care să-l imobilizeze pe pacient. În cabinetul improvizat a avut loc operaţia, după care viaţa tânărului a fost salvată. La Salcia, un alt lagăr de muncă, erau doi doctori: Romiţeanu din Timişoara şi Ionescu din Bucureşti. Acolo, spitalul era un stat în stat, cu bucătărie separată şi nu se puteau impune nici chiar securiştii. Doctorii aveau o tactică. Trimiteau bucătarul printre deţinuţi să-i observe pe cei care erau bolnavi sau sleiţi de puteri. În urma spuselor bucătarului, medicii îi luau la cabinet unde le acordau îngrijirile medicale, în funcţie de dotarea existentă sau îi hrăneau pentru a se întrema. Într-o astfel de situaţie am fost şi eu. Eram slăbit, încât nu mai puteam ridica lopata de jos. Mă mai proteja brigadierul echipei din care făceam parte, Petru Manculea, învăţător din Părău, un om cumsecade. El s-a dus la Trifan şi i-a povestit despre mine. Aveam atunci doar 50 de kg. Doctorul Trifan m-a luat la cabinet şi m-a ţinut

timp de o săptămână când m-a hrănit şi m-a lăsat să dorm pentru a-mi reveni. La Salcia era ofiţer politic un anume Iova cu un caracter mizerabil şi în plus beţivan. În funcţie de starea în care se afla teroriza deţinuţi. Medicul Orăşanu, prin tactul lui, reuşea să-i refuze ordinele vis-a-vis de deţinuţi. În alte închisori nici nu existau medici, decât asistenţi sau studenţi la medicină“, povesteşte Corneliu Ursu.

În timpul detenţiei, condamnaţii au organizat greve prin care îşi cereau drepturile. O grevă generală a avut loc la mina Valea Nistrului din Maramureş cînd deţinuţii nu au vrut să mai intre în mină din cauza condiţiilor extrem de periculoase şi a regimului sever de detenţie. Nu a lipsit greva foamei, prin care, în majoritatea închisorilor, oamenii mai curajoşi au încercat să înduplece reprezentanţii regimului. „La Grindu, brigada de peste 1000 de deţinuţi din care făceam parte şi eu a refuzat să se mai supună ordinelor comandanţilor şi a intrat în grevă generală. Eram puşi în plină iarnă să aducem lemne pentru încălzitul dormitoarelor şi pentru bucătărie de la peste 1 km distanţă de lagăr. Eram forţaţi să cărăm cu spinarea copaci mari, chiar dacă afară ploua, ningea sau era furtună. Eram urmăriţi de caralii care ne loveau fără milă de fiecare dată când încercam să ne odihim sau să ocolim bălţile formate în drum. Ne întorceam seara la dormitoare cu pufoaicele ude, obosiţi şi înghеţaţi. Mulţi dintre noi nu aveau cizme şi pentru a-i proteja îi căram noi atît pe ei, cât şi lemnele lor. Această situaţie a durat peste două săptămâni. Ajunsesem la capătul răbdării. Era un sergent major, Grecu, din Tecuci, foarte dur, un maestru în lovituri. Hrana consta în 100 g pâine, o jumătate de mămăligă şi o ciorbă chioară pe zi. Brigada noastră, a treia, condusă de Petrică Trandafir, s-a hotărât să protesteze. După o zi în care a plouat încontinu şi ne-a udat toate hainele, am refuzat să mai plecăm după lemne. A fost anunţat comandantul lagărului. Între timp, prin morse, am comunicat şi celorlalte dormitoare hotărârea noastră. A doua zi de grevă, toţi deţinuţi au refuzat mâncarea şi nu s-au conformat ordinelor lagărului. Am solicitat comandantului să-l aducă pe procurorul şef cu care să discutăm condiţiile în care eram obligaţi să trăim. A fost adus comandantul de la centru - Ioaniţiu. Unii dintre deţinuţi au fost intimidaţi şi au renunţat la grevă. Am rămas doar două brigăzi să

continuăm revolta. Era a treia zi de când beam numai apă. Comandantul coloniei ne-a adunat pe toți într-un dormitor în care a amenajat un fel de club pentru a ne asculta doleanțele. În loc să fie înțelegător ne-a amenințat: Ce credeți că ne intimidează o grevă? I-am răspuns: Da, vă intimidăm! Vă forțăm să anunțați greva la superiori voştrii. Pentru a nu ajunge scandalul la centru ne-au îndeplinit condițiile. Atunci s-a aflat că stocul de lemne necesar deținuților peste iarnă a fost furat de ofițerii supraveghetori care locuiau în zonă", relatează Puiu Ursu. După mai 1963, condițiile în lagăre s-au mai îmunătățit. La Periprava a fost înființat pentru deținuți teren de volei, sală de lectură, iar caraliii şi ofițerii au devenit mai blînzi.

În vara anului 1963, Corneliu Ursu a fost mutat la Cluj. Acolo a fost folosit şi ca martor în procesul recurs făcut de colegul lui Uțu Breazu. După aceea a fost transferat la Jilava. A stat într-o celulă mică cu Puiu Bălan şi cu profesorul Volcinschi timp de trei zile şi trei nopți. L-au mutat apoi într-o altă celulă în care l-a întâlnit pe Alexandru Zub. La sfîrşitul anului 1963 deținuții au fost scoşi la muncă.

Regimul de muncă din închisori

Întrucât profesorul Corneliu Ursu a fost întemnițat în multe închisori şi lagăre comuniste, am aflat cu destule amănunte regimul de muncă pe care trebuia să-l îndure un deținut.

Periprava: „Se muncea de dimineața de la ora 7.00 pînă seara la ora 18.00. Aici nu aveam apă şi ne aduceau apă din Dunăre. La început regimul a fost destul de lejer. dar după oarece dispoziții caralii au devenit foarte atenți la comportamentul nostru şi duri. Trebuia să tăiem fiecare firicel de stuf şi era, slavă Domnului, destul, pentru că altfel caraliii ne întorceau de la capătul rândului, ne loveau cu centurile şi ne puneau să smulgem buruienile cu gura".

Salcia: „Era comandant un căpitan pe nume Mălăngeanu. Timp de o săptămînă de când am ajuns eu acolo era un regim lejer la fel cu al deținuților de drept comun. Apoi au început insultele, loviturile, bătăile până la sânge şi munca la normă. Trebuia să săpăm şi să transportăm cu roaba cam 3 mc de pământ pe o distanță de circa 70 de

metri. Asta presupunea 12 - 14 roabe pe zi de pământ. Dacă nu făceam această normă seara primeam multe lovituri la spate. Am luat multă bătaie pentru că greu puteam face norma. Îmi punea un cearceaf ud pe fund şi doi caralii mă loveau cu ciomagul. Supraveghetorii transpirau de efort, se dezbrăcau şi continuau să lovească. Aceşti oameni erau scursura societăţii. Trebuia să realizăm un dig de 14 m înălţime. În aceea perioadă am fost dus la spital din cauza bătăilor şi a efortului fizic."

Jilava: „Deţinuţii erau folosiţi la confecţionat lădiţe. Era comandant maiorul Constantin, care repartiza deţinuţii, pe ateliere fără să ţină cont de priceperea acestora. Pe mine şi pe un sas din Sibiu ne-au dat la un circular cu care se tăia lemnul pentru lădiţe. Colegul meu şi-a tăiat degetul în circular din neatenţie şi nepricepere. A ajuns la spital la Văcăreşti. Primul ajutor am fost nevoit să i-l dau eu pentru că nu exista asistenţă medicală. De atunci, pe mine m-a repartizat la scos cuie din scânduri. În primăvara anului 1964 a început şi reeducarea de la Jilava, pentru că în luna aprilie plecau deja primele loturi de deţinuţi acasă (Alexandru Zub a fost eliberat în aprilie 1964 cu primul lot). Se făcuseră două cluburi lângă dormitoare în care eram obligaţi în faţa tuturor deţinuţilor, pe rând, să ne autodestăinuim şi să ne pocăim în faţa comuniştilor: am greşit, cer iertare, îmi pare rău pentru ce-am făcut.... Era, de fapt, o autobatjocură. Eram obligaţi să citim ziare şi romane despre colectivizare, ca, de pildă, *Mitrea Cocor*. Într-o zi, m-au băgat într-o cameră unde erau 6 - 7 deţinuţi. Un anume Ionescu mi-a înmânat o listă cu cărţi şi mi-a spus: Faci recenzia şi faci autocritică. L-am întrebat: Câţi ani de detenţie aveţi? Mi-a răspuns: 1,5 ani. Replica mea a fost: Eu am 7,5 ani petrecuţi în închisori şi nu mai am nevoie de reeducare. Credeam că eşti medic, nu aşa ceva. Acum distrugem omul din punct de vedere moral? şi am părăsit sala. Au mai refuzat şi alţii o astfel de invitaţie, printre care Volcinschi şi Silviu Dragomir din Baia Mare, fiu de preot. Pentru că am refuzat, m-au scos de la muncă şi m-au băgat la o ciupercărie aflată în subteran. Acolo, nici o persoană nu rezista mai mult de 6 luni. Trebuia să scoatem gunoiul de la ciuperci, pe care-l băgam în subsolurile Jilavei. Ni se umflau încheieturile mâinilor din cauza mediului

existent. Jilava era un fort de apărare al Bucureştiului construit de Carol şi avea la subsol catacombe la 2-3 metri adâncime, unde erau instalate şi paturile de ciuperci. Ziua lucram în subteran, iar seara dormeam la suprafață. În acea perioadă a început eliberarea deținuților. Am lucrat în ciupercărie mai bine de o săptămînă. Zilnic venea un caraliu care citea numele deținuților ce urmau să plece acasă. Înainte de plecare eram puşi să ne călcăm ținuta, să ne cremuim ghetele şi ne obligau să semnăm o declarație prin care ne angajam că nu vom spune nimănui unde am fost, cu cine am stat, în ce condiții am trăit şi că nu vom divulga nici un nume al supraveghetorilor, ofițerilor sau al comandanților de închisori. Ne-au mai dat conserve pentru drum, foaie de drum. Eu aveam 50 de lei, bani cu care am fost arestat în 1956, plus alte zeci de lei primiți ca plata munci depuse pe timpul detenției", mărturiseşte Corneliu Ursu.

În 24 iunie 1964, după 7 ani 7 luni şi o zi, Corneliu Mircea Ursu a fost eliberat din închisoare. Se întorcea acasă bolnav şi sleit de puteri. Pentru el totul era nou, începea o viață nouă, dar trăgea după el un trecut plin de umilințe, durere şi suferință. De la Jilava a venit la Făgăraş cu trenul. Tot drumul a fost urmărit de ideea că lumea îl priveşte ca pe un puşcăriaş. Compania de pe tren a fost, însă, de partea lui, pentru că şi acele persoane care călătoreau împreună cu el îşi aveau apropiații persecutați de regim. Acasă o avea doar pe mama lui, care, pentru a supraviețui, închiriase toată locuința. A fost aşteptat la fiecare tren după ce se aflase de decretul de eliberare a deținuților politici. Lacrimi, îmbrățişări, ore de discuții a fost ceea ce a urmat după revederea lui cu mama sa. „Casa noastră a devenit un loc de pelerinaj. Toți cunoscuții erau curioşi să afle prin ceea ce am trecut în cei 7 ani şi 7 luni de închisoare", spune Corneliu Ursu. A urmat o perioadă de refacere de trei luni, după care a încercat să-şi găsească un loc de muncă. A apelat la UPRUC, la serviciul transporturi. Aici l-a întîlnit pe colegul lui, Bucurenciu, care deținea funcția de merceolog. Întâlnirea lor a fost de scurtă durată, timp în care Corneliu Ursu, în câteva cuvinte, i-a spus totul acestuia: „Să uiți că m-ai cunoscut. Pentru mine nu mai exişti. Să nu mă mai cauți. Dacă mă vezi undeva,

ocoleşte-mă“. De fapt, profesorul Ursu i-a spus în faţă lui Bucurenciu că a fost un turnător. A încercat să-şi continue studiile pe care le-a întrerupt în urma arestării din noiembrie 1956. A reuşit să se înscrie în 1966 la Filologie la Iaşi, facultate pe care a absolvit-o în 1971. A primit repartiţie la Liceul Industrial de Chimie Piteşti, unde a rămas până în 1976. S-a căsătorit în 1965 şi s-a stabilit în Făgăraş, în 1976 luând catedra de limba germană la Liceul Agroindustrial şi la Şcoala Generală nr. 2 din oraş. S-a pensionat în 1996.

OAMENI IMPLICAŢI ÎN REZISTENŢA ARMATĂ ANTICOMUNISTĂ FĂGĂRĂŞANĂ

Pe unii i-am cunoscut, Ion Ilioi şi cu mine, şi le-am reţinut numele mai bine de 40 de ani.

Alţii au apărut cu sentinţele şi închisorile făcute pentru participarea sau sprijinul dat luptătorilor. Multora le-a venit numai numele pe un act de moarte în închisoare sau nici atât.

Cei mai mulţi nu mai sunt printre vii. Puţinii care mai trăiesc se vor muta şi ei dincolo, fapt ce ne-a determinat să nu-i mai împărţim între vii şi morţi.

Unde am ştiut, am dat şi numele soţiilor celor ce au ajutat Rezistenţa, căci am fost ajutaţi de familii, şi nu de oameni singuri.

Cu gândul la toţi cei dragi de atunci, am reuşit să alcătuim acest POMELNIC. Mulţumim tuturor celor care ne-au ajutat la alcătuirea lui.

Un fost general de securitate a scris într-o carte recentă că în Rezistenţa făgărăşeană ar fi acţionat cinci sau şase indivizi. Păi să-i numărăm, tovarăşe general!

Parcurgând această listă, cititorul trebuie să ştie că în spatele fiecărui nume se află o tragedie: un om ucis sau închis pentru mulţi ani, chinuri la securitate şi în temniţă, o familie zdrobită, copii marginalizaţi şi batjocoriţi, gospodării ruinate, jale şi suferinţă, frică şi

deznădejde, destine frânte, dintre care multe nu s-au mai putut ridica niciodată pe linia de plutire.

Niciodată în istoria Ţării Făgăraşului nu s-a suferit mai mult ca în acei ani, dar în acelaşi timp nu s-au ridicat mai uniţi şi mai dârzi oamenii acestor locuri decât atunci când au luptat împotriva comunismului. Altădată, când au ajuns la un asemenea necaz, făgărăşenii au trecut munţii în ţară. De data aceasta n-aveau unde se duce, negăsind altă cale decât rezistenţa faţă de noul duşman.

Pentru uşurinţă, numele oamenilor au fost trecute pe localităţi.

Mănăstirea Brâncoveanu - Sămbăta de Sus

1. Părintele ARSENIE BOCA, starețul Mănăstirii. A creat un focar de viață creştină de care s-a lovit ateismul comunist. A ocrotit în 1946-1947 un grup de rezistență armată din care făceau parte scriitoul Constantin GANE, bihoreanul Gheorghe PELE, MUREA, grup care s-a mutat în 1948 la Arnota. A fost arestat în 15 mai 1948, făcând închisoare. Eliberat a fost din nou şi din nou rearestat şi îndepărtat de Mănăstirea Sâmbăta, dar căutat cu stăruință de toți oropsiții din Țara Făgăraşului. A murit şi a fost înmormântat la Mănăstirea Prislop - Hunedoara.

2. Profesorul NICOLAE PETRAŞCU, secretar gene-ral al Mişcării Legionare, cu domiciliul obligatoriu lângă Mănăstire în anii 1946-1948. Face parte din comandamentul central pe țară al Rezistenței armate anticomuniste. Arestat în primăvara lui 1948, este condamnat la 20 de ani muncă silnică în procesul “Marii Trădări” din noiembrie 1948, alături de ing. POP si BUJOI, amiralul HORIA MĂCELARU, prof. NICOLAE MĂRGINEANU, NISTOR CHIOREANU şi prof. GEORGE MANU. Iese din închisoarea Aiud în 1964, grav bolnav. Moare la Sibiu, curând după eliberare, în condiții foarte suspecte.

Arpaşu de Jos

1. VASILE DOBRIN, ţăran, fost primar legionar, o puternică personalitate în zonă. A murit pe frontul de răsărit, dar a lăsat în urmă oameni care nu şi-au plecat capul comunismului.

2. NICOLAE TRANDAFIR, ţigan cărămidar, invalid de război. A fost sprijinitor de bază al rezistenţei îndreptând securitatea ani de-a rândul pe piste greşite. Arestat şi condamnat, s-a bucurat în închisoare de preţuirea lui MIRCEA VULCĂNESCU.

3. CORNEL DASCĂLU, preot, condamnat pentru că l-a ascuns pe NICHIFOR CRAINIC. După eliberare s-a alăturat grupului de sprijin Viştea, fiind condamnat din nou la muncă silnică.

4. GHEORGHE BOGDAN, preot unit. Ca elev la Sibiu, intră în Frăţia de Cruce, fiind condamnat pentru activitate anticomunistă.

5. VICTOR DOBRIN, ţăran, condamnat pentru activitatea anticomunistă.

6. MIRCEA VASU, avocat, implicat în procesul profesorului Volcinschi din Cluj

Avrig

1. CONSTANTIN OANCEA, cojocar. Împreună cu fiica sa DOCHIA au găzduit-o pe ELENA FAINA în 1951-1952. Condamnaţi amândoi.

Bărcuţ

1. IERONIM MIHAI, ţăran, legionar din preajma generalului Cantacuzino. Neînfricat om de sprijin împreună cu soţia sa. Arestat şi condamnat. În închisoarea Aiud, împreună cu comandorul IERONIM ALBU, reuşea să menţină optimismul celorlalţi deţinuţi, simulând figuri din dansul făgărăşan "feciorească", murmurat de doctorul VASILE MUNTEAN.

Boholț

1. GHEORGHE MALENE, preot la Braşov, fost şeful organizației legionare Făgăraş, ucis de armata roşie.

2. ION MALENE, țăran, tatăl preotului GHEORGHE MALENE, condamnat pentru sprijin.

3. VASILE COCORADA, lăptar, condamnat pentru sprijinul dat rezistenței.

Brui

1. FERI { ? } cioban secui, care ne-a sprijinit câțiva ani buni. Nu ştim dacă a fost condamnat.

Berivoi

1. SILVIU SOCOL, elev şi frate de cruce la Liceul Radu Negru din Făgăraş. Face parte din grupul din munți. După o ciocnire cu securitatea la Râuşor, în noiembrie 1950, este prins rănit în satul Toderița. Condamnat la moarte şi executat în anul 1951, în Oraşul Stalin.

2. GHEORGHE ŞOVĂIALA, absolvent al Liceului Astra Braşov, după 6 ani de luptă în munți este ucis de securitate în 5 august 1954, lângă Obreja-Alba.

3. ION CHIUJDEA, student la Cluj, după 7 ani de luptă în munți este arestat prin vânzare în 1955, la Bucureşti. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

4. ION NOVAC, elev şi frate de cruce la Liceul Radu Negru din Făgăraş. După 7 ani de lupte în munți este prins prin vânzare în 1955, la Bucureşti. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

5. VIRGIL RADEŞ, student la Timişoara; rănit în luptă alături de CORNEA MARCEL în satul Părău. Condamnat în 1951 la muncă silnică pe viață.

6. MIHAI MAGA, student la Cluj. Prins întâmplător în 1950, este condamnat la 4 ani. Revenit din închisoare, rămâne un sprijinitor al grupului din munți.

7. EUGENIA SOCOL, sora lui ION CHIUJDEA, condamnată pentru sprijinul dat grupului.

8. MARIA BELEAUA, sora lui ION CHIUJDEA, condamnată pentru sprijinul dat grupului.

9. PETRU NOVAC, țăran, tatăl lui ION NOVAC. Om de mare folos grupului de rezistență, condamnat la muncă silnică pe viață.

10. AUREL NOVAC, fratele mai mic a lui ION NOVAC, chinuit la securitate şi condamnat.

11. AURELIA NOVAC, țărancă, mama lui Ion Novac, condamantă pentru ocrotirea fiului ei.

12. AUREL SOCOL, fratele lui Silviu Socol, condamnat pentru ajutorul dat fratelui său.

13. GHEDEON SOCOL, preot unit, tatăl lui Silviu Socol, condamnat pentru ajutorul dat fiului său.

14. VIRGIL MAGA, condamnat pentru ajutorul dat grupului de rezistență.

15. AUREL BELEAUA, țăran, condamnat pentru ajutorul dat grupului de rezistență.

16. ELENA BELEAUA, țărancă, condamnată pentru sprijinul dat grupului.

17. IOAN MAGA, pioar, fratele lui Mihai Maga, ne-a sprijinit tot timpul cu mult folos.

18. ILIE ŞOVĂIALA, țăran, fratele lui Gheorghe Şovăiala. Condamnat pentru sprijinul dat grupului.

19. ION COMAN, pădurar, unul din numeroşii pădurari care ne-au sprijinit. Condamnat.

20. ION SILAGHI, aviator, ne-a sprijinit tot timpul. Nu a fost cunoscut de securitate.

21. ION BELEAUA, țăran condamnat pentru sprijinul dat grupului.

22. VICTOR RADULEȚ, țăran, idem.

23. ANDREI ALDEA, preot ortodox, condamnat, idem.

24. VIRGIL ŞULER, vânător, idem.

25. VALER POP, țăran, idem.

26. VIRGIL SOCOL, cioban, idem.

27. EMIL BELEAUA, student, condamnat pentru atitudine anticomunistă.

28. GHEORGHE BELEAUA, student, condamnat pentru atitudine anticomunistă.

Breaza

1. LAUREAN HAŞU, student la Cluj. După şapte ani de luptă în munți, este prins prin vânzare în 1955. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

2. CONSTANTIN VULCU (DELCA), țăran, sprijinitor de mare eficiență al grupului. Condamnat la 20 de ani muncă silnică.

3. VIRGIL VULCU, ofițer, condamnat de 20 ani pentru sprijin dat grupului.

4. ION VULCU, țăran, condamnat pentru sprijinirea grupului.

5. ION MARIN (VATAŞOI), țăran, om de mare curaj, condamnat la 20 de ani pentru sprijinirea grupului din munți.

6. ION POLEXE (NELU RISTOAII), pe atunci fecior. Ne-a fost de mare folos. Condamnat la 20 de ani muncă silnică.

7. VIRGIL HAŞU, țăran, fratele lui Laurean Haşu, condamnat pentru sprijinul dat grupului, ca şi SORIȚA, soția lui.

8. MARIOARA HAŞU, învățătoare, sora lui Laurean Haşu, condamnată pentru sprijinul dat grupului.

9. ALEXANDRU HAŞU, țăran, tatăl lui Laurean Haşu, chinuit şi condamnat pentru sprijinul dat grupului.

10. NICOLAE OANCEA, țăran deosebit, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

11. VICTOR OANCEA, idem.

12.GHORGHE HAŞU, țăran. Cumnat cu Laurean Haşu, idem.

13. AURICA HAŞU, soția lui Gheorghe Haşu, condamnată pentru sprijin.

14. ION NĂFTĂNĂILĂ, preot, pe atunci student la teologie la Sibiu, condamnat pentru sprijinul dat grupului la bani.

15. ION GREAVU, țăran, idem.

16. VIRGIL OANCEA, țăran, idem.

17. VICTOR POPA, cioban, ajutor dat în munți. Nu a fost cunoscut de securitate.

18. GHEORGHE OSTĂCIOAIA HAIDAMAC, originar din Dolhasca, căsătorit în Breaza, plutonier în Miliția Capitalei. Sprijinitor din suflet cu armament şi efecte militare. Condamnat la muncă silnică pe viață.

Bucium

1. ILIE BROSIN, țăran, condamnat pentru sprijinul dat grupului din munți.

2. MATEI MOGA, țăran, idem.

3. CORNEL DOBRIN, zidar, paraşutat în 1952. Prins şi condamnat.

4. ? BĂLAN, țăran, ne-a ajutat cu alimente in 1952.

Calbor

1.VASILE CRISTEA, țăran, fost primar. Gazdă a grupului şi sprijinitor material şi moral. Condamnat.

Cârțişoara

1. AUREL BANCIU, pădurar, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

2. ION ORLANDA, condamnat pentru sprijinul dat LENUȚEI FAINA.

3. VIRGIL VOIVOD, student, condamnat pentru activitatea anticomunistă.

4. ILIE BUCURENCIU, țăran, sprijinitor al grupului.

5. GHEORGHE GROVU, țăran, sprijinitor al grupului.

6. GHEORGHE BUDAC, țăran, sprijinitor al grupului.

7. ION CĂPĂȚÎNĂ, cioban, sprijinitor al grupului.

Cuciulata (satul lui Aron Pumnul)

1. ERMIL ROSALA, profesor L. Radu Negru. Exemplu de patriotism, demnitate şi optimism. Noi, tinerii, am avut mult de învățat de la el. A avut norocul să moară în preajma prigoanei comuniste.

2. IOAN CÂCIT, pădurar, om de încredere de-al lui Pridon şi Urdea Slătinaru. Condamnat.

3. ARON CLEM, țăran, condamnat pentru participarea la grupul Pridon.

4."Numele l-am uitat" țărancă, în jur de 50 ani, strănepoată de-a lui Aron Pumnul, de înaltă cultură şi înțelepciune. Ne-a găzduit şi ajutat în 1950.

Crihalma

1. IERONIM ALBU, comandor, fost coleg de clasă la L. Radu Negru cu Horia Sima. Făcea parte dintr-un grup de ofițeri anticomunişti. A sprijinit grupul material şi cu sfaturi. Condamnat. Mereu optimist în închisoare.

2. ION BUCUR, medic militar, reuşeşte în 1953, cu un pilot, să fugă în străinătate cu un avion. A fost printre primii români, care au descris situația țării sub comunism.

3. CORNEL ....., țăran, ne-a găzduit şi ne-a făcut legătura cu familia Mureşan.

4. GHEORGHE BERDERAŞ, țăran, condamnat pentru atitudine anticomunistă.

Cincişor

1. GHEORGHE TEODORESCU, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistență.

2. VASILE MUNTEAN, economist, condamnat pentru sprijin dat grupului.

Cincu

1. ION MUNTEAN, student la Cluj, îndrumător al Frăției de Cruce, arestat în mai 1948, condamnat.

2. OTILIA ARONEASA, studentă la Braşov. Condamnată pentru atitudine anticomunistă.

3. ROMUL ARONEASA, notar, tatăl Otiliei, ne-a găzduit în 1951. Condamnat.

4. MARIN MOGOŞ, ginerele lui Romul Aroneasa, mort în închisoare.

5. NICULAE GAVRILĂ, țăran, unchiul lui Ion Gavrilă, a sprijinit grupul de rezistență. Condamnat.

6. VICTORIA GAVRILĂ, soția lui Nicolae Gavrilă, a sprijinit grupul de rezistență.

7. ION GAVRILĂ (Nicu), țăran, unchiul lui Ion Gavrilă, alungat din casă şi chinuit groaznic pentru numele ce-l purta.

8. EMIL GAVRILĂ, țăran, unchiul lui Ion Gavrilă. Ne-a găzduit în 1950 şi 1951.

9. DUMITRU COMŞA, inginer, sprijinitor al grupului, încearcă să facă legătura cu Ion Golea. Condamnat la 10 ani muncă silnică.

10. NICOLAE COMŞA, țăran, condamnat pentru sprijin la 15 ani muncă silnică.

11. CONSTANTIN COMŞA, țăran, ani de-a rândul sprijinitor al grupului. Condamnat 15 ani muncă silnică.

12. ANICA IFTIM STÂNGU. Una din cele mai curajoase fete care ne-au ajutat şi ne-au sprijinit în acei ani. Nu a fost cunoscută de securitate.

13. ION LASCU, legionar, condamnat în 1948 pentru activitate anticomunistă. Mort în închisoare.

14. VIOREL IGNAT, țigan, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

15. ION NICULICI, economist, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

16. AUREL STREZA, economist, şi soția Maria. Tot timpul bănuiți a avea legături cu grupul de rezistență. Alungați din casă, anchetați şi supravegheați.

17. ?..... BELEANU, student la Cluj, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistență.

18. GHEORGHE SUCIU, pictor de icoane, condamnat 4 ani pentru atitudine anticomunistă.

19. NICOLAE SUCIU, ca şi fratele său, condamnat.

Cârța

1. REMUS BUDAC, profesor, nepot al haiducului Budac, om de bază al grupului în zonă. Ne-a ajutat cu armament, echipament, alimente, cărți şi informații. Descoperit în 1954, reuşeşte o vreme să dejoace planurile securității. Arestat şi condamnat.

2. IOAN LUPI, student la Cluj. Se încadrează grupului prof. Volcinschi. Condamnat la 15 ani muncă silnică în 1957.

Comăna

1. CECILIA COMŞA, studentă la Braşov, din grupul legionar de la Academia Comercială. Condamnată.

Colun

1. ION TOADER, țăran condamnat la 15 ani muncă silnică pentru găzduire şi ajutor dat grupului.

2. ION TOADER, tâmplar, fiul lui Ion Toader, condamnat pentru aceleaşi motive.

3. .....MAREŞ, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

4. SUBȚIRELU (?), băieş, care ne-a descoperit bordeiul în pădure în ianuarie 1955, dar nu ne-a vândut.

Copăcel

1. MATEI OLTEANU, țăran condamnat pentru găzduire şi sprijin.
2. DAVID MANTA, țăran, idem.
3. RADU MANTA, țăran, idem.
4.GAVRILĂ MANEA, țăran, idem.
5. IOAN MANTA, țăran, idem.
6. GHEORGHE ROȘCA, țăran, idem.
7. VIRGIL MANTA, elev, fiul lui Radu Manta, văr cu Ion Novac. A ajutat grupul.

Corbi

1. .....ȚEȚU, preot greco-catolic, a făcut parte din grupul de sprijinire Vistea.
2.DOREL ȚEȚU, elev şi frate de cruce la L. Radu Negru, condamnat în 1948 pentru activitate anticomunistă.
3. Omul al cărui nume l-am uitat, pe care l-am poreclit Iermolae, şi care ne-a ajutat în 1952.

Dăişoara

1. VASILE MUREȘAN, plugar, tâmplar şi stupar, soția sa Domnica şi fetele Anuța, Mărioara, Augustina şi Irina, o familie frumoasă cum rar poate fi întâlnită, distrusă de securitate că a găzduit în iarna lui 1950-1951 şapte tineri din grupul de rezistență din munți. Părinții închişi, fetele risipite în lume şi gospodăria distrusă.
2. GHEORGHE BOBOIA, țăran condamnat pentru sprijinul dat celor şapte.
3. ? IACOB, preot, fratele Domnicii, i-a ajutat pe cei şapte.

Dacia

1. IOSIF BORCOMAN, ţăran condamnat pentru găzduire şi sprijin dat grupului.

Drăguş

1. REMUS SOFONEA, elev şi frate de cruce la L. Radu Negru din Făgăraş, cel mai bun elev din clasă, de-o curăţenie sufletească desăvârşită. După şapte ani de luptă în munţi moare în casa lui Olimpiu Borzea în Viştea de Jos.
2. AXENTE SOFONEA, ţăran, tatăl lui Remus, condamnat pentru sprijinul dat grupului.
3. DUMITRU GHINDEA, preot ortodox, chinuit de securitate, condamnat la închisoare. Moare repede după eliberare.
4. SOLOMON SOFONEA, ţăran, condamnat pentru sprijinul dat grupului.
5. VICHENTE FLOREA CODREA, student, idem.
6. SPIRIDON SOCACIU, ţăran, idem.
7. VIOREL ROGOZEA, notar, idem.
8. ION POPARAD AL BRADULUI, ţăran, idem.
9. ROMULUS FOGOROŞ, ţăran, idem.
10. SOLOMON ROGOZEA, ţăran, idem.
11. VIORICA SOFONEA, sora lui Remus, idem.
12. VICTORIA SOFONEA, mama lui Remus, idem.
13. VICHENTE POPA, funcţionar, idem.
14. VASILE SOFONEA al LASCULUI, idem.

Dridif

1. NICULAE OPRIŞ, ţăran, condamnat pentru sprijinirea grupului.
2. ALEXE COMANICI, ţăran, idem.

3. NICOLAE LUNGOCI, elev din frăția L. Radu Negru, condamnat pentru activitate anticomunistă.

4. NICULAE LUNGOCI, farmacist, a reuşit să emigreze în SUA.

Dejani

1. PANDELE MILOŞAN, brigadier silvic. Securitatea se baza pe pădurari, brigadieri silvici sau paznici de vânătoare ca oameni de încredere, însă în marea lor majoritate erau oamenii noştri. Nu serveau securitatea sau mai degrabă le dădeau ştiri false, în unele cazuri informații ticluite de noi. Este cazul şi lui Pandele. A fost condamnat la 6 ani muncă silnică.

2. LIVIU RECEAN, brigadier silvic, împreună cu Pandele a sprijinit grupul de rezistență. Condamnat la 6 ani muncă silnică.

3. NISTOR VLASE, țăran condamnat pentru sprijinul dat grupului.

Dumbrăvița

1. AUREL URIA, preot, originar din Daneş, condamnat pentru activitate anticomunistă.

Fântâna

1. ALEXANDRU NEACŞU, tatăl, țăran din grupul învățătorului Pridon, condamnat.

2. ALEXANDRU NEACŞU, fiul, idem.

3. ION MORARU, țăran, idem.

4. AUREL NEACŞU, țăran, idem.

Feldioara

1. NICOLAE FERIU, ţăran condamnat pentru sprijinirea grupului din munţi.

Felmer

1. MOISE BĂRCUŢEAN, student la Timişoara, arestat şi condamnat la 10 ani muncă silnică pentru activitate anticomunistă în grupul legionar de la Politehnică. Dacă nu ar fi fost prins printr-o vânzare, ar fi fost un bun luptător în munţi.

2. ION BĂRCUŢEAN, elev din Frăţia de la Radu Negru, până la arestarea în legătură cu grupul din munţi. Condamnat.

3. VASILE CÂLŢEA, (VÂSEA), fecior pe atunci, om de sprijin tot timpul. Condamnat.

4. MOISE CÂLŢEA, notar, om de sprijin împreună cu soţia. A fost de mult ajutor. Printr-un nepot de-al său ce pleca în SUA, ne-a făcut legătura cu Consiliul Naţional Român din Franţa. A scăpat cu mult noroc de a nu fi condamnat la moarte. Condamnat la închisoare.

5. CORNEL CÂLŢEA, fiul lui Moise, student la Bucureşti. Până la arestare a fost în legătură cu noi. Condamnat în 1951.

6. NICULAE CORDEA, medic, sprijinitor de mare valoare al grupului în toţi anii, cu medicamente, bani şi informaţii. Contactat de securitate, îi informa după ce se consulta cu noi.

Făgăraş

1. GELU NOVAC, elev din frăţia de cruce de la Radu Negru, coleg cu Remus Sofonea. După şase ani de rezistenţă în munţi cade în luptă, în dimineaţa de 6 august 1954, la Obreja-Alba, pe malul Târnavei.

2. MIHAI NOVAC, profesor, primul director al L. Radu Negru din Făgăraş, tatăl lui Gelu, sprijinitor al grupului de rezistenţă. Condamnat la 15 ani muncă silnică.

3. GEMA GÂRDA NOVAC, studentă la Braşov, îşi ajută fratele din toată inima. Condamnată, naşte la închisoare. Moare curând după ieşirea din închisoare.

4. VIRGIL MATEIAŞ, avocat, comandant legionar, fost prefect. Rol important în comandamentul general al rezistenţei armate pe ţară. Arestat în 1948, e ţinut 10 ani nejudecat, apoi condamnat la muncă silnică pe viaţă. Iese din închisoare în 1964. Moare în 1995.

5. SABIN MARE, căpitan, originar din Satu Mare. În grupul militar de rezistenţă din Făgăraş, aduce grupului nostru arme, echipament, cărţi şi o moară. Pleacă dintre noi în Franţa, în 1950, cu intenţia de a se întoarce. Revine în 1953, paraşutat cu un grup de luptători. Din cauza unor deficienţe de organizare, nu ne-am putut întâlni. Moare in condiţii neelucidate.

6. STANCIU STROIA, doctor, fost asistent universitar, se stabileşte la Făgăraş. Este cunoscut de toată lumea şi cunoaşte pe toată lumea. Are o atitudine naţionalistă, împreună cu alţi intelectuali din Făgăraş. Ajută rezistenţa anticomunistă. Este arestat în toamna anului 1950 împreună cu fiul său, elev de liceu, şi condamnat. Om de o înaltă ţinută morală.

7. NICULAE BURLACU, doctor, moldovean la origine, condamnat în 1948 la 4 ani închisoare. La ieşire se stabileşte în Făgăraş, intrând repede în legatură cu grupul de rezistenţă. Implicându-se în crearea de legături şi cu exteriorul. Vândut de profesorul Grovu, este arestat şi condamnat la moarte cu membrii grupului prinşi în 1957. I se comută condamnarea în muncă silnică pe viaţă.

8. VALER LITERAT, preot şi profesor de franceză la L. Radu Negru. Pentru atitudinea lui anticomunistă este arestat şi condamnat. Fost coleg cu Octavian Goga.

9. ROMULUS URSU, profesor la L. Radu Negru, fruntaş naţional ţărănist. Pentru atitudinea sa anticomunistă este arestat în 1951 şi condamnat. Trimis la Canal, moare fără îngrijire medicală în 1952.

10. ROMULUS VICTOR URSU, fiul profesorului Romulus Ursu, student, făcând parte din grupul Volcinschi, mort în condiții foarte suspecte.

11. RADU LITERAT, inginer. Fost elev la Radu Negru, fiul lui Valer Literat, este arestat şi condamnat pentru activitatea sa anticomunistă.

12. CORNELIU URSU, student, fiul porf. Ursu. Se încadrează în mişcarea studențească anticomunistă în grupul prof. Volcinschi fiind condamnat.

13. SORIN LUDU, student. Rol important în comandamentul rezistenței pe lângă profesorul Nicolae, Petraşcu. Condamnat, iese grav bolnav din închisoare.

14. CORIOLAN BURACU (soția MARIA), preot militar, personalitate politică naționalistă a Ardealului încă înainte de primul război mondial. Senator. Ia parte la războiul de răsărit împreună cu fiul său Matei, care moare în luptă. Cu întreaga sa familie se dăruieşte luptei anticomuniste. Urmărit încă din 1946 de la alegeri, este arestat după patru ani şi condamnat. Fiii săi îi urmează exemplul.

15. FLORIN BURACU, ca elev a fost şeful Frăției de la L. Radu Negru. Inginer silvic, a pregătit zeci de frați de cruce, viitori luptători anticomunişti.

16. ALEXANDRU BURACU. Elev la Liceul Militar. Condamnat ca frate de cruce în 1941, este trimis pe front la 17 ani. Revine la L. Radu Negru ca elev şi activează în frăția de aici. Este arestat şi condamnat.

17. OCTAVIAN BURACU, profesor universitar la Cluj, poartă şi el ideile familiei. La revoluție (1989), la Cluj, este în primele rânduri, fiind ales preşedintele Frontului Salvării Naționale de aici. Rămâne până la moarte credincios ideilor familiei sale.

18. MIHAI BURACU, cel mai mic frate, elev la L.R.N., şi frate de cruce, este arestat şi condamnat în 1948 pentru activitate anticomunistă.

19. OCTAVIAN FLORESCU, profesor la L.R.N., pentru atitudinea sa anticomunistă este trimis în lagărul de la Caracal, apoi condamnat.

20. MIHAI SĂBĂDUŞ, profesor la L.R.N., arestat în 1948 şi condamnat pentru activitate anticomunistă.

21. ADAM BUCUR, profesor la L.R.N., condamnat pentru activitate anticomunistă.

22. VICTOR FLOREA, profesor la L.R.N., condamnat în 1951 pentru atitudine anticomunistă.

23. IOAN BĂLAN, student la Politehnica Bucureşti. Arestat şi condamnat în 1948.

24. OCTAVIAN POPA, student la Conservatorul din Bucureşti, condamnat pentru activitate anticomunistă.

25. OCTAVIAN TOMUȚA, fost elev la L.R.N., student, şeful grupului legionar de la Politehnica Bucureşti, condamnat pentru activitate anticomunistă.

26. VALERIU TEODORU, fost elev la L.R.N., condamnat cu grupul Politehnicii din Buc.

27. HORIA DRĂGHICI, student, idem.

28. MIRCEA ZORCA, student, implicat în grupul de paraşutați al grupului Sabin Mare, condamnat.

29. OTILIA BĂLAN, învățătoare, mama lui Ion Bălan, ajută grupul din munți cu echipament de munte în două rânduri.

30. EMILIA MAGA, învățătoare, soția lui Mihai Maga, tot timpul sprijinitoare a grupului din rezistență.

31. IOAN GIURCA, medic, fruntaş național țărănist, arestat. În casa lui a fost primul sediu al Securității. Urmărit de securitate, s-a ascuns la Braşov, unde a decedat.

32. EMIL COSGAREA, avocat, fruntaş național țărănist condamnat pentru atitudine anticomunistă. Casa lui a fost al doilea sediu al securității.

33. ANORE SCHULL, medic evreu, a trimis prin profesorul Novac medicamente pentru Gelu Novac.

34. CORIOLAN PERENI, medic, l-a scăpat de la moarte pe luptătorul Dumitru Moldovan, dându-i prin transfuzie propriul său sânge.

35. MARGARETA HALMAGHI, soră medicală. L-a ajutat pe doctorul Pereni la transfuzie şi l-a îngrijit pe rănit.

36. EUGEN CRIŞAN, medic, arestat şi condamnat pentru atitudine anticomunistă.

37. PETRU MANCIULEA, arestat şi condamnat în grupul Pridon.

38. Fraţii COMĂNAR: VICTOR, TITUS, MIRCEA şi OCTAVIAN, legionari, condamnaţi pentru rezistenţă anticomunistă.

39. ION MARHĂU, croitor, legionar, condamnat pentru activitate anticomunistă.

40. IULIU SCOREI, idem.

41. ELISIE GÂNSCĂ, legionar, idem.

42. ION MATEI, idem.

43. NICOLAE MAIER, croitor, legionar, idem.

44. NICOLAE IOANID, legionar, funcţionar, idem.

45. VASILE TAFLAN, legionar, avocat, idem

46. AUREL BENŢEA, tehnician, condamnat pentru atitudine anticomunistă.

47. ANA POPA, originară din Voievodeni, funcţionară, a îndrăznit să dea referat bun pentru dr. Burlacu arestat.

48. CONŢ PETRE, secretar PCR la Combinatul Chimic Făgăraş, a dat referat bun pt. dr. Burlacu.

49. IOSIF ZIEGLER, medic evreu. A dat referat bun pt. dr. Burlacu.

50. ANDREI NEUMAN, medic evreu. A dat referat bun pt. dr. Nicolae Burlacu.

51. IOSIF MUNTEANU, condamnat pentru activitate anticomunistă.

52. GHEORGHE COMŞA, secretar al Liceului Radu Negru. L-a găzduit o iarnă pe Gelu Novac, când a rămas singur.

53. ? CIORA, elevă la Liceul din Făgăraş, ucisă la securitate în condiţii necunoscute.

54. GHEORGHE GOVORAN, preot, condamnat pentru atitudine anticomunistă.

55. ION BĂRCUŢEAN, muncitor, condamnat.

56. ZOE VÂJEU şi sora sa, CARMINA, condamnate pentru sprijinul dat Rezistenţei anticomuniste.

Galaţi - Făgăraş

1. GHEORGHE TOADER, fost elev la L.R.N., inginer chimist, şef de promoţie al Politehnicii Bucureşti, şeful organizaţiei legionare a Jud. Făgăraş. Condamnat în 1948 în oraşul Stalin pentru activitate anticomunistă. Ucis la închisoarea Gherla în 1951.

2. GHEORGHE TOADER, muncitor, văr cu ing. Gh. Toader, condamnat pentru activitate anticomunistă.

3. ION COMŞA, preot, idem.

Grid

1. GHEORGHE URDEA SLĂTINARU, luptător deosebit în rezistenţă. Şi-a apărat libertatea cu arma de la alegerile din 1946. Prins, este condamnat la moarte, condamnare neexecutată timp de mulţi ani.

2. GHEORGHE CIURILĂ, ţăran, condamnat pentru participare în grupul de rezistenţă Pridon.

3. ION BOIERU, condamnat la cinci ani pentru participare la grupul Pridon.

4. GHEORGHE BOIERU, condamnat la patru ani, idem.

5. SABIN DRĂGHICI, ucis în anchetă la securitate pentru participare la grupul Pridon.

Gura Văii

1. IOAN GAVRILĂ, student la Cluj, condamnat în câteva rânduri în contumacie pentru activitate anticomunistă în grupurile studenţeşti legionare din Cluj şi Braşov. Condamnat la moarte în contumacie în oraşul Stalin, în 1951, pentru constituirea de "bandă teroristă" şi acţiune armată antistatală. Arestat la Cluj în 1976, condamnările fiindu-i prescrise.

2. NICULAE POPA (soţia LINA), sprijinitori ai grupului de rezistenţă din munţi. Condamnat.

3. ION TRÂMBIŢAŞ, ţăran, invalid, sprijinitor al grupului, condamnat, mort în închisoare.

4. NICULAE CRISTEAN, învăţător (soţia TEREZA), sprijinitori ai grupului de rezistenţă, condamnat.

5. ION CRISTIAN, ţăran, condamnat ca sprijinitor al grupului de rezistenţă.

6. AUREL CRISTIAN. A transportat cu caii alimente la munte pentru grupul de rezistenţă. Condamnat.

7. GHEORGHE ALDEILIE, ţăran, sprijinitor al grupului condamnat.

8. ION VIJOLI, ţăran, plecând în SUA, a transmis un mesaj Consiliului Naţional Român. Nu a fost cunoscut de securitate.

9. ION IARU (DADU), gazdă a luptătorilor şi sprijinitor. Condamnat.

10. MATEI IARU, tată şi fiu, gazde ale grupului, nu au fost aflaţi de securitate.

11. TRAIAN IARU (al LINII), tâmplar, gazdă a grupului. Ne-a construit lăzi de păstrat alimente. Condamnat.

12. VIRGIL STROIA, ţăran, gazdă a grupului, chiar când conta ca informator al securităţii.

13. VIRGIL ŞOTCAN, cu întreaga familie, Maria - soţie, Ion şi Trişa, părinţi, gazde ale grupului, nu au fost cunoscuţi de securitate.

14. NICULAE MAXIM LEABU, ţăran, unchiul unui ofiţer de securitate, gazdă de încredere în multe rânduri. Nu a fost cunoscut de securitate.

15. GHEORGHE BRENEŞ (RUCĂREANU), rudenie cu Ghiţă Haşu, gazdă a grupului, condamnat.

16. ION PUCICA, ţăran, condamnat pentru sprijinirea grupului.

17. GHEORGHE FĂRCĂŞAN, ţăran invalid de război, om foarte iscusit, a sprijinit grupul material şi cu informaţii în timp ce conta ca informator al securităţii. Nu a făcut închisoare.

18. GHEORGHE CORDEA, ţăran, om de vază în sat, tată a opt copii. Cunoscător al munţilor, ne-a făcut în 1949 legătura cu grupul Arsenescu. Nu a fost cunoscut de securitate.

19. ? CORDEA, unul din fii, cioban în Baba în 1951 şi 1952. A sprijinit grupul la munte.

20. LAUREAN si VASILE LAZEA, unchi ai lui Ion Gavrilă, sprijinitori şi gazde ale grupului chiar şi când contau ca informatori la securitate. Anchetaţi, dar nu condamnaţi.

21. PIAN LAZEA, socrul lui Vasile Lazea, a sprijinit grupul material şi cu informaţii cât a trăit.

22. GHEORGHE HAN (al lui Iosif), ţăran, oier. La început a sprijinit regimul comunist, apoi s-a lămurit. Înainte de moarte (1949) ne-a dăruit armament.

23. GHEORGHE HAN (al lui Galaftion), zidar, sprijinitor al grupului în timp ce era preşedintele Frontului Plugarilor. Nu a fost cunoscut de securitate.

24. GHEORGHE GAVRILĂ, drumar, tatăl lui Ion Gavrilă, moare în 1949, în urma unui tratament la securitate.

25. ANA GAVRILĂ, mama lui Ion Gavrilă, condamnată că a furnizat arme grupului. Împreună cu fiicele Ileana şi Eugenia, rămâne la dispoziţia setei de răzbunare a securităţii 29 de ani.

26. TRAIAN NISTOR, cioban, ne-a dat în fiecare an sprijin la munte. Nu a fost cunoscut de securitate.

27. GHEORGHE ROMAN (Zevedei), ţăran, a sprijinit grupul ca gazdă şi cu alimente. Nu a fost cunoscut de securitate.

28. VICTOR NISTOR (Chiţu), şi NICULAE DATEŞ (Dănucă), ţărani în puterea vârstei, au murit în urma bătăilor de la securitate, bănuiţi a avea legături cu grupul din munţi.

29.ION IARU (Ionucu), sprijinitor al grupului, necondamnat.

Glâmboaca

1. AUREL MOISIN, țăran sprijinitor al Lenuței Faina.
2. (?) TĂVALĂ, sprijinitor al Lenuței Faina.

Grânari

1. (?) RENCIU, a pregătit cartiruirea grupului în iarna 1952-1953.

Hârseni

1. MATEI COTOROZ, țăran, condamnat 20 ani muncă silnică pentru sprijinirea grupului.
2. IOSIF HERSENI (IOJICA), vestit oier, om în vârstă, ne-a sprijinit la munte cu alimente.
3. ? ? , o fată, rudenie cu Victor Metea, ne-a fost gazdă şi sprijinitoare curajoasă în câteva rânduri.
4. TOADER BĂLAN (soția MARIA), sprijinitor al grupului de rezistență.
5. IOAN RÂNEA, profesor, sprijinitor al grupului.

Hurez

1.ION ȚEȚU, condamnat pentru sprijin dat grupului.
2.ŞTEFAN ȚIPU, idem.
3.DUMITRU OPRIŞ, impiegat, condamnat la 8 ani.
4.ALEXANDRU SASU, idem.
5.ION SASU (NICĂ SASU), sprijinitor şi gazdă, nu a fost cunoscut de securitate.
6. ? MATEI, bătrân orb, ce locuia la Nică Sasu, care ne culegea informații despre ce se vorbea în sat şi la miliție.
7.MARIA SASU, femeie în vârstă, mamă a şapte copii, rudenie cu Ion Gavrilă, gazdă a grupului. Nu a fost cunoscută de securitate.

8. IULIAN NEAMȚU, arestat şi condamnat în grupul elevilor pentru activitate anticomunistă.

Iaşi - Făgăraş

1. ION IVAN, student condamnat cu grupul legionar al Politehnicii Buc. pentru activitate anticomunistă, mort în închisoare.

2.GHEORGHE BULGĂR, student condamnat cu grupul legionar al Universității Bucureşti.

3. GHEORGHE PEPTEA, student, idem

4. DĂNILĂ PEPTEA, țăran, (soția EUGENIA), condamnat pentru sprijinul grupului de rezistență.

5. ZAHIU LUPU, țăran, (soția Ludovica), idem

6. MATEI FLOREA, preot, (soția Verona), idem.

7. TRAIAN PEPTEA, țăran, (sotia Genoveva), idem.

8. GHEORGHE BULGĂR, țăran, (soția Ana), idem.

9. DĂNILĂ FLOREA, țăran, idem.

10. NICOLAE MOTOC, țăran, (soția Raveca), idem.

Ileni

1. PIRĂU TOMA (PORÂMBU), fecior, din grupul din munte, cade în luptă cu securitatea în decembrie 1950, în şura lui Dumitru Cornea.

2. VICTOR METEA, elev, frate de cruce la L.R.N., după şase ani de lupte în munți, cade prin vânzare în mâna securității. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

3. DUMITRU CORNEA, țăran de 80 de ani, condamnat la moarte şi executat pentru că l-a găzduit pe Toma Pirău.

5. MARIA CORNEA, (Domnişoara), împreună cu mama ei a găzduit grupul de rezistență şi l-a sprijinit. Condamnată.

6. VICTOR METEA, tatăl lui Victor Metea, condamnat pentru sprijinul dat. Moare în închisoare.

7. ION METEA, fratele mai mic al lui Victor Metea, om de sprijin în condițiile în care securitatea se răzbuna pe el pentru neprinderea lui Victor.

8. GHEORGHE METEA, țăran, condamnat la 15 ani muncă silnică pentru sprijinul dat grupului din munte.

9. SIMION GHIZDAVU, țăran, participant la grupul Mogoş-Mazilu, condamnat.

10. TOMA BLEBEA şi ELENA BLEBEA, idem.

11. ION COMAN, țăran, idem.

12. DOREL CORNEA, idem.

13. ION BARBU, idem.

14. TOMA BARBU, idem.

15. VALER MILEA, idem.

16. TRAIAN CORŞATEA, student, idem.

17. VIRGIL CORŞATEA, idem.

18. ION MILEA, idem.

19. ION FARCAŞ, idem.

Jibert

1. GHEORGHE BUTA, țăran deosebit. Ca tânăr a călăuzit armata română în 1916. Ne-a găzduit şi sprijinit cu drag. Condamnat.

2. ION BUTA, fratele lui Gheorghe, condamnat pentru sprijinul dat grupului din munte.

3. GHEORGHE SCÂRNECI, țăran condamnat pentru strijinul dat grupului din munte.

4. DIONISIE MEDREA, medic, sprijin medical. Nu a fost cunoscut de securitate.

5. MIHAI WAGNER, nr.66, țăran sas în vârstă, gazdă a grupului în câteva rânduri. Nu a fost cunoscut de securitate.

6. MARTIN TONTSCH, nr.14, țăran sas, curatorul bisericii. Om de sprijin. Nu a fost cunoscut de securitate.

7. GHEORGHE GÔLDNER, nr.32, țăran sas, gazdă a grupului.

8. ROTH şi ginerele său TONTSCH MARTIN, nr 150, gazdă şi sprijin.

9. TONTSCH AGNETA, nr. 52, ne-a ajutat cu mama ei chiar în condiţiile în care securitatea bănuia că are legatură cu noi.

10. ? MÜLER şi fiica ANA, nr. 80, ne-a găzduit şi ajutat.

11. SIMION ROTH, ne-a fost călăuză noaptea în direcţia Grânari. Am fost atât de bine primit că după 50 de ani mai reţin şi numărul casei acestor oameni.

Ludişor

1.EUGENIA HAŞU, soţia lui Gheorghe Haşu şi-a ajutat soţul atrăgând asupra ei mânia securităţii. Anchetată bestial şi condamnată.

2.DUMITRU COMĂNICI, tatăl Eugeniei, cu mama Eugeniei, şi-au sprijinit ginerele Gheorghe Haşu cu toată dragostea. Dumitru - condamnat la închisoare.

3.OCTAVIAN COMĂNICI, ţăran, sprijinitor al grupului, condamnat la zece ani închisoare.

4.NICULAE DRUGĂ, sprijinitor al grupului, condamnat.

Luţa

1.MIRCEA LUDU, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistenţă.

2.OCTAVIAN BALEA, idem.

Lisa

1. IOAN POP (FILERU), pădurar, de mare folos grupului înainte de 1951 şi apoi în grupul de la munte. După cinci ani de rezistenţă în munţi este arestat în martie 1956. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

2. DUMITRU MOLDOVAN, fost elev la L.R.N. Condamnat în 1948 la un an închisoare pentru acțiune anticomunistă. La ieşirea din închisoare alege lupta armată împreună cu tatăl său. Este rănit grav într-o confruntare cu securitatea în toamna anului 1951. Condamnat la muncă silnică pe viață.

3. VASILE MOLDOVAN, țăran, tatăl lui Dumitru. Îşi însoțeşte fiul la munte. Fiind prins, este condamnat la muncă silnică pe viață. Moare în închisoare.

4. AXENTE STANISLAV, preot unit si învățător. Unul dintre cei mai utili oameni de sprijin în primii ani ai grupului. În casa lui s-a luat legătura cu doi comandanți de regimente, alcătuindu-se un plan de acțiune dacă situația ar fi devenit favorabilă unei extinderi a rezistenței anticomuniste. Securitatea nu a aflat de acest plan. Condamnat pentru sprijinirea grupului.

5. ION CĂTANĂ, maior deblocat. Ia parte la înțelegerea din 1949 cu cei doi colonei (nu s-au spus nume, îi cunoştea numai el). La întâlnire au luat parte părintele Stanislav, Andrei Haşu şi Ioan Gavrilă. Ne-a dăruit armament de calitate. Nu ştiu să fi făcut închisoare.

6. GHEORGHE HAŞU, meşter constructor, veteran de război, văr cu Laurean Haşu. Gazdă şi sprijinitor pentru grup. Condamnat la 15 ani muncă silnică.

7. VICTOR HAŞU, tatăl si VICTOR HAŞU fiul, oameni de sprijin, amândoi condamnați.

8. ELENA HAŞU, sprijinitoare a grupului.

9. DAVID GREAVU (DUCA), țăran, condamnat pentru sprijinirea grupului.

10. ALEXANDRU GREAVU, condamnat pentru că l-a găzduit pe Dumitru Moldovan.

11. MARIA POP, soția lui Ion Pop, condamnată la închisoare pentru că şi-a ajutat sotul.

12. SAVU PALER şi Silvia soția lui, gazdă a grupului. Condamnați.

13. GHEORGHE MUNTEAN, țăran, condamnat pentru sprijinul dat grupului din munte.

14. VICHENTE MUNTEAN, idem

15. GHEORGHE ŞERBAN, idem.

16. ALEXANDRU RUS, idem.

17. IOAN GREAVU (MEI), idem

18. NICULAE PALER, idem.

19. VASILE SI ALEXANDRU VĂCARU, idem.

20. MOISE POPA, idem.

21. REMUS POPESCU, refugiat din Basarabia, condamnat pentru legături cu grupul.

22. VASILE MUNTEAN, student, apoi medic, sprijinitor al grupului, condamnat. Mereu optimist în închisoare.

23. OCTAVIAN MUNTEANU, țăran, fratele lui Vasile, gazdă a grupului. Ne-a dăruit armament şi alimente. Condamnat la muncă silnică pe viață.

24. ŞERBAN CORNILĂ, socrul lui Fileru, cu soția Victoria, a fost gazdă şi sprijinitor. Condamnat.

25. NICAPOPII VICTORIA, țărancă, văduvă cu trei copii, soră cu Gheorghe Cordea din Gura Văii. Gazdă a grupului. Condamnată.

26. ALEXANDRU BROSCĂȚAN, pădurar, prieten al lui Fileru, condamnat pentru sprijinul dat.

27. NICOLAE PALER, învățător, sprijinitor al grupului. Nu a fost cunoscut de securitate.

28. MIRCEA PALER, țăran, idem.

29. IOSIF şi GHEORGHE VĂCARU, idem.

30. IOAN ŞERBAN PALER (BĂZĂON), sprijinitor al grupului. Arestat şi chinuit la securitate.

Mândra

1. EUGEN RAȚIU, fratele de mamă al lui Horia Sima, cunoscător a şapte limbi de circulație internațională, absolvent al Facultății de Litere din Bucureşti, refugiat în Germania în 1941, revenind în țară, este dus în Uniunea Sovietică şi ținut în anchete 10 ani. Întors în țară, este condamnat până în 1964. Trăieşte sub supravegherea strictă a securității. Plecat câțiva ani în Spania, revine din nou în România.

2. ION SIMA, țăran, condamnat pentru participare la grupul Mogoş-Mazilu.

3. ILIE ZARA (soția - rudenie cu Horia Sima, deportată în Bărăgan). Condamnat idem.

4. TRAIAN SUCACI, idem.

5. NICOLAE ZARA (a lui Şercăianu), idem.

6. ION PICA, elev, idem.

7. VASILE DRUGOLA, idem.

8. ION DAN, țăran legionar, condamnat cu Virgil Mateiaş.

Merghindeal

1. AUREL DĂIŞOREANU, țăran, cărăuş, legionar, om cumpătat şi devotat grupului cu întreaga familie. Ne-a găzduit în iarna 1951-1952, condamnat 20 ani muncă silnică.

2. ION LEANCU, țăran originar din Hurez, şi el, şi soția la fel de devotați grupului ca şi Aurel Dăişoreanu. Condamnat.

Mărghineni

1. ELENA FAINA, elevă la Blaj. Alături de Gheorghe Ionele (Dumitriu), a fost în munți cu arma până în 1952. Rămasă singură, este arestată în decembrie 1952 în Avrig, în casa cojocarului Oancea. Condamnată la muncă silnică pe viață.

2.GHEORGHE IONELE (Dumitriu), tinerețe aventuroasă. Copil de moț, orfan, din Arieşeni, vindea fluiere în Cluj. Adoptat de căpitanul Şiancu, ajunge copil al Legiunii până în 1938. Mai târziu face armata şi frontul. Bănuit la Arad că ar fi locotenentul Dumitriu, căutat de securitate, este bătut groaznic. Evadează din spital cu ajutorul personalului medical şi se refugiază la Braşov, la organizația legionară de aici. Este silit să se retragă în munți cu Elena Faina, rămânând cu arma în mână până în 1951, când moare în luptă cu securitatea în Poiana Sibiului.

3. ALEXANDRU FULICEA, muncitor la Braşov. Conducător al unei unități legionare încadrate în lupta de rezistență anticomunistă. Condamnat la muncă silnică pe viață.

4. VICTORIA FULICEA, soția lui Alexandru, sora Elenei Faina, îşi urmează soțul în tot ce a întreprins. Condamnată.

5. ION FULICEA, muncitor la Braşov, legionar, fratele lui Alexandru. Este alături de fratele său în tot ce a întreprins. Condamnat la muncă silnică pe viață, moare ucis la închisoarea Gherla.

6. TEREZA FULICEA, soția lui Ion Fulicea, îşi urmează soțul în tot ce a făcut.

Olteț

1. AUREL LELUȚIU, preot greco-catolic, urmărit de securitate, sprijinitor al grupului, condamnat.

2. IONEL LELUȚIU, preot greco-catolic, idem.

3. NICOLAE GREAVU, student teolog, sprijinitor al grupului, condamnat.

4. IOAN MONEA, funcționar, idem.

5. VASILE SURDU, participant la grupul de rezistență.

6. OCTAVIAN CÂRJE, elev, participant la grupul de rezistență, condamnat.

7. GHEORGHE LELUȚIU, idem.

8. ION LELUȚIU, țăran, idem.

9. VICTOR ŞOFARIU, ţăran, condamnat pentru activitate anticomunistă.

Poienița

1. VASILE BANCIU, pădurar, fost elev la L.R.N., coleg cu Ioan Gavrilă, sprijinitor al grupului când s-a iernat în pădurile de aici.
2. Soții ILINA, arestați de securitate la Sibiu pentru sprijin dat rezistenței.

Perşani

1. NUȚIU LEONTE, student, condamnat cu Centrul Univ. legionar Bucureşti.
2. GHEORGHE ARECU, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistenţă.
3. DUMITRU BOCU, idem.
4. ION DAN, idem
5. GHEORGHE FINGHI, idem.
6.ION ŞOLTEA, idem.
7. DUMITRU NUȚIU, idem.
8. GHEORGHE BOIERU, idem.
9. ION NUȚIU, idem.
10. GHEORGHE COSTE, idem.
11. GHEORGHE COMARDICEA, idem.

Porumbacu de Jos

1. ELISABETA MALENE, învățătoare, văduva preotului Gheorghe Malene, ucis de ostaşii sovietici, sprijinitoare importantă a grupului de rezistenţă din munți în zona de apus a Țării Făgăraşului.

Porumbacu de Sus

1. CONSTANTIN CISMAŞ, student medicinist, condamnat la 10 ani muncă silnică pentru activitate anticomunistă.
2. ION VOINEAG, condamnat la 10 ani pentru sprijinul grupului de rezistență.
3. ION SILEA, idem.
4. GHEORGHE GRITU, idem.
5. CONSTANTIN GORE CĂPĂȚÂNĂ, idem.
6. DUMITRU CISMAŞ, idem

Noul Român

1. IONIȚĂ GREAVU, fost elev la L.R.N., legionar, pe frontul de răsărit se împrieteneşte cu plutonierul Partenie Cosma. Intuiesc o luptă de rezistență împotriva ocupantului sovietic şi se pregătesc pentru aceasta. Împreună, depozitează arme încă din 1945. Are legături în 1947 cu colonelul Arsenescu, pe care-l găzduieşte. Gazdă pentru Elena Faina şi Dimitriu. Condamnat la muncă silnică.
2. AUREL FILIP, țăran, sprijinitor al Elenei Faina.
3. PETRE APOST, țăran, idem.
4. GHEORGHE BUCURESCU, idem.
5. GHEORGHE FRECIU, alcătuieşte acte false pentru Elena Faina şi Dimitriu.
6. GREFI BUDAC, fratele lui Remus Budac sprijinitor al grupului din munți, condamnat.
7. GHEORGHE BUCUREASA, a trecut-o Oltul cu barca pe Lenuța Faina şi de două ori pe mebmri grupului din munți.

Ohaba

1. IANCU MORAR, medic, condamnat pentru activitate anticomunistă cu centrul legionar Bucureşti. Bun conducător. Dacă ar

fi scăpat de arestare, ar fi fost cu siguranță șeful grupului de rezistență Făgăraș.

2. IACOB BOIER, inginer, condamnat la zece ani pentru sprijinirea grupului de rezistență din munți.

3. ION DOBRIN, țăran, idem.

4. MARIA DOBRIN, idem.

5. GHEORGHE IDOMIR, idem.

6. MARIA IDOMIR, idem.

7. ȘTEFAN IDOMIR, medic, idem.

8. IOSIF ȘTEAVU, țăran, idem.

9. IOSIF ȚEPES, maistru silvic, idem.

10. GHEORGHE ROMAN, idem.

11. MARIA ROMAN, idem.

12 AUREL ROMAN, idem.

13. NICOLAE MORAR, tatăl medicului Iancu.

14. GHEORGHE CĂLIN, idem.

15. IACOB CĂLIN, idem.

16. IOAN COMAROMI, idem.

17. TRAIAN MORAR, idem.

Poiana Sibiului

1. Familia ION RODEAN a sprijinit-o pe Lenuța Faina şi pe Inele. Condamnați.

Părău

1. ION PRIDON, învățător, voluntar în primul război mondial, căpitan rezervist. Conducătorul grupului de rezistență "Vultanii". Organizează cu ajutorul lui Marcel Cornea oamenii din satele din răsăritul Țării Făgăraşului. Condamnat la moarte în Oraşul Stalin în 1951. Ucis în lanțuri înainte de execuție la închisoarea Jilava.

2. ION BOAMFĂ, învățător, ajutorul lui Ion Pridon, condamnat 16 ani.

3. CLEMENT OANA, ucis, în noaptea arestării, în bătaie la securitate.

3. ION BUTA, țăran, condamnat 15 ani pentru participarea la grupul Pridon.

4. IACOB BUTA, economist, condamnat la 15 ani, idem.

5. ION OANA CUTA, idem.

6. ION CERBU, idem.

7. GHEORGHE NOARĂ, condamnat patru ani, idem.

8. NICOLAE NOARĂ, condamnat la 6 ani, idem.

9. GHEORGHE SASEBEŞ, condamnat 3 ani, idem.

10. TĂNASE CREȚU, condamnat 3 ani, idem.

11. ANDREI CERBU, condamnat 5 ani, idem.

12. GHEORGHE AXINTE, arestat şi numai anchetat, idem.

13. PETRU ITOAFĂ, arestat şi anchetat, idem.

Pojorta

1. ANDREI HAŞU, tehnician la Astra Arad, legionar. Cât a trăit, a fost sufletul şi conducătorul de fapt al grupului de rezistență făgărăşan. Vândut, moare în lupta cu securitatea în Voivodeni în februarie 1952.

2. GHEORGHE HAŞU, meşter de acoperişuri, frate cu Andrei, se încadrează în grup în 1949. Este prins prin vânzare în 1955, la Bucureşti. Condamnat la moarte şi executat în 1957.

3. ANDREI HAŞU tatăl şi mama ZINA, au dat sprijin total fiilor lor. Au fost anchetați, chinuiți, condamnați.

4. VICTORIA TRÂMBIȚAŞ, sora fraților Andrei şi Gheorghe Haşu. "Şi-n foc intram pentru frații mei." Anchetată, chinuită de securitate.

5. GHEORGHE DRUGĂ, țăran, condamnat pentru sprijin dat grupului.

6. VICTOR DRUGĂ, țăran, idem.

7. GHEORGHE CRISTIAN, țăran, idem.

8. GHEORGHE MIHĂILĂ, ţăran, idem.

9. SIMION NEGREA, ţăran, idem.

10. ION GANEA, cumnat cu fratţi Haşu, idem.

11. PETRE CRISTEA, morar, condamnat pentru sprijinirea grupului la 15 ani muncă silnică.

12 TIT LIVIU NEGREA, preot şi soţia HARETA, tot timpul sprijinitori ai fraţilor Haşu. Anchetaţi, dar nu dovediţi de securitate.

13. Fraţii GANEA, poştaşi, au ajutat material grupul de rezistenţă. Nu au fost cunoscuţi de securitate.

14. ION GANEA, fiul unui, student, încadrat în grupul Volcinschi. Condamnat la 15 ani muncă silnică în 1957.

15. MATEI MIHĂILĂ, sprijinitor de seamă al grupului. Condamnat.

Racoviţă

1. DAVID RAŢIU, ţăran, sprijinitor al Lenuţei Faina. Condamnat.

2. PETRE MUREŞAN, idem.

3. IOAN BALEA şi soţia CRISTINA, idem.

4. ION DRĂGOI şi soţia ANA, idem.

5. IOSIF LUNGU, învăţător şi soţia MARIA, idem.

6. VASILE STOIA, idem.

7. VASILE SAVU, idem.

Rotbav

1. VIOREL şi MARIA PURICE, tineri ţărani. Au găzduit în condiţii foarte periculoase un grup de luptători în iarna 1951-1952. Nu au fost cunoscuţi de securitate.

2. ? MARTIN, preoteasă, mătuşa lui Gelu Novac, care ne-a dat informaţii preţioase în decembrie 1951.

Râuşor

1. PARTENIE COSMA, plutonier în armata română, originar din Şona. A pornit pregătirea pentru rezistența armată anticomunistă încă de la 23 august 1944, depozitând arme, convins că aceasta va avea loc în viitor. A fost ajutat de caporalul Gheorghe Tăulea, Ioniță Greavu şi socrul său, Iacob Juncu. A trimis arme şi colonelului Arsenescu. A sprijinit grupul făgărăşan cu arme şi echipament militar. Înrolat în Organizația de Rezistență Anticomunistă a militarilor din garnizoana Făgăraş prin căpitanul Traian Monea, superiorul său. Condamnat la moarte şi executat în Oraşul Stalin, în 1951.

2. VALERIA COSMA, soția lui Partenie, mamă a trei copii, a fost tot timpul alături de soțul ei în tot ce a întreprins, având soarta destinată văduvelor luptătorilor din Rezistența Armată (anchete, chinuri, alungare din casă, deținere cu lunile la securitate).

3. IACOB JUNCU, socrul lui Partenie, şi-a ajutat ginerele în tot ce a făcut.Gazdă şi sprijinitor al grupului făgărăşan. Condamnat, moare în închisoarea Caransebeş.

4. ELENA JUNCU, soția lui IACOB, sprijinitoare a grupului. Arestată şi condamnată.

5. ARON COMŞULEA, țăran, alături de Partenie Cosma şi Juncu în toate acțiunile lor. Condamnat.

6. GHEORGHE ARSU, țăran, ascuns la familia Juncu, în noiembrie 1950. Pentru a-i salva pe luptătorii din munți aflați la locuința lui Valer Pică, s-a aruncat pe drum în mijlocul securiştilor atrăgându-i după el şi fiind rănit grav. Condamnat în Oraşul Stalin în 1951.

7. VICTOR ROŞCA, elev, şeful Frăției de Cruce de la Liceul Radu Negru, condamnat pentru activitate anticomunistă în Oraşul Stalin în 1948.

8. VICTOR DÂMBOI, preot, sprijinitor al grupului pe când era paroh în Drăguş. Condamnat la 10 ani închisoare o dată cu Ion Chiujdea şi ceilați.

9. ALEXANDRU COMŞULEA, militar, arestat în cazarmă la Oradea, de către Securitate, şi găsit spânzurat în grădina casei părinteşti, după 10 zile.

10. VALER PICĂ, gazdă în multe rânduri şi sprijinitor al grupurilor de rezistenţă.Condamnat în Oraşul Stalin în 1951.

11. ION VICTOR PICĂ, elev, 16 ani, frate de cruce la Liceul Radu Negru, face parte din primul moment din Grupul Mogoş-Mazilu. Condamnat în Oraşul Stalin în 1951. Scrie şase cărţi de memorii şi poezii despre Rezistenţă şi închisoare.

12. GHEORGHE POP, ţăran, fost primar legionar, condamnat pentru Rezistenţa Anticomunistă şi sprijin dat grupurilor de rezistenţă.

13. ION POP, fiul lui Gheorghe, face parte din grupul Mogoş-Mazilu. Condamnat în Oraşul Stalin în 1951.

14. ZACHEU POP, măcelar, a ajutat grupul de rezistenţă. Condamnat.

15. ZACHEU POP-fiul, participant în grupul Mogoş-Mazilu, condamnat 12 ani la închisoare.

16. IOAN G. PICĂ (Cioiu), condamnat 12 ani pentru participare la grupul M-M. Ieşit din închisoare grav bolnav.

17. CONSTANTIN N. ROŞCA,condamnat la 8 ani închisoare.

18. NICOLAE COMŞULEA (Picule), din grupul M-M, condamnat.

19. ION ROŞCA, tânăr din grupul M-M, condamnat.

20. TĂNASE COMŞULEA, elev, frate de cruce, condamnat pentru activitate anticomunistă.

21. VICHENTE COMŞULEA, fost elev la Liceul Radu Negru, frate de cruce, mare mutilat de război. A găzduit oameni din Rezistenţă, nu a fost cunoscut de securitate.

22. ION MITRUŢ, sprijinitor al grupului, condamnat.

Rucăr-Făgăraş

1. GHEORGHE BÂLBOREA, avocat, comandant legionar, mort pe frontul de răsărit.Oamenii educaţi de el s-au încadrat în lupta de rezistenţă anticomunistă.

2. VICTOR GEAMĂN, Învățător, sprijinitor important al grupului de rezistență din munți, condamnat la 10 ani închisoare.

3. LIVIU NICOARĂ, inginer, sprijinitor al grupului de rezistență, condamnat.

4. GHEORGHE LOGREA, țăran, sprijinitor al grupului, a făcut mai bine de trei ani închisoare, necondamnat.

5. MOISE BALTĂ, diplomat, fost ambasador, sprijinitor al grupului de rezistență.

6. VIOREL LELUȚIU, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistență.

7. LIVIU FOGOROŞ, condamnat la 10 ani Închisoare pentru sprijinirea grupului de rezistență.

8. VICTOR BĂCILĂ, sprijinitor al grupului, rămas necondamnat.

9. SILVIA ENACHE, sprijinitoare a grupului.

10. EUFRASINA NEAGOE, sprijinitoare a grupului.

Săcădate

IOAN BUCUR, țăran, sprijinitor al Lenuței Faina, condamnat.

Recea

1. VASILE MITREA, general, cu domiciliul obligatoriu în Recea. Alături de generalii Coroamă şi Dragalina, face parte din grupul de comandă al rezistenței pe țară. Avea legătură permanentă cu Nicolae Petraşcu. Arestat în 1948, este ucis la închisoarea Jilava.

2. DUMITRU MOLDOVAN, preot greco-catolic, confesor al grupului în primii ani de rezistență. Condamnat la 5 ani închisoare.

3. ANDREI POPARAD, zidar, fiul vestitului meşter Itu, care prin stilul său, a schimbat fața satelor făgărăşene. Împreună cu tatăl său au fost gazde grupului de rezistență din munți.Condamnat.

4. IOAN ZĂGAN, cojocar, gazdă şi sprijinitor, condamnat.

5. IOAN POPARAD, gazdă şi sprijinitor al grupului.

6. NICOLAE POPARAD, croitor, gazdă şi sprijinitor, condamnat.

7. IOAN PETRIŞOR, mecanic şi vânător, rudenie cu Nelu Novac. Împreună cu tatăl său au fost gazde şi sprijinitori ai grupului. Condamnat la 15 ani închisoare.

8. DAVID ŞOFLETEA, gazdă şi sprijinitor, condamnat.

9. DUMITRU LUNGOCI, gazdă şi sprijinitor, condamnat.

10. NICOLAE ROHAT, croitor, gazdă şi sprijinitor al grupului.

11. GHEORGHE GANEA (Chețoiu), cioban, om cu o viață aventuroasă, a fost ani de zile cu Circul CLUTZKY, de mare folos la munte, atât cu material cât şi cu informații, chiar când conta ca informator al securității. Nu a fost condamnat.

12. MARIA JURCOVAN, sprijinitoare a grupului, nu a fost cunoscută de securitate.

SÂMBĂTA DE JOS

1. GHEORGHE BRESCAN, medicul grupului din munte, în primii ani de rezistență, condamnat.

2. ION EȚANU, preot, sprijinitor al grupului de rezistență, condamnat.

3. OCTAVIAN COCAN, idem.

4. GHEORGHE BOLOVAN, țăran, gazdă şi sprijinitor al grupului, condamnat.

5. ION DAMIAN, idem.

6. VICTOR MÂNDREA, idem.

SĂSCIORI

1. AUREL MOTOC, preot unit, soția MARIA, confesor, gazdă şi sprijinitor al grupului de rezistență. Condamnat.

2. ION RAITA, preot unit, soția VALERIA, confesor, gazdă, sprijinitor al grupului de rezistență. Codamnat la 25 ani muncă silnică.

3. NICOLAE MOTOC, ţăran, sprijinitor al grupului, condamnat.

4. ION MOTOC, (Ronel), condamnat la 5 ani pentru sprijinul grupului.

5. GHEORGHE COMŞA, idem

6. ION _E_U, idem.

7. IOSIF BARBU, drumar, gazdă şi sprijinitor al grupului condamnat.

8. ? BARBU, vecin şi frate cu Iosif, gazdă a lui Porâmbu. Pe fata acestuia a purtat-o în suflet Porâmbu cât a trăit.

9 . ? ?, servitoarea prof. Virginia Tetu, gazdă a grupului, condamnată.

SĂVĂSTRENI

1. GHEORGHE MICU, picher de drumuri, gazdă a grupului în multe rânduri, condamnat. A murit la închisoare.

2. AUREL MICU, fiul lui Gheorghe. Cu soția sa Maria a fost gazdă şi sprijinitor al grupului. Condamnat.

Şona - Făgăraş

1. MIHAI CĂLIN, ţăran, gazdă şi sprijinitor al grupului, condamnat.

2. MOISE CÂLȚEA, nepot al notarului Moise Câlțea, care, emigrând în 1951, în SUA a transmis Consiliului Național Român mesajul nostru.

3. EFTIMIE BOIERU, sprijinitor al grupului. Condamnat.

4. MATEI DRĂGHICI, sprijinitor. Fugit ani de zile prin păduri, este condamnat.

5. IOAN FRĂȚILĂ, sprijinitor al grupului Mogoş-Mazilu.

Scorei

1. ION HALMAGHI, profesor. Acționează în preajma profesorului Nicolae Petraşcu în anii de organizare a rezistenței anticomuniste. Condamnat la 15 ani muncă silnică.

2. ION DAVID, preot unit cu un destin identic cu al grupului de rezistență din munți. Urmărit de securitate din 1948, este prins rănit în 7 ianuarie 1955 într-o glugă de coceni în Porumbacu de Jos. Moare curând după aceea.

3. CANDID BĂRDAŞ, țăran, legionar, cumnat cu preotul David. A făcut parte din grupul de rezistență al învățătorului Cândea din Sărata. Rămas singur, este hăituit ani de zile de securitate. Prins, este condamnat în 1954 la 15 ani muncă silnică.

Şercaia

1. ROMAN PRUNĂ, om din grupul Pridon, condamnat.
2. GHEORGHE PRUNĂ, idem.
3. FRANCISC PĂUNESCU (SCHNELL), medic, prieten al grupului. Ajutor material şi moral. Nu a fost cunoscut de securitate.

Şercăița

1. IOAN BÂTĂ, condamnat ca sprijinitor al grupului de rezistență.
2. PETRU CIOCAN, țăran, condamnat ca sprijinitor al grupului.
3. NICOLAE FÂCIU, tehnician silvic. Condamnat la 10 ani ca sprijinitor al grupului, mort în închisoarea Gherla.
4. PETRU ŞERBĂNUȚĂ, zidar, condamnat pentru sprijinirea grupului.
5. TOADER ŞERBĂNUȚĂ, zidar, idem.
6. IANCU FÂCIU, medic, condamnat pentru sprijinirea grupului.
7. PETRU ZDRĂILĂ, țăran, idem.
8. AUGUSTIN CIOCAN, tehnician silvic, idem.
9. GHEORGHE BĂRBAT, țăran, idem.

Sebeş - Olt

1. VASILE LUPU, condamnat pentru sprijinul dat Lenuței Faina.

2. GHEORGHE STĂNILĂ, idem.
3. IOAN BOBANGA, idem.
4. VASILE SAVU, sprijinitor al Lenuței Faina.

Şura Mare

1. NICOLAE PITARU, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

Sâmbăta de Sus

1. ION ILIOI, elev, frate de cruce la Liceul Radu Negru. După şase ani cu arma în munți, cade grav rănit în mâinile securității în august 1954. Este anchetat cu cele mai moderne metode de chinuire (hipnotism, droguri, alternanță între liniște deplină şi zgomote infernale, întuneric deplin şi lumină orbitoare, izolare cu anii). Condamnat în 1958 la muncă silnică pe viață.

2. ION ILIOI, țăran, tatăl elevului Ion Ilioi, chinuit ani de zile la securitate, condamnat.

3. GHEORGHE NEAGU, țăran (Soția Eugenia, sora lui Ion), gazdă permanentă şi sprijin în toți anii. Condamnat.

4. OCTAVIAN POPAIOV, învățător, implicat total în sprijinirea rezistenței, condamnat la 25 ani muncă silnică.

5. ION POPAIOV, țăran, implicat, ca şi învățătorul, în sprijinirea grupului de rezistență. Condamnat 25 de ani muncă silnică.

6. NICOLAE COMŞA, sprijin al grupului de rezistență. Condamnat.

7. VASILE PETRAŞCU, învățător, fratele profesorului Nicolae Petraşcu, implicat în rezistență cu grupul Viştea, condamnat.

8. GHEORGHE PETRAŞCU, țăran, fratele profesorului Nicolae Petraşcu, implicat ca şi fratele său Vasile. Condamnat.

9. VICTOR FLOREA, student la Cluj, şeful unei frății din Sibiu, condamnat pentru activitate anticomunistă.

10. GHEORGHE FLOREA, țăran, fratele lui Victor, sprijinitor al grupului, condamnat.

11. SPIRIDON DOBREA, idem.

12. DUMITRU DOBREA, idem.

13. ION CARAMAN, idem.

14. GHEORGHE NIȚU, absolvent de liceu, idem.

15. LEONTE CIOCAN, țăran, sprijinitor al grupului, nu a fost cunoscut de securitate.

16. NICOLAE POPA, țăran, idem.

17. NICOLAE G. RÂMBOI, idem.

18. GHEORGHE ILIOI, idem.

Sărata

1. ION CÂNDEA, învățător. În 1948 alcătuieşte un grup de rezistență armată cu Candid Bărdaş, preotul Ion David, Ion Balea şi alții.Coborât de la munte, este ucis în 1951, în grădina casei părinteşti, fiind vândut de un cârciumar vecin.

2. ION BÂLEA, participant la grupul învățătorului, condamnat.

3. PARASCHIVA GRECU, sora învățătorului Cândea, chinuită groaznic la securitate.

GRUPUL DE REZISTENȚĂ PARAŞUTAT: SĂPLĂCAN
lansat în zona Sărata in 1951

1. CONSTANTIN SĂPLĂCAN, legionar, din Bihor, lansat la Sărata şi găzduit la familia Serafim, este prins şi ucis în condiții necunoscute.

2. ILIE PUIU, legionar din Rusca Montană, Timiş, paraşutat cu Săplăcan, mort în condiții necunoscute.

3. SPIENDLER WILHELM, sas din Sibiu, paraşutat cu Săplăcan, mort în condiții necunoscute.

4. BOHN MATHIAS, sas, originar din Bălcaciu, Alba, paraşutat în 1951 cu Săplăcan, mort în condiții necunoscute.

5. GHEORGHE BÂRSAN, legionar, paraşutat cu Săplăcan, mort în condiții necunoscute.

6. ILISIE SERAFIM, elev la Sibiu, frate de cruce, condamnat la 8 luni închisoare, în 1948, pentru activitate anticomunistă. Ieşind din

închisoare, ia legătura cu grupul Săplăcan. Arestat, este condamnat la moarte şi ucis la Jilava înainte de execuție. Avea 22 de ani.

7. MIRCEA COMAN, elev la Sibiu, frate de cruce, condamnat la 6 luni pentru activitate anticomunistă în 1948. Împreună cu Ilisie Serafim, ajută grupul Săplăcan. Condamnat la moarte şi executat la Jilava. Avea 22 de ani

8. GHEORGHE SERAFIM, tatăl lui Ilisie, găzduieşte grupul, condamnat la 7 ani.

9. MARIA SERAFIM, soția lui Gheorghe, condamnată la 4 ani.

10. GHEORGHE COMĂNICI, țăran din Sărata, găzduieşte grupul, condamnat la 10 ani muncă silnică.

11. GUSTAV SOTZ, din Sibiu, sprijină grupul, condamnat la 12 ani muncă silnică.

12. MARIA EDER, din Sibiu, sora lui Spiendler, condamnată la 5 ani.

13. ERNEST EDLER, din Sibiu, condamnat la 8 ani.

14. SPIENDLER LUIZA, sora lui Wilhelm, condamnată la 3 ani închisoare.

15. ECATHERINA SPIENDLER, mama lui Wilhelm, condamnată la 3 ani închisoare.

16. ION ȚEPOSU, țăran din Sărata, condamnat la 4 ani pentru sprijinirea grupului.

17. TEODOR MUNTEAN, țăran, condamnat la 4 ani pentru ajutorul dat grupului.

18. CONSTANTIN şi IOANA PUIU, părinții lui Ilie Puiu, condamnați la câte doi ani închisoare.

19. ELENA TEODORESCU, studentă,condamnată la 5 ani închisoare pentru sprijinul dat.

20. PETRU şi OLIVIA NEDELCU, condamnați la câte 5 ani închisoare pentru sprijinul dat grupului.

21. MARIA PUIU, soră a lui Ilie, condamnată la 2 ani pentru sprijinul dat grupului.

22. IOAN PUIU, văr cu Ilie Puiu, condamnat la 4 ani închisoare pentru sprijinirea grupului.

Şinca Veche (satul lui Gheorghe Şincai)

1. MARCEL CORNEA, student la Cluj, fost frate de cruce la Liceul Radu Negru, condamnat în contumacie, în grupul studențesc legionar. Venit în regiune, organizează rezistența în satele din jur, ia legătura cu grupul Pridon, apoi cu Mogoş şi cu cei din munți. Cade ucis în luptă cu securitatea, în casa învățătorului Pridon, în noiembrie 1950.

2. OCTAVIAN CRIŞAN, legionar, condamnat pentru activitate anticomunistă.

3. IACOB CORNEA, farmacist, tatăl lui Marcel, nu supraviețuieşte mult după moartea fiului său.

4. GHEORGHE POPIONE, rudenie cu Victor Metea, gazdă şi sprijinitor al grupului, condamnat la muncă silnică pe viață.

5. TRAIAN POPIONE, în aceeaşi situație ca şi Gheorghe.

6. AUREL STRÂMBU, rudenie cu Victor Metea, gazdă şi sprijinitor. Condamnat la muncă silnică pe viață.

7. OCTAVIAN ALDEA, preot unit, sprijinitor al grupului de rezistență, condamnat.

8. MARIA STRÂMBU, elevă, condamnată pentru sprijinul dat grupului.

9. NICOLAE GOILĂ, țăran, condamnat pentru implicare în grupul de rezistență.

10. NICOLAE STRÂMBU, țăran, idem.

11. ION STRÂMBU, țăran, idem.

12. GHEORGHE POPA, contabil, idem.

13. GHEORGHE BOERU, țăran, idem.

14. AMBROZIE BOERU, țăran, idem.

15. ELENA CRIŞAN, idem.

16. CORNEL COMAROMI, inginer, idem.

17. VIRGIL MĂLIN, inginer, idem.

18. RALUCA POPA, funcționară, idem.

19. NICOLAE URS, țăran, idem.

20. ALEXE BÂRSAN, idem.
21. FILIMON BĂLAN, idem.
22. SERGHIE CRIŞAN, idem.
23. EVA OLTEAN, ţărancă, idem.
24. ECATERINA GOILĂ, învăţătoare, idem.
25. SAMOILĂ URS, ţăran,idem.
26. PUIU BÂRSAN, medic, idem.
27. GHEORGHE CHIPER, idem.

Şinca Nouă

1. NICOLAE BOBOHALMĂ, student în centrul legionar Cluj, condamnat pentru activitate anticomunistă şi ajutor dat grupului de rezistenţă.

2. ION FLUCUŞ, învăţător, legionar din organizaţia judeţeană, arestat în mai 1948, condamnat.

Şoarş

1. ION GRECU (mecanic) şi soţia GICA, unul dintre cei mai importanţi oameni de sprijin ai grupului de la munte. El şi cu fratele său, Nicolae, au fost gazde, sprijinitori materiali şi cu informaţii. Ne cunoşteau toate greutăţile. Încredere deplină în ei. Arestat în 1955, este condamnat la muncă silnică pe viaţă.

2. NICOLAE GRECU, fratele lui Ion, şi soţia Lucreţia. În iarna 1951-1952 eram ascunşi la el, când l-au pus preşedinte de colectivă. La sugestia noastră a primit numirea. Aveam încredere în el la fel ca şi în fratele său. Arestat în 1955, încă preşedinte de C.A.P., a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă.

3. NICOLAE PUIA, drumar. În 1951, în seara de Crăciun, ne-a scos din zăpadă primindu-ne în casă şi găzduindu-ne. Încă mai avea

carnetul de membru P.C.R. Aveam însă încredere deplină în el. Arestat în 1955, condamnat la 15 ani muncă silnică.

4. ION PUŞCAŞIU, ţăran, secretar P.C.R., om devotat rezistenţei, arestat, condamnat la muncă silnică pe viaţă.

5. ION ROMAN, directorul băncii din Şoarş, sprijinitor al grupului de rezistenţă.

Ticuşul Nou

1. ION NICOARĂ, pădurar, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

Ticuşul Vechi

1. GHEORGHE PASCU, student la Timişoara, scapă de arestările din 1948, se îmbolnăveşte grav, vindecat, se întoarce la facultate, anchetat, moare curând.

2. IOSIF CRĂCIUN, medic, sprijinitor al grupului, nu a fost cunoscut de securitate.

3. ? CRĂCIUN, ţăran sprijinitor al grupului, nu a fost cunoscut de securitate.

4. VASILE PASCU, preot, ne-a găzduit în deplasările noastre. Nu a fost cunoscut de securitate.

Toarcla

1. ION FLEŞERU, medic, şi fratele lui, sprijinitori ai grupului.

Toderiţa

1. ION MOGOŞ, elev şi frate de cruce la L.R.N., arestat în 1948, condamnat la doi ani închisoare pentru activitate anticomunistă.

Eliberat din închisoare, înființează grupul de rezistență cu tinerii din satele din jur. După confruntări cu securitatea în zonă, în noiembrie 1950 se retrage în satul Pădureni-Timiş, unde moare în luptă cu securitatea în casa lui Traian Moraru. Aruncat într-un şanţ, i se găsesc osemintele în 1994. Reînhumat în localitatea Leu, lângă Craiova.

2. NICOLAE MAZILU, elev şi frate de cruce la L.R.N. din Făgăraş, condamnat ca şi Mogoş la doi ani închisoare. După eliberare, împreună cu Mogoş, organizează grupul de rezistență din jur. Moare alături de Mogoş, vânduți fiind de fiul notarului din sat.

3. DUMITRU DUŞA, ţăran, condamnat la moarte pentru găzduirea lui Silviu Socol, care era rănit din confruntarea de la Râuşor.

4. DUMITRU DUŞA jr., fiul lui Duşa Dumitru, condamnat pentru participare la rezistență.

5. VASILE BALABAN, participant la grupul Mogoş-Mazilu, condamnat.

6. ION BALABAN, idem.

7. VICHENTE NOREL, idem.

8. IOAN NOREL, idem.

9. ILIE BALABAN, idem.

10. IOAN BALABAN, idem.

11. IOAN TOMA, idem.

12. GHEORGHE PĂIŞ, idem.

13. VALERIU VLAD,idem.

14. OCTAVIAN VLAD, idem.

15. IOAN FLOREA, idem.

16. OCTAVIAN BALABAN, idem.

17. CORNEL MIJA, idem.

18. ION GABOR, idem.

19. CORNEL VLAD, idem.

20. VASILE MIJA, idem.

21. AUREL LUCA SARGHITA, idem.

22. MATEI GRAMA, sprijină grupul dar este arestat şi trimis la Canal.

Ţichindeal

1. MARIA OANĂ şi sora sa, VETUŢA, studente la Braşov, arestate şi condamnate în 1948, în grupul studenţesc legionar pentru activitate anticomunistă.
2. ? OANĂ, bunicul studentelor Oană, sprijin material. Nu a fost cunoscut de securitate.
3. ? DRAGOMAN, ţăran deosebit care ne-a găzduit în primăvara lui 1955.

Ucea de Sus

1. ION BURS, preot, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistenţă.
2. DUMITRU PANDREA, învăţător. Condamnat pentru sprijinul dat grupului.
3. GHEORGHE SILEA, elev, frate de cruce. Condamnat pentru activitatea anticomunistă.

Ucea de Jos

1. ION GLĂJAR, preot, elev şi frate de cruce la L.R.N. condamnat în 1948 pentru activitate anticomunistă.
2. IOAN GURLEA, sprijinitor al grupului de rezistenţă, condamnat.
3. CONSTANTIN BOBEŞ, ţăran, condamnat pentru sprijinul dat grupului.

Vad

1. AUREL BOIERU, condamnat pentru sprijinul dat rezistenței anticomuniste.
2. ION POPA, idem.
3. EMIL COSGAREA, inginer, idem.
4. EMILIAN DĂNEȚ, țăran, idem.

Voila

1. IOAN IERHU, țăran, condamnat pentru sprijinul dat grupului de rezistență.
2. LIVIU BILIBOACĂ, sprijinitor al grupului. Condamnat.

Veneția de Sus

1. GHEORGHE OVESEA, țăran, membru al grupului de rezistență anticomunistă Pridon. Condamnat.
2. ION OVESEA, idem.
3. ION HALMAGHI medic, idem.

Veneția de Jos

1. MONEA TRAIAN, căpitan activ, face parte din grupul militar de rezistență din Garnizoana Făgăraş. Împreună cu căpitanul Sabin Mare, se angajează în sprijinirea rezistenței din munți. Arestat în 1950, condamnat la moarte şi executat în Oraşul Stalin.
2. GHEORGHE CORNEA, medic la Făgăraş, încă din 1946, îl sprijină pe Urdea Slătinaru şi apoi pe Marcel Cornea. Se mută la

Târgu Mureş, unde se încadrează în lupta armată de rezistenţă de acolo. Condamnat la 18 ani muncă silnică.

3. HORIA DREGHICI, student la Bucureşti, condamnat pentru activitate în grupul legionar.

4. ALEXANDRU COMĂNICI, ofiţer şi student, condamnat pentru activitate anticomunistă.

5. VIRGIL RADOCEA, student, condamnat pentru sprijin dat rezistenţei.

6. GHEORGHE BOBOIA, ţăran, condamnat pentru sprijinul dat rezistenţei anticomuniste.

7. NICULAE COMĂNICI, ţăran. Moare la Canal. Idem.

8. NICULAE RADOCEA, ţăran, idem.

9. VIORICA RADOCEA, sora lui Virgil, căsătorită Comănici. A fost sprijinitoare a grupului. .

10. HORAŢIU MONEA, ofiţer. Condamnat pentru atitudine anticomunistă.

11. ION STOICA, idem.

12. NICULAE STOICA, idem.

13. VICTORIA RADOCEA, sora lui Virgil, căsătorită Comşa. A fost anchetată la securitate.

14. VALERIU şi EUGENIA CORNEA, părinţii medicului Cornea, sprijinitori ai lui Urdea Slătinaru.

15. ALEXANDRINA CORNEA, căsătorită Bâţă. L-a sprijinit pe Urdea Slătinaru.

16. ION GRANCEA, paznic de vânătoare. Om de mare credinţă (l-a sprijinit pe Urdea Slătinaru).

Viştea de Jos (grupul de sprijin Viştea)

1. OLIMPIU BORZEA, profesor, ofiţer veteran de război. Sprijinitor principal al grupului de rezistenţă din munţi până la sfârşit. În casa lui moare Remus Sofonea. Arestat prin vânzare, este

condamnat la moarte în 1957, la Sibiu. Pedeapsa i se comută în muncă silnică pe viață.

2. ANA BORZEA, îşi ajută soțul în tot ceea ce a făcut pentru grupul de rezistență din munți. Rămâne ani de-a rândul să suporte acțiunile securității îndreptate împotriva ei şi a familiei.

3. LUCIAN STANCIU, medic, îl ajută pe Laurean Haşu, rănit, să se vindece. Moare în ajunul procesului la securitate, în condiții nelămurite.

4. PAVEL BORZEA, preot ortodox, protopop. Cât a trăit, a fost un luptător neînfricat împotriva regimului comunist.

5. NICULAE STOICA, funcționar, sprijinitor al grupului de rezistență din munți.

6. POMPILIU STANCIU, învățător, idem.

7. GHEORGHE GORUN, învățător, idem.

8. VASILE BAZIL NEAGOE, avocat, idem.

9. VALER NEAGOE, colonel, idem.

10. ION STANCIU VUJEU, notar, idem.

11. GHEORGHE BORZEA, muncitor, idem.

12. VICTOR ŞANDRU şi soția, țărani, idem.

13. ANANIE BORZEA, țăran, idem.

14. GHEORGHE STANISLAV, idem.

15. VICTOR SOFARIU, idem.

16. NICOLAE CÂRJE, țăran, idem.

17. PETRONELA NEGREANU, farmacistă, idem.

18. NICOLAE STANCIU, comisar, idem.

19. GHEORGHE DANCIU, idem.

20. VASILE G. SANDRU, idem.

21. PANTELIMON NEAGOE, idem.

22. LUCIAN T. RADU, idem.

23. GHEORGHE G. SANDRU, căpitan, idem.

Vişţea de Sus

1. VASILE GH. BUCELEA, ţăran, condamnat pentru participare la rezistenţa armată anticomunistă.
2. LEON BUCELEA, ţăran, idem, mort în închisoare.
3. NICULAE BASTEA, economist, idem.
4. ION BUCELEA, elev, idem.
5. IOAN STERMIN, ţăran, idem.
6. NICHITA BĂLESCU, preot, idem.
7. ANTONIE GRAPĂ, idem.
8. ION CRISTIAN, croitor, condamnat.
9. VASILE I. BUCELEA, ţăran, idem.
10. IOAN V. BUCELEA, profesor, idem.
11. VASILE V. BUCELEA, idem.
12. VLAD VULCU, ţăran, idem.
13. AUREL FRĂŢILĂ, ţăran, idem.
14. GHEORGHE LUPU, ţăran, idem.

Voivodeni

1. GHEORGHE RAMBA, student, condamnat pentru rezistenţă împotriva regimului comunist.
2. GHEORGHE CĂBUZ, ţăran, sprijinitor al grupului de rezistenţă.
3. ION RAMBA (Unghieru), cioban. În grădina lui a fost ucis Andrei Haşu în 1952. Condamnat la muncă silnică pe viaţă.
4. IOAN RÂMBEŢ, sprijinitor şi gazdă a grupului de rezistenţă.
5. GHEORGHE RAMBA (Gheorgheoi), cioban, sprijinitor al grupului şi acasă, şi la munte.
6. GHEORGHE RAMBA (Sotcan), cioban, idem.
7. GHEORGHE DRUGA, învăţător, şi soţia Minodora, sora lui Gheorghe Haşu, sprijinitori ai grupului.

Diverşi

1. GHEORGHE DUMINECĂ, student la Bucureşti, din Aluniş-Olt, intră în grupul de rezistență Mogoş-Mazilu. Condamnat la moarte în Oraşul Stalin şi executat în 1951.

2. DUMITRU STANCIU, student din Aluniş-Olt, intră în grupul Mogoş-Mazilu. Este prins rănit în Făgăraş. Condamnat la moarte şi executat în Oraşul Stalin.

3. ? FRÂNCU, sublocotenent, alături de Traian Monea, arestat în tren între Braşov şi Făgăraş, fără a se mai şti ceva de soarta lui.

4. RAUL VOLCINSCHI, profesor universitar la Cluj, originar din Cernăuți. Prin studenții din zona Făgăraşului, între care fraţii Romulus şi Cornel Ursu, a căutat să ia legătura cu grupul din munți A alcătuit un grup de rezistență anticomunistă din studenți. A fost condamnat la 25 de ani închisoare.

5. ? COROAMA, general, originar din Neamț, împreună cu generalul Mitrea, ia parte la constituirea comandamentului pe țară al rezistenței armate anticomuniste. Condamnat.

6. PAVEL MÂRZA, student la Cluj, fost elev la L.R.N., intră în rezistență în Munții Apuseni, arestat şi condamnat opt ani muncă silnică.

7. PETRU SĂBĂDUŞ, student la Cluj, fost elev al L.R.N., intră în rezistența din Apuseni. Arestat şi condamnat 12 ani muncă silnică. Ucis în 1953 la închisoarea Gherla.

8. MUȚIU IOVU, medic colonel la Sibiu. Este implicat în grupul paraşutat Mare. Condamnat.

9. GRIGORE CIOLOBOC, judecător, implicat în acelaşi grup alături de colonelul Mutiu.

10. ION ANDREI, inginer în Sibiu, în aceeaşi organizație ca şi Mutiu. Condamnat.

11. ? LUPU, medic la Sibiu, a acordat ajutor material prin prof. Budac.

12. ? VIDRAŞCU, avocat Bucureşti, sprijinitor al grupului prin doctorul Burlacu.

13. DUMITRU COSTĂCHESCU, căpitan, a aprovi-zionat grupul cu armament prin Olimpiu Borzea.

14. GHEORGHE TĂULEA, caporal, cel ce l-a ajutat pe Partenie Cosma să scoată armament şi să-l depoziteze.

15. ION GRECU, profesor la Facultatea de Farmacie din Cluj, sprijinitor al lui Ioan Gavrilă.

16. ION GAVRILĂ, profesor la Facultatea de Medicină din Cluj, sprijinitor al luptătorului Ioan Gavrilă, după retragerea din Munții Făgăraşului.

17. GHEORGHE TELEA, medic din Sibiu. Sprijinitor al grupului.

18. VLADIMIR IAWOROWSKI, cu soția, medici la Sibiu, ne-a întâlnit ca turişti în 1953, dându-ne informaţii folositoare.

Am nominalizat aici un număr de 776 de oameni implicați în această acțiune, dar numărul lor este cu mult mai mare. Unele nume le-am uitat, pe altele nu le-am ştiut nici atunci, cu toate că sprijinul care ne-a fost dat a reprezentat un mare folos pentru grupul de rezistență. Voi aminti oamenii de care ne mai aducem aminte Ion Ilioi şi cu mine.

1. Bărbatul din Beclean care în 1950 ne-a trecut cu căruța sa Oltul, cu risc foarte mare pentru el.

2. Tânăra învățătoare ? Opriş care ne-a ajutat să ne îndepărtăm cu căruța de securitatea ce ne urmărea în 8 septembrie 1950 pe drumul Dridif-Ludişor.

3. Feciorul din Iaşi care în aceeaşi zi ne-a îndepărtat de securitate pe drumul Ludişor-Iaşi.

4. Cărăuşul care ne-a ajutat să ieşim din satul Toderița în căruța cu lăutari, în 1950.

5. Omul din Toarcla, care, împreună cu fiul său, în iarna 1951-1952, i-a găsit ascunşi într-o glugă de coceni pe Victor Metea şi Gheorghe Şovăială şi i-a ajutat.

6. Cei doi tineri tehnicieni de la Ferma Agnita, unul român, altul sas, care ne-au ajutat în vara lui 1952 să ne aprovizionăm de la această fermă.

7. Fata Mărioara ? din Brui care i-a ajutat pe Victor Metea şi Gheorghe Şovăială în iarna 1951-1952

8. Ciobanul din pădurea Hălmeagului care în două toamne i-a ajutat pe Victor Metea şi Gheorghe Şovăială.

9. Morarul din partea de sus a satului Şercăița la care găseam totdeauna pâine şi făină.

10. Feciorul din Rucăr care în toamna anului 1952 ne-a însoțit noaptea, arătându-ne vadurile de trecere ale Oltului.

Şi lista ar putea continua.

Ar trebui cunoscute numele sutelor de ciobani care ne-au primit la stânile lor cu mâncare şi informații folositoare, făgărăşeni, brăneni, musceleni, argeşeni şi novăceni. Sigur îl dau cu numele lui pe bătrânul Damian, vecinul învățătorului Arnăuțoi din Nucşoara. Pe ceilalți îi reținca: Tucă din Piscul Netotului, Mucenic din Nisipuri, tată a opt feciori, toți ciobani, Ducu, Nae, fata din Răşinari, băciță în muntele Budiu în 1951, frații poienari Ion şi Gheorghe Dăncilă din Zârna din 1951 şi alții ale căror figuri pline de dragoste şi omenie le avem şi azi în fața ochilor.

Ar trebui amintite numele sutelor de turişti întâlniți întâmplător sau anume pe potecile munților şi care ne-au ajutat. Între ei îmi amintesc de dr. Radu din Alba Iulia în 1952. Ar trebui cunoscute şi numele ostaşilor care au fost trimişi împotriva noastră să ne ucidă şi care au fraternizat cu noi refuzând să execute ordinele lui Nicolski, Crăciun şi a altora de acelaşi fel.

(Documentar alcătuit de Ion Gavrilă-Ogoranu, Ion Ilioi, Lucia Baki-Nicoară)

ALTE MĂRTURII ŞI CÂTEVA CONSIDERAŢII

Tot am făcut şi eu ceva bun pe lumea asta

Când m-am dus odată acasă, mi-au spus ai mei că "Vetuța de delături" ar vrea să mă vadă ca să-mi spuie nişte lucruri. Pe vremuri ne era oarecum vecină, locuia chiar în marginea satului, eram în relații bune, veneau în toată ziua la noi şi ea şi soțul şi două fetițe de 10-12 ani. Încolo, oameni ca toți oamenii, ce-şi vedeau de treaba lor.

Prin 1951 am aflat că în casa lor era instalată securitatea, securiştii stând ziua ascunşi, iar noaptea, ieşind, păzeau casa noastră şi intrările în sat. Nu era un lucru neobişnuit, căci mai erau şi alte case la margine de sat care serveau aceluiaşi scop, în sat la noi şi în alte sate. Nu puteai fi supărat pe stăpânii caselor că nu s-au opus securității. Cine ar fi îndrăznit s-o facă? Proprietarii au fost amenințați să nu vorbească ce era în casa lor, dar tot au vorbit şi noi am aflat. Ar fi fost uşor să ataci un astfel de post, pândindu-i seara când se deplasau, dar ar fi însemnat să aduci nenorocire asupra unor oameni nevinovați. Măsura luată, deşi a fost folosită mulți ani, nu a fost eficientă, noi luând măsurile ce se impuneau.

- Domnule Nelu, mă-ntâmpină femeia, Dumnezeu să-ți dea sănătate, că dumneata ai fost norocul nostru. Că Paul, care mi-a fost ginere, a venit şi a stat la noi pe vremea când te căutau tâlharii să te prindă şi să te omoare. Şi nu le-o ajutat Dumnezeu, că, uite, ai scăpat... şi a stat la noi aşa în "sicret" mare mai bine de un an şi s-a avut bine cu Lucica şi până la urmă a luat-o, c-a avut un copil cu ea şi a dus-o în Bucureşti şi ne-a dus şi pe noi, pe mine şi pe tatu-so, că Paul a apucat bine şi l-a luat Ceauşescu lângă el, că l-a pus mai mare peste pază la căşile lui la Snagov şi şi-a zidit şi Paul căşi aproape de Ceauşescu şi să vezi numai ce căşi şi-a făcut şi era tare bine că ne-a luat şi pe noi la el să grijim casa. Dar te lasă hoții şi tâlharii în pace să trăieşti? Nu te lasă, că l-au pârât pe Paul că nu-şi vede de serviciu şi bea, că dacă mai bea şi el câteodată ce era, că nu bea de la ei şi l-a schimbat cu serviciu,

dar şi aşa a fost bugăt de bine, numai că Paul s-a bolnăvit şi a murit şi a rămas Lucica cu căşile şi i-a zâs ăla mai mare Bobu: "Lucică, să nu te temi că ai rămas singură, că noi îţi avem de grije. Şi avem de toate, numai să vii odată la noi să vezi ce avem în casă, c-avem, da' ce n-avem? c-avem armoaruri şi avem persienuri şi lampadaruri ş-avem grădină, numai o dată să vii să vezi, că dumneata ai fost norocul nostru, de când te căutau să te prinză şi să te omoare hoţii şi tâlharii şi uite că nu le-a ajutat Dumnezeu şi-ai scăpat...

Şi ascultând mărturisirea femeii, m-am mângâiat că nu am adus numai moarte şi nenorocire în jurul meu, ci am ajutat la fericirea unora de-au apucat şi şi-au făcut căşi la Snagov lângă căşile lui Ceauşescu şi au de toate.

În Iordan, botezându-te Tu, Doamne

De câte ori îmi intră în casă preotul cu troparul de Bobotează îmi vine în minte părintele David, pe care îl aflasem ascuns la unchiul Vasile, când am venit odată de la munte în anul 1949. Pe atunci îl păştea gândul să încerce să treacă graniţa iugoslavă. Aflase că o rudenie de-a unchiului, ce făcea armata la grăniceri, era în concediu şi-l rugase să-l cheme pe ostaş şi să-l descoase cum stau lucrurile pe frontieră.

În adevăr, tânărul venise, dar nu singur, ci cu alţi feciori care-l aşteptau în uliţă. Din camera vecină, eu şi părintele ascultam ce se discuta. Unchiul lăudase pe băiat ce cătană voinică se făcuse, apoi aduse vorba de concediu.

- Am concediu de merit, se mândrea tânărul, c-am prins doi infractori pe graniţă, un popă şi o preoteasă.

- Popă? se miră unchiul.

- Da, popă şi preuteasă, se lăuda ostaşul. Stai să vezi cum a fost, "mnezeii lor". Eu am făcut şcoală de căţălandri şi mi-o dat în primire un câne lup, pe unul Corbu, şi făceam pândă noapte de noapte cu cânele lângă mine, că trebuie să ştii, nene Vasile, că pe graniţă nici

greierii n-au voie să cânte, cum zicea tovarăşul plutonier major. Zbieră aceste cuvinte atât de tare de-au tresărit icoanele de pe perete. Şi nu ştiu, parcă era un făcut că pe unde pândeam eu nu venea nici un infractor. Prindea mai unul, mai altul, îşi lua premiul şi pleca acasă în permisie. Numai eu nu. A prins până şi cel mai amărât dintre noi, un ţigan, mai mulţi studenţi. Pe unul l-a şi împuşcat într-un pârâu, că n-a vrut să se predea, şi eu, nimic.

Până-ntr-o sară, când plecam la pândă, văd pe Corbu că-şi ridică botul şi se uită ţintă către un lan de grâu şi se zbate în lănţug. Îi dau drumul, iau piedica de la automat şi mă iau după câne. Când ajung în grâu, aici era vânzoleală mare. Corbu îi sărise în spinare la un bătrân cu barbă şi o femeie trăgea de câne să-l lase pe bătrân. Când m-a zărit femeia, s-a repezit la mine în genunchi să se roage să iau cânele. L-a cam încolţit Corbu pe popă.

- Te rog ia cânele de pe părintele!

- Cu faţa la pământ, executarea, poruncesc eu.

- Lasă-ne-n plata Domnului, băiete, se ruga preoteasa, că era un popă şi-o preuteasă şi da să-mi cuprindă picioarele.

- Ia-ţi labele de pe mine, bătrâno, că de nu, în trei zile vă creşte iarbă pe burtă. M-am mâniat. Le-am pus cătuşele cu mâinile la spate, le-am luat bagajul şi l-am acăţat popii de gât şi-am pornit spre pichet.

- Fie-ţi milă, măi băiete, mă tot boscorodea preuteasa, că nu degeaba ne aflăm noi aici, ai şi tu părinţi...

- Părinţii mei nu-s infractori de frontieră, le-am spus. Ce-aţi căutat pe graniţă? Când i-am trecut peste un pârâu, ţi i-am băgat prin apă, i-am strigat popii: ţine traista sus, popo, că se udă Evanghelia. Că avea şi cărţi în traistă. Când am intrat în pichet, am început să cânt: "În Iordan botezându-Te Tu, Doamne", de au râs toţi c-am pus mâna pe-un popă şi-o preuteasă. M-au şi premiat şi mi-au dat la moment permisie.

De-afară s-au auzit chemările feciorilor ce nu mai aveau răbdare, la care grănicerul a răspuns c-un chiuit:

- Staţi că viu acum! Mă duc, nene Vasile, ce mai chef tragem la bufet!

Şi acum îmi închipuiam ce va fi la bufet. Cum grănicerul va povesti din nou şi din nou cum a prins el pe graniţă doi infractori, cum l-au lăudat şi premiat tovarăşii superiori şi cum ei ostaşii-s hotărâţi să nu lase pe graniţă nici greierii să cânte şi cum celorlalţi feciori le sticlesc ochii şi abia aşteaptă s-ajungă şi ei grăniceri pentru a prinde şi ei măcar un popă şi-o preoteasă, ca să fie şi ei lăudaţi şi premiaţi şi să vină şi să bea la bufet.

Întâmplarea l-a mâhnit deosebit pe părintele David.

- Măi Ioane, unde am fost eu în atâţia ani? Cum de s-a putut schimba băiatul ăsta? Că mi-l amintesc bine ce cuminte era la ora de religie şi în biserică. Cum l-a putut dresa un ofiţer politic ca să facă răul cu atâta râvnă? Mă-ntreb: ce ar fi făcut dacă m-ar fi întâlnit pe mine pe graniţă? Tot aşa ar fi procedat? Ce se va alege de sufletul neamului nostru? şi durerea era cu atât mai mare cu cât şi unchiul Vasile venise la noi după plecarea băiatului cu următoarea scuză pentru cele auzite: "Armata-i armată, n-ai ce-i face! Primeşti ordin şi tragi şi-n tatăl tău".

Crucea de la Sâmbăta

Era în anul 1952, în ziua de Paşti şi, de pe unde eram în păduri, ne-am hotărât "să mergem şi noi la biserică". Ne-am apropiat prin păduri până în coasta de la răsărit de Mănăstirea Sâmbăta, într-un loc de unde puteam vedea slujba ce se ţinea în pădurea rară din apropierea clopotniţei.

Era o zi frumoasă de primăvară, când codrul îşi împlinea frunza şi pomii din poiana mănăstirii se aplecau de floare. Se vedea lume în faţa altarului improvizat. Din când în când veneau, aduse de vânt, când mai tare, când mai încet, frânturi din troparul învierii "Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le". Ne gândeam la cei căzuţi dintre noi până atunci: Marcel Cornea, Silviu Socol, Porâmbu, căpitan Monea, Mogoş,

Mazilu, Partenie Cozma şi ceilalţi despre a căror soartă nu ştiam nimic. Eram încă sub povara amintirii ultimului căzut, Baciu, fratele lui Ghiţă.

Am rămas tăcuţi cât a ţinut slujba. Nu ştiu care a avut părerea, parcă Brâncoveanu, pe care a spus-o cu glas tare: "Dacă vreunul dintre noi va supravieţui, să ne legăm ca acela să ne adune oasele de pe unde vor fi fost aruncate şi să le îngroape aici lângă această mănăstire.

În 1990 mi-am adus aminte de acest legământ şi le-am amintit lui Ilioi şi celorlalţi legământul făcut cu 40 de ani în urmă şi am pornit la realizarea lui. Trupurile morţilor nu aveam de unde le lua, noi nu ştim unde sunt, nimeni n-a venit să ne spună, pe ucigaşi nimeni nu i-a deranjat să spună locul unde i-au aruncat. Rămânea doar să ridicăm o cruce seacă undeva ca amintire. După doi ani de ezitări mitropolia Sibiului şi stăreţia s-au învoit. Am apelat la arhitectul, fost deţinut politic, Niculiţă Goga, care ne-a îndrumat la minunatul om arhitect Anghel Marcu din Bucureşti, care s-a oprit în cele din urmă la proiectul actual. Iată viziunea arhitectului: "...o singură coloană cu secţiunea pătrată, care poate fi scrisă şi văzută pe patru feţe cu condiţia să o aşezăm într-un loc în care să poată fi văzută şi citită de jur împrejur.

Această cruce va primi la partea superioară un text lapidar cu litere mari, text închinare pentru eroi.

Excludem tot ce este fragil şi vulnerabil. Oamenii aceştia au fost oameni dintr-o bucată.

Cred că astfel concepută ca un stâlp de piatră, crucea va purta demn peste secole numele acelor bravi oameni.

Aşa să vă ajute Dumnezeu!

Anghel Marcu"

Sculptorul Constantin Marinete s-a deplasat la cariera Ruşchiţa şi a ales un bloc de marmură albă la faţa locului, din carieră, transportându-l la Bucureşti la atelierul său. Pentru a-l putea tăia a

conceput şi a construit un fierăstrău special. Am proiectat ca pe cruce să fie trecute numele celor ce au căzut dintre noi, dar şi numele oamenilor care în zona Făgăraş au avut un rol în lupta împotriva comunismului. La început prevedeam că vor fi vreo sută de nume, dar tot numărând am trecut de 500 numai din cei morţi în luptă, executaţi, ucişi la securitate şi în închisori, morţi în urma rănilor primite în închisoare.

Bani am dat noi, supravieţuitorii, cât am putut din sărăcia noastră, destul de puţini. Am fost ajutaţi însă de fraţi de-ai noştri din străinătate: Emilia şi Emil Tatu din California, Nicolae Dima în numele societăţii "Avram Iancu" din New York, Nicolae Lungoci din Washington, Alexandru Fonta şi Victor Roşca din Canada, Dumitru Tatu de la Paris şi alţii (cheltuielile s-au ridicat la 3 milioane de lei). De mare ajutor ne-a fost primarul Făgăraşului, Nicolae Ciocan. Fundamentul a fost turnat de meşterul Gheorghe Haşu din Lisa.

Sfinţirea crucii s-a făcut în 17 Octombrie 1995.

Dar mai întâi un episod întâmplat cu două zile înaintea sfinţirii. Era seara târziu. Burniţa mărunt. La lumina farurilor, câţiva supravieţuitori ai rezistenţei făgărăşene şi mai mulţi tineri, urmaşi de-ai luptătorilor, lucrasem toată ziua în ploaie şi arătam ca după o aşa muncă. Pe aleea de intrare au oprit câteva maşini şi din una a coborât o femeie îmbrăcată simplu, cu faţa deschisă, care a dorit să ştie ce se lucrează. Era Majestatea Sa Regina Ana. Mitropolitul Ardealului i-a dat explicaţii şi ne-a prezentat Majestăţii Sale.

- Majestate, cei înscrişi pe cruce au luptat şi au murit pentru credinţă, ţară şi regalitate.

La scurt timp după întâlnire, pe piedestalul crucii a fost depus un buchet de flori. Era buchetul de flori pe care Regina l-a găsit în camera ei. A fost primul buchet de flori care s-a depus în cinstea celor înscrişi pe cruce. Cu litere mari în relief, în marmură au fost săpate cuvintele: "Ei au murit pentru credinţă, neam şi libertate". În primul rând l-am trecut pe cel despre care vorbesc încă munţii, pădurile,

izvoarele şi inimile oamenilor din partea locului, pe Părintele Arsenie Boca, starețul mănăstirii până în 1948.

Deşi plouase câteva zile şi munții au fost în ceață, în Duminica sfinților vremea s-a răzbunat, munții erau limpezi, soarele strălucea neaua de pe creştetul lor. Pădurile se prezentau gătite în toate culorile curcubeului ieşite de sub măiestria toamnei. La amiazi, biserica şi curtea mănăstirii erau neîncăpătoare pentru mulțimea sosită din toate satele şi din toată țara. Era pentru prima dată când cei care am supraviețuit din lupta anticomunistă din țara Făgăraşului ne aflam la un loc. Îmbrățişări, lacrimi, amintiri tragice, sute de femei îmbrăcate în doliul pe care nu l-au părăsit de 40 de ani şi pe care-l vor duce în mormânt, tineri cu sufletul deschis căutând să înțeleagă ce-a fost atunci pe aceste locuri.

Comandantul garnizoanei Făgăraş a ținut să fie prezent cu două plutoane de ostaşi care au făcut de gardă în jurul crucii: "Aici au luptat şi au murit ofițeri şi ostaşi din Armata Regală şi am venit să-i cinstim".

În sunetul clopotelor mănăstirii a început slujba de pomenire oficiată de preoți ortodocşi şi greco-catolici în frunte cu mitropolitul Ardealului. Printre ei, în primul rând preoți care au suferit pentru Hristos şi neam. Am evitat cuvântări pompoase, am amintit doar legământul nostru luat cu 40 de ani în urmă, am mulțumit lui Dumnezeu şi celor care ne-au ajutat să ridicăm crucea. Am citit numele celor mai bine de 500 de oameni morți dintre noi. Olimpiu Borzea şi Ioan V. Pică au depănat amintiri. Am propus şi s-a primit ca în fiecare an în prima Duminică după Sf. Ilie să ne adunăm aici şi să ne aducem aminte de cei morți.

La sfârşit, din toate piepturile a izbucnit imnul fratelui de cruce căzut şi pe care spre mirarea unora îl ştia toată lumea. Cântecul se-mpletea cu adierea vântului prin cetina brazilor, cu vuietul apelor repezi de munte, cu ecoul văilor şi stâncilor. Era cântecul pe care îl intonam noi atunci în luptă ori de câte ori cădea unul dintre noi.

Miros de tămâie amară

După ridicarea crucii m-am simțit eliberat ca de-o grea povară. Tocind scările de piatră ale instituțiilor de care depindea aprobarea ridicării crucii, căciulindu-mă în fața multora, încercând să-i conving că noi vrem să ridicăm o cruce pentru cei care n-au nici mormânt, nici cruce, şi nu un monument de care să se mire lumea, purtam teama de a nu muri înainte ca această datorie să fie împlinită. Acum, când o vedeam strălucind proiectată pe crestele munților, mă simțeam liniştit, chiar dacă crucea nu era pe deplin gata, cum nu e gata nici în ziua de azi.

Mă aşteptam să avem necazuri venite de oriunde, dar nici prin gând de unde a venit furtuna. După o lună de la sfințire, primesc un telefon de la Poliția Voila: "Sunt maiorul (i-am uitat numele) şi vreau să vă aduc la cunoştință următoarele: în ziua de 21 noiembrie 1995, două persoane, o călugăriță şi un călugăr, s-au dus la mănăstirea Sâmbăta, s-au urcat pe cruce şi au profanat-o cu dalta şi ciocanul. I-am depistat şi le-am luat declarații. Vă rog să veniți, să vă constituiți parte civilă pentru a putea fi dați în judecată". Cunoscusem pe maiorul de poliție cu câteva zile înainte de sfințirea crucii, când îl înştiințasem că va avea loc evenimentul. Poliția se achitase de păstrarea ordinii maşinilor şi autobuzelor în cel mai perfect mod cu putință. Am alergat mai întâi la cruce. Numele părintelui Arsenie Boca fusese tăiat cu dalta lăsând loc unei spărturi. Părintele stareț Irineu Duvlea mi-a relatat cum se întâmplaseră lucrurile: Mănăstirea Brâncoveanu alcătuise un raport către Mitropolia Ardealului din Sibiu. Relatez din acest raport: "... în ziua de 21 noiembrie 1995, în jurul orei 16.20 a sosit la Mănăstirea Sâmbăta părintele Daniil Stănescu, maica stareță Pavelaida Munteanu şi şoferul Ion de la Mănăstirea Prislop, Județul Hunedoara din Eparhia Aradului, cu un autoturism tip Alfa Romeo culoare gri. După ce au coborât din maşină, au mers direct la Cruce - monument ridicat în memoria luptătorilor din Rezistența Anticomunistă din Munții Făgăraşului.

Primul dintre vieţuitorii mănăstirii noastre care a luat contact cu sus-numiţii a fost părintele Arhimandrit Ilarion, economul mănăstirii, căruia i s-a cerut o scară cu intenţia ca părintele Daniil să se urce pe cruce pentru a şterge numele părintelui Arsenie Boca înscris pe această cruce. Părintele Ilarion i-a răspuns că "avem scară, dar pentru ceea ce intenţionează să facă nu o dă, după care l-a avertizat pe părintele Daniil că avea poruncă să nu se atingă de cruce şi în cazul că o va face să anunţăm Poliţia pentru a interveni în vederea protecţiei acestui monument".

De asemenea l-am rugat să ia legătura cu d-l Gavrilă, cel care a iniţiat ridicarea acestei cruci, şi cu ÎPS voastră pentru rezolvarea acestei probleme pe cale ierarhică.

Maica Stareţă Pavelaida a înţeles şi l-a rugat pe părintele Daniil să renunţe şi să obţină aprobarea oficială. Părintele Daniil nu a vrut să asculte sfatul maicii stareţe motivând că are poruncă de la aşa-zisa maică Zamfira (Julieta) să nu plece de la Sâmbăta până nu va şterge de pe cruce numele părintelui Arsenie. Neţinând cont de intervenţia noastră pe cale paşnică, a luat ciocanul din maşina lor şi, cu sfidare şi obrăznicie faţă de toţi cei care au încercat să dialogheze, a urcat pe Sfânta Cruce şi a spart locul unde era înscris numele părintelui Arsenie Boca afirmând că duhul părintelui Arsenie i-a spus să vină la Sâmbăta să şteargă numele său de pe cruce, iar după ce a şters numele a spus că acum duhul părintelui Arsenie se simte liniştit.

La întoarcerea sa spre mănăstirea Prislop a fost oprit de către Poliţie la Sibiu, unde i s-a luat o declaraţie.

A doua zi, 22 noiembrie, au venit de la Poliţia Voila şi au constatat cele întâmplate alcătuind un proces verbal de constatare.

Noi, stareţul mănăstirii împreună cu Obştea de la Sâmbăta înaintăm ÎPS voastre protestul nostru în legătură cu cele întâmplate chiar în ziua intrării Maicii Domnului în biserică, care ne-a produs o adâncă mâhnire şi tulburare în suflete.

Vă rugăm să luaţi act de protestul, supărarea şi dezaprobarea noastră, urmând a lua măsurile pe care le veţi considera necesare, spre liniştea, ordinea şi disciplina în cadrul vieţii monahale şi ferirea numelui Mănăstirii Brâncoveanu de ameninţări, defăimări şi denigrări

din partea oricărei persoane implicate în această faptă iresponsabilă. Însoțim protestul nostru cu semnăturile membrilor Consiliului Duhovnicesc al Mănăstirii.

Stareț Irineu Duvlea, Arh. Econom Arh. S. Protos, Ilarion Urs Lucian Ieromonah Coroi Pahomie

Ierodiaconi Matei, Calinic, Casian, Iustinian, Ieronim"

Întâmplarea m-a descumpănit. Mă uitam la cruce şi mă gândeam: aproape de ea, lângă clopotnița veche se află o altă cruce de piatră cu o vechime de peste un secol şi jumătate, cruce împlântată direct în iarbă. Crucea, ca şi zidurile mănăstirii dărâmate de Bucow, a stat în ploi neprotejată. Ani de ani, vară de vară, aici veneau bivolii la păscut, o cale de pădure trecea pe lângă ea, copaci au căzut şi n-au lovit-o, au trecut pe aceste locuri două războaie, revoluții, s-au tocit de ploi şi vânt slovele scrise pe ea, dar a rămas intactă atâta timp. Şi acum o cruce, o operă de artă, acceptată cu drag de conducerea mănăstirii, sfințită de Mitropolitul Ardealului, e profanată de două fețe bisericeşti care se aflau sub ascultarea acestui arhiereu. Împreună cu Ion Ilioi şi alți frați de luptă am hotărât următoarele: crucea, odată aşezată în perimetrul mănăstirii Sâmbăta, noi înțelegem că devine un bun al mănăstirii, noi rămânând doar cu datoria morală şi materială de a o îngriji şi înfrumuseța. Noi renunțăm să ne judecăm cu nişte nebuni, fie ei fețe bisericeşti, în fața unor instanțe judecătoreşti străine de biserică, lăsând la latitudinea ierarhiei bisericeşti rezolvarea acestei profanări cum va crede de cuviință. După cum am fost informați, călugărul Daniil a fost pedepsit să refacă numele de pe cruce, lucru care până în prezent nu s-a împlinit, crucea rămânând în continuare cu spărtura în tulpina ei, în locul cel mai de seamă.

Revenind la motivele ce ne-au determinat să-l trecem pe părintele Arsenie Boca primul pe crucea ridicată, iată care au fost:

- în anul 1946-1947 în munții Făgăraşului se afla un grup de rezistență armată (scriitorul C-tin Gane, bihoreanul Pele, Țoțea, Murea), grup ce era ajutat de părintele Arsenie;

- în 1948, după ce a fost mutat la Prislop, părintele a fost arestat în 15 mai, o dată cu oponenții regimului, trecut prin anchete şi închisori;

- a fost rearestat în multe rânduri, petrecându-şi multe luni de zile prin beciurile securității;

- a fost alungat şi îndepărtat cu porunca de a nu se mai întoarce niciodată la Sâmbăta;

- în toată vremea a fost omul la care-şi găseau alinare şi îmbărbătare toți oropsiții din zonă, care-l căutau oriunde a fost alungat de stăpânirea comunistă;

- dar cel mai mare merit al părintelui Arsenie este de a fi creat în jurul mănăstirii Sâmbăta o stâncă de credință adevărată, pe care comuniştii n-au putut-o înfrânge; majoritatea oamenilor noştri de sprijin erau oameni formați de părintele Arsenie; această rezistență a credinței, noi am socotit-o mult mai importantă decât rezistența noastră cu arma şi de aceea l-am trecut primul pe cruce.

În ce priveşte legăturile părintelui cu mişcarea legionară, de care maica Zamfira se zbate atâta să-l absolve, iată o mărturisire făcută de mitropolitul Antonie, chiar lângă crucea noastră: "Mărturisesc acum, lucru ce nu l-am făcut niciodată, următoarea întâmplare: eram prin 1947 în chilia părintelui Arsenie, care se dezbrăcase până la brâu să se spele; pe pieptul părintelui atârna o cruce care avea şi o gardă legionară pe ea. M-am speriat şi l-am întrebat:

- Părinte, nu ți-e teamă să porți un astfel de obiect primejdios?

- O am de la Corneliu Codreanu, el mi-a dăruit-o."

Ați luptat pentru democrație?

Printre articolele de ziar apărute după înființarea Fundației "Luptătorii din Rezistența Anticomunistă" se află unul sub semnătura lui Mircea Iorgulescu.

După ce repetă insinuările cuprinse în alte articole anterioare, termină cu o întrebare retorică ce se vrea încuietoare: "Oare pentru democrație au luptat cei din Rezistența Armată anticomunistă?" Mă

uitam cu tristeţe la această stupidă întrebare, amintindu-mi vremurile de atunci: ţara era ocupată de trupele sovietice, armata condusă de generali ca Emil Bodnăraş şi Walter Roman cânta pe străzi: ”O Moscovă, patria mea” şi “Dimineaţa luminează zidul marelui Kremlin”. Economia era sovromizată, cultura la fel, aveam şi sovrom-patriarhie, laşitatea şi vânzarea se întindea în toate părţile. Toate leprele, lichelele, laşii şi vânzătorii se-ntreceau în a proslăvi orânduirea comunistă şi pe generalissimul Stalin, manualele şcolare, inclusiv cele de literatură se traduceau din ruseşte, istoria patriei o scria Roller, conducătorii ţării se numeau Ana Pauker, Teoharie Georgescu, Vasile Luca, securitatea condusă de nume precum cele de mai sus ucidea oameni în mijlocul drumului, arestările şi deportările se făceau după bunul plac, nu mai erai sigur că vei veni de la muncă sau că te vei duce a doua zi la muncă, te temeai de cei din casa ta să nu te vândă, nu mai eram siguri că vom mai avea o ţară. În acele vremuri îşi închipuie autorul, noi cei care renunţaserăm la toate, inclusiv la vieţile noastre, noi, în pauzele dintre ciocniri, eram preocupaţi de cum va fi România după comunism? Numai un prost îşi putea închipui că ne gândeam cum vom face privatizare: după metoda MEBO sau vânzând fabricile tuturor aventurierilor din lumea largă pe degeaba, că se va admite sau nu în parlament o moţiune de cenzură. Şi totuşi noi luptam pentru democraţie, domnule democrat de carton dresat să scrii ceea ce scrii, toate grupurile de rezistenţă armată sau neînarmată, toate până la cel din urmă au fost monarhiste. De altfel ca tot poporul român de atunci.

Noi nu mai speram să apucăm clipa victoriei, dar nici prin cel mai lăturalnic gând nu puteam concepe că atunci când România se va scutura de comunism nu se va aşeza pe starea de fapt din decembrie 1947, când în vigoare era constituţia din 1923. Şi această constituţie era mai democratică decât surogatul făcut în pripă de foştii comunişti şi de fiii lor pentru uzul personal.

Mormântul lui popa

Încă din anii când eram la munte ne întrista uşurința cu care oamenii treceau de partea stăpânirii comuniste. La început se duceau la adunările lor siliți, de teamă să nu aibă ceva de suferit, apoi se duceau din obişnuință, apoi convinşi că dacă acum "a venit «leja asta» apoi trâbuie s-o ținem" Numărul celor ce se împotriveau valului era tot mai subțire şi se prevedea vremea când nu va mai fi deloc. De atunci am purtat în gând o teamă pentru ziua când conştiința poporului nostru se va bolşeviza şi sataniza.

În imperiul turcesc, la sud de munții Rodope, trăia pe la anul 1700 o populație românească, megleno-românii, desigur creştini ca toți românii. Într-o bună zi unui paşă turcesc i-a căşunat să-i treacă la islamism amenințând pe cei ce se vor opune cu tăierea capului. Unii au preferat să moară şi nu şi-au părăsit legea, alții de frică s-au turcit, o altă parte, între care şi popa satului au fugit noaptea şi s-au dus departe. Au trecut ani de la convertirea forțată, paşa cu pricina a murit şi o dată cu moartea lui persecuția a încetat. Popa, de pe unde era fugit, a auzit şi s-a întors în satul de unde plecase ca să întoarcă oamenii din nou la Hristos.

Intre timp însă foştii lui enoriaşi au devenit atât de fanatici mahomedani, încât l-au scos pe popa la marginea satului şi l-au ucis cu pietre, ridicând pe trupul lui o movilă, care până-n zilele noastre se cheamă în graiul lor "mormântlu lu popa".

Cred că noi, românii, suferim de boala asta, de sindromul "mormântlu lu popa". A venit comunismul pe capul nostru şi nu l-a vrut nimenea. L-am primit resemnați sau cu împotrivire. A venit şi ziua când ne puteam debarasa de el, dar ne-am simțit atât de legați de robie, ne-am înrăit atâta încât răspundem violent la orice vânt de schimbare. În 1940 a sosit într-un sat (Coşlar) un preot din Ardealul cedat, cu copii mici, numai cu sufletul şi hăinuțele de pe ei. Sătenii de atunci şi-au ajutat păstorul cu ce-au putut. Mai trăiesc oameni dintre cei care l-au ajutat atunci. N-a trăit mult şi preotul a fost înmormântat

în curtea bisericii. Trec pe lângă mormântul lui oamenii satului în fiecare zi. Pe preot îl chema Coposu şi era rudenie cu Iuliu Maniu.

Astăzi, când scriu aceste rânduri, în 1991, la doi ani de la Revoluţie dacă s-ar zvoni la cârciumă sau la biserică că fiul preotului din 1940, Corneliu Coposu, ar trece prin sat, cucernicii credincioşi cu popa în frunte i-ar ieşi în întâmpinare şi, de ucis poate nu l-ar ucide, dar l-ar zgâria şi alunga cu pietre şi l-ar batjocori cum le-ar veni la gură. De ce? Pentru care motiv? Prea bine nu se ştie de ce. S-a auzit că-i fiu de moşier şi vine să-şi ia moşiile şi pentru că a stat şi a mâncat şi a băut bine la Paris şi la noi nu s-a gândit, iar dacă Doina Cornea s-ar încumeta să treacă prin sat, ea, care cu doi ani în urmă era simbolul rezistenţei româneşti, n-ar mai rămânea nimic din ea, treabă ce-ar face-o numai femeile satului. În schimb dacă fiul celui ce-a venit cu tancurile sovietice, care le-a trimis părinţii în închisori şi la canal şi i-a omorât cu cotele ar veni în sat, ar fi aşteptat de satul întreg, cu flori şi recunoştinţă. Nu degeaba a spus poetul cu 150 de ani în urmă: ”unii deprinşi cu robia, de ea greu se dezlipesc”.

În 1940 a intrat Armata Roşie în Basarabia. Comuniştii au ucis, au deportat. Au fugit românii câţi au putut, iar cei rămaşi s-au dat după invadatori, de frică.

Azi, când ar putea fi din nou ce-au fost, nu se mai socotesc români, ci moldoveni, blestemă România iar popii nu vor să se mai ţină de Bucureşti, ci de Moscova. Până unde s-a ajuns e destul să povestesc o întâmplare dintr-un sat basarabean, unde un cârd de copii băteau pe unul dintre ei:

- De ce-l bateţi, mă?
- Pentru că-i român.
- Dar voi ce sunteţi, măi copiilor?
- Noi suntem moldoveni pravoslavnici.

Partenie Cosma

Cu cât simt că m-apropiu de sfârşitul călătoriei îmi vin în minte, tot mai des şi tot mai limpezi, chipurile fraţilor de atunci. Mai limpezi chiar decât fotografiile ce-au rămas de la ei. Iată-l, îl am în faţa ochilor pe plutonierul Partenie Cosma. L-am întâlnit de puţine ori, dar mi-a rămas în memorie zâmbetul plin de sinceritate din colţul gurii. Era mândru de numele ce-l purta. Atunci când l-am întrebat dacă e rudenie cu vestitul memorandist Partenie Cosma, a răspuns: ”Desigur, câţi facem ceva pentru ţara asta, toţi suntem rudenii”.

Era de loc din Şona, un sat retras, aşezat între dealuri şi Olt, nu departe de Făgăraş, de unde era şi profesorul Mihai Novac. A făcut liceul la “Radu Negru” din Făgăraş, urmând apoi Şcoala Militară de Subofiţeri, pe care a absolvit-o cu rezulate bune, ceea ce i-a dat posibilitatea de a fi angajat în unitatea de elită “Centrul de instrucţie, Făgăraş”. S-a născut în 1918. Face frontul de răsărit într-o companie anticar, în regimentul Centrului având astfel ocazia să vadă comunismul cu ochii lui în Rusia. Acest lucru îl determină să se angajeze împotriva acestuia până la moarte. E prezent din primele momente ale închegării rezistenţei anticomuniste din judeţ. Avea o poziţie foarte bună pentru acest scop: şef al magaziei de armament, unde erau depozitate importante cantităţi de arme şi muniţii neînregistrate, pe care le-a scos din unitate şi le-a dirijat spre depozitele organizaţiei judeţene la diferiţi oameni de încredere, ca bunăoară la socrul său Juncu Iancu şi la familia Comşulea Aron. Era omul care nu ştia ce-i frica. Fiind ajutat de un alt bărbat ca şi el, caporalul Tăulea Gheorghe, a scos armamentul noaptea cu raniţa, cu motocicleta sa şi chiar cu căruţa. Astfel au fost scoase puşti, pistoale mitralieră, mitraliere, grenade, cartuşe şi sticle incendiare. De la Iancu Juncu şi de la Aron Comşulea din satul Râuşor, armamentul era preluat de alţi oameni de la munte şi depozitat. Astăzi avem mărturii că o parte din armament a fost dirijat spre colonelul Arsenescu peste munţi.

A avut noroc de o soție care l-a înțeles, Valeria, şi de un socru, Iancu Juncu, tot atât de devotat cauzei.

Mai mult decât atât, acesta şi-a pus casa la dispoziția grupurilor de rezistență. La el stătea ascuns vestitul Arsu Gheorghe. Pe genunchii acestui om s-au săltat copiii lui Partenie Cosma, toți sub cinci ani. Aici veneau Mogoş şi Mazilu şi ai lor, după cum tot aici poposeam şi noi când veneam de la munte. Aici m-am întâlnit cu Mogoş şi Mazilu, cu Marcel Cornea şi cu oamenii lui Pridon. Casa lor avea o aşezare bună, la marginea satului, cu grădină ce dădea în câmp.

Ceea ce nu s-a ştiut atunci şi nu se ştie încă nici azi e numele iuzilor care-au urmărit şi au vândut organizația de rezistență din zona Râuşor şi Părău, pentru că a fost o vânzare foarte bine organizată. Securitatea a acționat în noaptea de 14 octombrie 1950 în locuri precise, la aceeaşi oră din noapte, în toate satele din zonă. La locuința lui Juncu, socrul lui Partenie au acționat într-un mod special. Au înconjurat gospodăria, apoi au dat foc la şură pândind în jur. Din fericire, nici un luptător nu se afla atunci acolo. Prinderea lui Arsu, rănit grav în urma diversiunii făcute de el pe ulița satului, şi a lui Silviu Socol, scăparea celorlalți, arestările masive de oameni, le-am povestit într-un episod din anul 1950. A urmat arestarea lui Iacob Juncu şi a soției Elena, atunci noaptea. În casă, după ce s-a făcut percheziție, au rămas încuiați şi înspăimântați copiii lui Cosma, care se aflau la bunici: Florica de 5 ani, Elena de 3 ani şi Marcel de 2 ani. După ce s-a făcut liniște, Florica a coborât pe fereastră, apoi i-a ajutat pe cei mici să coboare şi ei, şi, ținându-se de mână, au pornit la părinții lor care locuiau în Făgăraş. Aşa, pe drum, în ploaie şi frig, desculți şi dezbrăcați, i-a întâlnit mama lor, Valeria, care a plecat la Râuşor să vadă ce s-a întâmplat, fiind repede arestată şi ea, iar copiii au rămas ai nimănui. Partenie a fost arestat la unitate.

Au urmat anchetele a zeci de oameni la securitatea din Oraşul Stalin şi condamnarea la moarte a lui Partenie Cosma, a lui Silviu Socol, a căpitanului Monea, a lui Dumitru Cornea, Duminecă şi Stanciu, a lui Pridon şi a celorlalți. Unde va fi fost execuția, unde-i vor fi oasele nu se ştie, şi pe autoritățile tot comuniste de după Revoluție nu le interesează. Avea 35 de ani. Într-un certificat de deces al lui e

trecută data morții de 11 septembrie 1952 şi ca dată a înregistrării 5 martie 1964. Juncu Iacob a fost ucis în închisoarea Caransebeş în 12 octombrie 1955.

Soția lui Partenie, Valeria, şi-a urmat destinul ca văduvă de "bandit", adică arestări, alungări din casă, bătăi la securitate, şocuri electrice, drumuri zadarnice pe la porțile închisorilor şi tribunalelor militare. Copiii au avut soarta de copii de "bandit", insultați de mici, marginalizați.

Suflet de copil (I)

Am adus în această carte şi câțiva copii, a căror prezență în evenimente uneori tragice le-a marcat viața pentru totdeauna. Iată amintirea unui copil de atunci:

"Mă numesc Octavian Pralea, sunt originar din satul Breaza-Făgăraş şi în prezent locuiesc în Făgăraş. Ce vă povestesc mi s-a imprimat în memorie aşa de adânc de parcă le trăiesc acum. Era în martie 1955. Aveam 11 ani şi eram în clasa a cincea. Învățam în satul Lisa, că în Breaza nu era şcoală, şi locuiam la unchiul meu, Ioan Şerban Paler (al lui Băzăon). Mă întorceam de la şcoală. La intrarea în curte se afla un miliția, care tocmai ordona unei vecine că nu are voie să intre în casă. Nu pricepeam ce se întâmplă.

- Tu cine eşti, mă? mă-ntâmpină miliția.

- Sunt nepotul unchiului şi mă-ntorc de la şcoală. Mi-a dat voie să intru.

În casă, în afara mătuşii mele mai erau cinci sau şase miliția. Prezența lor nu m-a mirat la început. În sat foiau tot timpul miliția şi securişti şi în curte intrau destui să-i ceară unchiului meu să-şi ducă cotele, să-şi plătească impozitele sau să se ducă la primărie sau la postul de miliție. Unchiul lipsea, iar mătuşa, vedeam că a plâns. Observ că în cameră s-au făcut schimbări. Mai era încă un pat adus din odaia vecină. În capul meu era o întreagă confuzie, eu neînțelegând nimic din ce se întâmpla. De-abia după două-trei zile m-

am dumirit. În casă domnea o tăcere completă. Mătuşa îşi căuta de lucru, iar miliţienii nu scoteau o vorbă. Mătuşa mi-a pus de mâncare, mie nu-mi era foame, şi nu îndrăzneam să întreb ce se petrece.

După mâncare mi-am făcut planul să fug.

Curtea unchiului era aşezată de-a lungul râului, peste drum de moara lui Bârlea. În curte, pe partea stângă, în continuarea casei, era grajdul cailor, iar pe partea dreaptă, spre râu, mai era o căsuţă, apoi gard, WC-ul, după el alt gard ş-apoi şura. În colţul gardului, unchiul avea o ieşire spre râu. Dădeai în lături o scândură şi ieşeai în ţărmul râului. Pe aici mi-am făcut planul să fug. Îmi ziceam: ies din curte pe râu, ş-apoi ... voi vedea eu. Mai aveam o altă mătuşă în Lisa şi voiam să mă duc la ea, să le spun ce era aici. N-aveam de unde şti că şi acolo situaţia era ca şi la noi.

Am dat să ies afară. Un miliţian mă-ntreabă ce vreau. Eu îi spun şi-mi dădu voie. Vărul meu, care sosise de la şcoală între timp, s-a cerut şi el, dar n-a fost lăsat. Pe când voiam să dau scândura din gard, din uşa şurii din apropiere, un alt miliţian mă somă cu pistolul: "Stai aşa!" Dacă aş fi avut scândura luată, aş fi fugit, dar aşa a trebuit să stau pe loc. A venit la mine, m-a înşfăcat şi m-a dus în casă. Am apucat să văd că în şură mai erau şi alţi miliţieni. M-au întrebat răstit ce voiam să fac, eu nu ştiu ce le-am răspuns, dar drept urmare am fost descălţat. Şi vărului meu, care avea 14 ani, i s-au luat bocancii.

Şi aşa, mătuşa, noi doi copii şi şase miliţieni am petrecut zece zile ca la închisoare în casă la noi. De la început ni s-a fixat un program. Nu aveam voie să părăsim camera în care ne aflam decât noaptea, însoţiţi de miliţieni. Bunînţeles că nu mai era vorba de mers la şcoală. Nu aveam voie să aprindem focul ziua, decât noaptea. Era frig în casă, dar ne-mbrăcam gros. Am fost obligaţi să camuflăm geamurile cu pături şi cuverturi şi am rămas aşa ziua şi noaptea. Nu aveam voie să aprindem lampa decât ziua. Pentru necesităţi ni s-au dat două găleţi, pe care le scoteam noaptea afară. Într-un pat dormeam noi cu mătuşa, în celălalt miliţienii pe rând. Nu aveam voie să vorbim între noi şi nici ei nu vorbeau decât în şoaptă. La animale ca să le dăm de mâncare nu puteam ieşi decât însoţiţi de miliţieni o singură dată la

miezul nopții. Pentru coborârea fânului din şop eram lăsaţi numai noi copiii. Când urcam în şopul cu fân, paznicii noştri îşi încărcau armele.

Într-o noapte s-a produs în podul casei de deasupra noastră un zgomot destul de puternic. Nouă, zgomotul nu ne spunea nimic. Desigur o pisică s-a repezit după un şoarece, dar pe ei i-a mobilizat rapid. Au zvâcnit în picioare încărcându-şi pistoalele speriaţi. Făcându-se liniște, comandantul trupei ne-a întrebat răstit ce-a fost zgomotul. Mătuşa le-a explicat ce s-a întîmplat, dar ei nu s-au lăsat convinşi, rămânând vigilenți multă vreme, cu mâna pe trăgaci.

După această întâmplare am început să-nțeleg ceea ce aşteptau aceşti oaspeți nepoftiți. Aşteptau să vină Fileru de la munte după mâncare, unchiul fiind rudenie cu un om care, la rândul lui, era rudenie cu Fileru. Despre Fileru ştiam toți copiii că se află la munte şi că pe el îl caută miliția şi securitatea cu câinii.

Alte întâmplări din cele zece zile m-au convins că pe el îl pândeau, dar am înțeles că le era o teamă grozavă de o eventuală confruntare cu acest om.

Într-una din nopți, după lăsarea serii, s-au auzit din când în când, aproape ritmic, nişte lovituri destul de ciudate pentru un neavizat. Era vorba de bătăile cailor cu copita în iesle, care, neobişnuiți cu mâncarea primită, o dată pe zi, îşi pierdură răbdarea şi îşi cereau astfel drepturile. Noi, care ştiam, nu am dat importanță zgomotelor, dar paznicii noştri s-au speriat din nou şi şi-au revenit şi acum cu greu după explicația noastră asupra originii zgomotului. Dar cea mai stranie întâmplare s-a petrecut într-una din nopți, când am fost duşi să dăm la vite de mâncare, şi care s-ar fi putut termina rău. Operațiunea s-a desfăşurat după tipicul obişnuit. Noi, copiii, am coborât fân din pod şi eram cu brațele încărcate cu fân, mai întâi mătuşa, apoi vărul meu şi la urmă eu. Însoțitorii noştri erau unul în față şi altul în spate. Chiar când păşeam pe poarta şurii, milițianul din fața noastră a somat de două ori pe cineva de afară cu glas groaznic: “Stai, că trag!”, având arma îndreptată undeva în întuneric. Observ şi eu în beznă o siluetă cu formă de om. Dar acela avea şi el armă. Fânul mi-a căzut din brațe şi am închis ochii aşteptând detunăturile armelor care n-au mai venit şi un glas din întuneric, tot plin de groază, a răspuns nu mai țin minte ce.

Ce se-ntâmplase? În şura mică se aflau alţi miliţieni, care pândeau noaptea afară şi care, auzindu-ne pe noi, au ieşit încărcându-şi şi ei armele şi somând. Noroc că s-au recunoscut după voce. Cred că numai frica de o întâlnire cu dumneavoastră i-a făcut să-şi piardă cumpătul şi să se someze între ei, căci ei trebuiau să ştie unii de alţii.

Unchiul meu a rămas tot dus la securitate, dar despre el nu o puteam întreba pe mătuşa, că nu aveam voie să vorbim între noi şi nu eram o clipă lăsaţi fără supraveghere.

După alte câteva zile, care mi s-au părut cât veacurile, a venit şeful de post Mureşan (cel pe care-l pomeniţi şi d-voastră în carte, cel care a ridicat blocada) şi care în prezent, 1993, este epitropul bisericii ortodoxe din Făgăraş. Acesta ne-a ţinut o şedinţă de lămurire, în care ne-a ameninţat să nu povestim nimic din cele întâmplate că altfel "...cam ştiţi ce vi se poate întâmpla şi vouă." Nu era nevoie să spunem cuiva că toţi vecinii ştiau chiar mai multe decât noi. Ieşind din camera în care am fost sechestraţi, ne-am dat seama că şi în şură, şi-n căsuţa din curte au fost postaţi alţi miliţieni, într-un cuvânt întreaga gospodărie a fost transformată într-o fortăreaţă gata să înghită orice apariţie a vreunuia dintre cei din munte.

Au trecut 40 de ani de atunci, dar prin ce-am trecut nu voi putea uita niciodată.

Semnat, Octavian Pralea"

Scrisoarea aceasta mi-a adus aminte de unul dintre cei mai vinovaţi tâlhari locali: plutonierul de miliţie Mureşan, fost plutonier de jandarmi, care are la activ zeci de arestări de oameni, dintre care unii ucişi, schingiuiţi, duşi la Canal, în Gherla, colonii de muncă, de unde unii nu s-au mai întors şi dacă s-au întors n-au mai fost ca înainte niciodată.

Careva m-a sfătuit să-l văd pe epitropul Mureşan, fostul plutonier de miliţie, stând în strana epitropului în biserică, lângă altar. N-am avut această curiozitate. Nu mă întreb nici cum e posibil ca la o biserică în Făgăraş, unde oamenii se cunosc cu toţii, să fie ales un

astfel de epitrop. Am văzut atâtea în aceşti ani încât nu mă mai mir de nimic. I-am amintit doar în rugăciune Domnului: “Doamne, iuzii zilelor noastre nu se mai spânzură din disperare sau remuşcare, asemeni celor din timpul Tău. Ei nu aruncă arginţii în templu, ci îi fructifică pe plan superior în avere, rang şi cinste. Nu-i mustră cugetul de nefericirile ce le-au cauzat fraţilor lor. Ai grijă, Doamne, să nu Te vândă şi pe Tine”.

Suflet de copil - Augustina Pavel (II)

Primele amintiri le am din timpul războiului. Eram cu mama patru fetiţe mărunţele în satul Dăişoara, un sătuc dintre dealurile din dreapta Oltului, unde acesta intră în Ţara Făgăraşului.

Tata era pe front. Aşa mi-a rămas în amintire prima imagine a mamei, tremurându-i mâinile de câte ori venea poştaşul cu vreo scrisoare. N-am văzut-o niciodată râzând pe mama în timpul copilăriei noastre până a sosit într-o zi o cătană bărboasă: era tata. A început atunci o altă viaţă la casa noastră. Mă văd în carul cu boi, mergând cu toţii la câmp, noi fetele mai mult încurcându-i pe părinţi. Văd şi acum gospodăria noastră, grădina cu pomi tineri, cu stupi aşezaţi în bătaia soarelui şi pe tata iarna lucrând în atelierul lui de tâmplărie, unde mirosea a răşină de brad şi a lemn acrui de stejar. Duminica ne duceam cu toţii la biserică, unde tata cânta în strană. Casa noastră era aşezată în partea cea mai de sus a satului, de unde imediat începea pădurea, care de altfel înconjoară de toate părţile satul. Aveam o curte mare, toată plină cu flori, pe care tata le-ngrijea cu mâna lui. Era aşa de frumos la casa noastră, că unchiul Iacob, fratele mamei, preot în Sibiu, zicea: ”Măi nepoţilor, numai în rai îi mai frumos ca aici la voi”.

Tata se ducea rar în sat, dar au început să vină tovarăşi de la raion să-l bată la cap pentru lămurire. Odată l-am auzit pe tata spunându-le: ”nu, tovarăşi, eu asta n-o fac”. La plecarea acestora, când eu am închis portiţa după ei, l-am auzit pe unul zicând: ”ăsta are curte boierească, nu ţărănească, să-l treci la chiaburi.” Noi n-am avut pământ mult, n-am avut batoză sau prăvălie, dar au găsit că mama, când tata era pe front, a folosit muncă străină. Era adevărat, dar mama

a fost silită la aceasta având patru copii mici. Şi astfel am ajuns în rândul familiilor batjocorite din sat, de tovarăşii de la partid, colectori, miliţieni, secretari, agitatori.

Tata avea gânduri mari cu noi: să ne dea la şcoală: Anuţa, sora cea mai mare, era elevă la şcoala normală din Cluj şi avea 16 ani; eu, Augustina, de 11 ani, eram elevă la Sibiu. Amândouă învăţam bine. Eu cântam la vioară. Nu ştiu când învăţasem, dar de mică am fost atrasă de vioară la cine o vedeam. Mărioara, de 14 ani, fiind mai voinică, urma să rămână acasă, iar Irina, de 7 ani era în clasa I.

Aşa eram în 1950, când eu şi Anuţa am venit de Crăciun acasă în vacanţă. Înainte de a intra în casă, tata ne-a chemat în atelier şi ne-a spus: "în casa dinainte, stau la noi 7 tineri băieţi cu şcoală. Puteţi merge la ei fără teamă, dar nimeni nu trebuie să ştie că se află la noi". Aşa i-am cunoscut pe aceşti tineri. Vorbeau puţin şi în şoaptă, mereu atenţi la ce se întâmplă în jur. Citeau din nişte cărţi de-ale lor şi discutau. Ascultau la un radio cu galenă sau rămâneau tăcuţi privind cum viscolul troienea pădurea ce începea din faţa casei noastre. Doi erau mai în vârstă: Profesorul şi Moşu; ceilalţi: Victor, Gheorghe, Brâncoveanu, Ilioi şi Nelu erau tineri de tot şi mi se păreau cei mai frumoşi tineri pe care i-am văzut. Mi-au rămas întipăriţi în ochii mei de copil. Erau credincioşi şi serioşi. Eram tare mândre că tata ne-a încredinţat un astfel de secret. Noi, cele mai mari, intram mai rar în camera lor, dar Irina era mai tot timpul la dânşii cu poezii şi ghicitori. Mama îi numea "băieţii noştri" şi aşa le-a zis cât a trăit, ori de câte ori ne aduceam aminte de ei. De Crăciun i-am colindat, eu le-am cântat din vioară, au cântat şi ei şi ne-au învăţat colinde. A fost cea mai frumoasă vacanţă a mea, dar şi cea de pe urmă.

A trecut un an. Din lume aflam fel de fel de veşti despre partizanii din munţi, pe care îi ajutau americanii, despre armata care umblă după ei, însă nimeni nu are ce le face.

Era în noiembrie şi am venit acasă. Poarta însă era încuiată. Am strigat şi mama mi-a deschis-o tăcută şi a încuiat poarta la loc. Pe geamul de la curtea cu flori erau bătute scânduri. Mama plângea: "De ce aţi venit acasă? Nu v-a spus nimeni să nu veniţi?" Intrând, am dat peste 6 bărbaţi în haine militare, cu arme, fioroşi, care ne-au poruncit

că nu trebuie să afle nimeni că ei sunt în casă, că nu avem voie să ieşim din curte şi nimeni să intre la noi. Nu ştiam unde e tata şi mama nu-mi răspundea când o întrebam. Ziua, aceştia şedeau cu noi în casă, vorbeau urât şi ne înjurau. Seara, trei dintre ei se duceau în atelierul tatei, de unde pândeau. Cei din casă, la fereastre, observau orice mişcare din curte şi din uliţă. Nu aveam voie să vorbim între noi, nici să aprindem lampa. Dormeam toate patru: mama, Mărioara, Irina şi eu, într-un singur pat, sub supravegherea unuia dintre ei. În curte nu puteam ieşi decât câte una. Aşa au trecut 6 săptămâni. Noaptea venea o maşină şi le aducea de mâncare. Mama ne şoptea întruna: ”rugaţi-vă să nu vină băieţii la noi”. Zi şi noapte, acesta ne-a fost gândul cel mai mare. Securiştii erau tare înfricoşaţi. Odată, dimineaţa, li s-a părut că sunt urme în zăpadă. Ne-au luat bocancii noştri şi au constatat că urma era mai mare. Atunci au început să o lovească pe mama şi să o ameninţe că o împuşcă. Noroc că Mărioara le-a spus că ea a fost ziua cu gunoiul în grădină şi, cum zăpada era moale, urmele s-au făcut mai mari.

După ce-au plecat, mama ne-a povestit cum a fost arestat tata. Era 17 noiembrie 1951, sâmbăta, când a venit o companie de securitate şi a înconjurat casa, făcând percheziţie şi izbind în dreapta şi-n stânga. Pe tata l-au legat cu sârmă în atelier, l-au bătut şi cu cleştele i-au scos unghiile să spună unde sunt “bandiţii”. Pe mama au dus-o în grajd, unde au bătut-o cu patul armei, iar pe Mărioara şi pe Irina le-au bătut în casă, crezând că pot afla ceva de la ele. Pe tata l-au dus şi de atunci casa a rămas aşa cum am găsit-o eu.

Ne-am liniştit când au plecat din casă oaspeţii nepoftiţi, când în noaptea de Crăciun, pe la ora 12, mama ne-a trezit pe toate: ”Îmbrăcaţi-vă gros, că au venit şi iar ne bat”. De cu seară sosise şi Anuţa acasă. Curând uşa casei a fost trântită în lături şi au intrat cu lanternele. Pe mama au izbit-o de un perete, pe Anuţa au târât-o în altă cameră, iar pe mine şi pe Irina ne-au coborât în tindă. A urmat un interogatoriu cu înjurături, sub ameninţarea pistoalelor. Au răscolit apoi totul, de-a rămas casa ca după bombardament. De tata nu ştiam nimic, dacă e viu sau mort.

În anii următori, casa ne-a fost păzită ziua şi noaptea. Noaptea, câinii băteau întruna spre pădure. Din când în când venea iar multă securitate, ne scula noaptea şi ne mâna peste tot cu pistoalele îndreptate spre noi. Înjurăturile nu le pot trece pe hârtie. Tremuram de frig şi de frică. Cel puțin Irina se trezea noapte de noapte în coşmaruri, de nu o mai puteam potoli.

Îmi aduc aminte odată că pe mama, după ce-au bătut-o, au urcat-o pe scara podului cu fân, amenințând-o că de se aude ceva o împuşcă. Când era pe la mijlocul scării, mama a întrebat pe cel care conducea:

- Ce grad aveți dumneavoastră?

- Sunt maior, răspunse acesta, ce vrei?

- Vă rog să-mi spuneți cât e ora.

A urmat o sperietură la rândul lor, crezând că aceasta ar fi o parolă cu "bandiții". Când şi-au revenit, au întrebat-o batjocoritor de ce vrea să ştie, şi mama le-a spus:

- Vreau să țin minte cât voi trăi noaptea asta, cum m-a batjocorit cineva căruia eu i-aş fi putut fi mamă.

Au urmat alte înjurături, dar n-au mai lovit.

Aşa erau nopțile noastre în marginea satului. Se înțelege că de şcoală nu mai putea fi vorba. Am încercat, eu şi Irina, să mergem la şcoala din sat, dar n-am fost primite, ca să nu spun că am fost alungate. Pe Irina a luat-o Anuța la ea. Mama, Mărioara şi cu mine seceram, coseam, făceam lucrurile câmpului şi de femei şi de bărbați. De ajutat nu îndrăznea nimeni să ne ajute de frica securității. Au venit apoi cotele, pe care nu le-am putut da. De la arie nu ne-am întors cu un bob de grâu. Drept urmare, mama a fost închisă în beciul miliției din sat două săptămâni, apoi dusă la Rupea, unde a fost judecată şi condamnată la un an închisoare, sub motiv că nu a desmiriştit 7 ari. Nu voi uita niciodată batjocura ce o suferisem. Pământul se întărise, ne apăsam toate pe plugul care nu intra în glie, în timp ce o ceată întreagă de tovarăşi râdeau de noi la capătul pământului. N-aş fi crezut niciodată că ar putea fi oameni atât de răi în sat la noi.

Într-o zi am fost trimise, noi, fetele, de preşedintele sfatului, unul Boroş, care s-a purtat foarte urât cu noi, să aducem de la Rupea saci cu ovăz pentru vitele sfatului popular. Am plecat de noapte să avem timp

să venim până seara. Când ne întorceam, nişte femei ne-au spus: ”Duceți-vă acasă, că nu-i bine la voi”. Pe drum ne-am întâlnit cu mama, cu o traistă în mână, zorită de un miliţian. Am început să plângem. “Aveți grijă de voi”, ne-a spus mama. Şi astfel am rămas şi fără mamă.

Cum am dus-o până a venit mama din închisoare, noi, două fete, numai Dumnezeu ştie. Câtă foame, cât frig, că nu aveam lemne, şi câtă frică de securitate, care continua să vină noaptea! Aveam un câine, Lăbuş, care atunci când îi auzea de departe, începea să urle.

După un an a venit mama bolnavă din închisoare. N-a găsit pe masă decât o bucată de mămăligă. Peste câteva zile a venit fiscul. Neavând bani, au sechestrat tot ce-au găsit în casă: maşina de cusut, mobila, hainele. Au luat şi hainele rămase de la bunicii noştri. Mai târziu, mama le-a văzut îmbrăcate cu ele pe soțiile tovarăşilor de la sfat.

Din timpul acesta îmi aduc aminte de o altă batjocură. Cosisem soia cu mama toată ziua, iar seara nu aveam pe masă decât nişte prune. Mâncam, când a venit soțul secretarei de la sfat cu porunca de a duce dimineața toate prunele la sfat, că, de nu, iar o închide pe mama. “Dacă vă trebuiesc prune, culegeți-le”, le-a răspuns mama. Au trimis dimineața nişte țigani de le-au cules. Pentru a plăti impozitele şi cotele vândusem toate vitele începând cu boii. Mai aveam o singură bivoliță, pe care o îngrijeam bine şi aşteptam să fete. Într-o zi a venit un tovarăş din Rupea cu un consătean, Silea Ordeanului, care trăieşte şi astăzi, să ne ia bivolița, cică pentru o expoziție, că vine Gheorghe Gheorghiu-Dej. Eu m-am opus şi am plâns. “Las-o, nene, să avem ce mânca”. M-a luat de mână şi m-a aruncat pe nişte lemne. După două săptămâni au trimis 125 de lei pentru bivoliță, dar nici pe aceştia nu ni i-a dat, pentru că i-a reținut pentru impozite la sfat. Într-o zi am primit o scrisoare de la un avocat din Braşov, pe atunci Oraşul Stalin, că tata va fi judecat şi el îl apără. Mama s-a împrumutat de bani şi s-a dus acasă la avocat. În ziua procesului ne-am dus toate surorile cu mama la tribunalul militar. Tata era după gratii. Noi n-am putut să ne apropiem de el. N-am avut altceva de făcut decât să plângem. Avocatul ne făgăduise că tatei i se va da drumul, dar când s-a dat

sentința, am rămas încremenite: tata a primit 15 ani condamnare, iar finul nostru Boboia - 10 ani. Totodată au fost condamnați şi la confiscarea averii. Au venit şi au luat ce-au vrut, dar n-au mai avut prea multe de luat, decât pământul, care a rămas confiscat "legal" până în ziua de azi.

În fața acestei situații, mama ne-a îndemnat: "duceți-vă şi voi în lume şi căutați-vă norocul". Întâi a plecat Mărioara la Bucureşti, iar după un timp am plecat şi eu la Braşov. Aveam 50 de lei câştigați muncind cu ziua la unul şi la altul, o rochiță, o fustă, o bluză cu mâneci scurte, o pereche de bocanci şi 15 ani. Era iarnă. Mă rugam lui Dumnezeu să-mi scoată în cale un om de omenie. L-am întâlnit pe Vasile Purcărea, gestionar la o alimentară, care mi-a fost ca un părinte şi pe care l-am iubit ca pe părinții mei. Nu i-am spus situația mea, dar a înțeles-o singur şi m-a ajutat şi material, şi cu o vorbă bună. Au fost şi oameni de omenie în acest timp, care ne-au ajutat cu bani şi mâncare, cu toată frica de securitate. Aşa au fost: Zaharia Rodului, Anichi Crețului din Crihalma şi Gheorghe Mei din Dăişoara. Au fost desigur şi alții, pe care i-a ştiut numai mama.

Aceasta a fost copilăria mea şi a surorilor mele şi a tuturor copiilor din lumea noastră, dar, mărturisesc, n-am povestit tot, nene Gavrilă. Pe cele mai umilitoare şi mai înjositoare situații nu le rabdă hârtia să fie scrise. Le las în seama lui Dumnezeu să le judece.

Tata s-a întors târziu din închisoare, tot aşa de bun şi potolit cum îl ştiam. A venit cu amintirea atâtor oameni cunoscuți acolo, pe care îi pomenea întruna. Nici pe dumneavoastră, tinerii de atunci, nu v-am uitat, deşi am suferit atât. Pentru părinții mei ați rămas tot cei pe care v-am cunoscut în vacanța din 1950. Am plâns când în lume se auzea că unul dintre dumneavoastră a fost ucis şi când Victor şi ceilalți au fost condamnați la moarte.

Nu pot termina cele scrise fără să amintesc una dintre cele mai mari batjocuri la adresa familiei noastre: un ins ieşit din satul nostru a scris un roman despre Dăişoara, "Trecerea", de Ion Butnaru, Cartea Românească, 1982. E vorba despre Dăişoara (Vălişoara), în care laudă instalarea comunismului şi colectivizarea. Pentru el, tata (care n-a trăit decât din munca mâinilor lui) era un exploatator, care trebuia distrus.

Cartea ar trebui citită şi acum pentru a se vedea modul cum acţiona securitatea atunci, lucru lăudat de autor. Iată un pasaj la pagina 176: "Dintr-o ochire, comandantul îşi descărcă automatul în burta câinelui". "Te-mpuşc dacă mai faci vreo mişcare", ameninţă comandantul şi "se opri cu pumnul în falca lui Arpăşanul" (tata). "Pivniţa arăta ca un câmp de operaţiune părăsit de inamic" (percheziţie). "Din lada mare săreau în aer pieptare înflorate, pieptare femeieşti, toată avuţia lor de o viaţă era călcată de cizme". "Vina avuţiei i se păru (ofiţerului) mai de neiertat decât însăşi crima pentru care fusese legat burduf"(pagina 183). Pentru autor, mama nu era decât o "cotoroanţă", cu o falcă în cer şi cu alta în pământ. În schimb toţi beţivii satului sunt ridicaţi în slăvi de către autor, că au adus raiul în Dăişoara (Vălişoara).

Ion Cândea şi doctorul Constantin Cismaş

Răsfoiesc scrisoarea doctorului Constantin Cismaş din Braşov, care-mi aduce în memorie unele lucruri pe care le uitasem, dar şi multe întâmplări pe care nu le ştiam. E vorba de oamenii din zona Porumbacului, care, ca peste tot în ţară, s-au organizat împotriva comunismului. Despre ei am scris puţin în primele volume pentru că ştiam puţin, în primii ani de la părintele David din Sărata şi mai apoi de la diferiţii oameni întâlniţi întâmplător. Am scris acolo despre Ion Cândea, notarul din Sărata. Nu era notar, ci învăţător. Scăpase de la arestările din 15 mai 1948 şi se întorsese în satul său natal.

Într-o situaţie asemănătoare era studentul Constantin Cismaş din Porumbacu de Sus. Şi el scăpase de aceleaşi arestări de la facultatea de medicină din Bucureşti şi venise acasă, stând ascuns.

Învăţătorul Cândea începe constituirea unui grup de rezistenţă cu fugarii din regiune şi cu alţi oameni de-ncredere ca Gheorghe Comănici, Toader Muntean şi Ioan Ţeposu, tineri ţărani din Sărata. De la munte auzisem prin oameni de acest grup şi-l rugasem pe părintele David să ne facă legătura. Fixasem şi o dată în satul Gura-Văii, dar,

cum satul era permanent înconjurat noaptea de securitate, nu ne-am mai putut întâlni. În 1952 am fixat o a doua întâlnire la preotul Stanislav din Lisa, dar acum părintele a adus în discuție pe unul, Ion Neamțu din Porumbacu de Sus, care, se pare, era un agent al securității. E foarte posibil ca însăşi securitatea să fi lansat acest zvon pentru ca noi să ne ferim a-l mai căuta. Dacă într-adevăr a fost, am avut încă o dată norocul să scăpăm de o încurcătură cu securitatea.

În 1952 sau 1953, poposind în porumbiştile satului Porumbacu de Sus, am fost găsiți de o femeie, care s-a dovedit a fi de bună credință şi inteligentă. În discuții, am întrebat-o despre acest Neamțu şi femeia a vorbit despre el astfel încât noi am înțeles că ştie mai mult decât vorbeşte, bănuind că soțul ei are legătură cu acest Neamțu. Buna credință a femeii s-a dovedit, căci a plecat acasă şi ne-a adus de mâncare şi nu s-a dus la securitate. Femeia s-a oferit să ne primească şi acasă, explicându-ne cum putem ajunge la locuința ei. Nu mai rețin din ce pricină n-am putut fructifica nici această ofertă. În 1950 sau 1951 a fost paraşutat în zona Sărata un grup venit din Franța (grupul Săplăcan). În volumul al II-lea am scris ce ştiam atunci despre acesta. Acum ştiu mai multe şi voi reveni într-un titlu aparte. Desigur că a venit vândut gata de către spionii englezi Philby şi ceilalți şi a avut neşansa ca pilotul să-i lanseze exact la punctul stabilit, ajutând astfel securitatea să-i distrugă. Abia acum, după aproape 50 de ani, îmi explic o întâmplare de atunci. Într-o toamnă din acei ani, împreună cu Leu şi cu Fileru, făceam ultimele pregătiri pentru aprovizionare în Laița. Pe atunci, în fânețele de sub munte, oamenii îşi aveau mici şuri de scânduri, unde-şi depozitau fânul, pe care-l transportau apoi iarna acasă în sat. În drumurile noastre treceam adesea pe lângă ele. Într-o noapte, la Cârțişoara, trecând pe lângă o astfel de şură, vedem că tot fânul fusese scos din şură şi aruncat. Am presupus că omul şi-a depozitat fânul cam ud şi a fost silit să-l scoată ca să nu se încingă.

- Dar omul nu-şi rupe scândurile făcând treaba asta, a spus Fileru, arătându-mi nişte scânduri rupte.

Trecând pe lângă alte şuri, am găsit aceeaşi situație. Am ajuns la concluzia că autoritățile comuniste îi silesc pe oameni să strice aceste

şuri, lucru care s-a întâmplat de altfel în anii următori. Abia acum îmi dau seama că isprava era a securității, care căuta paraşutele grupului lansat aici. Paraşutații au luat legătura cu Ilie Serafim din Sibiu, care i-a găzduit la tatăl său, în Sărata. Aceştia au luat legătura cu învățătorul Ion Cândea şi cu doctorul Cismaş, ultimul aflându-se în Porumbacu de Sus. Înainte de a se întâlni cu paraşutații, securitatea a înconjurat satul Sărata, unde, la locuința lui Gheorghe Comănici, se aflau doi paraşutați, care au încercat să se sinucidă, unul reuşind, iar altul fiind readus la viață.

A urmat o represiune sângeroasă asupra satului, iar familiile celor implicați - distruse. De la învățătoarea Malene am aflat de Crăciun, când am coborât de la munte, atâtea câte se puteau afla pe atunci, cele mai multe zvonuri fiind răspândite de însăşi securitatea. Unul din paraşutații prinşi vii a fost Puiu Ilie din comuna Rusca Montană, din Banat, care a fost condamnat la moarte. Al doilea condamnat la moarte a fost Ilie Serafim. Ceilalți oameni din sat, părinții lui Ilie, au fost condamnați la închisoare pe mulți ani.

În septembrie 1953, în urma unui denunț făcut de Ion Păcurar, cârciumar, a venit o unitate de securitate, a înconjurat casa în care era ascuns învățătorul Ion Cândea. Acesta a încercat să-şi deschidă drum printre securişti, dar a fost împuşcat în grădina casei. A urmat apoi arestarea sorei sale, Paraschiva Grecu, care a fost chinuită să spună despre legătura fratelui său, fiind ea însăşi condamnată.

"În zorii zilei de 17 ianuarie 1954, povesteşte doctorul Cismaş, am fost anunțat că satul era înconjurat de unități de securitate. Eram adăpostit la casa lui Ion Voineag. Am intrat în ascunzătoarea mea de fân. După un sfert de ceas am auzit în curte o voce (era a vestitului schingiuitor Cârnu) care mă soma să ies, că, de nu, dă foc la fân. Mi-am dat seama că ştiau că eram acolo. Am ieşit şi m-am predat. Curtea era înconjurată de securişti. A urmat apoi ancheta la securitatea din Sibiu şi din Braşov. S-a constituit un lot în frunte cu mine, format din: Ion Voineag, Dumitru Cismaş (fratele meu), Ion Silea, Gheorghe

Gritu şi Valeriu Gore Căpățână, toți fiind condamnați la mulți ani închisoare."

Grupul Săplăcan

Scriu acest episod după datele aduse de Radu Ion Coman, unul din grupul Săplăcan. În volumul II am amintit de acest grup de paraşutați în zona Munților Făgăraş, înşirând ce ştiam atunci despre aceşti frați. Informațiile, chiar de la oamenii noştri (profesorul Remus Budac şi învățătoarea Elisabeta Malene), erau destul de sărace. Se ştia că în tren s-a sinucis un tânăr, în momentul arestării, că satul Sărata a fost înconjurat de securitate cu mitraliere şi controlat casă cu casă, că au fost arestați mulți oameni, că un om în vârstă, Gheorghe Serafim, a fost ridicat cu întreaga familie.

A apărut şi o mică informație în *Scânteia*, în care era arătat că a fost anihilată o bandă teroristă în frunte cu Constantin Săplăcan, trimisă de imperialiştii americani. Circulau în zonă o mulțime de zvonuri, desigur lansate de securitate, prin care trebuia să fie compromis moral "grupul de spioni şi de trădători". Se spunea că despre existența grupului s-ar fi aflat astfel: un fiu al lui Gheorghe Serafim din Sărata, tânăr fără căpătâi, petrecea seară de seară la cel mai luxos restaurant din Sibiu. O dată i-ar fi căzut din buzunar o bancnotă. Un miliția n i-ar fi atras atenția, dar tânărul, fiind băut, ar fi răspuns: ce, ăştia-s bani? să vă arăt eu bani. Şi ar fi scos din buzunar o mână de dolari şi i-ar fi aruncat pe jos. Miliția nul l-ar fi arestat, aşa aflându-se totul. Povestea era prea cusută cu sfoară pentru a fi crezută, cel puțin de oamenii cu o cât de mică judecată.

Prietenul Radu Ion Coman îmi reproşează că am scris foarte puțin despre acest grup, deşi am călcat pe aceleaşi poteci ale munților. Adevărul e că n-am ştiut mai mult, şi n-au ştiut nici oamenii noştri atunci.

Din păcate, tot greu este să se afle adevărul şi-n zilele noastre. În general, pentru a se putea scrie o istorie a unui grup de rezistență armată anticomunistă ar trebui următoarele izvoare istorice:

1. amintirile supraviețuitorilor acestui grup (care în cele mai multe cazuri nu există) şi ale oamenilor care ştiu ceva despre grup (membri ai familiilor, pădurari care au fost siliți să fie călăuze ale securității);

2. mărturiile ofițerilor de securitate care au luptat împotriva grupului;

3. procesele verbale, ordinele de deplasare, rapoartele făcute de unitățile de securitate, criticile şi autocriticile, citațiile pe ordine de zi şi alte documente din arhiva securității, precum şi zvonurile lansate de securitate în regiunea unde acționa grupul de rezistență;

4. anchetele celor căzuți pe mâna securității, procesele ce au avut loc la tribunalele militare, cu rechizitoriul şi sentințele, rapoartele şi alte acte cu privire la execuția celor condamnați la moarte;

5. comunicatele date în presă şi mai ales informațiile cu circuit închis, din interiorul securității.

6. pentru grupurile paraşutate ar trebui cunoscută arhiva din străinătate, de unde au venit, cine i-a instruit, cine i-a trimis, misiunea cu care au fost trimişi, testamentul celor ce au acceptat o misiune din care numai printr-o minune puteai ieşi viu.

Şi toate aceste izvoare trebuiesc ținute sub bănuiala că ar fi putut fi falsificate de securitate. Chiar şi amintirile pot fi uneori nesigure. Mi s-a întâmplat de atâtea ori să trebuiască să-mi schimb complet părerile când am constatat adevăruri la care nu mă aşteptam, şi încă în cazuri foarte importante: cazul părintelui Ghindea, cazul Duminecă-Stanciu.

Dovadă că şi doctorul Cismaş, deşi se afla în Porumbacu de Sus şi avea legături cu satul vecin, Sărata, n-a prea ştiut atunci mare lucru despre grupul Săplăcan.

Reiau relatările lui Radu Ion Coman.

"În noiembrie 1948, la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu au fost arestați mai mulți elevi ce făceau parte din frăția de cruce din liceu, între care şi Ilie Serafim şi Mircea Coman. Tinerii au fost condamnați doar la 6 luni şi respectiv opt luni închisoare.

În închisoare s-au întâlnit cu maiorul Dabija şi ai lui, ce erau condamnați la moarte şi îşi aşteptau execuția. Întâlnirea cu aceşti

luptători i-a marcat pe tinerii elevi, aşa că la ieşirea din închisoare s-au integrat activ în rezistența anticomunistă, atât în Sibiu cât şi în satul Sărata. În noiembrie 1951, venind din Franța, au fost paraşutați în zona Sărata cinci luptători:

- Săplăcan Constantin, legionar, conducătorul grupului
- Puiu Ilie, legionar din Rusca Montană, Banat
- Spindler Wilhelm, sas din regiune
- Bohn Mathias, sas din regiune
- Bârsan Gheorghe, legionar.

Paraşutații au fost adăpostiți de către Ilisie şi Mircea Coman în satul Sărata la oameni siguri. Reuşiseră să ia legătura radio cu baza de la care veniseră. În Sărata se aflau instalați la două familii, astfel: Săplăcan, Puiu şi Splinder la Gheorghe Serafim, tatăl lui Ilisie Serafim, iar Bohn şi Bârsan în şură la Comănici Gheoghe. O greşeală, pe care ar fi făcut-o Splinder, a fost că s-a dus acasă la părinții lui din Sibiu şi, aşa cum a lăsat să se-nțeleagă la proces, ar fi fost vândut de propriul lui tată, care nu a apărut la proces, în timp ce mama şi sora lui Wilhelm au fost condamnate. Această vânzare de neconceput, dacă ar fi adevărată, ar fi una dintre cele mai odioase înjosiri la care au adus comuniştii relațiile de familie. Mă tem însă că lucrurile nu s-au petrecut aşa. Astăzi, din memoriile lui Philby, reiese că el şi alții ca el informau serviciile sovietice de orice paraşutare în România. Securitatea ştia şi cine şi cu ce scop şi când şi unde vin cei paraşutați. Ori, tocmai pentru a nu se bănui acest secret, securitatea inventa totdeauna un scenariu, din care să reiasă abilitatea securității, vigilența oamenilor muncii, care de dragul regimului erau în stare să-şi vândă şi pe cei dragi. Misiunea paraşutaților era de a se întâlni şi colabora cu grupurile de rezistență din munți.

A urmat înconjurarea satului Sărata şi prinderea celor ascunşi acolo. Mircea Coman şi Ilie Serafim au fost prinşi o lună mai târziu. Se pare că în acțiunea de la Sărata a securității nici un paraşutat nu a fost prins viu. În 29 mai 1952, un grup de 17 persoane a fost judecat la Sibiu. La proces, Mircea Coman şi Ilie Serafim au fost condamnați la moarte, iar ceilalți, la diferite pedepse grele. Au fost duşi în lanțuri la Jilava şi au fost ținuți aşa în aşteptare mai bine de un an. În acest timp,

în urma unei greve a foamei, Serafim Ilie ar fi fost operat şi a decedat. Cei ce i-au văzut acolo spuneau că erau permanent încă anchetaţi şi chinuiţi.

Mircea Coman a fost executat la data de 31 octombrie 1953 (procesul verbal de execuţie ţine să precizeze şi ora 22).

Procesul verbal uită să spună că aceşti tineri erau fraţi de cruce şi de ideal, din copilărie: în luptă, în viaţă şi în moarte; întocmai ca Ion Mogoş şi Nicolae Mazilu din grupul nostru şi aveau, ca şi ei la data morţii, doar 22 de ani.

700 de ani de atestare documentară a oraşului Făgăraş

Era o zi frumoasă de octombrie, cu soare potolit şi frunză necăzută. Am coborât în gara Făgăraş cu emoţiile ce mi le provoacă întâlnirea cu locurile dragi ale copilăriei şi adolescenţei. Retrăiesc de fiecare dată când revin clipele fericite de atunci, mai ales că atunci n-am ştiut că eram fericit. Nu-mi tulbură nimeni amintirile, pentru că nu sunt cunoscut şi nu cunosc pe mai nimeni. De data aceasta însă, încă din gară observ o mişcare nouă: din tren coboară lume multă, îmbrăcată în costume naţionale. Grupuri, în maşini şi pe jos, se-ndreaptă în acelaşi sens.

- Cum, nu ştiţi, sărbătorim a 700-a aniversare a oraşului.

Deci asta era. Desigur, ca făgărăşan, eram mândru că am nimerit la o asemenea fericită aniversare. În faţa cetăţii, un potop de lume adunat. Înaintea casei de cultură era o tribună lungă, bogat împodobită, la capătul căreia, în straie de piatră lăţoasă, se afla statuia lui Badea Cârţan. Îmi găsesc şi eu un loc lângă soclul bustului Doamnei Stanca, pe aleea din jurul cetăţii. Lângă lac, o berărie cu bărbaţi gălăgioşi consumând bere. Unii vin şi-şi reazămă sticlele de soclul statuiei. Nu aşteptăm mult şi la tribune se urcă, cu tricolorul în bandulieră, primarul urbei, anunţând deschiderea festivităţii şi anunţând invitaţii de onoare: un reprezentant al preşedintelui Iliescu, al premierului Roman, prefectul judeţului Braşov, câteva feţe bisericeşti şi nişte frumuseţi feminine. Se bate din palme, se strigă: ”Să trăiască!” Se comentează. Tovarăşii mei cu sticle de bere nu prea sunt entuziasmaţi de numele spuse şi le comentează cu glas tare, încât sunt supărat pe ei că strică atmosfera momentului: “ăsta ce caută acolo, băi, se putea să lipsească ticălosul?” Mă şi supăr când comentează prezenţa unui preot bărbos: ”şi-aici ţi-ai băgat mătăuzul, piază rea?” Încerc să mă îndepărtez în mulţime să nu-i mai aud, dar nu reuşesc. Pentru mine lucrurile sunt cum nu se poate mai bune. Toţi îmi par persoane respectabile. Mă şi simt mândru de ceea ce spun:

- Noi, făgărăşenii, care am trezit în două rânduri Ţara Românească, cu Negru Vodă o dată şi cu Gheorghe Lazăr a doua oară,

care am deşteptat Bucovina prin Aron Pumnul, care am dat pe luceafărul poeziei româneşti, Eminescu, căci în Vadul nostru trăiesc de secole oameni cu numele Eminovici, care am scris istorie cu Gheorghe Şincai şi am cutreierat lumea cu Ion Codru Drăguşanu, care am trecut cărările româneşti peste Carpaţi cu desaga Badei Cârţan, care ne-am revoltat în câteva rânduri împotriva dietei de la Cluj, noi care aici unde-s munţii cei mai înalţi ai României am avut rezistenţa cea mai lungă împotriva comunismului, adevăraţi eroi care şi-au dat viaţa etc., etc. Urmează alt vorbitor şi altul, în acelaşi ton, şi nici unul nu uită de rezistenţa cu arma împotriva comunismului. Doi îmi şi pomenesc numele. Vorbesc atât de convingător că mă simt emoţionat şi mă supără când unul dintre gălăgioşi îi strigă:

- Azi îs eroi, mă, şi-atunci te-ai dus cu securitatea după ei să-i omori...

Urmau alte şi alte discursuri, care oboseau. Totdeauna m-a supărat vorba lungă şi ambiţia unora care cu tot dinadinsul vor să arate cât de-al dracului le ştiu zice.

M-am retras pe departe şi m-am îndreptat spre locuinţa lui Ion Ilioi.

- Mă aşteptam, Ioane, să nu te găsesc acasă, să fii în piaţă la adunare.

- Ce să caut eu acolo? Nici n-am fost invitat şi nici nu m-aş duce alături de cine sunt acolo.

- Măi, au amintit şi de noi în discursuri.

- Nu numai în discursuri, chiar au şi scris. Uite, au scos şi-o carte în care ne laudă, şi te laudă de ar trebui să ne ruşinăm când trecem pe stradă. Noroc că nu ne cunoaşte nimenea.

Răsfoiesc cartea aniversară. Într-adevăr, trei capitole se ocupă de noi, cei din munţi. Au făcut şi nişte medalii jubiliare din bronz şi s-au decorat unii pe alţii.

- Şi chiar, Ioane, de mine nu zic, că eu nu locuiesc aici, dar pe voi să nu vă cheme?

- Ai îmbătrânit, moşule, şi n-ai invăţat nimic, a zis Ilioi zâmbind trist. Tu te aşteptai la altceva? Să-l auzi pe Gilu Radeş comentând situaţia.

Prin fereastra deschisă se auzeau clar discursurile celor de la tribună.

- Dacă au furat ei Revoluţia, care s-a petrecut acum de curând, cum să nu fure nişte morţi, care nu mai pot vorbi şi nişte întâmplări care au fost cu jumătate de veac în urmă, rezumă Ilioi toată problema.

Uneori primesc şi astfel de scrisori

"Stimate Domnule Gavrilă,

Vă scrie Valeria Raita, văduva părintelui Gheorghe Raita, din Săsciori, Făgăraş. V-am citit cu emoţie cartea **Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc** şi ne-am întors cu durere şi duioşie la vremea când, venind de la munte, poposeaţi deseori la casa noastră din Săsciori, pentru a vă mărturisi şi cumineca. V-am primit cu drag pe toţi, îmi amintesc şi de dumneata personal şi din sărăcia noastră v-am ajutat cu ce ne-a dat Dumnezeu. V-au cunoscut şi cei trei copii ai noştri.

În 1958, soţul meu a fost arestat, anchetat cum se ancheta pe atunci şi condamnat la muncă silnică pe viaţă pentru "favorizare şi crimă de teroare", cu greu scăpând de condamnarea la moarte. A fost condamnat şi la confiscarea averii, dar avere nu prea aveam. Eu, ca învăţătoare, am fost dată afară din învăţământ. Cum am trăit, din ce-am trăit cu cei trei copii, numai Dumnezeu ştie. În 1964, soţul meu s-a întors din închisoare, murind însă repede de pe urma bolilor câştigate în detenţie.

Ne-am întristat însă când, amintind numele preoţilor, la care apelaţi atunci, aţi uitat să-l treceţi şi pe părintele Raita, soţul meu."

"Stimată Doamnă Valeria,

N-am uitat ce-aţi făcut atunci, soţul şi dumneavoastră, pentru noi. Astfel de fapte nu se pot uita. Lucrurile însă s-au petrecut astfel:

Tot atunci, în acelaşi sat, Săsciori, se afla şi părintele Motoc, iar familiile se asemănau mult. Eraţi şi unii şi alţii tineri. Soţii dumneavoastră, ambii preoţi greco-catolici urgisiţi de stăpânire, iar dumneavoastră eraţi şi una şi alta învăţătoare. Aveaţi copii mărunţei, pe care nu i-aţi ferit să ne cunoască. Ne-aţi primit şi unii şi alţii cu dragoste, dăruindu-ne din sărăcia dumneavoastră - cum spuneţi - cele necesare. Eraţi atât de asemănătoare, familiile şi situaţiile, încât după mai bine de 45 de ani memoria mea v-a comasat într-una singură, reţinând numai numele părintelui Motoc. Cu rugămintea de a mă ierta pentru neţinerea de minte şi dumneavoastră şi copiii dumneavoastră, fac aici cuvenita menţiune, amintind şi familia dumneavoastră, care s-a alăturat total cauzei luptei împotriva comunismului, jertfind totul".

Făcând această consemnare, îmi cer iertare de la toţi cei pe care nu i-am amintit, fie din uitare, fie aşteptând să ne putem întâlni pe rând şi să stăm de vorbă pe îndelete.

N-am fost numai braţe înarmate

În volumele I şi II ale acestei cărţi am povestit mai mult întâmplările grupului de rezistenţă, în ordine cronologică şi m-am oprit puţin asupra noastră, a luptătorilor. Noi n-am fost numai braţe înarmate, ba aş putea spune că am fost în ultimul rând şi numai din necesitate aşa ceva. Am avut o minte cu care cugetam, inimă plină de sentimente şi idealuri, voinţă şi planuri, pe care, de ne-ar fi ajutat Dumnezeu să ieşim vii din vâltoarea în care am intrat, speram să le punem în aplicare. Nu pentru noi, ci pentru neamul nostru.

În nopţile lungi de iarnă, la focuri, am rumegat mult aceste bunuri spirituale, revenind mereu şi mereu asupra lor. Din înmănunchierea lor pot spune că ne-am alcătuit o doctrină politică, culturală, economică, socială, militară şi în primul rând o doctrină religioasă despre felul cum Îl vedeam noi pe Isus prezent în viaţa noastră naţională.

“Fără de Mine nu puteți face nimic”, a spus Isus. Şi Isus e Dumnezeu. Deci nu numai pe plan spiritual nu putem face nimic, dar nici pe plan politic, economic, cultural, social etc. Primul pas al României scăpate de comunism îl vedeam în încreştinarea întregii vieţi naţionale, începând cu Biserica, care trebuia să-şi primenească rândurile, îndepărtând orice zgură lăsată de comunism. Apoi ar fi urmat să ne întoarcem privirea asupra noastră înşine, să ne judecăm întâi pe noi.

Bine că nu am fost ales deputat

Trebuia să vorbesc cu un amic care a ajuns deputat şi pentru asta mă aflam în biroul lui parlamentar la ora indicată pe uşă pentru audienţe, oră la care deputatul a fost punctual. În birou, vreo zece persoane stăteau la rând.

“- Aşteaptă, te rog, până termin, mi-a spus amicul deputat. Rămâi în birou.”

Am rămas.

“- Ce-i necazul, nene?” se adresă celui dintâi.

“- Îi tot ăla, domnu deputat, că mă bagă-n pământ fata asta a mea, că n-a intrat acolo unde aţi sfătuit-o să dea examen, şi plânge şi îi e ruşine de lume şi nu mai vrea să vină acasă, că altele au intrat şi ea nu, şi să faceţi ce ştiţi să o băgaţi undeva, că de nu puteţi dumneavoastră, cine poate? şi eu v-am votat şi vom fi şi noi recunoscători.”

Nu ştiu ce răspuns i-a dat amicul meu, că a intrat a doua persoană, o femeie.

“- Ei, aţi reuşit să vă pensionaţi?”

“- Reuşit, n-aş mai fi reuşit, că-mi dă numai 20.000 de lei şi vecinei mele îi dă 29.000 de lei şi-am avut tot atâtea zile la colectiv, şi eu ştiu că are pe cineva acolo la pensii, dar nu ştiu pe cine. Vă rog pe dumneavoastră să aflaţi şi să mă pensioneze şi pe mine cu 29.000 lei, că eu v-am votat şi dau şi eu cât a dat vecina.”

Al treilea era un ţăran, beneficiar al legii 18.

"- Am primit, domnule deputat, adeverință de punere în posesie, numai c-a trecut-o şi pe cumnata mea. Că dacă fratele meu îi mort, ea ce neam mai e cu tata? Că are copii de la fratele meu, dar tata n-a putut-o suferi cât a trăit şi acum vine o vinitură să intre în moşia părintească, că-i dă legea. Dar legea îi cum o face de la primărie, şi dumneavoastră să mă ajutați să o şteargă de pe adeverință..."

N-am mai avut răbdare să-i ascult pe toți zece, mulțumind lui Dumnezeu că n-am fost ales ca deputat, să am şi eu birou parlamentar şi să fiu şi eu la dispoziția celor ce m-au ales.

Terorismul de stat

"Noi, românii, am fost un popor blând, tolerant. Noi n-am avut ca alții inchiziție, războaie religioase. A trebuit să vină comunismul, care să pervertească sufletul nostru curat. Străinii: maghiari, evrei, țigani au fost de vină. Ei erau mari şi tari în partid şi în securitate". Dar atâția schingiuitori de trupuri şi suflete n-au fost toți străini. De obicei străinii se aflau în posturi înalte de conducere şi numai comandau. Execuția, munca murdară cădea în seama românilor. Crăciun, Ciungu, Cârnu, Ciolpan, Goiciu, Maromete şi alte mii ca ei au fost români. Când au intrat în serviciul securității, erau gata educați. E o mare greşeală să aruncăm vina numai asupra comunismului şi a străinilor. Comunismul, ca doctrină atee, propovăduind ura de clasă, n-a făcut altceva decât să ridice la cota cea mai înaltă tendințele criminale, care existau latente în sufletul acestor călăi.

Fără comunism, ciolpanii şi goicii şi-ar fi bătut poate nevestele şi copiii, s-ar fi încăierat prin cârciumi, ar fi făcut la nevoie şi vreo crimă din răzbunare sau la beție, dar nimic mai mult. Ori poate de frică n-ar fi făcut nimic din acestea, murind ca nişte oameni obişnuiți.

A fost nevoie de o forță a statului, a puterii, pentru ca aceşti criminali să-şi poată arăta tot iadul sufletului lor, ca să fie transformați în unelte.

Dar, oare, e pentru prima dată în istoria noastră când s-au întâmplat astfel de crime ale puterii de stat? Din păcate, terorismul de stat, crima puterii a început din zorile istoriei noastre. Citind Iliada, aflăm că regele Traciei, Tiresias, e caracterizat drept "cel care-şi hrănea caii cu carne de sclavi". Desigur, şi pe atunci caii nu erau carnivori, dar atunci, ca şi azi, dacă arunci un om în stava de cai, aceştia îl zdrobesc cu copitele şi îl zdrenţuiesc cu dinţii. Câteodată istoria mai aminteşte şi despre uciderile cu şi fără "giudeţ" ale domnitorilor noştri. Dacă suntem cunoscuţi în istoria universală, nu suntem prin luptele lui Mircea, Ştefan şi Mihai, nici prin bunătatea lui Alexandru cel Bun şi Neagoe Basarab, nici prin cavalerismul fraţilor Buzeşti sau martiriul lui Brâncoveanu, ci prin excesele lui Vlad Ţepeş, cunoscut sub numele de "Dracula".

Nici România modernă nu face excepţie de la această funestă cale. Reprimarea revoltelor ţărăneşti din 1881, 1888 şi 1907 sunt o pagină tare tristă în istoria noastră. Crimele făcute atunci arată disprețul şi ura față de ţărănime a claselor conducătoare, care se socoteau ca făcând parte din altă lume.

Dar a venit unirea cea mare, ţara s-a mărit, lumea a evoluat, însă năravurile au rămas. Jandarmeria şi poliţia politică nu erau decât instrumente oarbe ale stăpânirii, care, la nevoie, ca şi în trecut, nu sta la îndoială să folosească armata ca în cazul atelierelor Griviţa în 1933. De formă, stăpânirea rămânea în cadrul mai mult sau mai puţin democratic, dar când era vorba să-şi piardă privilegiile, nu se da în lături de la nimic. Iată două exemple consemnate în memoriile lui Armand Călinescu. În anul 1924, citim că în Basarabia a fost bătut într-un sat de către jandarmi Pan Halipa. E ca şi când ai spune că într-un sat din Ardeal ar fi fost bătut Iuliu Maniu. Şi dacă Pan Halipa a fost bătut de jandarmi în provincia pe care a unit-o cu România, cum se vor fi purtat jandarmii cu muritorii de rând din această provincie? Faptul că acum în Basarabia populaţia românească vorbeşte de rău stăpânirea românească dintre cele două războaie mondiale nu e numai o urmare a unei propagande ruseşti. În Basarabia au fost trimise de guvernul României cele mai nepregătite elemente ale statului şi jandarmii cei mai răi.

Tot în memoriile lui Armand Călinescu, în plină democrație (1937), stă consemnat planul lui Gabriel Marinescu, aprobat de rege şi de camarila regală: de ucidere a lui Corneliu Codreanu şi a altor fruntaşi legionari cu ajutorul unor deținuți de drept comun, plan dus la îndeplinire după instaurarea dictaturii regale de însuşi Armand Călinescu, tot cu ajutorul jandarmeriei. 14 deținuți politici în frunte cu Corneliu Codreanu sunt strangulați, apoi împuşcați în ceafă, aruncați într-o groapă comună, turnându-se peste ei vitriol şi var, totul fiind acoperit cu o placă de beton. Sute de oameni, fără o judecată prealabilă, sunt ucişi şi expuşi în piețele publice pentru a se crea groaza şi ascultarea necondiționată. Oamenii sunt mânați de forța armată ca turmele la vot pentru a spune "DA" în favoarea regimului dictatorial. Apoi cenzură, percheziții, propagandă, înscenări, tribunale militare, curți marțiale, lagăre şi închisori. Pentru un manifest găsit sau pus de agenții siguranței, te aştepta condamnarea la moarte.

În bună măsură, regimul antonescian a fost o copie fidelă a celui carlist, folosindu-se de aceeaşi oameni de represiune. În plus, a avut la îndemână un mijloc de reprimare mult mai potrivit: războiul. Opozanții, fie liberi, fie din închisoare, erau trimişi pe front în condiții de moarte sigură, oferind duşmanului sarcina călăului. Aceste dictaturi au lăsat țara înspăimântată, cu o populație cu spinarea îndoită, cu o lecție de umilință bine învățată. În timpul lor, cei ce şi-au avut spinarea dreaptă au fost ucişi în cea mai mare parte. În primii ani ai perioadei comuniste, regimul s-a folosit de aceiaşi torționari din perioada celor două dictaturi, care şi-au pus experiența în slujba noului stăpân (cazul lui Eugen Cristescu, şeful siguranței), stăpân care, după ce s-a folosit de ei, i-a trecut în rândul victimelor. Am asistat odată la o scenă când un căpitan de jandarmi a dat ordin unui plutonier să-l aresteze şi să-l aducă pe un popă.

"- Am înțeles, să trăiți, de barbă vi-l aduc, şi de s-ar ascunde în gaură de şoarece! şi pe tata îl aduc dacă dați ordin dumneavoastră." Peste câțiva ani, amândoi îl vor aresta din nou pe acelaşi popă,

ducându-l în lagăr de dragul comuniştilor, pentru ca în cele din urmă să aibă şi ei soarta celui arestat de două ori.

Se pune din nou întrebarea:" Unde au fost forţele morale care să se opună acestor nelegiuiri? Unde a fost Biserica în acest timp?"

În perioada când a fost strangulat Corneliu Codreanu, şeful guvernului era însuşi patriarhul ţării, care prin funcţia lui politică era în cunoştinţă de cauză de cele întâmplate sub guvernarea lui, şi deci de acord cu cele ce s-au făcut.

O altă întrebare: "De ce represiunea comunistă a fost la noi, cu excepţia Uniunii Sovietice şi a Albaniei, cea mai crâncenă dintre toate ţările comuniste? Şi Havel şi Walesa au făcut închisoare, dar au făcut închisoare domnească, cu ziare, radio şi televizor, şi au fost câteva sute, poate mii de deţinuţi, nu sute de mii ca la noi. O primă explicaţie ar fi că cei care au dat ordinele criminale au fost în marea lor majoritate străini. Ce aveau comun cu România Ana Pauker, Luca, Nicolski sau Teohari Georgescu şi alţii ca ei? Dar examinând de aproape crimele, nu aceştia le-au executat. Aceştia numai au dat ordin. Treburile murdare ale regimului au fost făcute în marea majoritate de români. Ei ameninţau populaţia, ei băteau în case, pe ulițe, la securitate. Ei ucideau din ordin sau din zel, ei condamnau (ca bunăoară colonelul Alexandru Petrescu, care are pe numele lui mii de condamnări, căci de conştiinţă nu poate fi vorba). Românii erau cei care-i executau pe condamnaţii la moarte, ei îi chinuiau în închisori, ei colectivizau satele, ei strămutau satele în Bărăgan, ei au făcut reeducările la Piteşti, Gherla şi Aiud. Şi făceau acestea cu zel pentru a fi lăudaţi şi recompensaţi de stăpânii lor, străini de neamul românesc.

Citiţi cu câtă mândrie raporta căpitanul de securitate Gheorghe Crăciun colonelului Dulgheru (Dulbergher) executarea grupului Dabija.

Atât Tov. Lt. Colonel care a citit degradarea celor doi condamnaţi cât şi procurorul, au avut o atitudine demnă.

Plutonul de execuţie s'a comportat conform instrucţiunilor primite dela comandantul de ploton, care după execuţie a spus ostaşilor: "Tovarăşi ne-am îndeplinit datoria faţă de clasa muncitoare".

Cadavrele celor 7 au fost transportate dela locul execuţiei şi au fost îngropate de către organele de miliţie şi Securitate sub supravegherea directă a noastră.

Execuţia celor 7 a decurs în ordine, asistenţii fiind Comandanţi militari din Sibiu, avocaţii apărători şi membrii din Biroul Judeţenei P.M.R. Sibiu.

Paza a fost în tot timpul asigurată de către organele noastre, ajutate de către organele de miliţie.

LT. COLONEL DE SECURITATE Gh. Crăciun

LT. DE SECURITATE V. Nistor

După aceasta condamnaţii au fost legaţi la ochi. În care moment Dabija s-a exprimat că el nu vrea să fie legat la ochi, fără a i se îndeplini această dorinţă. Au fost aşezaţi la locul execuţiei şi înainte de deschiderea focului au început pe rând să se manifeste prin anumite exprimări. Astfel Traian Mihălţan a spus: "Cu aceeaşi monedă vă vom plăti", Bolfea Silvestru: "Doamne ajută", iar Dabija a strigat: "Trăiască România".

A urmat apoi împuşcarea lor, apoi medicul legist a constatat moartea tuturor celor şapte.

Cum a fost posibil ca în sânul neamului nostru să fie atâţia executanţi ai crimei? pentru că nu pot crede că erau convinşi că fac acest lucru pentru România. Aici trebuie căutat şi dat un răspuns de către istorici, psihologi, etnologi şi scriitori.

Las la urmă întrebarea cea mai umilitoare: Cum a fost posibil ca un popor să-şi plece capul şi să nu se revolte in faţa atâtor umilinţe? Nu cumva suferind atâtea veacuri lanţurile robiei şi umilinţei nu ne mai simţim bine fără ele?

Am fost tot timpul în Ardeal, noi, românii, veacuri de-a rândul, în mare majoritate şi nu am fost recunoscuţi ca naţiune, ci umiliţi şi ucişi de o mână de asupritori ridicaţi tot din sânul nostru. Dar înafara

câtorva răbufniri, ca la Bobâlna sau sub Doja şi Horea, în rest tot timpul noi ne-am dus osânda ca boii la jug.

S-au ridicat în 1848 naţiunile la luptă pentru libertatea lor. Puţinii maghiari din Ardeal au alcătuit o armată sub generalul Bem. Noi? S-au strâns în jurul lui Avram Iancu cam la 10.000 de luptători. Unde au fost restul românilor din Ardeal? Au fost ucişi 40.000 de români "ca nişte miei nevinovaţi", cum se scrie într-o carte de istorie românească. Vom învăţa ceva din această lecţie vie a istoriei?

Làtină spurcată

În Transilvania, în locurile în care trăiesc şi maghiari, când se ceartă un român cu un ungur, zice unul, zice şi celălalt câte le vin la gură, dar la urmă tot pe-a românului rămâne, că-i aruncă în faţă ocara "làtină spurcată" şi atunci ungurul nu mai are ce spune şi se retrage ruşinat.

Au fost popoare care s-au mândrit, fără temei, cu nume împrumutate, ca bunăoară grecii-fanarioţi, care îşi ziceau "romei" (adică romani), dar ca un popor să batjocorească străinii cu propriul lui nume nu cred că a mai existat.

De altfel nici numele de român nu l-am ţinut noi la mare cinste într-o bună parte a istoriei. Astfel, "rumân" pe timpul lui Matei Basarab era tot una cu iobag sau şerb, om de categoria a doua, adică supus unui stâpân, neavând drepturi, fără avere, cu lipsuri morale. Dacă cineva făcea parte din "rumânie" trebuia să se simtă umilit şi dezonorat. Aceasta, în timp ce tagma boierilor şi a negustorilor se socoteau drept ceva deosebit, şi nu aveau nimic comun cu "rumânia".

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu alte valori moştenite de la strămoşii romani. În timp ce tot al treilea bulgar sau sârb se mândrea cu numele de Troian (Traian), în toată istoria noastră nu se găseşte un singur bărbat să poarte acest nume.

A trebuit să apară un vlădică tânăr - Inocenţiu Micu, care să strige pe plaiurile transilvane: “Ridicaţi-vă capul din ţărână, iobagilor! Strămoşii voştri au stăpânit lumea şi voi vă temeţi de nişte stăpâni aduşi de vânturi?” A fost nevoie de multă îndrăzneală şi multă suferinţă, înfruntată multă prostie, până a ne simţi mândri de numele ce-l purtăm, până să avem conştiinţa identităţii noastre naţionale şi mândria de a fi români să se concretizeze în fapte: unire şi independenţă.

Se va zice că şi cronicarii munteni şi moldoveni au zis că “de la Râm ne tragem”. Este adevărat, dar ei au zis-o, ei au auzit-o. “Rumânii” de pe moşiile lor habar nu aveau că ei sunt urmaşi de-ai lui Traian, că numele ce-l purtau e un nume de glorie şi nu de batjocură.

Minunea aceasta s-a întâmplat întâi în Ardeal. Conştiinţa latinităţii noastre a coborât de la vlădici şi învăţaţi la preoţi şi învăţători, şi mai departe în şezători, în bordeie şi la stână.

Pe vremea lui Badea Cârţan, dacă ai fi îndrăznit să le spui bacilor de la stână că nu-s nepoţi de-ai lui Traian, te-ar fi luat la bătaie. Azi în satele Ardealului rişti să fii bătut în faţa bisericii dacă susţii că românii au venit de la Roma şi că avem datoria de a onora numele ce-l purtăm. Poate că e valabil şi pentru românii de astăzi blestemul din imnul aromânilor:

“Cine fuge de-a lui mumă
Şi de părinteasca-i numă
Fugă-i doarea Domnului
Şi dulceamea somnului.“

Numai aici în Ardeal păcurarii au avut dorinţa să se “repeadă o leacă pân’ la Roma”, să vadă cu ochii lor atestatul de naştere al poporului român: Columna lui Traian. Tot de aici, din focarele latinităţii noastre au plecat spre toate zările româneşti bărbaţi entuziaşti cu cărţi în traistă şi foc în inimă, ca Gheorghe Lazăr, Aron Pumnul, Simion Bărnuţiu, care au aprins alte inimi ca ale unor Heliade Rădulescu, Bălcescu şi Eminescu.

Ce s-a realizat pe toate planurile: politic, cultural, economic, a pornit de la această conştiinţă a latinităţii noastre. Din păcate, această

conştiinţă a sosit prea târziu. Am pierdut atâtea întinderi româneşti fiindcă n-am ştiut cine suntem. În jurul anului 1200 aveam, împreună cu bulgarii, un imperiu în Peninsula Balcanică sub conducerea împăratului Ioniţă. Pe hărţile timpului, în sudul Dunării exista o Vlahia Maior şi în nordul Dunării Vlahia Minor. Ce a mai rămas din românii sud-dunăreni? Câteva rămăşiţe ce se luptă cu deznaţionalizarea.

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi în Basarabia. Având aceeaşi religie cu stăpânitorii, scriind cu aceleaşi slove chirilice, folosind în biserică limba stăpânitorilor, neavând conştiinţa latinităţii noastre, românii, care nu ştiau că sunt români, s-au deznaţionalizat mereu, şi continuă să se înstrăineze fără să fie siliţi de nimeni.

Toate popoarele răsăritene: grecii, bulgarii, ruşii au urât Roma, din motive religioase şi politice. La Roma era Papa, prezentat drept cel mai odios nume. Numai diavolul putea fi mai negru, dacă nu cumva erau asimilaţi într-o singură persoană.

Din păcate, această ură ne-a fost insuflată şi nouă, românilor. În Basarabia, lucrurile merg şi mai departe, în conştiinţa majorităţii moldovene nu numai numele de Roma este ceva odios, dar chiar şi numele de român. Nu-s siliţi de nimeni să aibă această comportare, ci o fac din proprie convingere. Din 1000 de preoţi câţi are Republica Moldova, doar 80 vor să asculte de Patriarhia din Bucureşti. Restul, chiar când slujesc moldoveneşte şi nu ruseşte, se simt fraţi de credinţă cu cei din Moscova.

Dar noi, cei din România mică, chiar avem conştiinţa românităţii noastre? Uşurinţa cu care s-a inventat la Iaşi Partidul Moldovenilor este o dovadă că ceva a murit în conştiinţa românilor.

Ura contra Papei, oprit să calce pe pământul românesc, este o altă dovadă, ca şi duşmănia faţă de Biserica Unită pentru motivul că e legată de Biserica Romană. Orice aluzie la Roma şi Papa creează alergie.

Pentru a-şi justifica această atitudine şi pentru a tăia orice înrudire cu Roma, cărturarii şi fariseii zilelor noastre caută cele mai aberante argumente istorice. Astfel, în Academiile teologice ortodoxe se insistă tot mai mult asupra faptului că Apostolul Andrei, care a

predicat şi la noi, a fost mai de vază decât Apostolul Petru, de vreme ce Apostolul Andrei a fost chemat ca ucenic înaintea lui Petru, şi că el nu s-a lepădat de Isus, aşa cum a făcut Petru, şi deci... Mai să-l aruncăm pe Petru alături de Iuda, de vreme ce s-au căit amândoi.

Ba că creştinismul nostru, chiar dacă a fost predicat de apostolul Andrei, dar a fost adus şi de oameni din Siria, de unde de altfel au venit şi coloniştii în Dacia, care sunt strămoşii noştri.

Acceptăm strămoşi de oriunde, cât de departe, numai de la Roma nu.

Ce s-au străduit toţi Rősslerii şi alţi istorici străini, care contestau latinitatea noastră în decursul veacurilor şi n-au reuşit, predică astăzi arhiereii şi cărturarii de bunăvoie şi nesiliţi de nimeni, uneori în faţa altarelor.

M-am confruntat odată zadarnic, ore întregi, cu câteva înalte feţe bisericeşti pe această temă. Încercam să le demonstrez că sunt în limba română câteva cuvinte de origine latină, pe care, odată avându-le, ne arată, fără a putea fi contrazise, de unde am venit: mormânt, pământ, cetate, sat, bătrân etc. Cuvântul mormânt vine de la monumentum, pământ de la pavimentum (adică loc pardosit cu pietre), cetate > civitas, sat > fossatum (adică loc înconjurat cu şanţ), bătrân de la veteran (soldat lăsat la vatră). Mai sunt şi altele ca fântână, casă, curte, fereastră, uşă, masă, scaun.

Deci în mod obligatoriu strămoşii noştri au venit din locuri unde morţii aveau monumente deasupra gropii, unde exista loc pardosit cu pietre, unde erau cetăţi şi sate înconjurate cu şanţuri, unde oamenii trăiau în case cu ferestre, cu curte, cu fântână, intrau pe uşă şi pe poartă, mâncau la masă şi dormeau în pat. Dar unde se găseau toate acestea? În Siria? Dacă strămoşii noştri ar fi venit din Siria, acestea toate le-am numi în limba siriacă. Eu, cu toată străduania, nu i-am putut convinge. La plecare, la poartă, i-am întrebat: preacucernicilor, cum se numesc buruienile acestea pe care călcaţi? Pătlagină, au răspuns ei. Şi acestea? Muşeţel, romaniţă, mentă, cicoare, iarbă. Şi aceşti copaci? Plopi, arini, tei, paltini, aluni. Precuvioşilor, buruienile acestea vă fac de râs teoria dumneavoastră. Aceste buruieni şi aceşti copaci nu cresc în Siria, ci în Italia şi în Balcani. Dacă noi spunem pătlagină, muşeţel,

grâu, pin, orz, salcie, înseamnă că strămoşii noştri au venit de unde cresc aceste plante şi venind au adus cu ei denumirea lor. Dar mai spunem noi românii: Dumnezeu, creştin, păgân, cruce, botez, îngeri, mărturisire, cuminecătură, lege, pentru că aşa le-au spus cei care au venit aici, creştini gata făcuţi, şi le-au spus şi dacilor cum trebuie să le spună când s-au creştinat. Certificatul de naştere şi botez ne este scris cu litere latine. Atâta timp cât ne vom căuta strămoşii prin Siria, cât timp vom mai batjocori străinii cu numele strămoşilor noştri latinii, cât timp ne vom socoti creştini pravoslavnici şi nu binecredincioşi, cât timp vom privi spre Roma cu ură, cât timp preoţii vor mai blagoslovi norodul şi nu vor binecuvânta poporul, vom rămâne în nerozia noastră şi vom pierde în continuare, mereu.

În satul lui Badea Cârţan

Eram în clasa a doua la Liceul "Radu Negru" din Făgăraş, prin 1935, având profesor de geografie un macedonean, pe nume Pariza. Din discuţiile din clasă a aflat că noi, elevii, n-am fost în satul lui Badea Cârţan, şi că ştiam prea puţine lucruri despre acest român. "Puturoşilor, să nu vă duceţi voi în Cârţişoara? Duminică să fiţi toţi la trenul de dimineaţă." Înainte de vremea bisericii eram în satul lui Badea Cârţan, căutând pe cei mai bătrâni oameni din sat. Am fost îndrumaţi la un cântăreţ de biserică, rugându-l să-şi amintească de acel vestit cioban.

- Păi de bolundul ăla nu mai puteţi dumneavoastră? ăla a fost un bolund, că numai un bolund îşi putea pustii starea ce-o avea şi să se primejduiască umblând ca şi nebunii, peste munţi, cu cărţile în desagi. Şi măcar de-ar fi umblat cu cărţi creştineşti, şi nu din cele cu slove papistăşeşti. Şi zicând, ne arătă cărţile cu slove chirilice din care cânta el la strană.

N-am putut alege mare lucru de la acest bătrân şi ne-am întors din sat cu un gust amar. Profesorul Pariza n-a zis decât atât: "Greu se deşteaptă un popor din somnul cel de moarte, măi copii, dar este datoria voastră să faceţi acest lucru."

A existat în istoria noastră o adâncă beznă în care am dormit şi uneori ne-am complăcut veacuri de-a rândul, un mare balast care ne-a tras înapoi spre moartea naţională. Greu s-a făcut deşteptarea. De la prima carte tipărită cu caractere latine, a lui Petru Maior, carte de rugăciuni, şi până la generalizarea scrisului latin, a durat aproape un veac. Şi câtă împotrivire n-a fost la procesul de românizare a scrisului, împotrivire care durează încă şi astăzi în Basarabia.

Intră Ştefan cel Mare şi Sfânt în Valahia, taie şi arde cetăţile, bine că nu l-a prins pe Radu cel Frumos, că-l tăia şi pe el, dar îi ia nevasta şi fata ca ostatice. Nu are nevoie de tălmaci ca să se înţeleagă cu muntenii pe când îi tăia, dar un rând nu scriu cronicile că s-ar fi simţit ca făcând parte din acelaşi neam cu cei învinşi.

Învinge Petru Rareş pe Voievodul Ardealului, Ştefan Mailat, de origine română, îl anchetează în moldoveneşte şi nu se miră nici o cronică că se puteau înţelege fără tălmaci, îl judecă, îl condamnă şi îl taie în faţa cetăţii Făgăraş fără să-şi dea seama că ucide pe un frate de-al său.

Chiar şi la 1700 mitropolitul Valahiei îi cere episcopului ardelean să ţină slujbele în slavoneşte şi greceşte, şi nu pe româneşte.

Să ne mai mirăm că şi astăzi există o ramură a bisericii, stiliştii, care ţin calendarul iulian şi nu pe cel papistăşesc gregorian sau că pravoslavnicii moldoveni de peste Prut ce ascultă de patriarhia Moscovei, refuză să scrie şi să citească cu litere româneşti.

Suflete de iobagi

Cu trei ani în urmă însoţeam echipa de filmare a doamnei Lucia Hossu Longin la locul unde au fost ucişi în 1954 luptătorii făgărăşeni Gelu Novac şi Gheorghe Şovăială, în hotarul satului Obreja-Alba, sat aşezat pe malul Târnavei. Era o zi rece de iarnă cu ger. Conduşi de localnici la faţa locului, am reuşit să-mi imaginez cum s-au desfăşurat lucrurile.

Era 6 august 1954, sărbătoarea Schimbării la Faţă. Câmpul de lângă sat era cultivat cu porumb, care la data aceea era cu ştiuleţii tari.

Cei doi tineri îşi aveau popasul sub o salcie rămuroasă la vărsarea Secaşului în Târnavă, cam la 2 km. de sat. Pesemne că erau aici aşteptând ceva, să ia legătura cu cineva sau aşteptau un răspuns. Parcă îmi amintesc destul de tulbure că Gheorghe mi-ar fi spus odată că într-un sat de pe malul Târnavei ar fi avut un coleg de liceu la Braşov al cărui tată ar fi avut un atelier mecanic. De mirare e că erau aşezaţi atât de aproape de sat, când spre vest şi spre sud era câmp liber de zeci de km cu porumb, unde ar fi fost mai bine ocrotiţi. Mă-ntreb de asemenea cum au avut încredere în doi oameni de slabă calitate, un paznic de câmp şi un ciurdar, cărora le-au dat bani să le cumpere pâine. În situaţia dată se putea trăi cu ce dădea câmpul: ştiuleţi de porumb, fasole, sâmburi de bostan şi de floarea soarelui, fructe sălbatice şi la nevoie se putea încerca să se fure ceva de mâncare din sate, fără a fi văzuţi de cineva. Iar în cazul în care te vedea cineva în care nu puteai avea încredere, te deplasai o bucată de drum în orice direcţie, doar făcuseră acest lucru 6 ani de zile. La faţa locului, era în 1995, au venit oameni din casele din jur, care fuseseră martori ai întâmplării şi cunoşteau şi numele celor doi morţi. Din confruntarea martorilor a reieşit cum s-a desfăşurat acţiunea securităţii.

Paznicul de câmp l-a înştiinţat pe secretarul de partid (un maghiar de pe la Deva) de prezenţa celor doi luptători în câmp. Acesta a dat poruncă unui slujbaş de la sfatul popular, parcă perceptor, care avea bicicletă, să se deplaseze la miliţia din Mihalţ, să-l anunţe pe şeful de post de prezenţa celor doi. Paznicul de câmp, ciurdarul şi secretarul de partid erau morţi în 1995. Slujbaşul comunal trăia şi povestea:

"- Am primit poronca şi m-am dus cu bicicleta la Mihalţ şi nu l-am găsit pe şeful de post la Miliţie. Atunci m-am dus de l-am căutat unde era dus şi i-am spus poronca secretarului de partid".

"- Dar, interveni îndurerată doamna Lucia, dumneata nu puteai să întârzii pe drum? Puteai să dezumfli bicicleta, te puteai întoarce pe altă cale la cei doi şi să-i anunţi ce pericol îi pândeşte. Puteai să-l cauţi pe şeful de post până dimineaţa, pe unde nu se afla."

"- Poronca e poroncă, eu eram slujbaş al statului, nu se putea, dacă am primit poruncă..."

Atunci pe loc mi-am adus aminte de memoriile lui Vasile Moldovan, unul dintre prefecţii lui Avram Iancu, unde era descris ceva asemănător. Cu două săptămâni înainte de adunarea din duminica Tomei de la Blaj, deci pe la Florii, prin satele de pe Târnava Mică un solgăbirău maghiar, însoţit de două cătane, a dat poruncă ca la marginea satelor româneşti iobagii să ridice furci (spânzurători) şi le-au ridicat. "Poronca era poroncă", or fi zis iobagii satelor. Într-o 100 de ani de istorie naţională, iobagul a rămas tot iobag.

Vorvecel

O problemă destul de grea trebuia rezolvată la oamenii noştri de sprijin, care aveau copii şi la care trebuia să poposim o zi, două sau mai mult timp. Era foarte greu să nu fi descoperit de copii, ori cu câtă prudenţă s-ar fi lucrat. Cei mai mulţi dintre oameni rezolvau problema, făcându-i şi pe copii părtaşi la secretul casei lor. Copiii mai mari erau informaţi ce fel de oameni eram şi că ne caută securitatea să ne omoare şi că pentru asta nimeni nu trebuie să ştie că ne aflăm la casa lor. Pe vremea aceea copiilor nu trebuia să li se explice ce era miliţia şi securitatea şi ce urmăreau. Oricât de în şoaptă ar fi vorbit cei în vârstă, copiii auzeau şi înţelegeau sau numai intuiau din comportamentul părinţilor lor lumea în care trăiau. Căci pe atunci frica era un sentiment omniprezent, chiar şi pentru beneficiarii regimului.

Au fost mulţi copii care au ştiut că părinţii lor ne ocrotesc, dar în nici un caz nenorocirea nu a venit din partea copiilor. Copiii ştiu păstra un secret mai bine decât oamenii maturi. Nu au vorbit copiii nici chiar atunci când au fost ameninţaţi, bătuţi şi chinuiţi ca să spună.

Există însă o vârstă, între 4 până la 7 ani, depinde de copil, când poţi spera că-i poţi exclude de la secretele casei. Copiii îşi văd de joaca lor, neatenţi la schimbările din casa lor şi nu se aventurează în locuri pe unde de obicei se tem să umble sau nu le găsesc interesante pentru joacă, ca bunăoară şopul cu fân.

Aşa credeau părinţii şi aşa credeam şi noi când ne aflam odată în şopul cu fân la Ion Grecu din Şoarş. Avea patru copii mărunţei, mai veneau şi din vecini alţii şi se jucau în curtea largă. De unde eram, îi urmăream cu nostalgie. Între copii, cel mai mare era băieţelul de cinci ani al lui Ion. Copiii se jucau şi prin şură, dar nu ne gândeam că s-ar putea să le treacă prin cap să mute scara de unde era pusă şi să se urce în pod. Şi totuşi băiatul s-a urcat ca o pisică (poate a auzit vreun zgomot suspect), s-a uitat cuminte la noi din întuneric (noi nu l-am văzut), apoi a coborât tot aşa de uşor şi s-a dus la tatăl său, luându-l deoparte şi spunându-i în mare taină: "tată, la noi în şop sunt nişte oameni, care dorm acolo şi au şi vorvecel". Interesant a fost că n-a strigat, nu s-a speriat, n-a plâns, a simţit şi el că se află în faţa unei taine, ce trebuia păstrată în familie.

În anii următori nu ne-am mai dus să stăm la oameni, ci intram numai seara în sate, rezolvând problemele sau dându-ne întâlnire în afara satului. Copilul, care crescuse în cinci ani şi căruia îi ziceam cu toţii Vorvecel, continua să-i amintească tatălui întâmplarea şi totodată făgăduiala că despre acest lucru nu trebuia vorbit nimănui.

Ţară şi Ţăran
(*Interviu dat domnului Martiniuc pentru Viaţa Satului, 1992*)

Spunem "ţară" patriei unde vieţuim, aşa cum i-au spus strămoşii noştri romani, şi ne numim ţărani, adică oameni ai ţării, cei ce ne-am născut în ţară, care muncim pământul ţării însămânţându-i brazda şi culegând roadele muncii noastre.

Cei ce ne înfrăţim cu pământul pe care-l călcăm.

Cei ce ne-ngrijorăm în vreme de secetă şi ne temem de grindină, cei ce nu putem dormi noaptea dacă pe câmp lucrurile nu-s cum le dorim noi.

Cei ce în ziua de Rusalii ieşim la holde să-I mulţumim lui Dumnezeu pentru darurile date şi rugându-L să nu pedepsească câmpul pentru păcatele noastre.

Suntem țărani, cei ce-n vremuri de primejdie ne apărăm pământul pe care-l călcăm.

Şi ne numim țărani, cei ce la vremea hotărâtă de Dumnezeu ne vom adăuga în pământul țării moşilor şi strămoşilor noştri, lăsând în urma noastră copii şi nepoți gata să ne urmeze aici în vecii vecilor.

Nu poate fi țară fără țărani, şi nici țărani fără pământ. Nimeni, din cei ce lucrează pământul fără să fie al lor, nu sunt țărani. Țăran e numai acela care are o bucată de pământ şi care e numai a lui: "de aici şi până aici"; el să fie proprietar.

Înainte de a avea nevoie de pâine, țara are nevoie de țărani. Pentru aceasta nu e nevoie de exploatări agricole, ferme sau cum li se va spune, muncite de proletari agricoli, oameni fără rădăcină şi fără demnitate, ci de gospodării țărăneşti puternice şi prospere. Avem nevoie de sate făuritoare de tradiție şi cultură, aşa cum a trăit neamul nostru mii de ani, sate cu gospodării personale, şi nu de blocuri cu chiriaşi, care astăzi sunt aici, iar mâine cine ştie unde.

Informatori şi "informatori"

Imediat după Revoluție, când în foştii securişti intrase panica sau mustrările de conştiință, într-un orăşel, un fost ofițer de securitate, temându-se că-i sfârşitul lumii, a prezentat foştilor deținuți politici un caiet cu lista informatorilor securității, în ordine alfabetică, uneori cu pseudonimul lor, cu transferul lor şi cu alte amănunte. Erau în număr de circa 1.500 la cei 15.000 locuitori ai oraşului. Nu figurează în listă nici un nume de ofițer de securitate şi nici un membru P.C.R. În listă însă se afla numele mai tuturor persoanelor ce au însemnat ceva în acest orăşel, unii chiar cu ani de închisoare, canal sau morți pe acolo (profesori, avocați, medici, judecători, preoți).

L-am găsit în listă pe doctorul C., omul nostru de sprijin, cât am fost în munți, care ne-a ajutat cu medicamente şi cu care ne-am întâlnit ani de-a rândul în casa părinților lui. Noi ştiam că el dă informații securității. Dacă ar fi vrut, ne-ar fi putut vinde cu uşurință, dar am avut tot timpul deplină încredere în el. Ne-a relatat totdeauna ce voia

securitatea de la el şi ne-am sfătuit împreună ce să declare. În cartea de memorii **Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc** am dat multe amănunte despre astfel de "informatori".

În lupta noastră de rezistenţă am avut zeci de astfel de cazuri cu astfel de oameni, care informau ceea ce noi vroiam să ştie securitatea. "Joc dublu", vor spune unii. Nu, ei au jucat un singur joc, jocul nostru, jocul rezistenţei anticomuniste. Probabil, în vreo listă figurează chiar şi Fileru, care, înainte de a veni la munte, a fost trei ani ca pădurar, prin însăşi meseria lui "informator" dând securităţii ce voiam noi să ştie. De altfel toţi paznicii de câmp, paznicii de noapte din sate, păstorii vitelor, ciobanii, drumarii erau trecuţi în lista informatorilor şi obligaţi prin meseria lor să dea informaţii.

Ar fi o crimă ca aceşti oameni să figureze pe o listă oarbă şi infamantă ca informatori.

Era o vreme când a refuza securitatea de a deveni informator era totuna cu a fi arestat sau mai rău. Strâns cu uşa, omul accepta, dar se ferea să dea vreo informaţie de pe urma căreia cineva să sufere.

Tot informatori au fost socotiţi şi cei reţinuţi, arestaţi şi chinuiţi şi obligaţi să dea declaraţii adevărate sau false. Declaraţiile au fost introduse în fişiere şi numele lor trecute în lista informatorilor. Putem să condamnăm un om că a informat în aceste condiţii?

Nu de la o listă oarbă cu numele informatorilor trebuie pornit, ci de la informaţia care a făcut un rău cuiva: marginalizare, arestare, închisoare, moarte. Dacă nu e bine să rămână informatori necunoscuţi, nu trebuie să se arunce cu noroi în numele sau în memoria unor oameni cinstiţi, ei înşişi victime ale regimului sau chiar eroi ai rezistenţei anticomuniste.

Octavian Alexi

În volumul întâi al acestei cărţi am amintit de numele a trei camarazi studenţi năsăudeni de la Facultatea de Agronomie din Cluj, arestaţi în ziua de 15 mai 1948 de poliţia din Cluj, de la cursuri, cu

sprijinul unor "colegi". Era vorba de Ilieş, Gotea şi Alexi. Nici unul nu s-a mai întors din închisoare.

Iată ultima scrisoare pe care Octavian Alexi a reuşit să o trimită fraţilor săi din închisoarea Piteşti printr-un camarad de suferinţă, în cazul când acesta va reuşi să fie eliberat. Am ţinut ca acest cutremurător testament să figureze în această carte:

"Piteşti
6 Octombrie 1949

Dragii mei,

Simt că sfârşitul se apropie, boala care am primit-o mi-a distrus sănătatea.

Dumnezeu să mă aibă sub ocrotirea lui nemărginită. N-am putere să scriu cu mâna câteva rânduri.

Prietenul meu de suferinţă şi luptă mă ajută şi am speranţa că, dacă va scăpa cu viaţă, vă va trimite această dorinţă a mea.

E iarnă. Pe geam văd picuri înghețați şi-mi aduc aminte de casa părintească, pe care nu am speranţa să o mai văd.

Vă rog, dacă veţi găsi rămăşiţele mele pământeşti, să le puneţi alături de părinţii şi strămoşii mei.

Aş dori ca, lângă mine, să fiţi voi, scumpii mei fraţi şi surori. Dacă nu e posibil, nu plângeţi pierderea mea şi încercaţi să mă uitaţi, căci am căzut luptând pentru viitorul vostru şi al copiilor voştri.

Prin despărţirea noastră s-a făcut un gol în rândul luptătorilor şi în familie, dar alţii vor duce mai departe lupta, că victoria este a noastră.

Rămas bun, scumpii mei, ultima mea dorinţă este să faceţi în aşa fel ca trupul meu să se odihnească alături de cei care mi-au dat viaţă, m-au crescut şi iubit.

Mai bine este aşa. Dumnezeu m-a scăpat de suferinţa asta grea.

Dacă Dumnezeu va aduce ziua eliberării, să ştiţi pe cine trebuie să pedepsiţi. Acei ce vor rămâne nu vor lăsa nepedepsită trădarea, că a fost trădare.

Se vor prezenta unii care vor putea fi răsplătiţi şi totodată vă vor da relaţii. Unul cu numele C., iar altul cu M., mai mult nu pot să scriu.

ADIO, Octavian"

Numele deţinutului, care a scos scrisoarea din închisoare şi a transmis-o familiei este Crişan C., Cluj, str. Câmpului, nr.94.

Citind cartea lui Nicolae Ciolacu
(*Prefaţă la volumul de memorii "Haiducii Dobrogei"*)

Trecând printre colinele dintre Dunăre şi Mare, cărora numai cu multă îngăduinţă li se poate spune munţi, m-am întrebat mereu: "Oare cum v-aţi încumetat, camarazi dobrogeni, să porniţi o luptă de partizani anticomunişti în aceste dealuri despădurite şi slab accidentate?"

Nici un grup de rezistenţă din ţară nu a avut parte de un teren mai nepotrivit.

Şi totuşi, aici, în aceste locuri s-a luptat şi s-a murit ca în oricare din adevăraţii munţi ai României.

Explicaţia este una singură: elementul uman, ce-a pornit acţiunea, era de cea mai bună calitate.

Unii veneaţi din Munţii Macedoniei, aducând cu voi virtuţile milenare ale neamului nostru. Strămoşii voştri erau români cu câteva secole înaintea daco-românilor din Dacia traiană. Eraţi urmaşii singurei ramuri de români ce-au clădit un imperiu în secolul al XII-lea sub împăratul Ioniţă.

Altă parte dintre voi eraţi urmaşii altor oameni de munte, oieri ardeleni, ce-au colonizat Dobrogea.

Aşa cum aţi fost plămădiţi de veacuri, nu v-aţi mai târguit înaintea luptei, că ce şi cum, ci v-aţi dăruit total, realizând şi pe acest colţ de ţară cel mai mare lucru pe care-l poate face omul pe pământ, aşa cum a spus Isus: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu o are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi, (Ioan 15:12)".

Glorie vouă, "fraţi din mumă şi din tată", cinste celor care v-au născut şi v-au alăptat, ferice de neamul românesc, care în vremuri de cumpănă a avut parte de bărbaţi ca voi.

Am avut fericirea să-l cunosc pe Nicolae Ciolacu, mărturisitorul rândurilor de faţă.

Tare de mult, la închisoarea Vaslui, mergeam noi, copiii, fraţi de cruce, la grădina din marginea oraşului, unde grădinărea "bădia Ciolacu" şi ne primea cu de toate.

I-am fost oaspete, mai târziu la "căşeria" dumisale, unde ne-a alintat cu cele mai bune feluri de mâncare pregătite din lapte de oaie.

- Ce-ai pus în mâncare, "bădie", de-i aşa de bună?

- De toate câte un pic, dar am turnat multă dragoste şi bucurie, c-aţi venit la mine.

Şi l-am reîntâlnit cu câţiva ani în urmă la mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta, sub poalele munţilor Făgăraş, sub chipul unui umil monah, dându-ne binecuvântarea la sosire şi la plecare.

Să te ţină Dumnezeu încă mulţi ani, părinte Nectarie, să te rogi pentru noi, cei din lume şi pentru neamul românesc.

Tinereţea Oastei Domnului

Eram copil de 10-11 ani. În fiecare an în prima vinere după Paşti, toată suflarea satelor făgărăşene, ortodocşi şi uniţi, mergeau "la Izvor", la mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta, pe atunci în ruină, cu copaci crescuţi pe zidurile ce au mai rămas timp de două secole, de când fusese dărâmată de tunurile lui Bucow. Le bătuseră ploile, viscolele şi vremurile, dar nu şi uitarea credincioşilor care veneau în fiecare an aici.

Mai fusesem şi până atunci dus de părinți. Ascultam slujba ținută în aer liber în fața zidurilor dărâmate, luam apă de la fântânița sfințită aşezată la umbra unui măr în floare, apoi ne întorceam tot pe jos acasă. De data aceasta eram martorul la ceva ieşit din comun. Poiana mănăstirii era plină de oameni în porturi şi graiuri deosebite de al nostru făgărăşan. Grupurile purtau steaguri şi prapuri cu chipul lui Isus şi cu îndemnuri scrise pe pânză. Reținînscrisul cel mai des întâlnit: ”Îndrăzniți, eu am biruit lumea!”

Tot atunci am întâlnit ceva de mare mirare pentru mine. Până atunci era de la sine înțeles că la biserică, ca şi aici la mănăstire, au voie să cânte numai preoții şi cantorii; noi, credincioşii, trebuia să ascultăm cuminți şi respectuoşi. Ori de data aceasta cânta toată mulțimea de oameni de răsunau văile şi coastele munților. Tot de mirare era şi predica. Eu ştiam până atunci că despre Dumnezeu şi despre cele sfinte nu au voie să vorbească decât preoții. Ori după slujbă luară cuvântul unul după altul oameni îmbrăcați domneşte, dar şi mulți țărani şi mă miram de unde ştiu atâtea. Din toate predicile şi îndemnurile ce le-am auzit, am înțeles că e de lipsă ca toți oamenii să se predea Domnului Isus şi să se lege că nu se vor mai duce la cârciumă, că nu vor mai sudui de Dumnezeu şi de cele sfinte că nu se vor mai certa şi nu vor mai umbla pe la judecăți, vor trebui să meargă la biserică, să nu lenevească, să-şi crească copiii în frica lui Dumnezeu şi să cânte cântări frumoase.

Mai aflasem un lucru: că în afara cântărilor de la strană mai sunt pe lume alte cântări despre Dumnezeu foarte frumoase, pe care, spre mirarea mea, le ştiau şi le cântau toți câți erau veniți acolo. Pe una am învățat-o şi o fredonam întorcându-mă acasă. Cineva ne-a dat-o scrisă de mână şi a învățat-o şi tata, care a cântat-o ca priceasnă la biserică în Duminica Tomii (Cruce sfântă părăsită).

Acum aflasem că toți acei oameni, care parcă se cunoşteau între ei de când lumea, erau Ostaşii Domnului. În anii următori auzeam din sat că ba unul, ba altul se duceau în satele vecine la adunări de ale Oastei, apoi că se adunau şi la noi în sat duminica după amiazi şi cântau, ba s-au dus şi la primar rugându-l să facă crâşmă seacă, adică să nu mai fie crâşmă în sat, obicei ce a rămas câțiva ani buni.

Pe la târguri, pe drum, la lucru întâlneai bărbaţi, femei şi fete pe care le cunoşteai că sunt din Oastea Domnului după vorbă şi purtare. Aflai că se predaseră Domnului şi că erau altfel decât ceilalţi oameni. Mai târziu am aflat că Oastea Domnului era condusă de la Sibiu de părintele Iosif Trifa. Nu l-am văzut niciodată în persoană, dar îi citeam predicile în cărţi şi calendare. Avea nişte istorioare şi pilde care îţi mergeau la inimă şi pe care nu le întâlneai nicăieri în altă parte.

Mai târziu am aflat cu mirare şi revoltă că mitropolitul Bălan nu l-a mai lăsat pe părintele Trifa să predice. Lumea vorbea că de teamă să nu se ducă credincioşii toţi la părintele Trifa.

Au venit apoi peste ţară războiul şi alte necazuri, care m-au luat în vârtejul lor, apoi vremea comunismului cu lupta din munţi. Când eram în munte, apelând la ajutoarele oamenilor din sate, am observat repede că mulţi din cei ce se ofereau să ne ajute erau foşti Ostaşi de-ai Domnului. De la ei am aflat că mulţi fruntaşi ai Oastei fuseseră luaţi de securitate şi duşi în închisori şi la canal.

Când, în sfârşit după ’89, ţara a ieşit la lumină, una din speranţele de încreştinare a neamului nostru era tocmai Oastea Domnului. Urmăream şi speram să întâlnesc câţiva bătrâni de pe vremea părintelui Trifa, căci numai bătrâni puteau fi după socoteala anilor.

De aceea n-a fost de mirare că m-am bucurat când la telefon am fost întrebat dacă vreau să fiu vizitat de nişte Ostaşi de-ai Domnului.

Bănuind că vor sosi la mine nişte moşnegi friguroşi (era iarna), am pus lemne pe foc să fie cald în casă. Spre mirarea mea, în locul bătrânilor aşteptaţi, au coborât dintr-un microbus vreo 15 tineri băieţi şi fete, unii tineri de tot. La început am crezut că sunt alţii decât cei pe care îi aşteptam, dar m-am dumirit repede văzându-le chipurile luminoase aşa cum îmi rămăseseră în amintire din vremurile de demult, chipurile Ostaşilor Domnului.

M-am mirat şi m-am bucurat apoi constatând că nu erau nişte începători în ale credinţei, ştiau să cânte foarte frumos, dar bucuria cea mai mare era că proveneau din toate colţurile ţării şi de toate categoriile sociale: intelectuali, muncitori, studenţi, unii soţ şi soţie; şi

că între ei era o mare dragoste, o comuniune, care nu se formează decât acolo unde oamenii sunt legaţi între ei de un mare ideal.

Am povestit această întâmplare pentru că sunt convins că aceasta-i una din căile cele mai importante de educaţie creştină a neamului nostru. Creştinismul trebuie să păşească cu hotărâre dincolo de uşa bisericii, în lumea cea de toate zilele. Românul creştin să ştie că nu e singur cu bărcuţa lui pe marea vieţii, că are în jurul lui fraţi şi surori care îl iubesc şi pe care îi iubeşte în numele lui Isus. Şi Oastea Domnului, cu temeliile puse de părintele Iosif Trifa, cu cântecele lui Traian Dorz, cu tributul de suferinţă cu care şi-a plătit credinţa în lagăre şi închisori, are tot ce-i trebuie pentru a îndeplini această misiune. Trei pericole le văd însă în calea Oastei Domnului:

Primul: gelozia feţelor bisericeşti mai mici sau mai mari, care cred că numai ei au dreptul de a lucra în via Domnului, temându-se că Oastea le ia ceva ce li s-ar cuveni numai lor.

Sunt feţe care nu au înţeles nimic din ce i-a răspuns Isus lui Ioan când el l-a denunţat pe unul care "scotea draci în numele Tău (al lui Isus) şi l-am oprit pentru că nu merge după noi. Nu-l opriţi le-a răspuns Isus, fiindcă cine nu este împotriva voastră este pentru voi" (Luca 9:49-50).

Un al doilea pericol e ca Ostaşii să se lase aliniaţi pe plutoane şi companii în spatele vreunui ierarh bătăios, să bată pasul şi să defileze apărând ortodoxia neamenințată de nimeni. Ar fi trist ca Ostaşi ai Domnului, uitându-şi misiunea ce le-a fost încredinţată de întemeietorul ei, părintele Trifa, să stea cu parul la uşa unei biserici cu lacătul pus, ca să nu intre în ea greco-catolicii.

Al treilea pericol ar fi ca Oastea Domnului să se izoleze într-o lume a ei, sectară, în sine şi pentru sine, străină de viaţă socială şi naţională. Dacă se va ţine de învăţăturile întemeietorului ei, va avea ce lucra în via Domnului.

Nu numai Oastea Domnului e chemată la această lucrare. Sunt şi alte organizaţii religioase pornite pe acest drum, ca de exemplu AGRU, ASTRU, Reuniunile Mariane, Certaşii Creştini, ASCOR-urile, corurile creştine etc. M-am oprit mai mult asupra Oastei

Domnului, pentru că ea a avut cea mai mare pondere în viața creştină a neamului.

Au existat şi există organizații de educație a tinerilor, cu spectru larg, ca bunăoară Frăția de Cruce, în care tânărul primeşte o educație religioasă cu totul asemănătoare celei din Oastea Domnului, alături de o educație națională în sensul de a iubi din toată inima tot ce e frumos şi bun în neamul românesc (istoria lui, limba, literatura, țara cu munții, câmpiile şi râurile ei, arta lui sub toate formele ei). Primeşte o educație politică, înțelegând prin politică totalitatea mijloacelor prin care poate fi pus în practică tot ce e necesar pentru țară în toate domeniile.

De asemenea o educație a muncii, munca fiind singurul izvor de valoare materială, o educație familială, sanitară, şi o educație fizică şi care toate să fie pătrunse de spiritul creştin.

Împrumuturile externe

Stai şi te cruceşti cu câtă slugărnicie guvernanții noştri bat pe la toate porțile închise pentru a obține un împrumut extern. Orice suntem în stare să facem, numai să obținem bani de împrumut. În cele mai multe cazuri ne împrumutăm pentru a acoperi datorii vechi şi a-i folosi pentru consum, şi nu pentru producție.

Dar oare e chiar aşa de rău să te împrumuți? Se uită de fiecare dată că acest împrumut mai trebuie dat şi înapoi şi încă cu dobândă. Dacă tu azi nu-ți poți acoperi nevoile, vei putea oare mâine să ți le acoperi şi să mai dai şi împrumutul cu dobândă înapoi? Şi apoi cel ce te împrumută îți mai pune (uneori pe bună dreptate) "unele condiții" să se asigure că îşi va recăpăta banii. De cele mai multe ori aceste condiții sunt mai păgubitoare decât binefacerile ce-ți revin din banii împrumutați (să cumperi de unde ți se cere, să închizi cutare întreprindere care deranjează, să micşorezi taxele la import etc.)

Dar chiar nu trebuie să ne împrumutăm deloc? Ar fi absurd să judeci aşa. Dar împrumutând 1000$ să fii sigur că într-un anumit timp vei câştiga cel puțin 1000 + dobânda plus un dolar şi să nu ți se ceară

condiţii care să te înfunde şi mai tare în datorii. Nu trebuiesc luate de bune toate câte le cer marii bancheri ai lumii. Sfaturile lor, lor le folosec. Pentru ei situaţia ideală e atunci când statele nu mai pot să-şi achite datoriile ci numai să-şi plătească veşnic dobânda. Datoria oricărui guvern cu cap e aceea de a nu avea datorii externe şi, pentru asta, a avea o balanţă de plăţi echilibrată, descurajând importul de articole zadarnice (tutun, băutură, articole de lux sau alte produse chiar necesare, dar pe care noi le avem: sare şi făină din Ungaria, carne de peste ocean, ouă din Turcia). Dacă s-ar fi folosit şi s-ar folosi mai bine economiile populaţiei şi nu s-ar fi irosit în Caritasuri, în construcţii zadarnice ale băncilor şi în alte zădărnicii, s-ar fi putut face multe fără să fim siliţi să ne căciulim la uşa nimănui.

Statul - cel mai prost gospodar?

E o judecată care se afirmă foarte des şi de aici concluzia că tot ce e al statului trebuie să fie distrus, privatizat, furat, risipit, vândut pentru un dolar, oricum, numai să nu mai fie. Se face cu atâta pasiune această distrugere, de parcă nu ar fi vorba de statul român, ci de al cumanilor sau pecenegilor. Ba mai mult, se crede că se face un lucru bun că în felul acesta se distruge comunismul şi se ajunge mai repede în capitalism.

Trebuie luptat cu o mare prejudecată istorică, dacă nu cu o voită confuzie criminală. În enciclopedii, comunismul e definit ca o doctrină economică sau o ideologie ce urmăreşte instaurarea proprietăţii colective în locul celei private. Oare numai aceasta a fost comunismul? Prin această translaţie de proprtietate a devenit el criminal? Dacă ar fi fost numai atât, ar fi fost o experienţă mondială economică şi socială nereuşită cum au fost destule şi nimic mai mult. Comunismul a devenit criminal în ultimă analiză prin înjosirea omului, lipsindu-l de suflet, aducându-l prin dresaj la stadiul de unealtă vorbitoare şi ascultătoare. Comunismul a fost criminal prin aşezarea urii la nivel de dogmă, acolo unde trebuia să domnească înţelegerea şi dragostea.

Comunismul a fost criminal prin ridicarea deasupra tuturor a unei caste privilegiate, ce deținea puterea absolută, în timp ce restul populației se afla la discreția acelei caste. Nomenclatura comunistă se bucura de privilegii mult mai mari decât capitaliştii cei mai cu putere, ultimii având şi riscul ca, pierzându-şi averea, să-şi piardă şi privilegiile. Comunismul a fost criminal prin câinii de pază pe care se baza nomenclatura pentru a le apăra privilegiile: securitatea şi miliția.

Faptul de a avea avere în comun a fost cea mai nevinovată față a comunismului. A reduce comunismul numai la colectivizarea forțelor de producție înseamnă a-i da un certificat de bună purtare. Statul ca proprietar nu e un lucru, în sine, nici bun, nici rău, depinde de cum funcționează sistemul, de oamenii care lucrează acolo. Un stat rău, un guvern rău, corupt va avea rezultate pe măsura netrebniciei sale. Acolo unde se află oameni care sfințesc locul prin priceperea şi cinstea lor, lucrurile merg bine indiferent că o fabrică e a statului sau particulară. Deci nu statul e un gospodar bun sau rău, ci oamenii care administrează bunurile statului sunt buni sau răi.

Dacă ai o casă veche

Dacă ai o casă veche, nepotrivită, şi vrei să-şi faci alta nouă, ai trei soluții de urmat:

Prima e să modifici casa veche după dorințele tale noi, tot schimbând, mereu dărâmând şi reclădind; şi până la urmă casa, din concepție rău proiectată, tot o casă nepotrivită rămâne.

A doua soluție e să dârâmi casa veche până în temelii şi apoi de-abia să te gândeşti că vei rămâne sub cerul liber, să umbli în stânga şi-n dreapta după împrumuturi ca să-ți poți face casă nouă, fiind silit să lucrezi în pripă, la discreția cămătarilor.

A treia soluție e să rămâi sub acoperişul casei vechi, folosindu-te în continuare de ea şi alăturea să porneşti construcția unei case noi, încet, cu judecată, temeinic.

Am moştenit o economie nepotrivită, clădită în bună parte după indicațiile unui cizmar şi ale unei nebune analfabete, dar nu toate au fost făcute după voia acestora. S-au investit în industria țării: inteligență românească şi truda unui întreg popor timp de 40 de ani. Măcar pentru munca şi sacrificiile făcute ar trebui tratată cu mai mult respect industria noastră. Să schimbăm ce trebuie schimbat, dar să fie lăsată să meargă în continuare măcar cum a mers sub comunism. Alături să construim o economie liberă, măsurând de trei ori şi tăind o dată. Când avem resurse, construim, când nu avem, stăm în casa veche şi nu ne plouă şi nu trebuie să ne căciulim în fața nimănui. I-aş zice acestui drum politica paşilor siguri. Nu trebuie schimbat nimic de dragul schimbării până nu ai siguranța că după schimbare rezultatele vor fi mai bune decât cele dinainte.

Comunismului i-au trebuit peste 40 de ani să facă socializarea totală şi la revoluție mai erau sectoare particulare, ca bunăoară agricultura la munte. E absurd să crezi că în câțiva ani se poate face o privatizare eficientă. Că o economie liberă bazată pe proprietatea particulară e mai bună decât cea bazată pe proprietatea de stat e un lucru evident în ziua de azi. Țări cu un standard de viață inferior nouă, cum au fost Turcia şi Grecia, au ajuns prin economie liberă la un nivel superior nouă, comunismul aducând peste tot pe unde s-a instalat foamete şi sărăcie. Trecerea de la economia colectivistă la cea liberă trebuia însă făcută cu judecată şi la timp.

Una din piedicile cele mai mari de trecere e gândirea comunistă, pe care o mai au conducătorii întreprinderilor şi muncitorii înşişi şi care nu se schimbă cu una, cu două, ci va mai dăinui încă multă vreme.

Metoda Chicea

M-am nimerit la o şedință județeană în care erau analizate rezultatele dezastruoase ale fermelor zootehnice de stat (producție

scăzută, datorii, lipsă de disciplină, blocaj financiar). Asistând la discuții, au ținut să mă întrebe şi pe mine cum văd lucrurile. Am răspuns fără să stau prea mult pe gânduri.

-E nevoie de metoda Chicea.

-Cum, n-am auzit de economistul ăsta. Unde e expusă metoda lui?

-N-ați auzit şi nu veți auzi de el. N-a fost scrisă nicăieri, dar a fost pusă în practică şi a reuşit să mențină fermele zootehnice fără pierderi sau chiar cu beneficii. La baza metodei stă un cunoscut proverb românesc: "lucrul eu l-aş face îndată, n-are cine să mă bată" şi s-a folosit la fermele zootehnice din județul Sibiu, unde Chicea era director şi unde se purta ca un zbir cu supuşii lui. Dimineața la 5 era în grajduri. Vai de cine întârzia sau nu-şi îngrijea vitele. Amenința, destituia şi pe mari şi pe mici. Destul că toată lumea îi ştia de frică, dar treaba mergea.

Făcea şi prostii destule, făcând schimbări de care râdeau şi grăjdarii (odată a adus jumări de la fabricile de stearină să le mănânce vacile; altădată sub conducerea lui tot personalul a lucrat o noapte întreagă la betonarea curții fermei pentru că urma să treacă Ceauşescu în vizită). Cu tot prețul mic cu care erau plătite laptele şi carnea, cu toate greşelile, fermele se aflau pe linia de plutire, muncitorii îşi primeau plata şi nu-i purtau dușmănie.

Puneți în fruntea zootehniei oameni cu cap, dar cu puterea de decizie a lui Chicea, decişi să facă treabă şi lucrurile vor merge din nou bine.

Obiceiul pământului

Cu câțiva ani în urmă am vândut la o avicolă o tonă de porumb (autorul acestor rânduri e plugar) şi, ajungând la director, ce-mi era cunoscut, am vrut să aflu de ce nu merge avicola pe care o conduce, de se îngloadă în datorii.

-Domnule director, din 3 kg de porumb, deci cu 1500 lei prețul de atunci, obțineți un kg de carne de pasăre. Adăugați încă pe atâta

cheltuieli de producție, deci un kg de carne de pasăre v-ar costa 3000 lei. La magazinul d-voastră din oraş se vinde cu 5000 lei kg. Cum de totuşi lucrați în pierdere?

-Avem un randament mai bun decât cel spus de dumneavoastră, pentru că obținem un kg de carne din 2,5 kg de furaj şi totuşi lucrăm în pierdere. Sunt multe cauze, dar pe una o cunoşti şi dumneata. Mi-ați vândut o tonă de porumb. Nu ştiu dacă ați fost sau nu ciupit la cântar. Porumbul a fost însă dus la fabrica de nutrețuri şi adus măcinat la fermă. Şi acum vă întreb: de ce nu cumpără oamenii porci graşi din satul dumneavoastră? Pentru că porcii din satul cu FNC mănâncă nutrețuri de la fabrică. De la fabrică sau de la mine, de unde vor fi fost aduse, destul că la găini nu va ajunge tona de porumb.

-Dacă mâine cineva are trebuință de câteva cofraje de ouă sau de câteva zeci de găini, se pot obține fără a le cumpăra?

-Da, pot fi obținute! Dragul meu, se fură şi nu pot opri furtul. Şi nu aceste furturi sunt cele mai mari. Acestea sunt simple ciupeli. Furturile cele mari se fac cu acte în regulă, ieşindu-se pe poarta principală.

-Şi nu se poate curma furtul?

-Nu se poate! Cel puțin eu n-am putut. Am schimbat paza, am împrejmuit cu sârmă ghimpată. I-am dat afară pe suspecți, am apelat la poliție, pentru ca să constat că şi poliția era implicată. Eu sunt străin de acest sat. Vedeți indivizii din curte cum se agită şi aleargă aparent fără rost? Sunt oamenii din sindicat, care mâine vor face o zarvă împotriva mea. Vor veni şi ziarişti care vor scrie ce spun ei. Eu voi fi îndepărtat, de altfel nici nu mai vreau să rămân, va veni altcineva, care, la rândul lui, dacă nu va fi pe pe placul acestora, va fi alungat ca şi mine şi obiceiul pământului va continua.

-Până când?

-Ei, asta aş vrea să ştiu şi eu.

Să cumpărăm tot ce-i mai ieftin din străinătate

De ce să producem noi în țară, de exemplu, zahăr scump şi să nu cumpărăm zahărul ieftin ce ni se oferă din străinătate? Şi lucrul e valabil pentu orice marfă ce se vinde pe piețele din România: maşini, tractoare, camioane şi până la ace de cusut şi ață. Scoatem cărbuni, fier, cupru şi metale nefieroase mult mai scumpe decât cele importate. Obținem cereale, fructe, legume mai scumpe decât cele importate. Portocalele şi lămâile sunt mai ieftine decât merele şi perele de la noi. Ne vând turcii ouă mai ieftine, americanii curcani, ungurii brânzeturi, nu cred că se află produs pe care nu l-am putea cumpăra mai ieftin decât l-am produce noi.

De aici se poate trage concluzia logică că e preferabil să le cumpărăm din străinătate decât să ne mai chinuim noi să le producem?

Pe de altă parte, se pare că acest lucru ne este impus din străinătate (FMI, Banca mondială de credit şi de toți care au putere să ne impună punctul lor de vedere, după interesul lor).

Mergând pe acest fir de judecată, noi n-ar mai trebui să mai muncim nimic. Întrebarea e: cu ce plătim bunurile cumpărate? În spatele fiecărui bun cumpărat se află o perturbare a unui sector românesc. Renunțând să mai producem zahăr, muncitorii acestor fabrici vor rămâne şomeri, sute de mii de țărani vor rămâne fără un câştig, Căile Ferate vor staționa vagoanele ce transportau altădată sfeclă pe linie moartă.

Întrebarea cea mai mare este cu ce vom plăti bunurile importate? Cu împrumuturi externe, cum am făcut până acum?

O poveste cu ciori

O familie de ciori şi-ar putea construi cuibul în câteva zile, dar nu reuşeşte decât în trei luni. De ce?

Munca începe în februarie. Cioara aduce primul vreasc şi îl aşază pe o ramură, apoi se duce după altul. Până să vină cu alt vreasc, vecina ei îi fură vreascul şi îl aşază la cuibul ei. Venită acasă, cioara păgubaşă observă furtul şi nu se mai duce după alt vreasc, ci aşteaptă croncănind ca vecina ei să plece. Astfel, aceleaşi vreascuri circulă de la un cuib la altul luni de zile. Şi nu sunt numai două ciori, ci sute într-o colonie încât nu se mai ştie care e hoaţa şi care păgubaşa.

La fel se întâmplă şi în economia românească. Foarte puţini produc oarecari bunuri, care apoi circulă printr-o serie întreagă de intermediari care toţi vor să câştige de pe urma lor, producătorului revenindu-i cel mai puţin câştig. Din păcate, privatizarea s-a concretizat în cârciumi şi magazine de haine vechi şi prea puţin în sectorul de producţie de bunuri, şi, din puţin, puţin rămâne oricât l-ai purta dintr-un loc în altul.

Citind cartea: "Luptătorii din munţi: Toma Arnăuţoiu. Documente provenite de la Securitate" de Raluca Voicu Arnăuţoiu

Citind această carte, ca unul care am fost în aceeaşi munţi şi în aceeaşi calitate de luptător cu arma împotriva regimului comunist, fac următoarele comentarii.

Documentele, într-adevăr, sunt autentice, doar provin de la securitate, dar despre adevărul celor scrise în ele trebuie să avem multe rezerve. De la început trebuie spus că cele mai importante documente, care ar fi putut arăta importanţa grupului Arnăuţoiu-Arsenescu, lipsesc. E vorba de documentele ce privesc incursiunile trupelor de securitate în munţi împotriva grupului şi în care au fost implicate efective de ordinul regimentelor.

Fără ele, cu greu se poate aprecia lupta de rezistenţă a grupurilor.

Nu pot fi luate ca adevărate declaraţiile smulse în anchete chinuitoare. Mai întâi trebuie gândit că anchetatul avea tot interesul să spună cât mai puţin şi cât mai departe de adevăr, pentru a nu-i implica

pe alții şi pentru a nu-şi îngreuna propria soartă, după cum tot din interes dădea informații mai mult sau mai puțin adevărate, care i-ar fi putut uşura situația.

Trebuie adăugat că anchetele se făceau în condiții chinuitoare. Lucruri ce s-ar fi putut spune şi scrie într-un sfert de oră erau consemnate într-una sau mai multe zile şi nopți. Ce se întâmpla în acest interval de timp o arată însăşi securitatea: la pagina 130, fiind vorba de baciul I. Rotaru de la stâna din Colții Cremenii, se spune textual: "Susnumitul, pentru a evita anumite mărturisiri şi-a spintecat abdomenul şi după 24 de ore nu a spus nimic". Semnează colonelul M. Nedelcu. Cum putea un anchetat să aibă cu ce se spinteca? Am trecut câteva luni mai târziu pe la această stână. Ancheta s-a făcut cu baioneta timp de o zi şi o noapte şi n-a fost un singur om, ci 3 ciobani au fost anchetați astfel.

La pagina 219 e o altă anchetă. Iat-o relatată într-un document al securității: "a fost ridicată fata fugarului Jubleanu Titu în etate 17 ani. Aceasta a fost bătută, mai mult, i s-a dat foc la partea de jos a corpului, fiind nevoită să spună diferite minciuni". Sau "locuitorul Ion Florea a fost tras cu funia de grindă".

Dacă securitatea a ținut să rămână aceste mărturii consemnate, cum se vor fi petrecut faptele rămase nescrise?

Cât adevăr mai pot conține nişte declarații smulse cu metodele de mai sus?

Cititorul se va mira că atât Toma Arnăuțoiu cât şi colonelul Arsenescu recunosc singuri calitatea de "bandă". La 13 iunie 1961, colonelul Arsenescu declară: "Nu recunosc caracterul de bandă teroristă". După o săptămână însă, iscăleşte şi el o declarație cu termenul "bandă".

La pagina 333, în sentința 107, se scrie: "la 2 sept. 1950 au atacat un grup de turişti", dar în alte locuri se spune că turiştii aveau arme şi calitatea de subofițeri de securitate. Că astfel de minciuni sunt recunoscute de inculpat? Faptul se explică psihologic uşor: după anchete nesfârşite, hărțuiri, bătăi, chinuri, fiind conştient că orice ai scrie tot moartea te aşteaptă, eşti dispus să iscăleşti orice, dorind să se termine odată. Şi eu am iscălit absurdități destule şi chiar ziceam: "Dă,

domnule, să iscălesc! Vă place?" Cu astfel de anchete, eu pun la îndoială cele scrise de securitate cu privire la moartea lui Chircă Ion, Gheorghe Mămăligă şi Ion Marinescu.

Despre Ion Chircă scrie că a fost ucis în 1950, dar noi am găsit oameni care vorbiseră cu el în 1951. De asemenea pun la îndoială moartea lui Ion Mămăligă şi Ion Marinescu în condiţiile descrise de securitate. În acel an, în luna noiembrie, securitatea a adus doi morţi tineri cu barbă şi arme în satul Lisa, culeşi din lacul Urlea, fiind ucişi în urma unei ciocniri (episod descris în "Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc"). Morţii, la locul acela, nu puteau fi decât ori dintre noi, ori de la Arnăuţoi. Dintre noi nu erau. Atunci?

La urmă, câteva impresii în calitate de cititor. Consemnez doar două aspecte ce se desprind din carte.

1. Greutăţile imense ce le-au infruntat Arnăuţoii. Şi noi făgărăşenii am străbătut munţi înzăpeziţi şi am mers pe firul apei iarna, şi noi am ajuns în situaţii limită cu frica morţii albe (de foame şi frig în zăpadă), dar ce-au avut de pătimit aceşti fraţi de dincolo de creastă a depăşit însăşi închipuirea noastră.

2. Al doilea lucru demn de consemnat e dragostea cu care aceşti luptători au fost înconjuraţi de către oamenii din regiune. Sute şi sute de oameni le-au sărit în ajutor. Făceau oamenii închisoare pentru că i-au ajutat, se întorceau din închisoare şi-i ajutau din nou, ştiind bine că se expun la moarte. Şi azi, cu zeci de morţi din familiile lor, întorşi din puşcării pe brânci, continuă să iubească memoria luptătorilor. Dacă există astfel de oameni, România are un viitor.

Marius Neagoe şi Alexandru Viciu

Mă întrebam întruna în lunga noapte comunistă ce s-a întâmplat cu studenţimea română după răbufnirea din 1956, de n-a mai dat nici un semn major de împotrivire faţă de regim. Desigur, după revoluţia maghiară, regimul a luat cele mai diabolice măsuri împotriva studenţilor, în primul rând prin infiltrarea agenţilor securităţii în

rândurile lor şi ale cadrelor universitare, reprimând fără milă orice mugure de împotrivire. Iată cazul studentului Marius Neagoe din anul V la Facultatea de Medicină din Cluj. Avea 24 de ani.

În ziua de 30 aprilie 1985 era aşteptat de părinţii săi la Simeria, aceştia sărbătorindu-şi nunta de argint. Tatăl său nu era altcineva decât cunoscutul chirurg dr. Valer Neagoe, medic al C.F.R.-ului. Marius telefonase părinţilor cu ce tren va pleca, dar cu acel tren n-a sosit acasă, şi nici cu trenurile următoare. Cu greu, în ziua următoare, tatăl îşi găseşte fiul la morgă, tăiat de tren în apropiere de Câmpia Turzii. Prezent la autopsia făcută, dr. Neagoe, ca medic al C.F.R-ului şi deci cunoscător al accidentelor de cale ferată, găseşte probe ce duc la concluzia că atunci când Marius era călcat de tren, el era mort demult (cadavrul prezenta urme de lovituri şi oase rupte care nu proveneau de la tren). Ulterior au fost înlocuite fotografii în dosar (în primele fotografii, piciorul tăiat de tren era legat la gleznă cu o curea, iar piciorul din fotografiile ulterioare nu era de aceeaşi mărime cu celălalt picior şi lipsea cureaua). Mecanicul de locomotivă a văzut un cadavru pe linie şi nu un om viu. Autorităţile constată oficial o sinucidere.

Colegii de cămin l-au văzut pe Marius plecând cu un geamantan şi o sacoşă, în totalitatea facultăţilor psihice, alţii l-au întâlnit pe stradă mergând spre gară, iar colegul lui cel mai bun, Viciu Alexandru, îl însoţea. La despărţire, Viciu Alexandru vede cum Marius este răpit la repezeală de un autoturism ARO. Zadarnic tatăl lui Marius, dr. Neagoe, încearcă redeschiderea dosarului, autorităţile comuniste rămân pe poziţia iniţială.

După revoluţie, atât tatăl cât şi colegul lui Marius, de acum dr. Viciu Alexandru sesizează procuratura generală, dar fără răspuns.

Între timp, dr. Viciu Alexandru, martorul răpirii lui Marius de maşina ARO, este călcat de un autoturism la Deva, în condiţii foarte suspecte.

Toate faptele duc la concluzia că cele două accidente sunt două crime ale aceleiaşi securităţi.

Dr. Valeriu Neagoe fusese pe vremuri conducător al studenţilor medicinişti legionari, apropiat al conducătorului studenţimii, Viorel

Trifa. Cu câtva timp înainte de uciderea lui Marius, în fața unor procurori americani şi români, el dă declarații despre Viorel Trifa (Episcopul Valerian din SUA) ce nu sunt pe placul autorităților române.

Mama doctorului Alexandru Viciu îndrăzneşte să aducă acum amănunte revelatoare: "Fiul meu făcea parte dintr-o organizație anticomunistă. Încă din 1984, atât Marius cât şi Alexandru au refuzat să se înscrie în Partidul Comunist. Amândoi fuseseră duşi la Securitate şi audiați zile în şir". De asemenea, mama lui Alexandru a fost chemată la Securitate pentru a da declarații despre fiul ei şi despre Marius. A fost chemată la Decanat, unde i s-a imputat "conduita morală neloaială regimului" a fiului ei. Poate arhivele securității ar putea aduce ceva lumină în cazul acestor crime şi al altora ca acestea.

CUM DISPĂREA UN LUPTĂTOR

Procuror Militar...

Proces verbal de execuție,

Astăzi, 31 octombire 1953 ora 22.

Noi, maiorul de justiție Dumitrescu Nicolae, procuror militar, având în vedere ordinul nr. 515 din 31 octombrie 1953 al Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti, ne-am deplasat la penitenciarul Jilava împreună cu tov. grefier Bălan Ştefan pentru a asista la executarea sentinței nr. 345/1953 a Tribunalului Militar Bucureşti, prin care Coman Mircea a fost condamnat la moarte.

La ora 21.30 am sosit la Penitenciarul Jilava unde am găsit prezent pe comandantul penitenciarului maior Csacki Ion, maior Savenco Ilarion din partea autorității administrative, Cahane Moise din M.A.I. şi pe căpitanul Stănoi Dumitru, comandantul plutonului de

execuţie. ... La orele 22.00 a fost adus condamnatul Coman Mircea sub escortă la locul execuţiei unde a fost identificat. Sentinţa de condamnare la moarte a fost executată prin împuşcarea lui Coman Mircea, astăzi 31 octombie 1953 orele 22.

După ce condamnatul a fost executat, medicul Cahane Moise a constatat moartea condamnatului, constatare verificată şi de procurorul militar.

Drept care s-a încheiat prezentul proces verbal de execuţie a sentinţei 345/1953.

Tânărul Mircea Coman avea 22 de ani.

Sacul cu dolari (prostia românească)

La sediul Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din Alba Iulia soseşte un om din Bistra, adică din creierul munţilor Apuseni, cu ceva treabă, fiind fost prizonier de război în Uniunea Sovietică după 23 august 1944.

Fiind din satul părintelui Trifa - întemeietorul Oastei Domnului şi al nepotului său Viorel Trifa, Episcopul Valerian din SUA, l-am întrebat ce s-a ales sub comunişti de această familie.

- Apoi, ce să se aleagă, domnule, praful s-a ales. Pe un frate de-al lui Viorel l-a împuşcat securitatea la intrarea dinspre munte în Câmpeni, la marginea drumului, şi pe cumnatul lui l-a omorât în faţa căşii, ca să-i vadă cine intra şi ieşea din oraş, şi trei zile i-a ţinut acolo. Le-a distrus neamul, asta au făcut. Apoi omul continuă: Da' eu zic că şi ei au fost vinovaţi, domnule, că, dacă le-a trimes sacii cu dolari Viorel din America, de ce nu i-a împărţit la oameni cum le-a poruncit popa, şi i-au ţinut numai pentru ei? Bine a fost că a găsit securitatea sacii ascunşi la moara lor?

- Ce saci, nene? Ce dolari?

- Păi le-a trimes Viorel, că a ajuns popă mare în America şi a apucat bine şi şi-a adus aminte de oameni şi le-a trimes trei saci cu dolari.

- Cum poți crede, nene, așa ceva? Mai întâi, cum putea un român refugiat să aibă dolari cu sacul, şi cum putea să-i trimeată fără să afle securitatea?

- Ba i-a trimes, domnule, că şi eu i-am văzut. Ne-au chemat la primărie şi ni i-a arătat. Trei saci erau, trei saci plini.

Am încercat zadarnic să-i explic omului că lucrul nu era cu putință, şi că totul nu era decât o lucrătură a securității. Zadarnic, nu l-am putut lămuri şi omul s-a întors în munți cu aceeaşi convingere susținută de cunoscuta încăpățânare moțească, că el a văzut saci cu dolari, pe care i-a găsit securitatea la familia Trifa, şi i-a arătat oamenilor la primărie. Dacă un om care trei ani a fost prizonier, deci om pățit şi umblat, putea crede în minciuna securității, cum să nu creadă restul sătenilor o asemenea tâmpenie? De ce să te mai miri când atâta lume (acum, când scriu, în 1992) ştie sigur despre Corneliu Coposu că s-a însurat cu fata Doinei Cornea, şi au mâncat şi au băut bine la Paris şi la noi nu s-au gândit? Ce nu poți face cu un popor cu mintea îmbâcsită în atâta prostie!

Acum (1999), când revăd cele scrise mai sus, toți moții sunt revoltați pe ministrul Băsescu că le-a desființat mocănița, singura cale ferată din munții Apuseni, singurul drum de ieşit în lume al moților. Dar tot acum, făcându-se alegeri de primari într-un sat pe linia fostei mocănițe, moții au ales primar candidatul partidului lui Băsescu.

Sfântă prostie românească!

De ce n-a rămas la cratiță Doina Cornea

Domnul C.V. Tudor i-a cerut Doinei Cornea să rămână la cratiță şi să nu se amestece în viața politică a țării. Mă simt dator să răspund eu pentru Doina Cornea.

Nu a rămas, pentru că bărbații din familia şi satul Ileni-Făgăraş, care azi ar fi putut face politică verticală, nu mai sunt. Au fost ucişi cu mai bine de 40 ani în urmă de comuniştii cântați în versuri de acest domn, pe când era tovarăş.

Astfel, studentul Marcel Cornea şi feciorul Toma Pârău au murit cu arma în mână în lupta de rezistenţă în anul 1950. Farmacistul Iacob Cornea, tatăl lui Marcel, nu i-a supravieţuit fiului. Inginerul Milea va fi şi el ucis. Un alt ţăran, Dumitru Cornea, va fi condamnat la moarte în Oraşul Stalin în 1951. Un alt Cornea Gheorghe a scăpat doar cu 25 de ani muncă silnică. Elevul de liceu Victor Metea va fi condamnat la moarte şi executat în 1957, după şapte ani de lupte în Munţii Făgăraşului. Şi aş putea înşira încă numele a zeci de oameni din acest sat, morţi sau ieşiţi din închisoare cu câte un sfert de plămân sau cu alte urmări grave.

Nu a rămas Doina Cornea la cratiţă pentru că în acest sat românesc, din care se va ridica "această Sfântă Duminecă a neamului românesc", e obiceiul ca atunci când ţara este în pericol, femeile să fie alături de bărbaţi sau chiar să-i înlocuiască în luptă, atunci când nu mai sunt. În 1916, când a ajuns aici armata română, s-au înrolat din acest sat nu numai voluntari, dar şi voluntare.

Trăieşte în acest sat Maria Cornea, o copie fidelă a Doinei Cornea, care, ca tânără învăţătoare, împreună cu mama ei şi cu alte femei, a dat tot sprijinul luptătorilor din munţi.

Dar femeile din partea locului se pricep şi la cratiţă, domnule Vadim. Ele ştiu să primească oaspeţi. Trebuie numai să le calci pragul cu gânduri curate şi cu bunăcuviinţă.

Avem conducătorii pe care-i meritǎm

La cozi, în trenuri, pe stradă, unde vezi doi sau trei oameni agitându-se, poţi şti că vorbesc despre conducătorii ţării că-s aşa cum sunt. Dar i-am ales noi de bună voie şi nesiliţi, fraţilor! Nu ni i-a impus nimeni cu forţa.

Mi-aduc aminte de o discuţie pe vremuri a credincioşilor cu părintele Arsenie Boca la Mănăstirea Sâmbăta.

- Părinte, se plângea o credincioasă, popa din sat de la noi face aşa şi aşa...

- Părinte, popa nostru nu-i cum trebuie,...

Părintele Arsenie îi lăsă pe toţi să zică ce vor şi asculta. La urmă s-a ridicat.

- Să tăceţi, aveţi popii ce-i meritaţi! Cum sunteţi voi, aşa-s şi popii voştri. Dacă aţi fi voi buni, aţi avea popi buni.

Acelaşi lucru este şi cu oamenii noştri politici, aleşi de noi. Ei sunt oglinda noastră ca popor.

Un popor înţelept ar alege un conducător înţelept. Oamenii imorali vor alege un imoral, hoţii îl aleg pe unul mai hoţ ca ei, mincinoşii şi credulii pe unul care-i poate prosti mai bine, desfrânaţii pe unul care să-i întreacă, lăudăroşii vor iubi un îngâmfat, nebunii pe unul bun de balamuc, iar proştii pe unul care să le laude prostia. Vai de oamenii-oameni care se rătăcesc în mijlocul aleşilor (şi, din fericire sau din păcate, mai sunt şi dintre aceştia), că vor fi imediat calomniaţi, alungaţi, condamnaţi, desfiinţaţi, devoraţi spre satisfacţia gloatei care nu suportă pe cineva mai bun ca ei. Valerianstanii, Moisinii, Lucia Hossu Longin şi alţii ca ei nu sunt pe gustul nostru. Orice murdărie la adresa lor e bine primită şi luată de bună. Spune un lucru bun despre ei, şi nu vei fi crezut.

Priviţi titlurile din ziare. Pare că ţara nu-i alcătuită decât din hoţi, escroci, beţivi, criminali, violatori, prostituate şi pervertiţi sexual. Şi ziarele scriu aşa că acesta-i gustul nostru. Ăştia suntem noi, societatea naţională de acuma.

Ascultaţi ce emisiuni doreşte gloata să audă şi să vadă la televiziunea naţională, ce cântece şi filme şi atunci nu te mai miri ce modele sunt prezentate ca demne de urmat în ţara lui kikirikimiki şi a lui Super Talk Show, modele care să ne înveţe ce să credem şi ce să facem.

Dacă am fi noi mai buni, am avea preferinţe mai bune, mai frumoase. Oamenii care ne conduc politic, social, moral sunt răi, pentru că sufletul nostru, al tuturor, este rău.

O poveste cu furnici

Când eram elev, am citit o carte de sociologie, probabil a profesorului Traian Brăileanu, pe care nu am mai putut-o găsi. În regimul comunist, sociologia a fost alungată din familia ştiinţelor pentru a nu ştirbi cumva învăţătura marxistă.

În această carte erau date multe asemănări dintre comportamentul uman şi cel al furnicilor din muşuroi, cel al albinelor din stup, lucru care, de altfel, pare foarte normal, de vreme ce şi oamenii şi furnicile sunt fiinţe sociale.

Am reţinut unul care mi-a dat mult de gândit o viaţă. Este vorba de o descoperire a naturalistului Fabre despre viaţa unei specii de furnici. Se prezintă o regină din această specie, însoţită de un alai de trântori, la poarta unei colonii de furnici lucrătoare şi, prin ce procedeu nu se ştie, că încântă garda de apărare a muşuroiului de-i lasă să intre. Ba mai mult, aceştia produc în colonie o lovitură de stat, îşi căsăpesc propria lor regină, punând-o pe intrusă în locul celei ucise şi aceasta începe să depună ouă. Numai că din aceste ouă ies numai regine şi trântori din specia intruselor şi nici o lucrătoare. Colonia mai trăieşte atât cât mai vieţuiesc vechile lucrătoare. Apoi, cârduri, cârduri, noile parazite părăsesc muşuroiul şi se duc cu alai la poarta altor colonii de lucrătoare, pentru a le distruge în acelaşi mod.

De când am citit această descoperire, m-am tot gândit (şi am avut timp destul pentru aceasta) ce învăţăminte de viaţă am putea scoate din acest episod din lumea furnicilor.

Mărturisesc că am ajuns la convingerea că noi, oamenii, provenim din animale, dar nu numai din maimuţe, cum susţine Darwin. Nu, ci unii provin din lupi, din tigri, din hiene, alţii din vulpi, din iepuri, foarte mulţi din boi, viespi, arici şi aşa mai departe. Mă tem că noi, românii, ne-am purtat mai tot timpul în istoria noastră ca furnicile cele proaste. Iată câteva momente istorice, de altfel cunoscute, ca bunăoară infiltrarea fanariotă în rândul boierilor, negustorilor şi clerului din ţările române. În decursul unui secol, mai toată pătura conducătoare era şi se comporta după moda fanariotă. Până şi urmaşii Brâncovenilor se îmbrăcau şi vorbeau în familie

numai greceşte, românească folosind-o doar cu rumânii de pe moşiile lor. Asta în timp ce a treia parte din suprafaţa agricolă a ţării era gospodărită de călugării greci şi de vechilii lor, iar produsele moşiilor erau expediate peste Dunăre. A fost nevoie de atitudinile lui Tudor, Gheorghe Lazăr, Bălcescu şi Alexandru Cuza pentru a se ajunge, cât de cât, la normalitate. Am spus cât de cât, pentru că cei patru şi alţii ca ei s-au distrus pe ei înşişi, fără a putea smulge răul din rădăcină, căci spre sfârşitul secolului al XIX-lea viaţa economică a ţării era în mâinile urmaşilor ciocoilor, arendaşilor şi cămătarilor. A fost nevoie de răscoala de la 1907 ca să se mai dechidă ochii.

Intră în ţară în 1930 un aventurier destrăbălat, lepădat de înşişi părinţii săi (regii Ferdinand şi Maria). Intrusul îşi alungă regina şi îşi aduce în schimb amanta, o cocotă de profesie. Pe dată, clasa politicianistă i se închină, îl laudă şi îl linguşesc (regele culturii româneşti, marele străjer, marele cârmaci, primul plugar al ţării), poetaşii şi lichelele de orice fel, după ce trec prin buduarul cocotei, de-i pupă mâna, ajung clasa conducătoare a ţării. Înlătură şi ucid pe adevăraţii oameni politici neîncovoiaţi şi în 10 ani Carol al II-lea lasă România pe butuci, pentru ca ţara să se trezească din amorţeală şi spaimă, dar nu într-atât cât să înveţe ceva din lecţia istoriei. Căci, iată, nu trec decât 4 ani şi istoria se repetă.

Pe tancurile sovietice sau infiltraţi în tăcere, apar în mijlocul "muşuroiului nostru" figuri noi, cu o melodie nouă, şi pe dată o lume românească învaţă cazaciocul, de frică sau din interes, şi apoi din convingere. Şi o ţară întreagă cântă şi ridică în slăvi numele noilor veniţi. Lichelele se înfig alături de ei, scriitorii cântă după moda nouă, poeţii le ridică versuri, tineretul munceşte, cântă şi dansează de dragul lor. Numele lor apar şi vor rămâne în Istoria României: Ana Pauker, Luca Laslo, Nicolski, Bodnăraş şi Bodnarenco. De dragul acestora şi la porunca lor, Ciolpanii, Goicii, Maromeţii, Crăciunii şi Ţurcanii fac muncile murdare, eliminând elita răsărită din glia ţării şi ale căror nume vor rămâne tot atât de necunoscute ca şi gropile în care au fost azvârliţi.

Cât priveşte istoria actuală a României, situaţia este aceeaşi ca şi altădată, cu deosebirea că nu mai este doar un singur grup, ci, pe lângă

cei localnici, vin din toate direcţiile profitori economici, încât am ajuns ţara de la răscruce de vânturi.

Odraslele noii elite nu mai vor să muncească, tineretul educat în spiritul lui kikirikimiki nu vrea să ajungă decât fotbalişti vânduţi pe dolari, top-modele pentru a fi cumpărate pe piaţa internaţională de carne vie, orice, numai să nu muncească. S-a şi format un "mod de viaţă românesc" pe care am început să-l exportăm în străinătate, spre disperarea poliţiilor de acolo.

Ne-a mai rămas ceva al nostru? Da, ne-a rămas un patrimoniu cultural îndrăgit pe vremuri de tot românul de la vârsta cea mai fragedă şi până la adânci bătrâneţi. Cred că este cea mai frumoasă realizare a poporului nostru, căci a fost construită din imaginaţia ieşită din tremurul celor mai curate suflete ce-au trăit pe acest pământ. Ar putea fi doar închipuit ca un templu nespus de frumos deasupra căruia strălucea chipul de luceafăr al lui Eminescu. Ei bine, această măreţie românească începe să deranjeze şi deci trebuie să fie distrusă. Fiindcă nu îndrăznesc dintr-o dată să-i pună dinamită, au luat exemplul omizilor, cariilor şi lăcustelor, muştelor... să-l ciupească, să-l fărmiţeze, să-l sape pe dinăuntru şi să-l murdărească.

Ajută-mă nevoie

Pe Ion l-a trimis tatăl său pentru prima dată singur în pădure.

- Dar dacă mi se rupe ceva la car, ce fac, tată?

- Te-învaţă nevoia, Ioane, la faţa locului, ce să faci.

Ion a ajuns în pădure, a încărcat lemnele, şi, când să plece, de ce i-a fost frică, n-a scăpat: i s-a rupt o roată de la car. Atunci a început să strige cât îl ţinea gura:

-Nevoie, hai şi mă ajută, haida repede. Ecoul îi răspundea: repedeee.. dar Nevoia nu mai venea. Dacă a văzut şi a văzut Ion, a chibzuit singur, a tăiat un lăstar potrivit, l-a aşezat sub osia carului, l-a legat cu lanţuri, şi, încet, încet, a ajuns acasă.

- N-a venit nici un Nevoie, tată, degeaba l-am strigat. A trebuit să mă descurc eu.

- Păi, ăsta-i Nevoia, Ioane. Să poți să te descurci singur.

Această bucată de citire era în toate abecedarele de pe vremuri. Pesemne guvernanții noştri au lipsit de la lecția în care se citea această poveste. De 9 ani strigă întruna zadarnic după ajutor străin şi nu le dă prin cap că lucrurile s-ar putea rezolva aici, la fața locului, fără ajutor străin şi fără umilință.

Restructurare-privatizare = lichidare şi vânzare

Pentru cineva ce priveşte dinafară economia românească cu structurările, restructurările, planurile, certurile, schimbările sale, din toată vorbăria şi zarva vede că totul se reduce până la urmă la lichidarea şi la vânzarea lor la cumpărători externi. Toată vorbăria, zarva şi vânzoleala nu are alt rost decât să te facă să crezi că îi adevărat ceea ce ți se spune, şi nu ceea ce vezi cu ochii. Se vinde, şi mai ales la străini, tot ce se poate cumpăra la orice preț şi în orice condiții. Ce nu se poate vinde se lichidează şi se demolează ca să nu producă pierderi, parcă după judecata: "ca să fii sigur că o întreprindere nu produce pierderi, cel mai uşor lucru este să nu mai fie". Dacă vrei să moară şoarecii, dai foc la moară - cel mai bun lucru. Întocmai ca cel din pilda Evangheliei care a primit un talant şi care ca să fie sigur că nu-l va pierde, l-a îngropat. Ba mai rău, pentru că un talant îngropat rămâne tot un talant, dar dintr-o întreprindere lichidată nu mai rămâne nimic. În țara în care e totul de făcut: plătim oamenii ca să nu muncească. Fără să vrei, te întrebi: dacă vom vinde tot ce se poate vinde şi vom dărâma tot ce s-a construit cu atâtea sacrificii, ce rost vom mai avea noi în România? şi unii, şi-s mulți aceia, socotesc că mergem pe drumul cel bun. Aceasta numai dacă cineva ar putea dovedi că e mai bine ca muncitorii să fie plătiți ca să nu lucreze, că e mai bine ca o fabrică să fie distrusă sau să devină proprietatea cuiva de peste lume, şi nu a cuiva din țară sau a statului nostru. Că e mai bine să importăm pui din America, făină din Ungaria, ouă din Turcia, şi pământul țării să rămână pustiu, şi prin fermele țării să bată vântul. Că e mai bine să fii dator şi să plăteşti dobândă decât să nu depinzi de

nimeni, că e mai bine să gândească alții pentru tine, să-ți poruncească ce să faci şi să nu faci, că e bine ca unii puțini să stea în pomul din grădina raiului şi cei mulți să coboare la talpa iadului, atunci şi numai atunci ai putea spune că în economia românească ce se face acum, se face bine.

Bucurați-vă că s-a găsit cine să vă cumpere

Mă nimerisem la Braşov în timpul manifestațiilor muncitorilor de la Tractorul şi de la Uzina de Camioane în ianuarie 1999, care cereau categoric ca Guvernul să nu le închidă uzinele. Am avut totdeauna o prețuire deosebită pentru muncitorii braşoveni. Nu erau muncitori de rând, ci oameni educați, crescuți în şcoli echivalente cu liceul şi unde învățau nu numai carte şi meserie, dar şi demnitate, mândrie şi dragoste de țară. Cu cei tineri, adolescent fiind, mi-am împletit destinul în frățiile de cruce. Pe atunci se fabricau la Braşov avioane şi arme. Erau foarte mândri de acest lucru. Mi-aduc aminte ce sărbătoare era în Braşov când se zvonea că va zbura ultimul prototip de avion IAR, cum ieşeau oamenii din hale, din birouri şi din case cu mâna ştreaşină la ochii ațintiți în azur, unde se jucau minunile argintii măiestrite de ei.

A venit sfârşitul războiului, României i s-a interzis să mai fabrice avioane, muncitorii s-au simțit retrogradați când s-au apucat să fabrice tractoare şi camioane, dar au făcut-o. Au ajuns în cursul anilor să fabrice tractoare comparabile cu cele mai bune din lume. Erau comunişti? Tributul de morți şi condamnați dat de muncitorii braşoveni arată de partea cui erau. Şi ce era în sufletul lor au arătat-o prin revolta din 1987. Şi iată-i astăzi protestând pe străzile Braşovului de soarta uzinelor lor.

Ca de obicei, când merg la Braşov, ca şi cu cincizeci de ani în urmă, trag la un frate de luptă şi suferință, fost muncitor la Tractorul, şi îl găsesc foarte enervat, gata să-şi descarce sufletul:

- Cum dracu să-i înțeleg pe guvernanții ăştia? Cum au lăsat ca Uzina să ajungă împotmolită în datorii? Că pot ajunge la concluzia să

închidă porţile că nu se găsesc bani pentru pornirea lucrului? Păi, mi-aduc aminte cum era pe vremea când am început să fabricăm tractoare şi nu avioane. Erau atunci bani? Ruşii duceau tot din România şi totuşi am făcut tractoare. Răbdam foame pe cartelă şi ne îmbrăcam cu tichete. Şi acum, când în ţară putem obţine tot ce este necesar pentru uzină şi pentru noi, nu se mai poate. Şi să nu ieşi în stradă? Ne sfătuiau până acum să ne găsim altă meserie, ca de exemplu să ne apucăm de turism. M-ai fi văzut pe mine gudurându-mă la un hotel făcând plecăciuni curvelor şi îmbogăţiţilor din lumea largă? Guvernanţii se tem să nu plece şi ai noştri la Bucureşti. (Las că nu-i văd pe braşovenii noştri făcându-se de râs prin Bucureşti ca minerii lui Cosma. Nu se duc, că-s oameni cuminţi.) Şi uite acuma aflu că în piaţă, ca să potolească mulţimea, le-au spus muncitorilor să se bucure că s-au găsit cumpărători străini care să le cumpere uzinele. Păi asta-i bucurie? Să recunoaştem noi că nu suntem în stare să ne conducem uzina până nu ne găsim un stăpân străin? Ei îşi închipuie că muncitorii trudesc, trăiesc şi muncesc numai cu gândul la un pumn de bani şi li-e totuna ce fac? Păi, măi tâmpiţilor, uzina asta-i casa mea, chiar dacă nu mai lucrez în ea, dar gândul mi-i acolo, acolo mi-am trăit viaţa. Acolo mi-am dat şi doi feciori, unul îi inginer, altu-i maistru şi un ginere tot inginer. Să-i ştiu că-i cântăreşte şi preţuieşte după interesele lui un ins cine ştie de unde? Îşi închipuie că vor fi bucuroşi oamenii noştri şi se vor împăca cu soarta ca în locul siglei UTB să vadă scris pe poarta uzinei cine ştie ce corporaţion? Nu ştiu ce trebuie făcut, dar văd acum la bătrâneţe că nu-i bine ce se face şi mă tem de lucruri şi mai rele în ţara asta.

Cele 50 de hectare

Când Petru Groza, la porunca comuniştilor, a făcut reforma agrară în 1945, împărţind moşiile la ţărani, a lăsat câteva sute din ele vechilor proprietari să le lucreze în continuare, socotindu-le ferme-model, cu gândul ascuns că peste câţiva ani acestea să devină viitoarele gospodării agricole de stat, cum de altfel s-a şi întâmplat.

Fermele model au fost confiscate în 1950, iar proprietarii aruncaţi în lagăre şi închisori şi familiile alungate de-abia cu hainele de pe ei.

Azi se încearcă de către un grup de aleşi să li se înapoieze urmaşilor foştilor proprietari cele 50 hectare confiscate atunci. Dacă se va găsi sau nu teren pentru a se aplica legea nu interesează, dar prin promulgarea unei asemenea legi partidele ce o susţin şi-au bătut foarte adânc cuie în talpă la sate. Parcă nu au uitat în decursul a 50 de ani nimic din ceea ce trebuia uitat şi nu au învăţat nimic din ceea ce trebuia învăţat. Din punct de vedere strict economic, aceste viitoare moşii sunt ca oul în zamă, nici nu ajută şi nici nu strică agriculturii româneşti. Au dat însă opoziţiei cel mai eficient motiv electoral cu sperietoarea: "Vin moşierii!" La sate încă nu s-a stins amintirea lui 1907, a arendaşului şi jandarmului, iar comunismul a crescut generaţii după generaţii în ura unor moşieri lipsiţi de omenie. Şi apoi chiar l-ai fericit pe cineva în zilele noastre dându-i o suprafaţă de 50 de hectare? Ce face cu ele? Cum şi cu ce le lucrează? De unde maşini agricole, de unde bani? Îi dă statul? Nu-i poate da, pentru că ar trebui să le dea şi milioanelor de ţărani şi nu va avea de unde. S-ar îndatora băncilor şi s-ar îngloda în datorii. Mai rău în zilele noastre nu poţi să blestemi pe cineva decât să aibă pământ şi să-l lucreze.

Şi de ce trebuie să dai o lege pentru a reface o exploatare agricolă mare? O fermă, cum se obişnuieşte să se spună acuma.

În situaţia actuală, cu un minim efort poţi deveni în câteva zile moşier cumpărând pământ pe ales, că pământul se vinde la sate cât vrei şi unde vrei numai, să se găsească cumpărător. Îl vând bătrânii că nu-l mai pot lucra, îl vând moştenitorii de la oraşe şi care nu se mai întorc la sat, îl vând sătenii care nu mai vor să fie plugari, găsind alte căi de câştig. Îl vând beţivii pe băutură. Un hectar de pământ se vinde cu 2 sau cel mult 3 milioane şi, de se va pune şi impozit pe pământ, preţurile vor fi şi mai mici.

De unde milioanele pentru cumpărare? Un austriac a cumpărat, în 1998, 40ha teren la 4 km de Alba Iulia, probabil în speranţa că se va extinde oraşul, cu 3 milioane hectarul, şi, de-ar fi vrut, s-ar mai fi găsit destul pământ de cumpărat.

Dar şi autohtonii ar putea cumpăra pământ. O casă la sat cât de cât în stare bună se vinde cu 200-300 milioane lei. Vinzi casa şi în câteva zile eşti moşier, dar puțini ar face prostia asta. Şi în zilele noastre oamenii pleacă de la sat. Minerii ştiu de ce nu se întorc la sat. Doar de acolo au plecat.

Va deveni în viitor agricultura rentabilă, atractivă? Mai întâi, niciodată din agricultură nu s-a făcut avere, nici la noi, nici în alte țări. Dacă în țările dezvoltate n-ar da statul sprijin agriculturii şi dacă agricultorii nu s-ar organiza să-şi apere interesele, s-ar ajunge şi acolo în situația de la noi.

Şi se va mai întâmpla ceva la noi, în viitor: vor trece 10, poate 20 de ani şi se va ridica din nou o Ana Pauker, care arătând spre cei cu 50 ha va zice: "Vedeți-i? O duceți voi rău că ăştia au prea mult. Jos moşierii!"

De altfel, nu-i prea văd bine în viitor nici pe îmbogățiții de orice fel. Prăpastia care se creează pe zi ce trece între superîmbogățiți şi proletari nu poate duce decât la zguduiri sociale, la revolte şi nenorociri şi pentru unii şi pentru alții. Cu o deosebire însă: Aussniții viitorului vor avea grijă să aibă conturi în băncile țărilor sigure şi vor fugi cu mâinile în buzunar, viitorii moşieri nu vor putea face acest lucru, căci ei nu-şi vor putea lua pământul cu ei şi vor plăti oalele sparte cum le-au plătit cei din 1950.

Dar vom avea legi ca în țările apusene, unde nu s-au întâmplat revolte țărăneşti, nici revoluții proletare. E adevărat, dar acolo nu numai în legi, dar şi-n conştiința oamenilor, proprietatea e recunoscută ca un bun de nezdruncinat. În S.U.A., bogătaşii se laudă cu averea lor. La noi, bogătaşii îşi ascund starea lor plângându-se întruna ca Hagi Tudose. Dacă John a obținut cu sute de ani în urmă o suprafață de teren cât de întinsă, nu i-a mai fost luată de nimeni. Chiar dacă John a făcut vreo trăznaie şi a fost spânzurat, proprietatea lui nu i-a fost confiscată de nimeni. S-ar putea spune că a fost mai respectată proprietatea decât proprietarul.

La noi, de câteva sute de ani au fost zeci de revolte, legi agricole, reforme agrare, contrareforme, împroprietăriri, deposedări, confiscări, reconstituiri. Numai după Revoluție au fost votate două legi agrare şi

la sate nu-i linişte. Va fi altfel în viitor? Să dea Dumnezeu. Eu, pentru toată întâmplarea, am lăsat urmaşilor mei prin testament să nu se facă nici moşieri, nici miliardari.

Catedrala Mântuirii Neamului

Da, neamul are nevoie de ridicarea unui astfel de lăcaş. Existența noastră ca popor aici şi acum pe pământul Daciei nu e o enigmă şi un miracol istoric, ci sigur e o minune a lui Dumnezeu pentru care suntem datori să-i mulțumim. Numai că, înainte de a zidi o catedrală din piatră şi din sticlă, neamul nostru are nevoie de o catedrală a sufletului, de o viață creştină adevărată atât pentru fiecare român în parte, cât şi pentru neamul întreg. O viață dovedită prin fapte, legi creştine şi dragoste Să-i deschidem lui Isus, care bate zadarnic să intre, poarta sufletului nostru şi al țării. Dar cu cârciumi tot la a doua casă, cu numărul de divorțuri egal cu numărul căsătoriilor, cu un milion de avorturi pe an, tot al patrulea copil născut, părăsit la maternitate sau în conteinerele de gunoi, cu discoteci şi case de toleranță legale sau ilegale, cu câțiva miliardari din țigarete şi afaceri necurate şi milioane de muritori de foame, cu armate de şomeri în țara în care totul e de făcut, cu superlux la Bucureşti şi opinci de gumă în Maramureş şi-n Apuseni, cu pornografie şi trivialitate în ziare şi la televiziune, cu kiki riki miki la ora când copiii ar trebui să fie la biserică, cu filme în care se face elogiul desfrâului, scârnăviilor şi sodomiei, cu piese de teatru în care Isus este batjocorit cum n-a fost de nimeni în decursul a 2000 de ani, cu munca batjocorită şi cu hoția ridicată la rang de virtute, cu... . Zidind o catedrală cu un astfel de suflet al actualei generații înseamnă a-l răstigni pe Isus a doua oară, ba mai rău. Duşmanii lui Isus L-au arestat, bătut, răstignit, dar L-au respectat măcar mort, mai mult decât s-a pornit să se facă acum cu creştinismul în cultura românească.

Cu astfel de suflet al neamului, cu astfel de purtări "creştine" putem să ridicăm ziduri cât munții, tot degeaba.

Şi-ar mai trebui câteva lucruri. Ar trebui ca la baza altarului catedralei, alături de oase de la Călugăreni, Roşcani, Valea Albă, să fie aduse oase lăsate de brigada popilor la canal, oase din râpile cimitirelor săracilor de la Sighet, Aiud, Gherla, Piteşti, Târgu Ocna şi Valea Piersicilor de la Jilava, de acolo unde s-a murit pentru Hristos şi pentru neam. Şi de la Poşaga, din poiana de unde doi popi au fost ucişi şi îngropaţi.

Iar atunci când se va pune piatra de temelie şi va fi sfinţită catedrala, să facă slujbă nişte feţe bisericeşti (mai trăiesc câteva) care au suferit pentru Hristos în viaţa lor, care au avut ponoase de pe urma credinţei lor, şi nu foloase.

Cum a acţionat Securitatea în intenţia lichidării grupurilor de rezistenţă

Cuvântare rostită la memorialul Sighet 1996

Părintele Anania, vorbitorul dinaintea mea, episcop al Vadului şi al Feleacului, ca un fost fugar, vorbea despre situaţia în care te temi de orice zgomot, de orice în jurul tău. Făcea remarca: era de preferat situaţia de condamnat celei de fugar. Exista însă şi o altfel de cale de a scăpa de teamă. Dacă pui mâna pe o armă, te însoţeşti cu alţi fraţi de idealuri, te legi frate de cruce cu ei pe viaţă şi pe moarte, dacă ai conştiinţa că orice cale de a da înapoi este închisă, dacă-ţi tai orice punţi de întoarcere, dacă te aşezi între Dumnezeu şi neamul tău - aşa cum remarca foarte bine Petre Ţuţea -, dacă ai conştiinţa că eşti în acelaşi timp ostaş al lui Iisus şi al neamului tău, dacă le faci pe toate din iubire faţă de neamul din care faci parte şi ai conştiinţa că nu-ţi mai aparţii, dacă trăieşti cu adevărat porunca lui Iisus că nu este mai mare lucru decât să-ţi dai viaţa pentru prietenii tăi, atunci ţi se aşază în suflet o linişte, iar grija de viaţa ta şi de destinul tău o laşi în seama lui Dumnezeu. Îţi mai rămâne totuşi o grijă, aceea ca nu cumva să-ţi fie frică. Atunci nu numai bărbaţii, dar şi nişte firi fragede de fete pot deveni luptători şi eroi.

În tinerețe am citit o scrisoare a Ecaterinei Teodoroiu către prietenul ei, care-i ceruse să se logodească pe front, la Mărăşeşti; îi răspundea: *dragul meu, amândoi suntem logodiți cu moartea, ce rost are să ne mai logodim?* Atunci, dacă aceste lucruri le ştii, vei înțelege cum o Marie, Maria Plop, mai putea în munți, în Munții Făgăraşului, să cânte, mai putea să iubească şi să nască, şi să-şi crească într-o peşteră copilul. Înțelegi cum o tânără, Alexandrina Pop, studentă la Cluj, prinsă şi rănită în luptă, în lotul Dabija, striga atunci când era dusă prin satele de moți: *Treziți-vă, moților!*, sau cum eleva Lenuța Faina, prinsă de o companie de Securitate, li se adresa râzând ostaşilor: *Atâția inşi ați venit pentru o mână de fată?*

Promisesem să vorbesc despre metodele folosite de Securitate pentru distrugerea grupurilor de rezistență armată în munți. Voi relata pe scurt câteva. În primul rând, acolo unde eram semnalizați, se trimiteau forțe, la început mici - în jurul unei companii, unui pluton sau, mai târziu, al unor regimente. În anii următori (cum a fost în anul 1952, când Ceauşescu a condus o campanie), munții erau înconjurați nu într-un cerc, ci în două-trei-patru cercuri, ca să nu scape nimeni. Sau în 1953, când s-au apucat de la apus, de lângă Olt, să cerceteze munte cu munte pentru a distruge cele două grupuri care mai erau - al lui Arnăuțoiu şi al făgărăşenilor din nord. Deci prima metodă era a forței. Un amănunt: nici unul dintre noi n-a murit - vorbesc de cei din Făgăraş - în luptă directă. Răniți au fost, dar morți în luptă în munți, nu. Moartea a apărut în toate cazurile ca fiind provocată de trădare, această boală, acest cancer al neamului nostru.

A doua metodă a fost infiltrarea în rândurile noastre. Şi dacă te poți bate cu o divizie, şi ştii să te păzeşti şi să scapi, nu te poți apăra de vânzătorul de lângă tine.

O a treia metodă era folosirea câinilor dresați. Începând cu anul 1952, în anii 1953, 1954, la toate acțiunile veneau câteva camioane cu câini, iar unde eram semnalizați, era înconjurat locul, li se dădea drumul acestor haite. La început erau folosiți câini mopşi, buldogi, apoi s-a trecut la alsacieni, nu ştiu din care pricină, şi mulți oameni nevinovați au sfârşit încolțiți sau au fost răniți de aceşti câini. Noi n-am pățit nimic, pentru că, dacă veneau, îi împuşcam.

O altă metodă era formarea de grupuri false de *partizani*, care să ne înşele pe noi. Dumnezeu ne-a scăpat şi ne-am ajutat unul pe altul. În 1950, grupul Arnăuţoiu a distrus o astfel de bandă care venise pentru făgărăşeni. În 1951, lucrul s-a inversat, o grupă venită pentru Arnăuţoiu a fost distrusă de noi. Foarte interesant este că trădătorii care au vândut grupul lui Paragină din Vrancea şi-au găsit sfârşitul în Făgăraş. S-a folosit otrava. La oamenii care erau ştiuţi că ne ajută li s-a impus să ne servească burduf de brânză sau băutură cu otravă. Au folosit femei-sirene care să ne atragă în cursă, s-au utilizat presiunile asupra familiei: bătăi, chinuri de aşa manieri încât a doua oară nu mai era nevoie.

S-au luat apoi ostateci din toate familiile, au fost duşi la închisoare şi s-a anunţat că nu-i vom mai vedea niciodată dacă nu ne astâmpărăm. Au trecut apoi la metode mai rafinate. La început alcătuiau planuri cusute, nu cu aţă, ci cu sfoară, de le puteai vedea de departe, dar mai târziu s-au specializat. Să dau un exemplu: nici cele mai sfinte lucruri n-au fost ocolite. Grupul nostru a căzut printr-un ofiţer de Securitate, Niculescu (trăieşte în Craiova), care a urmat o şcoală de teologie,cursul scurt. A fost hirotonisit preot şi a fost trimis într-un sat de sub munte. Făcea serviciile religioase, spovedea oamenii şi la spovedanie întreba - sunt spusele lui, ale acestui ofiţer de Securitate - *Nu cumva ai legături cu băieţii ăştia din munţi, că vreau să-i ajut?* Mulţi n-au ştiut, mulţi şi-au dat seama de cursă, până când o femeie a spus: *Părinte, dacă vrei să ai legătură în munţi, vorbeşte cu profesorul... Atâta mi-a trebuit ca să ştiu de unde să prind aţa ca să distrug banda din munţi*, zicea el.

Au fost şi alte metode, pentru că meşteşugul dracului are multe feţe de a se travesti şi de a face rău.

La 50 de ani de la greva studențească din 1946
Cuvântare rostită la memorialul Sighet, iunie 1996

La 50 de ani, două pericole pot face ca greva studenţimii române din 1946 să nu fie privită aşa cum a fost.

I. Primul pericol este acela ca greva să fie catalogată, simplist sau interesat, ca o ciocnire între două etnii; română şi maghiară; un fel de "Târgu-Mureş 1990". Confuzia e uşoară prin faptul că, aproape în întregime, comuniştii din Cluj erau maghiari, dintre care mulţi, desigur, nutreau şi scopuri iredentiste...

N-a fost o ciocnire între două etnii, pentru că:

a) Steagul sub care acţionau atacatorii căminului *Avram Iancu* era al Partidului Comunist din România, atacul fiind plănuit şi dirijat de organizaţia locală P.C.R., în strânsă legătură cu C.C. din Bucureşti. La făurirea planului de răzbunare au luat parte şi câţiva români.

b) Cu provocatorii s-a solidarizat, din primul moment, conducerea comunistă a Universităţii (rectorul Emil Popovici, decanii Daicoviciu, Kernbach, Ştefănescu-Goang etc.), ameninţând şi eliminând pe studenţii grevişti.

c) Poliţia din Cluj, în frunte cu vestitul călău al tineretului român, Crăciun - care aici, la Cluj, şi-a făcut ucenicia - aresta pe studenţii singuratici şi-i trimitea în dube la Turda.

d) Din păcate şi armata prin gen. Vasiliu Răşcanu, se afla tot de cealaltă parte a baricadei, înconjurând cu patrule cartierul universitar, apărând pe atacatori şi nu pe studenţi.

e) Guvernul Petru Groza le patrona pe toate, neluând nici o măsură de aflare şi sancţionare a celor vinovaţi, ba condamnându-i tot pe studenţi.

Împotriva autorităţilor comuniste de toate nivelele a fost declanşată greva, care a avut un caracter anticomunist şi antirevizionist.

II. Al doilea pericol este ca greva să fie socotită drept ceva în sine, ea fiind ruptă de contextul istoric. Ar fi cam aşa: Noi, studenţii clujeni, am manifestat călări şi pedestru de 10 mai 1946, alături de toată suflarea românească, am cântat, am ovaţionat, am ţinut cuvântări

mişcătoare sau am spus poezii (ca bunăoară ale poetului năsăudean Dale, de pe statuia lui Matei Corvin), ne-am bătut cu huliganii şi poliția, am strigat: *Kali*. Trei săptămâni a fost o continuă sărbătoare, nimeni n-a murit, apoi tot noi am încetat greva, fiecare s-a dus la ale sale, de soarta conducătorilor grevei nu ne-am mai interesat, pentru ca peste ani să ne aducem cu drag aminte: *ce frumos era pe vremea studenției; mă rog, o ispravă studențească*.

În acest context, o amintire. În 1976 eram la Securitatea din Bucureşti, condamnat încă la moarte. Sunt vizitat în camera de anchetă de un personaj foarte important (probabil procurorul Republicii, Ardeleanu), care îmi mărturiseşte că şi el a fost grevist în 1946.

– Atunci de ce nu sunteți aici cu mine? am întrebat eu.

– Pentru că în România s-au schimbat multe de atunci, mi-a răspuns.

– Din păcate, pentru unii ca mine, am zis, nu s-a schimbat nimic.

Oare un astfel de *grevist* ar avea ce aniversa? Ar fi ceva ca în viziunea raiului iehovist, unde leul se îmbrățişează cu mielul, sau ca la aniversarea Revoluției, unde ucigaşii depun coroane de flori la mormintele victimelor lor.

La aniversarea grevei, părintele Anania de atunci, azi episcopul Bartolomeu, îşi aminteşte că unii studenți nu ovaționau, care sigur erau legionari şi care ar fi fost împotriva grevei. E nevoie de o lămurire chiar şi peste ani: Toți studenții au fost pentru grevă. De altfel, mulți dintre conducătorii grevei, fruntaşi în societatea *Petru Maior*, erau legionari (Victor Gruiță, Nosa, Petru Săbăduş, Ovidiu Cotruş, Oct. Scrob, Rednic, Rițiu). Legionarii n-au ovaționat pentru că nu era în stilul lor. În adunările lor nu se bătea din palme. Dar nu numai legionarii nu ovaționau. Trebuie ştiut că jumătate din studenți veneau de pe câmpurile de luptă, purtau uniforme militare şi răni încă nu pe deplin vindecate; mulți trecuseră şi prin închisori. Aceştia, trecuți prin atâtea, nu se puteau entuziasma la nişte vorbe, oricât de frumoase ar fi fost.

Pentru cei ce aveau cât de cât o educație politică, situația țării era tragică, nu comică. Puteai umili rectoratul, puteai învinge poliția, dar

regimul de la Bucureşti rămânea la locul lui şi Armata Roşie era la câțiva paşi.

Nu-l puteau socoti pe Lucrețiu Pătrăşcanu *patriot* şi să-l ovaționeze doar fiindcă a rostit nişte vorbe fără acoperire: *Mai întâi sunt român şi apoi comunist*. Ca ministru al justiției, acesta condamnase zeci de generali români la moarte şi închisoare şi procesul mareşalului Antonescu era încă proaspăt.

O bună parte din studenții clujeni, ca de altfel din toată țara, erau angajați la ora aceea în planuri mult mai serioase, de rezistență anticomunistă.

Iar în organizațiile de luptă studențeşti, indiferent ce nume purtau - *Sumane negre, Spic*, centre legionare, centre ale ofițerilor activi sau deblocați - se urmărea o concentrare a rezistenței româneşti, o unire a tuturor românilor în jurul Regelui şi al lui Iuliu Maniu; un refuz de colaborare cu comuniştii, la sate şi în oraşe, în fabrici; o rezistență sub toate formele, inclusiv armată, în munți.

Pentru toți aceştia, greva nu era un scop în sine, ci o etapă pregătitoare, binevenită, în vederea unor lupte mai importante.

Încetarea grevei s-a făcut la cererea conducerii partidelor național-țărănist, liberal şi al mişcării legionare, pentru ca România să nu aibă de suferit la Conferința de Pace de la Paris, ce urma să înceapă curând. Cu greu şi-au călcat pe inimă studenții. Unii conducători şi-au dat demisia, alții şi-au dat consimțământul cu lacrimi în ochi.

Spiritul grav al acțiunii greviste a fost continuat apoi de o parte dintre studenți, pe trei planuri.

1. În închisori, pentru cei arestați în 1948, în anii următori, şi condamnați în procese mamut. Astfel, în Vinerea Mare, în 1949, au fost condamnați la Cluj în jur de 200 de studenți (între care 30 studente) la mii de ani închisoare. Trebuie amintiți dintre ei Ion Bohotici, şeful centrului studențesc legionar, Costache Oprişan, şeful frăților de cruce, căpitanul Capotă, Aurel Vişovan, Ion Gherasim, Rițiu din Săpânța, Balanişcu, fost elev de aici, de la Sighet, Alexi, Gotea şi Ilieş, poetul Dale, Maniu din Năsăud, pentru a nu aminti decât pe câțiva de aici, de aproape. Au fost şi două grupuri de fete,

dintre care Aspazia Oțel şi Gica Popa mai trăiesc, şi care atunci, prin atitudinea lor, şi-au pus în încurcătură judecătorii-călăi.

Dintre aceşti tineri, cei mai mulți şi-au lăsat trupurile la Piteşti, Gherla, Aiud, Jilava, la Canal şi în alte locuri ale gulagului românesc.

2. Dintre studenții neprinşi la arestări s-au recrutat luptătorii din diferiții munți ai României.

Eugen Pintea şi Axente Păcurariu au căzut la Blaj, Ştefan Popa, Nicu Moldovan, Petru Săbăduş, Pavel Mârza au fost în Munții Gălzii. Titus Onea la Muntele Mare, Marcel Cornea, Laurean Haşiu şi Ion Chiujdea - în Munții Făgăraşului.

Nu trebuie uitate două studente clujene - Alexandrina Pop, care va cădea rănită în Muntele Mare din Apuseni şi va fi ucisă mai târziu în trenul morții, în timp ce-şi executa condamnarea, ca şi Alexandrina Teglariu, care a luptat în Munții Gălzii.

3. O mică parte au reuşit să treacă granița, înfruntând închisorile titoiste. N-au plecat să se salveze, ci ca să continue lupta, venind apoi înapoi. Un fost elev al Sighetului, Iuga, student la matematici, a fost împuşcat la granița italiană.

Ion Golea şi studentul ofițer Sabin Mare s-au întors în grupul de paraşutați din 1953, undeva aici, aproape de Sighet, ca să continue sub altă formă rezistența anticomunistă.

Pentru toți aceştia, ca şi pentru alții ca ei, greva studențească din 1946, în adevăr frumoasă şi romantică, a fost numai o etapă în marea încleştare împotriva comunismului din anii următori, o verigă în marele lanț al rezistenței anticomuniste româneşti.

1947 - an de pregătire pentru Rezistența Armată Anticomunistă

Cuvântare ce trebuia citită la Memorialul Sighet, iunie 1997

Comportarea brutală a guvernului comunist, după alegerile furate din 1946, a spulberat ultima speranță de dezvoltare normală a democrației în România.

Pentru cunoscătorii tacticii leniniste, era limpede că se grăbea declanşarea *revoluţiei socialiste*, în care toate piedicile din cale trebuiau înlăturate (inclusiv *tovarăşii de drum*).

Distrugerea partidelor anticomuniste şi desfiinţarea monarhiei erau cele mai importante obiective. România ajunse pradă forţei ocupantului şi slugilor lui autohtone. Lipsa unei reacţii din partea Occidentului a mărit şi mai mult lipsa de speranţă.

Lumea românească se diviza pe zi ce evenimentele negre se succedau.

Lichelele, de toate condiţiile sociale şi profesionale, treceau în rândul lupilor, devenind ei înşişi lupi, în stare de orice mişelie.

Marea masă a românilor, demoralizată, şi-a plecat capul în faţa sorţii, rămânând fatalistă, ca de atâtea ori în istorie, mângâindu-se cu o tot mai iluzorie *venire a americanilor*, acomodându-se cu stăpânirea, rămânând să se descurce fiecare cum va putea.

Firile tari, cei care puneau soarta ţării deasupra propriei lor vieţi, cei care prin educaţia lor creştină şi naţională, nu se puteau împăca cu compromisul şi resemnarea, au luat o altă cale: a rezistenţei, a luptei. Era o datorie de onoare de la care nu puteau abdica. În faţa forţei comuniste, trebuia opusă o altă forţă, pe măsura pericolului ce pândea fiinţa neamului.

În toate mediile vieţii româneşti s-au constituit puncte de rezistenţă, având ca obiectiv final lupta armată împotriva stăpânirii comuniste.

În centrele militare s-au organizat grupuri de ofiţeri activi şi deblocaţi, cum a fost cel al generalului Carlaonţ de la Craiova.

Acelaşi lucru s-a făcut şi în cadrul partidelor anticomuniste: naţional-ţărănesc, liberal, legionar. Problema devenise acută în toate organizaţiile judeţene, mai ales în cele de sub munte. Ca exemplu aş da acţiunea liberală din Muscel, din care s-a ridicat colonelul Arsenescu, a naţional-ţărăniştilor din jurul lui Ilie Lazăr, ca şi a studenţilor din organizaţiile *Spic* şi *T*.

Mişcarea legionară a acţionat pe trei fronturi:

1. Organizaţiile judeţene (ca exemplu, cea a Dobrogei de sub conducerea fraţilor Fudulea, Gogu Puiu şi Ciolacu)

2. Centrele studenţeşti (Centrul Cluj dispunea de circa 500 stdenţi sub conducerea maramureşeanului Ion Bohotici)

3. Frăţiile de Cruce, de sub conducerea lui Constantin Oprişan. Aici elevii de liceu primeau o educaţie creştină şi naţională, pentru a deveni schimbul de mâine al luptătorilor. Existau frăţii în toate liceele din ţară (ca de exemplu cea de la liceul din Sighet de sub conducerea profesorului Aurel Vişovan). Erau frăţii şi în mediile muncitoreşti (Braşov, Bucureşti, Ploieşti, Arad).

În lumea satelor au apărut sute de organizaţii anticomuniste, iniţiate şi alcătuite de intelectualitatea satelor, învăţători, preoţi, ţărani deosebiţi (ca de exemplu a învăţătorilor Pridon şi Olimpiu Borzea din zona Făgăraşului)

Între diferite organizaţii locale exista o permanentă legătură (ca de exemplu a căpitanului Capotă la Cluj cu Centrul Studenţesc legionar şi a căpitanului Sabin Mare la Făgăraş, cu organizaţiile judeţene ale partidelor politice)

În 1947 s-a ajuns la o înţelegere între partidele istorice, Rezistenţa din Armată şi Mişcarea legionară şi la un Comandament unic de acţiune. Înţelegerea a fost transmisă Consiliului Naţional Român din Franţa, care a informat guvernele apusene.

Planul a fost deconspirat de agenţii sovietici din serviciile secrete engleze şi americane, dând posibilitatea regimului comunist de a face arestări la obiect şi la timpul potrivit.

Procesul aşa-zisei *Mari trădări*, din 1948, în care au fost implicaţi ing Pop, Bujor, Nicolae Petraşcu, Nistor Chioreanu, George Manu, profesorul Mărgineanu, amiralul Horia Măcelaru, alături de sute de luptători (între care şi autorul acestor rânduri) a arătat existenţa unui Comandament Unic al Rezistenţei.

Neaşteptata desconspirare şi - pe atunci - nebănuita cale prin care au fost informate autorităţile comuniste au avut consecinţe grave asupra rezistenţei armate româneşti. Nu bănuiam că ne luptăm cu o forţă ocultă, cu tentacule chiar în ţările apusene, acolo, de unde noi speram ajutor.

Fără un comandament unic, fără o tactică şi o strategie unitară, redusă numeric la, poate, nici 10% din efectivul iniţial, Rezistenţa

Armată din Munții României a fost diminuată ca eficiență, dar nu într-atât încât să nu înscrie în anii următori, prin jertfa luptătorilor, o pagină glorioasă în Istoria României.

La început a fost *Inocențiu*
Cu ocazia aducerii la Blaj de la Roma a osemintelor episcopului Inocențiu Micu

Prin aceste cuvinte, istoricul P.P. Panaitescu a vrut să arate că adevărata istorie a Transilvaniei, ba mai mult, a neamului românesc, a început cu acest prelat cu chip de haiduc: Inocențiu Micu.

Povestea începe cu un fecior de român, care s-a dus într-o zi cu tatăl său să vândă lemne la Sibiu. A trecut pe acolo un călugăr iezuit, care a fost impresionat de căutătura dârză a acelui copil al munților. Drept urmare l-a cerut tatălui său, Oprea Micu, ca să-l învețe carte. Şi Ioan, că aşa îl chema pe fecior, a învățat carte multă la Sibiu şi Târnavia în Slovacia. A învățat bine, mai uşor decât colegii săi germani, maghiari şi slovaci, căci pe atunci se învăța în latineşte, limbă pe care el o ştia pe jumătate de acasă.

S-a impus încă de pe băncile seminarului, fiind ales episcop al Bisericii Române Unite cu Roma, deşi nu fusese încă sfințit preot. Era de-abia în anul trei de studii. Primeşte numele de călugăr *Inocențiu* şi în 1730 este *consacrat* episcop. În fața lui se ridicau greutăți mai mari decât munții din care a plecat.

Ca să-i fie eparhia mai la îndemână, mută reşedința de la Făgăraş la Blaj, punând piatra de temelie a actualei catedrale şi totodată a oraşului, cu tot ce a însemnat pentru istoria românilor acest orăşel aşezat ca şi Roma tot pe şapte coline, *Mica Romă*, cum îi va spune Eminescu.

Scaunul episcopal rămânea mai mult gol. Cu căruța, călare, pe jos, vara şi iarna, cercetează sat cu sat, cătun cu cătun, îndemnând, mustrând, dar dând oamenilor mereu speranță: *Ridicați-vă frunțile din țărână, iobagilor! Strămoşii voştri au stăpânit lumea şi voi vă temeți de nişte nevolnici domni de pământ?* Vorbele vlădicii dădeau roade în

bordeie şi la stâne. Conştiinţa latinităţii noastre împânzeşte Ardealul. Tot românul se mândrea că este nepotul lui Traian. Copiii nu se vor mai boteza *Chirilă*, şi *Nichita,* ci *Traian, August, Corneliu, Septimiu, Silvia*, sau *Livia*.

Din primul moment a înţeles să fie apărătorul neamului său, în întregimea lui. Iată cum se adresa Dietei maghiare din Cluj: *Suntem cei mai vechi locuitori ai acestor meleaguri...suntem cei mulţi...suntem cei care trudim pământul...trebuie să folosim şi roadele lui*. S-a izbit de ura de veacuri a asupritorilor neamului românesc, fiind în pericol de a fi ucis.

Are curajul să atenţioneze pe însăşi împărăteasa Maria Tereza: *Majestate, din partea lui Dumnezeu aţi primit autoritate de a face dreptate poporului român. Majestate, faceţi-ne dreptate. În caz că nu ne faceţi, ne obligaţi să facem apel la tribunalul Dumnezeului celui viu, care, cu siguranţă, vă va judeca*. Din dragoste pentru ai săi, cei oropsiţi, să-L sfădească pe însuşi Dumnezeu. Odată, într-un sat fără biserică, pe când săvârşea liturghia, sub cerul liber, a început o ploaie, ce a udat sfânta împărtăşanie din potir. Cu ochii în lacrimi, privind spre cer, vlădica Inocenţiu a exclamat: *Aşa îţi trebuie, Doamne, dacă ai dat pământul acelora, care nu vor să-ţi lase loc pentru un acoperiş*.

Timp de 14 ani se războieşte cu guvernul vienez, cu Dieta maghiară din Cluj şi Curtea din Viena. Chemat aici şi anchetat pentru îndrăzneala cererilor sale, care zguduiau rânduiala de atunci a împărăţiei, refuză să se prezinte la judecată, susţinând că un episcop nu poate fi judecat decât de un tribunal ecleziast. Pleacă la Roma sperând într-un ajutor al Papei, ajutor care nu a fost eficient, împărăteasa rămânând neînduplecată: nu i-a mai permis să se întoarcă în Ardeal.

Timp de 22 de ani cât durează exilul său la Roma, nu încetează a face memorii la Sfântul Scaun, la Viena, la Dietă şi a da îndemnuri şi sfaturi celor de acasă: *Avem lipsă de oameni învăţaţi, care să lupte pentru drepturile românilor. Faceţi şcoli!* Simţindu-şi sfârşitul aproape, îşi face testamentul în 1768, cu câteva luni înainte de moarte: *Nu ştiu prin ce nostalgie ne reclamă pământurile natale... Zilele mele se îndreaptă spre asfinţit şi aş vrea ca sufletul meu să fie încredinţat*

Creatorului său, iar oasele să aştepte obştească înviere în mănăstirea de la Blaj... Eu am fost cel care a pus prima piatră şi am ostenit pentru ea.

Acum, după 229 de ani, în 19 octombrie, la Blaj, i se va îndeplini ultima dorință. Ar trebui ca toate clopotele bisericilor româneşti să anunțe evenimentul şi toată suflarea românească să îngenunche o clipă în fața sfintelor lui moaşte. Căci de la Inocențiu au pornit toate. Vlădicii Blajului, şi nu numai ai Blajului, au căutat să-i calce pe urme, zidind biserici şi şcoli. Din ele s-au ridicat luptători, care au dus flacăra națională mai departe spre biruință. **Dacă a fost o Alba Iulia 1918, e pentru că a fost un 1848 la Blaj, unde s-a aprins revoluția**.

Aici s-a născut Şcoala Ardeleană începând cu Samuil Micu (nepotul lui Inocențiu), Gheorghe Şincai, Petru Maior şi alții. Cărțile lui Gheorghe Şincai l-au crescut pe Nicolae Bălcescu. De aici a plecat Iancu spre munte, primii lui luptători fiind teologii Blajului.

Aici a citit Simion Bărnuțiu crezul neamului românesc, fiind primul dintr-o dinastie de martiri şi eroi: Coroianu, Iuliu Maniu, Corneliu Coposu. Un fiu al Blajului, din neamul Mureşenilor, a scris *Răsunetul*, imnul actual al țării.

De aici a plecat în Bucovina, condamnat la moarte în contumacie, Aron Pumnul, dascălul iubirii de neam şi țară, al lui Mihai Eminescu. Şi tot aici, peste două veacuri, un strănepot al lui Inocențiu, din Sadu, Ioan Suciu, vlădica tineretului, a educat tineretul de atunci o generație de luptători, în dragoste de Dumnezeu, neam şi țară, prin cele trei cărți de căpătâi *Eroism, Tinerețe* şi *Mama*. Prin exemplul propriei sale vieți şi jertfe, generația respectivă a înfruntat eroic comunismul ateu în fața altarelor, în închisori sau pe crestele munților. Şi ceea ce a aprins episcopul Inocențiu nu se va stinge cât timp va răsuna pe aceste locuri vorba românească.

22 mai 1994, Paris
Ion Gavrilă Ogoranu la un dialog între Exil şi Ţară

S-au spus aici multe din cele ce şi eu aş fi vrut să le spun.

Vin din rândul acelora care au luat în serios versurile de piatră ale lui Aron Cotruş: *Române, cel tare nu plânge / Răspunde sângelui prin sânge / Când ţara ţi-o voi-o cineva / Şi nu vei şti a o apăra / N-a fost nicicând a ta.* Vorbesc de oameni care şi-au luat destinul în mâinile lor, gata de moarte.

Aduc o mărturie recent descoperită la Sibiu şi raportul vestitului întru ticăloşie, colonel Crăciun (pe care voi, cei ce aţi făcut puşcărie, îl cunoaşteţi), adresat Securităţii din Bucureşti, lui Dulgerber (iarăşi cunoscut de voi), în care se arată cum au ştiut să moară maiorul Dabija, conducătorul Rezistenţei armate anticomuniste din munţii Apuseni şi cei şase luptători de lângă el.

Vă veţi mira că se poate avea recunoştinţă faţă de regimul comunist: pentru că ne-a acordat şansa să fim cei prinşi, împuşcaţi ca luptători şi nu ucişi altfel. Pentru că noi aşa ne socoteam, luptători şi nu victime. Victime au fost Lucreţiu Pătrăşcanu, Bellu Silber şi politicienii luaţi de pe băncile ministeriale, dar noi nu am fost aşa ceva. Este ceea ce regimul actual ar dori să ne prezinte, ba unii au formulat un proiect de lege de reabilitare, din partea aceloraşi tribunale care ne-au condamnat. Se încearcă să se reducă lupta de rezistenţă armată la lupta ţăranilor împotriva colectivizării. A îmbrăcat reistenţa noastră şi acest aspect, dar trebuie să se ştie că nu pentru *hambare* şi *pătule* sau pentru *o pâine rumenă* au luptat Gheorghii şi Ionii. Nu pentru averi trecătoare, ci pentru dreptate şi demnitate au luptat aceşti oameni.

Se mai încearcă să se spună că rezistenţa a fost ceva izolat şi un fenomen local. Pun martori pe doi prezenţi aici, pe care dumneavoastră îi iubiţi, Doina Cornea şi Octavian Paler. În satul din care provine această luptătoare, Ileni, au fost o mulţime de luptători cu numele de Cornea, începând cu studentul Marcel Cornea, cel dintâi căzut dintre noi. De asemeni, în colţul de sat unde îşi are casa părintească domnul Octavian Paler, Lisa-Făgăraş, sat vecin cu satul

meu, au fost zece luptători implicaţi în rezistenţă şi, dacă am trece prin satele vecine, aş putea enumera, numai din amintire, sute de nume.

Când a început lupta de rezistenţă anticomunistă? O dată cu intrarea trupelor sovietice pe teritoriul patriei. Ca punct de referinţă, au fost alegerile din 1946, de când regimul şi-a lepădat blana de oaie, barând orice cale de democratizare a României. Un lucru, care nu se prea ştie, este că, începând cu 1947, a existat în România un comandament unic al luptei de rezistenţă armată, format din oameni ai partidelor istorice, ai mişcării legionare, ai formaţiilor de luptă din armată, studenţi şi elevi de liceu.

Ecoul acestui comandament de luptă s-a făcut simţit în aşa-zisul proces *al marii trădări* din toamna anului 1948, în care au fost implicaţi inginerii Pop, Bujoi, amiralul Horia Măcelaru, profesorul Nicolae Mărgineanu, Nicolae Petraşcu, George Manu, Nistor Chioreanu, împreună cu 150 de persoane (intelectuali, militari, studenţi), toţi adunaţi în jurul unui ţel comun: lupta armată împotriva comunismului. Istoricii nu se prea preocupă de această luptă, ba sunt unii chiar care susţin că istoria acestor vremuri s-ar putea scrie după 50 de ani. Până atunci, securitatea la Bervoieşti şi în alte părţi are timp să distrugă documentele care nu-i sunt pe plac, iar noi, martorii, murim până atunci şi faptele să rămână în uitare, aşa cum s-a mai întâmplat în istoria românească.

Toţi munţii României şi-au adus contribuţia lor la această luptă: munţii Banatului, Olteniei, Vrancei, obcinele Bucovinei şi ai Maramureşului. Până şi dealurile Dobrogei (cărora numai cu îngăduinţă li se poate spune munţi) au avut luptătorii lor, munţi nepotriviţi pentru lupta de gherilă. Acolo au luptat aromânii care, după spusele lui Ţuţea, *sunt români şi jumătate*.

Printre aceste grupuri au fost şi cele patru din munţii Făgăraşului: Arsenescu, Arnăuţoi şi Matei, pe versantul sudic şi noi făgărăşenii pe versantul nordic, precum şi grupul paraşutat în 1951, al lui Săplăcan.

Fiecare din aceste grupuri îşi avea tactica şi strategia lui. Din acest punct de vedere le-am putea împărţi grupurile în două: cele în care au intrat ofiţeri de grad superior şi care au pornit la o luptă mare, decisivă. Într-adevăr au pornit-o, dar au şi terminat-o repede.

Comunismul, inclusiv de la noi din țară, era la apogeu, atunci. Raportul de forțe era de necomparat.

Celelalte grupuri, formate din tineri studenți, ofițeri şi elevi au adoptat tactica de gherilă, care are darul ca o mână de oameni hotărâți să țină în alertă forțe inamice de mii de ori mai numeroase, fără a putea fi zdrobiți.

Rezistența noastră, de aproape opt ani, poate fi explicată în parte: eram un grup de tineri, care ne cunoşteam de mici, crescusem într-o sfântă frăție. Infiltrarea duşmanului, între noi, era exclusă. Aveam la îndemână cel mai compact masiv muntos al țării, munții Făgăraşului, lung de 100 km, lat de 60 km, care ne-a apărat. Ne împărțeam în grupe mici, mobile; nu aveam un punct fix de rezistență, puteam să fim peste tot şi nicăierea.

Am avut oameni devotați, care ne-au sprijinit. Oameni care ne iubeau şi pe care îi iubeam. Aş aminti femeile şi fetele, care s-au implicat cu un curaj care ne mira şi ne încălzea sufletele. În satul Ileni trăieşte Maria Cornea, al cărei logodnic a fost ucis de securitate şi care s-a angajat alături de noi cu toată puterea.

Ne-am pus la punct un sistem de informare la poalele munților, cu oameni devotați şi pricepuți. Ca o simplă curiozitate - deşi, în afară de trei, au murit toți luptătorii - în munți n-a murit nici unul dintre noi. Răniți am fost, dar morți, nici unul.

În spatele fiecărui mort se află un *Iuda*, ştiut sau neştiut, care-şi rontăie în linişte şi azi arginții vânzării noastre.

În general, rezistența armată anticomunistă din România a avut trei caractere:

Caracter național. Țelul luptei nu era al unui partid sau al unei mişcări, ci al neamului întreg. Am avut întotdeauna conştiința că noi reprezentam atunci statul român adevărat. În condamnările noastre la moarte stă scris că ne-am însuşit prerogative ale statului. Exact aşa am şi făcut. În numele acestei conştiințe am acționat.

O mențiune specială vreau să fac: cele mai multe grupuri de rezistență din țară, ca şi al nostru, cel din Făgăraş, au fost inițiate şi

formate din frăţii de cruce din universităţi şi licee. Unora, culoarea ochilor acestor foarte tineri luptători - 16-20 de ani - nu le place. Le pot însă răspunde lucrul următor: munţii României au fost şi pe vremea aceea unde sunt şi astăzi, în mod egal pentru toţi tinerii României. Dacă numai unii tineri s-au dus să lupte, istoria va trebui să se mulţumească cu aceştia, buni sau răi, atâţi câţi au fost şi suntem.

Eram conştienţi că suntem ostaşi ai lui Christos şi ai neamului nostru.

Imnul nostru a fost cel al studenţilor greco-catolici *Astru*. Eram şi ortodocşi, şi greco-catolici. Între noi nu existau diferenţe politice sau confesionale. Am căutat să ne încadrăm acţiunile noastre în onoarea militară şi morala creştină atât faţă de prieteni cât şi faţă de duşmani. Nu se va găsi nicăieri în lupta noastră o faptă de care să ne fie ruşine sau care să ne murdărească moral lupta. Acesta a fost cel de al doilea **caracter** al luptei nostre: cel **creştin**.

Cel de al treilea a fost **caracterul monarhist**.

Când într-o întâmplare dramatică, în 1952, am întâlnit la Cabana Bâlea, sute de turişti, le-am spus acestora: *Vă rugăm spuneţi oamenilor din ţară, că mai există un colţ din regatul României, care nu şi-a plecat capul în faţa comuniştilor şi care va rămâne liber, cât timp capetele ce le vedeţi vor sta pe umerii celor ce le poartă*.

La urma urmei, ce-am vrut noi să fim?

Un strop de demnitate pentru istorie, câteva lacrimi de sânge, cu care să spălăm faţa mamei noastre România, murdărită de laşitate şi trădări.

Pentru ca tinerilor de azi şi din viitor să nu le fie ruşine să se numească români!

Domnul **Paul Barbăneagră** (intervenţie la discursul domnului Gavrilă în ziua de 22.05.94: *Partizanii din Făgăraş*)

În numele nostru al tuturora aş vrea să mulţumesc domnului Gavrilă pentru această tulburătoare mărturie, care ne-a dat lacrimi. Văd că mai toţi plângem. Mai mult decât emoţionantă, mi se pare înălţătoare pentru că, undeva, un mare filosof spunea că există o mare deosebire între sfinţi şi mucenici. Sfinţii reuşesc să-şi asigure ridicarea

lor personală, se sfinţesc şi câştigă cerul. Mucenicii, martirii, au marele merit că prin sacrificiul lor ajută la ridicarea în cer a unui neam. Eu cred că, prin cei care au murit în Făgăraş, o parte din fiinţa neamului nostru s-a urcat în cer pentru a dovedi, pentru a mărturisi acolo despre ce am trăit.

Aş vrea să vă rog un lucru, pentru a sfârşi cu demnitate acest moment, să sfinţim cu respect memoria lor şi pentru asta vă rog să păstrăm un moment de reculegere. Vă mulţumesc.

MESAJ ADRESAT PREŞEDINTELUI EMIL CONSTANTINESCU, LA ADUNAREA GENERALĂ A FUNDAŢIEI *LUPTĂTORII DIN REZISTENŢA ARMATĂ ANTICOMUNISTĂ DIN ROMÂNIA* DIN 6 DECEMBRIE 1997

Domnule Preşedinte,

Supravieţuitorii luptei armate împotriva comunismului şi urmaşii celor ce au căzut luptând, rugăm Conducerea Supremă a României ca în mod oficial:

1. Să recunoască lupta şi jertfa Rezistenţei armate anticomuniste, ca luptă pentru apărarea fiinţei neamului nostru, a demnităţii naţionale, a credinţei în Dumnezeu, pentru un viitor fericit al României, ca o pagină glorioasă din Istoria Patriei.

   Este vorba de mii de luptători (militari, preoţi, învăţători, studenţi, elevi de liceu, ţărani, muncitori) bărbaţi şi femei, care pe întreg cuprinsul României s-au organizat în grupuri de rezistenţă armată împotriva regimului comunist, plătind îndrăzneala cu moartea sau cu ani grei de închisoare, cu confiscarea averii şi alungarea familiilor din case şi chinuirea lor.

   La vremea respectivă aceşti luptători au avut conştiinţa că ei reprezintă adevăratul stat român şi nu cel instaurat prin forţa ocupantului sovietic.

2. Reîncadrarea luptătorilor în Corpul Armatei Române, fiecare la foaia lui matricolă, după meritele ficărui luptător, precum şi încadrarea în acelaşi Corp a celor ce nu erau luaţi în evidenţa militară datorită tinereţii lor. Am avut convingerea că la vremea aceea, noi cei ce luptam împotriva statului comunist reprezentam adevărata armată română şi nu cea umilită să cânte: *O, Moscova, patria mea*. Cu această convingere am luptat atunci.

3. Să se considere foştii luptători încă în viaţă ca veterani de război, soţiile celor morţi ca văduve de război, iar copiii lor ca orfani de război.

4. Să se abroge legile, dispoziţiile, hotărârile judecătoreşti, abuzurile făcute sub orice formă de către regimul comunist, cu caracter defăimător şi represiv, cu privire la luptătorii din Rezistenţa anticomunistă (amintim că şi în momentul actual în cazierul nostru sunt trecute toate condamnările avute cu aceleaşi calificative defăimătoare ca atunci când au fost pronunţate.
5. Să se deschidă la lumină toate arhivele securităţii, şi ale altor autorităţi comuniste pentru a se afla tot adevărul, care este aproape necunoscut). Cele mai multe acţiuni ale luptei din Rezistenţă s-au desfăşurat în locuri depărtate ochilor publici. Memoria luptătorilor e încă învăluită în minciună, ură, defăimare sau tăcere. La televiziune, în afara *Memorialului Durerii* (şi el marginalizat şi defăimat), Rezistenţa armată anticomunistă încă nu a avut acces. Se scriu încă şi azi, după Revoluţie, cărţi în care suntem trataţi ca trădători, spioni, bandiţi, terorişti, în timp ce cei ca Nicolski sunt prezentaţi ca patrioţi. Cei ucişi dintre noi nu mai pot răspunde, iar supravieţuitorii nu avem posibilitatea de a mărturisii, adevărul. În cei şapte ani de la revoluţie am fost îngăduiţi ca victime ale comunismului, calitate ce nu o acceptăm. Noi am fost luptători, nu victime.

6. Să se afle, din documente şi din anchetarea celor vinovaţi de uciderea luptătorilor, locul unde zac îngropaţi, pentru a-i scoate de acolo şi a-i înmormânta creştineşte.

Trebuie spus, domnule Preşedinte, că nu noi luptătorii, morţi sau vii, avem nevoie de această Recunoaştere a luptei şi jertfei noastre. Nu pentru gloria deşartă sau bunuri materiale ne-am jertfit tinereţea şi viaţa. De această Recunoaştere are nevoie faţa României, murdărită de atâtea laşităţi şi trădări, de ea are nevoie istoria României.

Ţelul luptei noastre l-am scris într-un Testament atunci, în focul luptei, când ne-am adresat veşnicei Românii:

Mamă Ţară, iartă-ne că am cutezat să luptăm şi să murim pentru Tine!

Supravieţuitorii Rezistenţei Armate Anticomuniste nu vor să servească interese politicianiste

Fundaţia *Luptătorii pentru rezistenţa armată anticomunistă* face cunoscut opiniei publice următoarele:

În 6 decembrie 1997 a avut loc la Muzeul Ţăranului Român o adunare pe ţară a supravieţuitorilor Rezistenţei Armate Anticomuniste şi a urmaşilor lor. Au venit oameni din toate colţurile ţării, fiecare dintre ei cu povara unor amintiri şi dureri, cărora numai ţărâna mormântului le vor putea pune capăt. S-au citit mesajele celor care, din cauza bătrâneţii, bolilor şi sărăciei, nu au putut fi prezenţi fizic la adunarea din Bucureşti. Era pentru prima dată când ne aflam la un loc. Luările de cuvânt s-au desfăşurat într-o atmosferă de rugăciune. Prezenţa preşedintelui României, a ministrului de Interne şi a altor oficialităţi a adâncit climatul de reculegere şi speranţă.

Nu s-au cerut autorităţilor statului nici bani, nici alte avantaje materiale, ci doar înţelegere, preţuire şi anularea unor abuzuri şi sechele ale perioadei comuniste. Am invitat să fie prezenţi pe reprezentanţii mass-media, care au relatat desfăşurarea lucrărilor după priceperea şi inima fiecăruia şi cărora le mulţumim pe această cale. La

amiază s-a prânzit pe treptele muzeului din ce au pregătit câteva familii bucureştene şi din ce au adus oaspeții din țară în traistă. S-a vizitat o expoziție făcută anume de către tineri din Bucureşti şi de două cercetătoare de la Arhivele Naționale din Cluj-Napoca.La orele 15, au fost reluate lucrările adunării. Adăugăm că noi am invitat să fie prezenți pe câți îi interesa problema rezistenței anticomuniste. Nu am legitimat pe nimeni şi nu am cerut nimănui să-şi facă autobiografia. În buna noastră credință, ne aşteptam să vină oameni cu sufletul ca şi al nostru, căci noi nu ofeream nici un beneficiu pentru nimeni. Din păcate, unii dintre cei veniți după amiază au confundat consfătuirea noastră cu o adunare electorală de prost gust, cu acuze de ce-a făcut sau n-a făcut unul şi altul în perioada comunistă. Au huiduit numele unor personali-tăți-simbol al rezistenței anticomuniste. Invitați să vină la microfon, să spună cine sunt şi ce doresc, cei turbulenți au refuzat. Siliți să părăsească sala, au plecat amenințând, lăsându-ne cu un gust amar.

Am avut atunci bănuiala, iar acum, după apariția unor articole în ziare, ca acela din *România liberă* de luni, 7 decembrie, avem certitudinea că a fost vorba de o provocare de care ne delimităm. Anunțăm încă o dată, dacă mai este nevoie, că scopul fundației noastre este de a aduce în memoria poporului român lupta armată anticomunistă şi figurile unor eroi care s-au jertfit pentru neam şi țară. Nu vom servi interesele politicianiste ale nimănui. Primim pe oricine vine cu gânduri curate să ne ajute în această acțiune. Nu ne vom lăsa atraşi pe panta unor polemici murdare şi sterile, ci ne vom vedea liniştiți de scopul nostru.

În numele Consiliului Director,
Ion Gavrilă Ogoranu
Mihai Timaru
Dr. Gheorghe Cornea

Statutul Rezistenței Armate Anticomuniste din România

Cuvântare ținută la Romfest, la Bucureşti, septembrie 1998

Suntem singura țară din estul Europei, care a avut o rezistență armată anticomunistă, ce a durat 10 ani.

Sunt cuvintele Preşedintelui României, rostite în plenul Congresului American. Cine a auzit sau a citit această afirmație e îndreptățit să creadă că în România această pagină de istorie se bucură de aprecierea societății româneşti.

Nu voi face aici o istorie a rezistenței anticomuniste. Spun doar atât: că Fundația *Luptătorii din Rezistența Armată Anticomunistă* a inventariat circa 100 de grupuri înarmate şi vreo 20 de grupuri de paraşutați cu sprijinul puterilor apusene, şi inventarul nu e complet. Când spun grup înseamnă un număr de luptători morți în luptă, alții ucişi la securitate, alții condamnați la moarte şi executați, o mulțime condamnați la închisoare, familii alungate din vatra părintească, copii marginalizați.

Să luăm pe rând sectoarele vieții româneşti care ar fi trebuit să se preocupe de această problemă:

1. Asociația Foştilor Deținuți Politici

Vă rog citiți statutul din 1990 cu adăugirile ulterioare. În nici un paragraf nu se aminteşte în vreun fel de rezistența armată. Dar oare mai era nevoie, de vreme ce asociația cuprinde pe cei care au făcut închisoare, canal? Da, pentru că nu toți cei implicați în rezistență au făcut închisoare. În cazul grupului nostru făgărăşan sunt zeci, dacă nu sute de oameni care au rămas nearestați, necunoscuți de securişti. Iată o fată pe atunci de 18 ani, Anica Iftim, care ne-a sprijinit ani de-a rândul. Dacă s-ar fi aflat, ar fi costat-o viața, cum s-a întâmplat în alte cazuri. Ea ştia la ce risc se expune şi totuşi şi l-a asumat. N-a cerut şi nu va cere vreo recompensă nici materială, nici morală. Dar mă gândesc eu, nu era cazul ca măcar numele să-i fie amintit undeva într-un rând, într-o pagină ca o recunoştință a patriei? Acelaşi lucru se

poate spune despre soţiile, părinţii, fraţii şi copiii celor ce au luptat şi au murit.

Iată cazul a două văduve de luptători din grupul nostru. Au divorţat încă pe timpul când soţii lor se aflau la munte, la îndemnul lor, dar nu s-au recăsătorit. După statutele AFDPR-ului şi Decretul 118, ele nu pot avea calitatea de văduve de deţinut politic. Problema rămâne şi în cazul soţiilor care s-au recăsătorit după moartea soţilor lor. E vorba de femei tinere atunci. Le-au crescut copiii luptătorilor. Nu-i nevoie de o recunoştinţă cât de târzie pentru devotamentul şi implicarea lor de atunci?

Nici în Ordonanţa din iulie 1997 nu existăm. Sunt considerate persecutate din motive politice următoarele categorii de persoane:

– care au făcut detenţie
– deportaţi în străinătate şi prizonierat
– internaţi abuziv în spitale psihiatrice
– cei cu domiciliu obligatoriu.

Cât poate greşi o astfel de lege se poate vedea din următorul caz: Ion Ilioi, elev de liceu, după şase ani şi jumătate de luptă în munţi, cade rănit grav în mâinile securităţii. Scapă de execuţie printro minune şi face şase ani şi jumătate de detenţie. Anii de detenţie sunt luaţi în considerare, dar cei din munţi sunt pe nicăieri.

Personal, deşi am la activ condamnări de zeci de ani de închisoare şi două condamnări la moarte, mă aflu, după statute, ilegal în AFDPR, obţinând calitatea în urma unei umilitoare acţiuni de constatare în justiţie.

De altfel, cred, AFDPR-ul a început cu stângul când a acceptat postura de victimă a regimului comunist. Noi nu am fost victime, ci luptători. Dacă reprezentăm ceva, e pentru ce am făcut împotriva regimului comunist şi nu pentru că am suferit.

Cu sprijinul puterii s-a creat imaginea *bunului deţinut politic*. Mai întâi, el nu trebuia să fi făcut nimic. Ba dacă era şi de stânga era o notă bună în plus. Cu toate acestea, a fost arestat, chinuit şi condamnat la mulţi ani închisoare. Fie că el moare acolo, fie că iese, el îi iartă pe toţi câţi i-au făcut rău, se retrage şi stă cuminte în băncuţa lui.

Pentru cele de mai sus, noi, puținii supraviețuitori ai Rezistenței Armate, am înființat Fundația Luptătorilor din Rezistența Armată Anticomunistă cu scopul de a face cunoscută țării această pagină din Istoria României.

2. Cum ne privesc istoricii? Personal, nu cunosc un studiu istoric măcar, care să se ocupe de aceste evenimente. Revistele istorice nu scriu așa ceva, parcă nici n-ar fi existat.

În istoria Românilor, manual pentru clasa a XII-a de Mihai Manea şi Bogdan Teodorescu, problema este condensată în trei rânduri: *Au fost lichidate cu brutalitate încercările de rezistență armată din zona munților Bucegi, Făgăraş. S-a manifestat, deşi firav, o rezistență militară la instaurarea regimului comunist. Au acționat astfel grupuri înarmate, ca de exemplu în Banat - Tănase, Ionescu, Blănaru, Spiru, în Oltenia - Dumitriu, în Argeş - Traian Marinescu, în Făgăraş - General Arsănescu şi frații Arnăuțoi*. Atât. Deci nume fictive, necunoscute: Tănase, Ionescu, Dimitriu... Din Spiru Blănaru face doi: Spiru şi Blănaru, iar Colonelul Arsenescu devine General Arsănescu. Nu s-a ostenit nici măcar să le treacă numele de botez. Scăpare din vedere? Nici vorbă. E vorba de batjocură curată.

Să ne mângâiem că nici altă rezistență nu a fost tratată mai cu respect? Iată: *între 1947-1952 au fost înscenate numeroase procese politice ca cel al Partidului Național Țărănesc, Iuliu Maniu şi Ion Mihalache, care s-au soldat cu pedepse grele la închisoare sau lagăre de muncă, unde au pierit mulți adversari ai comuniştilor*.

Atât. Din astfel de manuale învață încă elevii din clasa a XII-a. Să ne mirăm că participanții la olimpiada de istorie din 1998 era preocupați de probleme ca: deosebirile dintre marxismul clasic al lui Marx de cel al lui Lenin, Kautski, Trotzki şi Stalin, că o tânără cercetătoare îşi ia ca obiect de studiu: *Împărțirea după categorii sociale a deputaților din Marea Adunare Națională din 1948*, ajungând la concluzia că ea a fost foarte justă?

3. Cum ne priveşte mass-media.

Pentru Televiziunea Română, în afara Memorialului Durerii, şi el marginalizat şi sabotat, noi nu existăm. O singură televiziune particulară, Tele 7 ABC, ne-a chemat o dată într-o emisiune pentru a

răspunde unor ofițeri de securitate care au defăimat rezistența. Serialul s-a desființat, iar moderatorul a fost îndepărtat.

Pentru ziarele mari, lupta noastră nu este o preocupare. În decembrie trecut, fundația noastră a avut adunarea pe țară la Muzeul Țăranului Român. Am invitat toate posturile de televiziune de stat şi particulare. Nu a venit nici unul. Am invitat toate ziarele centrale. Un singur ziar a pierdut o informare printre ştiri din piețele Bucureştiului. Altul l-a sfădit pe Preşedintele țării că a fost prezent la adunarea noastră şi alt ziarist se întreba retoric: *Oare pentru democrație au luptat cei din munți?*, ca şi când atunci, când erau uciși oameni şi expuşi la marginea drumului, când un întreg popor era batjocorit şi terorizat, când nu mai erai sigur pe viața ta, când nu ştiam dacă vom mai avea țară, noi, între două lupte, ne preocupam de cum vom face privatizare după victorie, după metoda MEBO sau vindere pe un dolar? Şi totuşi pentru democrație am luptat. Nici prin cel mai ascuns gând nu ne-a trecut că, atunci când comunismul va pieri, nu ne vom întoarce la situația țării când a fost alungat Regele, la Constituția de atunci.

Dar poate au apărut cărți care să vorbească despre rezistență. Au apărut câteva memorii tipărite în tiraje mici, din lipsa banilor. Şi aici un amănunt trist. Deşi fundația noastră a apelat la sponsori, până în prezent cifra înscrisă în acest cont este tot 0 lei. Cărțile noastre nu au ajuns în librării, ai căror proprietari sunt foştii beneficiari ai regimului comunist.

În principalele reviste literare se laudă unii pe alții tot vechii scriitori comuniști.

O altă piedică mare e încă zăvorârea pentru noi a arhivelor securității, unde se află cele mai multe izvoare istorice. Nu avem încă o lege de scoatere la lumină a dosarelor securității, pentru că cei în drept să o facă nu vor să o avem. Noi, foştii luptători, cerem scoaterea la lumină publică a tuturor arhivelor securității, şi nu numai a *dosărelelor personale* ale celor care nu am fost membri de partid. Trebuie ştiut cine dădea ordinele de arestare miilor de oameni, de ucidere în masă, ca bunăoară a celor luați din închisori în trenurile morții. Vrem să aflăm din arhiva securității care au fost expedițiile

făcute în munți pentru distrugerea noastră, care unitățile armate securiste. Pentru a aprecia amploarea rezistenței anticomuniste trebuiesc cunoscute forțele care au activat pentru distrugerea ei.

4. Cum suntem priviți de armată.

Noi, luptătorii, ne-am considerat totdeauna că suntem adevărata armată română, şi nu cea silită să cânte pe străzi *O, Moscovă, patria mea*. Aşa ne şi iscăleam: Armata Națională Română. Era de aşteptat ca, imediat după Revoluție, cei ce au luptat în rezistență, între care mulți ofițeri, să fie reintegrați în Corpul Armatei Române, fiecare după meritele lui, să li se recunoască gradul, decorațiile şi statutul avut. Lucrul nu s-a făcut. Iată un caz.

Cele două văduve amintite, ale căror soți au fost condamnați la moarte şi executați, au cerut să fie socotite văduve de veterani de război, deoarece soții lor luptaseră pe front şi fuseseră răniți şi decorați. Li s-a răspuns că lucrul nu este posibil, deoarece soții lor au fost scoşi din evidența militară în baza condamnărilor avute.

5. Din punct de vedere juridic, ne aflăm în aceeaşi situație ca în regimul comunist. Condamnările date de instanțele juridice de atunci sunt toate trecute în cazierul nostru. Iată cazierul meu. Pe lângă condamnările la închisoare, în condamnarea la moarte este trecut calificativul: *alcătuire de bandă teroristă*.

Doamnelor şi domnilor, de nouă ani societatea românească doreşte zadarnic să cunoască un terorist în carne şi oase. Iată, îl aveți în fața dumneavoastră, atestat cu acte oficiale.

Fundația noastră a cerut Ministerului Justiției să inițieze o lege prin care să se anuleze sentințele date în baza legilor regimului comunist. Ni s-a răspuns că nu este posibil şi că fiecare să-şi facă *reabilitarea* pe cont propriu. Dar a fost o revoluție, şi o revoluție se justifică prin sine însăşi. Ar fi nu numai o umilire, dar şi o imposibilitate să poți dovedi că am fost condamnați pe nedrept după legile de atunci. Noi am făptuit actele de care am fost acuzați. Ne-am constituit în grup înarmat, am instigat, ne-am împotrivit forței

comuniste cu arma, n-am fost condamnaţi degeaba! Dacă se vrea să fim absolviţi de condamnările avute, e nevoie de o lege prin care să se recunoască că acţiunile noastre au fost benefice pentru naţiunea română, pentru demnitatea ei.

Încă un lucru. Toate condamnările nastre au fost urmate de confiscarea averii. Cei mai mulţi dintre noi n-am avut aşa ceva, dar au fost sute de oameni în munţi cărora li s-au confiscat gospodăriile. Într-un sat din Apuseni, 140 de oameni au fost în situaţia aceasta. Bărbaţii au fost ucişi sau închişi iar femeile şi copiii strămutaţi în Bărăgan. Casele au fost confiscate şi date celor ce au ajutat securitatea. După legile votate acum de curând confiscarea a rămas legală şi definitivă. Am în faţă o sentinţă dată de Curtea de Apel din Alba Iulia prin care o casă făcută de soţ şi soţie, soţul condamnat la moarte, a rămas confiscată inclusiv partea care i s-ar fi cuvenit soţiei, cu toate că ea nu a fost condamnată la confiscarea averii.

Trebuie ştiut şi spus că o gospodărie în Munţii Apuseni nu este o valoare comercială ca o casă în Bucureşti, ci e cu totul altceva: o valoare morală. În grădina casei sunt îngropaţi părinţii şi moşii. Un astfel de om îmi arăta acum de curând o gospodărie.

– Vedeţi casa aceea? Pietrele care sunt puse ca fundament la coteţul porcilor sunt crucile pe care le-au avut la cap părinţii şi moşii mei.

E posibil ca în casa învăţătorului Arnăuţoi să rămână în continuare legal Postul de Poliţie?

Câteva cuvinte despre organele de anchetă. Am dori şi noi să fie anchetaţi foştii torţionari şi ucigaşi ai fraţilor noştri şi ai familiilor noastre. Nu pentru răzbunare, nici pentru dreptate. Voim doar să aflăm unde i-au aruncat pe fraţii noştri ucişi. Unde zac oasele celor din trenurile morţii? Ce-au făcut cu ei? Ce-a făcut cu copilul, smuls de la pieptul Alexandrinei Teglaru, ofiţerul ce i l-a luat? Unde l-a dus? Acestea nu-s persoane necunoscute. Le dăm noi numele şi adresa exactă. Este vorba numai de buna credinţă a persoanelor abilitate de a întreprinde o anchetă în acest sens.

6. Cum suntem văzuți de organele de stat.

Comuniști cu stare vechi în bolșevizarea țării sunt înmormântați cu funeralii naționale, iar un Udrea Slătinaru, care s-a luptat ani de zile cu securitatea, a fost îngropat acum de curând într-un sat izolat, neștiut de nimeni ca oricare *tete Ghiorghiuț*.

7. Cum suntem văzuți de biserica noastră națională?

Am lăsat la urmă acest subiect. Nu mai amintesc de cum sunau afuriseniile la adresa noastră atunci. E vorba de cum ne privește astăzi, ca instituție, Biserica. Nu știu să fi luat o atitudine limpede de condamnare a comunismului. Cât despre o apreciere favorabilă a celor ce s-au opus comunismului, în nici într-un caz. Măcar față de sutele de preoți care au fost alături de noi în munți și au fost uciși acolo sau condamnați la moarte și executați, sau au umplut închisorile și coloniile de muncă. Și noi am avut conștiința că am apărat acolo nu numai ființa și demnitatea neamului, dar și Credința în Iisus Hristos. Au printre noi tineri care prin viața lor s-au ridicat la nivelul sfinților.

Am ridicat la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta, Făgăraș, o cruce-monument pentru cei căzuți în acei munți. N-a trecut o lună și Crucea a fost profanată, tăindu-se cu dalta numele părintelui Arsenie Boca de către starețа Mănăstirii Prislop și confesorul acelei mănăstiri sub motiv că numele părintelui nu poate sta alături de ale unor bandiți. Într-o postfață a unei cărți, o maică Julieta, autoarea morală a profanării sus-amintitei cruci, susține negru pe alb: *Comunismul a fost de la Dumnezeu*. Atunci ne întrebăm noi, care ne-am împotrivit, pesemne am fost ai dracului și nu ne mai mirăm că suntem tratați așa.

8. Noi și Parlamentul. Fundația noastră a inițiat în primăvara acestui an și a prezentat Parlamentului un proiect de lege cu privire la statutul din rezistența armată anticomunistă. Cerem în principiu:

– să se recunoască lupta noastră ca luptă legală pentru ființa și demnitatea poporului român

– să fie reintegrați luptătorii în corpul armatei române

– să fim recunoscuți în nume propriu ca persecutați politic alături de cei care au făcut închisoare din motive politice

– organele de stat să găsească osemintele celor uciși dintre noi.

Iată cum suntem tratați azi de către lumea românească. Poate ar trebui o explicație, de ce se întâmplă acest lucru. Una ar fi că între luptătorii din rezistență au fost şi legionari, şi legionarii sunt o poveste despre care nu trebuie să se vorbească în istoria României, decât cel mult să fie prezentați ca o sperietoare. Şi cum cei ce au privit rezistența şi au constatat că în ea au fost mulți legionari şi-au zis că este mai bine să nu se vorbească deloc despre rezistență.

Dar nu cumva ar fi posibil să despărțim rezistența în cea *rea*, legionară şi cea *bună*, a celorlalți, aşa cum s-a şi încercat de altfel? Ei bine, acest lucru nu este posibil. Grupurile de rezistență, indiferent de cine au fost inițiate, au avut în componența lor şi ofițeri, şi legionari şi țărăniști şi cei care nu au avut vreo activitate politică. Rezistența nu a fost numai a unei categorii politice, ea a avut un caracter național. Drapelul sub care s-a acționat a fost tricolorul şi idealurile pentru care s-a luptat au fost ale neamului românesc în întregime.

Iată o analogie. În 1940, în mişcarea legionară erau înscrişi un milion de tineri între 16 şi 30 de ani. Dintre aceştia, cel puțin 400-500 mii au luptat în cei cinci ani de război pe front. Poate cineva să spună că nu au fost eroi fiindcă erau legionari? Acelaşi lucru este şi cu luptătorii din rezistența anticomunistă. Iată un caz. Într-o groapă comună la Sibiu au fost găsite osemintele a 7 luptători, între care şi maiorul Dabija. Trei dintre ei au fost legionari, unul național țărănist, şi doi nu ştim dacă au avut vreo orientare politică. Aceştia au luptat împreună. Au căzut răniți împreună, anchetați, condamnați la moarte şi executați împreună. Au stat 40 de ani în aceeaşi groapă, amestecându-li-se oasele de nu eşti sigur că în cei 7 saci de plastic sunt numai oasele celui scris pe etichetă.

Ce mână sacrilegă ar putea să-i despartă acum în legionari şi nelegionari, în buni şi răi? Luptătorii din rezistență nu pot fi luați decât împreună. Şi la urma urmei munții erau şi atunci tot acolo unde sunt şi astăzi, în mod egal pentru toți tinerii României. Dacă numai unii dintre tineri au îndrăznit să se urce în ei şi să lupte, istoria va trebui să se mulțumească cu aceştia buni sau răi, aşa cum au fost. Nu

existența luptătorilor legionari face să fie marginalizată rezistența. Adevărul este că sunt forțe interne şi externe care, din diferite motive, nu iubesc nici un fel de rezistență împotriva comunismului, forțe care fac şi desfac multe în țara noastră.

Se vor schimba lucrurile în viitor? Sunt sigur că da. Istoria românilor se trezeşte târziu, dar se trezeşte. Mi-e teamă numai să nu apară şi cu numele nostru ceva întreprinderi de băuturi spirtoase cum există pe la Alba Iulia una cu numele de Avram Iancu. Trebuie spus, dacă mai e nevoie, că cerem schimbarea atitudinii față de noi a societății româneşti. Nu pentru noi, luptătorii, vrem acest lucru! Pe cei morți, acolo unde sunt, nu-i pot atinge nici laudele, nici hula duşmanilor. Pe foarte puținii, ce mai trăim, după ce am trecut prin ce am trecut, nu ne mai încântă deşertăciunile acestei lumi.

De recunoaşterea luptei noastre au nevoie tinerii de a se simți mândri că au avut astfel de înaintaşi. De recunoaşterea luptei noastre are nevoie Istoria României.

Marșul rezistenței făgărășene

.

Popione Gheorghe

Marius Valer Neagoe

Strâmbu Aurel

Octavian Alexi

Balaban Vasile

Duşa Dumitru

Novac Petru

Ursu Romulus Ursu

Cornel Mircea

...

Mircea Coman

Ion Buta

Gabor Ioan

Maria Cornea

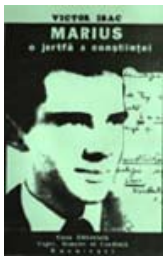

Novac Aurel

Eugenia Grecu

Părintele Cornel Dascăl

Floarea Ion

Victoria - sora lui Remus Sofonea şi nepoatele ei

Maria Şerban - soția lui Jean Pop

Mormântul lui Remus Sofonea în curtea casei lui Olimpiu Borzea

Cuprins

Cuvânt înainte 5
Cuvînt către cititori 7
Introducere.....11
Capitolul I
Olimpiu Borzea din Viştea de Jos 16
Capitolul II
Sinuciderea lui Remus Sofonea şi împuşcarea lui Laurian Haşu 25
Capitolul III
Mărturiile Mariei Stanciu, sora luptătorului Laurian Haşu 28
Capitolul IV
Mărturiile lui Victor Şandru, susţinător al Grupului de Rezistenţă Viştea.....31
Capitolul V
Mărturiile lui Ioan Vulcu.....33
Capitolul VI
Mărturiile soţiei lui Gheorghe Haşu, luptător în rezistenţa anticomunistă 40
Capitolul VII
Dezvăluirile lui Ioan Metea din Ileni, fratele eroului Victor Metea împuşcat de regimul comunist 44
Capitolul VIII
Mărturiile soţiei lui Jan Pop luptător în Rezistenţa Anticomunistă din Munţii Făgăraşului 49
Capitolul IX
Mărturiile familiilor luptătorilor Nelu Novac şi Nică Chiujdea din Berivoi 53
Capitolul X

Mărturii despre dr. Nicolae Burlacu, luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului.....60
Capitolul XI
Ion Ilioiu - luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului 66
Capitolul XII
Dezvăluirile lui Virgil Radeş din Berivoii Mici, luptător în rezistența anticomunistă din Țara Făgăraşului.....69
Capitolul XIII
Mărturiile lui Ioan Bărcuțean, luptător în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraşului, fost coleg cu Remus Sofonea 72
Capitolul XIV
Mărturiile lui Victor Geamăn din Rucăr 78
Capitolul XV
Mărturii despre preotul Cornel Dascăl 83
Capitolul XVI
Confesiunea lui Aurel Banciu din Cârțişoara 87
Capitolul XVII
Partenie Cosma, luptător în rezistența anticomunistă.....94
Capitolul XVIII
Mărturiile eroului Ioniță Greavu din Noul Român.....99
Capitolul XIX
Lenuța Faina „crăiasa munților“ - o figură dârză în lupta de rezistență armată anticomunistă 107
Capitolul XX
Mărturiile Mariei Cornea din Ileni.....115
Capitolul XXI
Mărturiile părintelui Ioan Glăjar din Ucea de Jos.....121
Capitolul XXII
Mărturiile lui Ioan Buta din Părău.....131
Capitolul XXIII
Virgil Mateiaş, erou legionar.....140
Capitolul XXIV
Mărturiile lui Ioan Petrişor din Recea.....147

Capitolul XXV
Mărturiile Anei, soția lui Olimpiu Borzea.....149
Capitolul XXVI
Mărturiile lui Ioan Grecu din Şoarş 153
Mărturiile profesorului Corneliu Mircea Ursu despre grupul de rezistență condus de Raul Volcinschi, profesor universitar la Cluj 161
Arestările din anul 1956 161
Oameni implicați în Rezistența armată anticomunistă făgărășană 276
GRUPUL DE REZISTENȚĂ PARAŞUTAT: SĂPLĂCAN lansat în zona Sărata in 1951 217
ALTE MĂRTURII ŞI CÂTEVA CONSIDERAȚII
Tot am făcut şi eu ceva bun pe lumea asta 231
În Iordan, botezându-te Tu, Doamne 232
Crucea de la Sâmbăta.....234
Miros de tămâie amară 238
Ați luptat pentru democrație? 241
Mormântlu lu popa.....243
Partenie Cosma 245
Suflet de copil (I).....247
Suflet de copil - Augustina Pavel (II) 251
Ion Cândea şi doctorul Constantin Cismaş 257
Grupul Săplăcan 260
700 de ani de atestare documentară a oraşului Făgăraş 264
Uneori primesc şi astfel de scrisori.....266
N-am fost numai brațe înarmate 267
Bine că nu am fost ales deputat 268
Terorismul de stat.....269
Latină spurcată 274
În satul lui Badea Cârțan 278
Suflete de iobagi 279
Vorvecel 281
Țară şi Țăran 282
Informatori şi "informatori" 283

Octavian Alexi.....284
Citind cartea lui Nicolae Ciolacu.....286
Tinerețea Oastei Domnului 287
Împrumuturile externe.....291
Statul - cel mai prost gospodar? 292
Dacă ai o casă veche.....293
Metoda Chicea 294
Obiceiul pământului 295
Să cumpărăm tot ce-i mai ieftin din străinătate.....297
O poveste cu ciori.....297
Citind cartea: "Luptătorii din munți: Toma Arnăuțoiu. Documente provenite de la Securitate" de Raluca Voicu Arnăuțoiu 298
Marius Neagoe şi Alexandru Viciu 299
CUM DISPĂREA UN LUPTĂTOR 302
Sacul cu dolari (prostia românească).....303
De ce n-a rămas la cratiță Doina Cornea.....304
Avem conducătorii pe care-i meritățm 305
O poveste cu furnici.....307
Ajută-mă nevoie.....309
Restructurare-privatizare = lichidare şi vânzare 310
Bucurați-vă că s-a găsit cine să vă cumpere 311
Cele 50 de hectare 312
Catedrala Mântuirii Neamului.....315
Cum a acționat Securitatea în intenția lichidării grupurilor de rezistență *Cuvântare rostită la memorialul Sighet 199* 316
La 50 de ani de la greva studențească din 1946 *Cuvântare rostită la memorialul Sighet, iunie 1996*.....319
1947 - an de pregătire pentru Rezistența Armată Antico-munistă *Cuvântare ce trebuia citită la Memorialul Sighet, iunie 1997* 22
La început a fost Inocențiu *Cu ocazia aducerii la Blaj de la Roma a osemintelor episcopului Inocențiu Micu* 325

22 mai 1994, Paris *Ion Gavrilă Ogoranu la un dialog între Exil şi Țară*.....328
Mesaj adresat Preşedintelui,.....329
Emil Constantinescu, la adunarea generală a Fundației Luptătorii din Rezistența Armată Anticomunistă din România din 6 decembrie 1997.....332
Supraviețuitorii Rezistenței Armate Anticomuniste nu vor să servească interese politicianiste.....334
Statutul Rezistenței Armate Anticomuniste din România *Cuvântare ținută la Romfest, la Bucureşti, septembrie 1998* 336
Ilustrații 346